בבא בתרא

תלמוד בבלי

תלמוד בבלי (ויקיטקסט), ברישיון CC BY-SA.
geulaquiz.com

דף ב עמוד א

מתני׳ **השותפין** שרצו לעשות מחיצה בחצר בונין את הכותל באמצע מקום שנהגו לבנות גויל גזית כפיסין לבינין בונין הכל כמנהג המדינה

גויל זה נותן ג׳ טפחים וזה נותן ג׳ טפחים בגזית זה נותן טפחיים ומחצה וזה נותן טפחיים ומחצה בכפיסין זה נותן טפחיים וזה נותן טפחיים בלבינין זה נותן טפח ומחצה וזה נותן טפח ומחצה לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים של שניהם

וכן בגינה מקום שנהגו לגדור מחייבין אותו אבל בבקעה מקום שנהגו שלא לגדור אין מחייבין אותו

אלא אם רצה כונס לתוך שלו ובונה ועושה חזית מבחוץ לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים שלו

אם עשו מדעת שניהם בונין את הכותל באמצע ועושין חזית מכאן ומכאן לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים של שניהם:

גמ׳ סברוה מאי מחיצה גודא כדתניא מחיצת הכרם שנפרצה אומר לו גדור חזרה ונפרצה אומר לו גדור

דף ב עמוד ב

נתיאש הימנה ולא גדרה ה״ז קידש וחייב באחריותה

טעמא דרצו הא לא רצו אין מחייבין אותו אלמא היזק ראיה לאו שמיה היזק

ואימא מחיצה פלוגתא כדכתיב (במדבר לא, מג) ותהי מחצת העדה וכיון דרצו בונין את הכותל בעל כרחו אלמא היזק ראיה שמיה היזק

אי הכי האי שרצו לעשות מחיצה שרצו לחצות מבעי ליה אלא מאי גודא בונין את הכותל בונין אותו מבעי ליה אי תנא אותו הוה אמינא במסיפס בעלמא קמ״ל כותל:

בונין את הכותל באמצע וכו׳: פשיטא

לא צריכא דקדים חד ורצייה לחבריה מהו דתימא מצי א״ל כי איתרצאי לך באוירא בתשמישתא לא איתרצאי לך קמ״ל

והיזק ראיה לאו שמיה היזק (סימן גינה כותל כופין וחולקין חלונות דרב נחמן)

תא שמע וכן בגינה

גינה שאני כדר׳ אבא דאמר ר׳ אבא אמר רב הונא אמר רב אסור לאדם לעמוד בשדה חבירו בשעה שהיא עומדת בקמותיה

והא וכן קתני אגויל וגזית

ת״ש כותל חצר שנפל מחייבין אותו לבנות עד ד׳ אמות נפל שאני

ודקארי לה מאי קארי לה סיפא איצטריכא ליה מד׳ אמות ולמעלה אין מחייבין אותו

ת״ש כופין אותו לבנות בית שער ודלת לחצר ש״מ היזק ראיה שמיה היזק הזיקא דרבים שאני

ודיחיד לא תא שמע אין חולקין את החצר עד שיהא בה ד׳ אמות לזה וד׳ אמות לזה הא יש בה כדי לזה וכדי לזה חולקין מאי לאו בכותל לא במסיפס בעלמא

תא שמע החלונות בין מלמעלה בין מלמטה ובין מכנגדן ד׳ אמות ותני עלה מלמעלן כדי שלא יציץ ויראה מלמטן כדי שלא יעמוד ויראה מכנגדן כדי שלא יאפיל

הזיקא דבית שאני

תא שמע דאמר רב נחמן אמר שמואל גג הסמוך לחצר חבירו עושין לו מעקה גבוה ד׳ אמות שאני התם דאמר ליה בעל החצר לבעל הגג לדידי קביעה לי תשמישי לדידך לא קביעה לך תשמישתך ולא ידענא בהי עידנא סליקא ואתית

דף ג עמוד א

דאיצטנע מינך

לישנא אחרינא אמרי לה סברוה מאי מחיצה פלוגתא דכתיב (במדבר לא, מג) ותהי מחצת העדה וכיון דרצו בונין את הכותל בעל כורחן אלמא היזק ראיה שמיה היזק

אימא מאי מחיצה גודא (דתנן) מחיצת הכרם שנפרצה אומר לו גדור נפרצה אומר לו גדור נתיאש הימנה ולא גדרה הרי זה קידש וחייב באחריותה

וטעמא דרצו הא לא רצו אין מחייבין אותו אלמא היזק ראיה לאו שמיה היזק

אי הכי בונין את הכותל בונין אותו מבעי ליה אלא מאי פלוגתא אי הכי שרצו לעשות מחיצה שרצו לחצות מבעי ליה כדאמרי אינשי תא נעביד פלוגתא

ואי היזק ראיה שמיה היזק מאי איריא רצו אפילו לא רצו נמי א״ר אסי א״ר יוחנן משנתנו כשאין בה דין חלוקה והוא דרצו

מאי קמ״ל דכי לית ביה דין חלוקה כי רצו פליגי תנינא אימתי בזמן שאין שניהם רוצים אבל בזמן ששניהם רוצים אפילו פחות מכאן חולקין אי מהתם הוה אמינא אפילו פחות מכאן במסיפס בעלמא קמ״ל הכא כותל

וליתני הא ולא ליתני הך סיפא איצטריכא ליה וכתבי הקדש אע״פ ששניהם רוצים לא יחלוקו

(ל״א וכי רצו מאי הוי ליהדר ביה אמר רב אסי א״ר יוחנן בשקנו מידו כו׳

אדאשמעינן בשאין בה דין חלוקה והוא דרצו לישמעינן ביש בה דין חלוקה ואע״ג דלא רצו אי אשמעינן ביש בה דין חלוקה ואע״ג דלא רצו הוה אמינא שאין בה דין חלוקה אפילו רצו נמי לא קמ״ל

ומי מצית אמרת הכי והא קתני סיפא אימתי בזמן שאין שניהם רוצים אבל בזמן ששניהם רוצים יחלוקו מאי לאו אכותל לא אמסיפס בעלמא

ליתני האי ולא ליתני האי סיפא אצטריכא ליה ובכתבי הקדש אע״פ ששניהם רוצים לא יחלוקו):

במאי אוקימתא למתני׳ בשאין בה דין חלוקה אי בשאין בה דין חלוקה כי רצו מאי הוי נהדרו בהו א״ר אסי א״ר יוחנן שקנו מידן

וכי קנו מידן מאי הוי קנין דברים בעלמא הוא בשקנו מידן ברוחות רב אשי אמר כגון שהלך זה בתוך שלו והחזיק וזה בתוך שלו והחזיק:

מקום שנהגו לבנות כו׳: גויל אבני דלא משפיא גזית אבני דמשפיא דכתיב (מלכים א ז, ט) כל אלה אבנים יקרות כמדות גזית (וגו׳) כפיסין ארחי לבינין ליבני

אמר ליה רבה בריה דרבא לרב אשי ממאי דגויל אבני דלא משפיא נינהו והאי טפח יתירא למורשא דקרנתא דילמא פלגא דגזית הוא והאי טפח יתירא לביני אורבי הוא

כדקאמרינן כפיסין ארחי לבינין ליבני והאי טפח יתירא לביני אורבי

אמר ליה וליטעמיך כפיסין ארחי מנלן אלא גמרא גמירי לה גויל נמי אבני דלא משפיא גמרא גמירי לה

איכא דאמרי אמר ליה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי ממאי דהאי כפיסין ארחי נינהו והאי טפח יתירא לביני אורבי דילמא מאי כפיסין אבני דלא משפיין והאי טפח יתירא למורשא דקרנתא כדקאמרינן גויל אבני דלא משפיין גזית אבני דמשפיין והאי טפח יתירא למורשא דקרנתא

אמר ליה וליטעמיך גויל אבני דלא משפיין מנלן אלא גמרא גמירי לה הכא נמי גמרא גמירי לה

אמר אביי שמע מינה כל ביני אורבי טפח הני מילי בטינא אבל בריכסא בעי טפי ואיכא דאמרי הני מילי בריכסא אבל בטינא לא בעי כולי האי

למימרא דבגזית דכל ד׳ אמות גובה אי הוי פותיא חמשא קאי אי לא לא קאי והא אמה טרקסין דהואי גבוה תלתין אמהתא ולא הוה פותיא אלא שית פושכי וקם כיון דאיכא טפח יתירא קאי

ובמקדש שני מ״ט לא עבוד אמה טרקסין כי קאי בתלתין קאי טפי לא קאי

ומנלן דהוה גבוה טפי דכתיב (חגי ב, ט) גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון רב ושמואל ואמרי לה ר׳ יוחנן ור״א חד אמר בבנין וחד אמר

דף ג עמוד ב

בשנים ואיתא להא ואיתא להא

וניעבדו תלתין אמין בבנין ואידך ניעביד פרוכת כי קאי תלתין אמהתא נמי אגב תקרה ומעזיבה הוה קאי בלא תקרה ומעזיבה לא הוה קאי

וליעביד מה דאפשר בבנין וליעביד אידך פרוכת אמר אביי גמירי אי כולהו בבנין אי כולהו בפרוכת אי כולהו בבנין ממקדש אי כולהו בפרוכת ממשכן

איבעיא להו הן וסידן או דילמא הן בלא סידן אמר רב נחמן בר יצחק מסתברא הן וסידן דאי ס״ד הן בלא סידן ליתנייה לשיעוריה אלא לאו ש״מ הן וסידן לא לעולם אימא לך הן בלא סידן וכיון דלא הוי טפח לא תני

והא קתני בלבינין זה נותן טפח ומחצה וזה נותן טפח ומחצה התם חזי לאיצטרופי

ת״ש הקורה שאמרו רחבה כדי לקבל אריח והאריח חצי לבינה של ג׳ טפחים

התם ברברבתא דיקא נמי דקתני של שלשה טפחים מכלל דאיכא זוטרא ש״מ:

אמר רב חסדא לא ליסתור איניש בי כנישתא עד דבני בי כנישתא אחריתי איכא דאמרי משום פשיעותא ואיכא דאמרי משום צלויי

מאי בינייהו איכא בינייהו דאיכא (בי כנישתא אחריתי) מרימר ומר זוטרא סתרי ובנו בי קייטא בסיתווא ובנו בי סיתווא בקייטא

א״ל רבינא לרב אשי גבו זוזי ומחתי מאי אמר ליה דילמא מיתרמי להו פדיון שבויים ויהבי להו

שריגי ליבני והדרי הודרי ומחתי כשורי מאי אמר ליה זמנין דמתרמי להו פדיון שבויים מזבני ויהבי להו א״ה אפילו בנו נמי אמר ליה דירתיה דאינשי לא מזבני

ולא אמרן אלא דלא חזי בה תיוהא אבל חזי בה תיוהא סתרי ובני כי הא דרב אשי חזא בה תיוהא בכנישתא דמתא מחסיא סתריה ועייל לפורייה להתם ולא אפקיה עד דמתקין ליה שפיכי

ובבא בן בוטא היכי אסביה ליה עצה להורדוס למיסתריה לבית המקדש והאמר רב חסדא לא ליסתור איניש בי כנישתא עד דבני בי כנישתא אחריתא אי בעית אימא תיוהא חזא ביה איבעית אימא מלכותא שאני דלא הדרא ביה דאמר שמואל אי אמר מלכותא עקרנא טורי עקר טורי ולא הדר ביה

הורדוס עבדא דבית חשמונאי הוה נתן עיניו באותה תינוקת יומא חד שמע ההוא גברא בת קלא דאמר כל עבדא דמריד השתא מצלח קם קטלינהו לכולהו מרותיה ושיירה להההיא ינוקתא כי חזת ההיא ינוקתא דקא בעי למינסבה סליקא לאיגרא ורמא קלא אמרה כל מאן דאתי ואמר מבית חשמונאי קאתינא עבדא הוא דלא אישתיירא מינייהו אלא ההיא ינוקתא וההיא ינוקתא נפלה מאיגרא לארעא

טמנה שבע שנין בדובשא איכא דאמרי בא עליה איכא דאמרי לא בא עליה דאמרי לה בא עליה הא דטמנה ליתוביה ליצריה ודאמרי לה לא בא עליה האי דטמנה כי היכי דנאמרו בת מלך נסב

אמר מאן דריש (דברים יז, טו) מקרב אחיך תשים עליך מלך רבנן קם קטלינהו לכולהו רבנן שבקיה לבבא בן בוטא למשקל עצה מניה

דף ד עמוד א

אהדר ליה כלילא דיילי נקרינהו לעיניה יומא חד אתא ויתיב קמיה אמר חזי מר האי עבדא בישא מאי קא עביד אמר ליה מאי אעביד ליה אמר ליה נלטייה מר אמר ליה [כתיב] (קהלת י, כ) גם במדעך מלך אל תקלל אמר ליה האי לאו מלך הוא אמר ליה וליהוי עשיר בעלמא וכתיב (קהלת י, כ) ובחדרי משכבך אל תקלל עשיר ולא יהא אלא נשיא וכתיב (שמות כב, כז) ונשיא בעמך לא תאור

אמר ליה בעושה מעשה עמך והאי לאו עושה מעשה עמך אמר ליה מסתפינא מיניה אמר ליה ליכא איניש דאזיל דלימא ליה דאנא ואת יתיבנא אמר ליה כתיב (קהלת י, כ) כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר

אמר ליה אנא הוא אי הואי ידענא דזהרי רבנן כולי האי לא הוה קטילנא להו השתא מאי תקנתיה דההוא גברא אמר ליה הוא כבה אורו של עולם דכתיב (משלי ו, כג) כי נר מצוה ותורה אור ילך ויעסוק באורו של עולם דכתיב (ישעיהו ב, ב) ונהרו אליו כל הגוים איכא דאמרי הכי אמר ליה הוא סימא עינו

של עולם דכתיב (במדבר טו, כד) והיה אם מעיני העדה ילך ויתעסק בעינו של עולם דכתיב (יחזקאל כד, כא) הנני מחלל את מקדשי גאון עוזכם מחמד עיניכם

אמר ליה מסתפינא ממלכותא אמר ליה שדר שליחא וליזיל שתא וליעכב שתא ולהדר שתא אדהכי והכי סתרית [ליה] ובניית [ליה] עבד הכי שלחו ליה אם לא סתרתה אל תסתור ואם סתרתה אל תבני ואם סתרתה ובנית עבדי בישא בתר דעבדין מתמלכין אם זיינך עלך ספרך כאן לא רכא ולא בר רכא הורדוס [עבדא] קלניא מתעביד

מאי רכא מלכותא דכתיב (שמואל ב ג, לט) אנכי היום רך ומשוח מלך ואי בעית אימא מהכא (בראשית מא, מג) ויקראו לפניו אברך

אמרי מי שלא ראה בנין הורדוס לא ראה בנין נאה [מימיו] במאי בנייה אמר רבה באבני שישא ומרמרא איכא דאמרי באבני כוחלא שישא ומרמרא אפיק שפה ועייל שפה כי היכי דנקביל סידא סבר למשעייה בדהבא אמרו ליה רבנן שבקיה דהכי שפיר טפי דמיחזי כי אידוותא דימא

ובבא בר בוטא היכי עבד הכי והאמר רב יהודה אמר רב ואיתימא ר׳ יהושע בן לוי מפני מה נענש דניאל מפני שהשיא עצה לנבוכדנצר שנאמר (דניאל ד, כד) להן מלכא מלכי ישפר עלך וחטאיך בצדקה פרוק ועויתך במיחן עניין הן תהוי ארכא לשלותך וגו׳ וכתיב (דניאל ד, כה) כולא מטא על נבוכדנצר מלכא וכתיב ולקצת ירחין תרי עשר וגו׳

איבעית אימא שאני עבדא דאיחייב במצות ואיבעית אימא שאני בית המקדש דאי לא מלכות לא מתבני

ודניאל מנלן דאיענש אילימא משום דכתיב (אסתר ד, ה) ותקרא אסתר להתך ואמר רב התך זה דניאל הניחא למ״ד שחתכוהו מגדולתו אלא למ״ד שכל דברי מלכות נחתכין על פיו מאי איכא למימר דשדיוהו לגובא דאריוותא:

הכל כמנהג המדינה: הכל לאתויי מאי לאתויי אתרא דנהיגי בהוצא ודפנא:

לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים של שניהם: פשיטא לא צריכא דנפל לרשותא דחד מינייהו אי נמי דפנינהו חד לרשותא דידיה מהו דתימא ניהוי אידך המוציא מחבירו עליו הראיה קמ״ל:

וכן בגינה מקום שנהגו לגדור מחייבין אותו: הא גופא קשיא אמרת וכן בגינה מקום שנהגו לגדור מחייבין אותו הא סתמא אין מחייבין אותו

אימא סיפא אבל בקעה מקום שנהגו שלא לגדור אין מחייבין אותו הא סתמא מחייבין אותו השתא סתם גינה אמרת לא סתם בקעה מיבעיא

אמר אביי הכי קאמר וכן סתם גינה ובמקום שנהגו לגדור בבקעה מחייבין אותו אמר ליה רבא אם כן מאי אבל אלא אמר רבא הכי קתני וכן סתם גינה כמקום שנהגו לגדור דמי ומחייבין אותו אבל סתם בקעה כמקום שלא נהגו דמי ואין מחייבין אותו:

אלא אם רצה כונס לתוך שלו ובונה ועושה חזית: מאי חזית אמר רב הונא אכפיה ליה לקרנא לבר ונעביד מלגיו עביד חבריה נמי מלבר ואמר דידי ודידיה הוא אי הכי השתא נמי גייז ליה חבריה ואמר דידי ודידיה הוא גיזוזא מידע ידיע

איכא דאמרי אמר רב הונא מיכפא לקרנא מלגיו ונעבד מלבר גייז ליה חבריה ואמר דידי ודידיה הוא אי הכי השתא נמי לייף ליה חבריה ואמר דידי ודידיה הוא ליפופא מידע ידיע והא מבחוץ קתני קשיא

רבי יוחנן אמר

דף ד עמוד ב

נשעייה באמתא מלבר וניעבד מלגיו עביד חבריה מלבר ואמר דידי ודידיה הוא אי הכי השתא נמי דקפיל ליה חבריה ואמר דידי ודידיה הוא קילופא מידע ידיע

הוצא אמר רב נחמן סינופי יריכי מלבר וניעבד מלגיו עביד נמי חבריה מלבר ואמר דידי ודידיה הוא אי הכי השתא נמי גייז ושדי ליה ואמר דידי ודידיה הוא משריק ליה טינא השתא נמי אתי חבריה וקליף ליה קילופא מידע ידיע

אביי אמר הוצא לית ליה תקנתא אלא בשטרא:

אבל אם עשו מדעת שניהם: אמר ליה רבא מפרזיקא לרב אשי לא יעשו לא זה ולא זה אמר ליה לא צריכא דקדים חד מנייהו ועבד דידיה ואי לא עביד חבריה אמר דידיה הוא

ותנא תקנתא לרמאי קמ"ל אמר ליה ורישא לאו תקנתא לרמאי הוא

אמר ליה בשלמא רישא תנא דינא ומשום דינא תנא תקנתא אלא סיפא דינא קתני דקתני תקנתא אמר רבינא הכא בהוצי עסקינן לאפוקי מדאביי דאמר הוצא לית ליה תקנתא אלא בשטרא קמ"ל דבחזית סגיא:

מתני' המקיף את חבירו משלש רוחותיו וגדר את הראשונה ואת השניה ואת השלישית אין מחייבין אותו רבי יוסי אומר אם עמד וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל:

גמ' אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יוסי דאמר אם עמד וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל לא שנא עמד ניקף ל"ש עמד מקיף

איתמר רב הונא אמר הכל לפי מה שגדר חייא בר רב אמר הכל לפי דמי קנים בזול

תנן המקיף את חבירו משלש רוחותיו וגדר את הראשונה ואת השניה ואת השלישית אין מחייבין אותו הא רביעית מחייבין אותו אימא סיפא רבי יוסי אומר אם עמד וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל

בשלמא לרב הונא דאמר הכל לפי מה שגדר בה היינו דאיכא בין ת"ק ורבי יוסי ת"ק סבר הכל לפי דמי קנים בזול אין ומה שגדר לא ורבי יוסי סבר הכל לפי מה שגדר

אלא לחייא בר רב דאמר הכל לפי דמי קנים בזול מאי איכא בין ת"ק לר' יוסי אי דמי קנים בזול לא קיהיב ליה מאי קיהיב ליה

אי בעית אימא אגר נטירא איכא בינייהו תנא קמא סבר אגר נטירא אין דמי קנים בזול לא ורבי יוסי סבר דמי קנים בזול

ואי בעית אימא ראשונה שניה ושלישית איכא בינייהו ת"ק סבר רביעית הוא דיהיב ליה אבל ראשונה שניה ושלישית לא יהיב ליה ור' יוסי סבר ראשונה שנייה ושלישית נמי יהיב ליה

איבעית אימא מקיף וניקף איכא בינייהו דת"ק סובר טעמא דעמד ניקף דמגלגלין עליו את הכל אבל עמד מקיף אינו נותן לו אלא דמי רביעית

ורבי יוסי סבר ל"ש ניקף ול"ש מקיף אם עמד וגדר מגלגלין עליו את הכל

לישנא אחרינא מקיף וניקף איכא בינייהו ת"ק סבר אם גדר מקיף את הרביעית נמי יהיב ליה ורבי יוסי סבר אם עמד ניקף וגדר את הרביעית הוא דיהיב ליה דגלי דעתיה דניחא ליה אבל אם גדר מקיף לא יהיב ליה מידי

דף ה עמוד א

רוניא אקפיה רבינא מארבע רוחותיו אמר ליה הב לי כמה דגדרי לא יהיב ליה הב לי לפי קנים בזול לא יהיב ליה הב לי אגר נטירותא לא יהיב ליה

יומא חד הוה קא גדר דיקלי אמר ליה לאריסיה זיל שקול מניה קיבורא דאהיני אזל לאתויי רמא ביה קלא אמר ליה גלית דעתך דמינח ניחא לך לא יהא אלא עיזא בעלמא מי לא בעי נטירותא אמר ליה עיזא בעלמא לאו לאכלויי בעיא אמר ליה ולא גברא בעית דמיכלי לה

אתא לקמיה דרבא א"ל זיל פייסיה במאי דאיפייס ואי לא דאיננא לך דינא כרב הונא אליבא דרבי יוסי

רוניא זבן ארעא אמיצרא דרבינא סבר רבינא לסלוקי משום דינא דבר מצרא א"ל רב ספרא בריה דרב ייבא לרבינא אמרי אינשי ארבעה לצלא ארבעה לצללא:

מתני' כותל חצר שנפל מחייבין אותו לבנותו עד ארבע אמות בחזקת שנתן עד שיביא ראיה שלא נתן

מד' אמות ולמעלן אין מחייבין אותו סמך לו כותל אחר אע"פ שלא נתן עליו את התקרה מגלגלין עליו את הכל בחזקת שלא נתן עד שיביא ראיה שנתן:

גמ׳ אמר ריש לקיש הקובע זמן לחבירו ואמר לו פרעתיך בתוך זמני אינו נאמן ולואי שיפרע בזמנו אביי ורבא דאמרי תרוייהו עביד איניש דפרע בגו זימניה זימנין דמתרמו ליה זוזי אמר איזיל איפרעיה

דף ה עמוד ב

כי היכי דלא ליטרדן

תנן בחזקת שנתן עד שיביא ראיה שלא נתן

היכי דמי אילימא דאמר ליה פרעתיך בזמני פשיטא בחזקת שנתן אלא לאו דאמר ליה פרעתיך בתוך זמני אלמא עביד איניש דפרעיה בתוך זמניה שאני הכא דכל שפא ושפא זימניה הוא

תא שמע בחזקת שלא נתן עד שיביא ראיה שנתן

היכי דמי אילימא דאמר ליה פרעתיך בזמני אמאי לא אלא לאו דאמר ליה פרעתיך בתוך זמני אלמא לא עביד איניש דפרע בגו זימניה שאני הכא דאמר מי יימר דמחייבו לי רבנן

רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע עבדי כאביי ורבא מר בר רב אשי עבד כר״ל והלכתא כר״ל ואפילו מיתמי ואע״ג דאמר מר הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה חזקה לא עביד איניש דפרע בגו זימניה

איבעיא להו תבעו לאחר זמן ואמר לו פרעתיך בתוך זמני מהו מי אמרינן במקום חזקה אמרינן מה לי לשקר

דף ו עמוד א

או דילמא במקום חזקה לא אמרינן מה לי לשקר תא שמע בחזקת שנתן עד שיביא ראיה שלא נתן

היכי דמי אילימא שתבעו לאחר זמן ואמר לו פרעתיך בזמני פשיטא אלא לאו דאמר ליה פרעתיך בתוך זמני אלמא אפילו במקום חזקה אמרינן מה לי לשקר שאני הכא דכל שפא ושפא זמניה הוא

ת״ש מד׳ אמות ולמעלה אין מחייבין אותו סמך לו כותל אחר כו׳ עד שיביא ראיה שנתן

היכי דמי אילימא שתבעו לאחר זמנו ואמר לו פרעתיך בזמני אמאי לא אלא לאו דאמר פרעתיך בתוך זמני אלמא במקום חזקה לא אמרינן מה לי לשקר שאני הכא דאמר מי יימר דמחייבי לי רבנן

א״ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי ת״ש מנה לי בידך אמר לו הין למחר אמר לו תנהו לי אם אמר נתתיו לך פטור אין לך בידי חייב

מאי לאו נתתיו לך דא״ל פרעתיך בזמני אין לך בידי דא״ל פרעתיך בתוך זמני וקתני חייב אלמא במקום חזקה לא אמרינן מה לי לשקר לא מאי אין לך בידי לא היו דברים מעולם דאמר מר כל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי:

סמך לו כותל אחר מגלגלין עליו את הכל כו׳: א״ר הונא סמך לפלגא סמך לכולה ורב נחמן אמר למאי דסמך סמך למאי דלא סמך לא סמך

ומודה רב הונא בקרנא ולופתא ומודה ר״נ באפריזא ובקבעתא דכשורי

אמר רב הונא בי כוי לא הוי חזקה ואע״ג דעבד ליה הימלטי דא״ל אמינא לכי פייסת לי לא ליתרע אשיתאי

אמר ר״נ אחזיק להורדי לא אחזיק לכשורי אחזיק להורדי רב יוסף אמר אחזיק להורדי אחזיק לכשורי

איכא דאמרי אמר רב נחמן אחזיק להורדי אחזיק לכשורי אחזיק להורדי

אמר רב נחמן אחזיק לנטפי אחזיק לשפכי אחזיק לשפכי לא אחזיק לנטפי ורב יוסף אמר אפילו אחזיק לשפכי אחזיק לנטפי

איכא דאמרי אמר רב נחמן אחזיק לשפכי אחזיק לנטפי לנטפי אחזיק לשפכי אבל לצריפא דאורבני לא רב יוסף אמר אפילו צריפא דאורבני עבד רב יוסף עובדא בצריפא דאורבני

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה המשכיר בית לחבירו

דף ו עמוד ב

בבירה גדולה משתמש בזיזיה ובכתליה עד ד׳ אמות ובעובי הכותל במקום שנהגו אבל בתרבץ אפדני לא ורב נחמן דידיה אמר אפילו בתרבץ אפדני אבל רחבה שאחורי הבתים לא ורבא אמר אפילו רחבה שאחורי הבתים

אמר רבינא האי כשורא דמטללתא עד תלתין יומין לא הוי חזקה בתר תלתין יומין הוי חזקה ואי סוכה דמצוה היא עד שבעה יומין לא הוי חזקה בתר שבעה יומין הוי חזקה ואי חבריה בטינא לאלתר הוי חזקה

אמר אביי שני בתים בשני צדי רשות הרבים זה עושה מעקה לחצי גגו וזה עושה מעקה לחצי גגו זה שלא כנגד זה ומעדיף

מאי איריא ברשות הרבים אפילו רשות היחיד נמי רשות הרבים איצטריכא ליה מהו דתימא נימא ליה סוף סוף הא בעית לאצטנועי מבני רשות הרבים

קמ״ל דא״ל רבים ביממא חזו לי בליליא לא חזו לי את בין ביממא בין בליליא חזית לי אי נמי רבים כי קאימנא חזו לי כי יתיבנא לא חזו לי את חזית לי בין כי קאימנא בין כי יתיבנא רבים כי מעיינו חזו לי כי לא מעיינו לא חזו לי את ממילא נמי חזית לי

אמר מר זה עושה מעקה לחצי גגו וזה עושה מעקה לחצי גגו זה שלא כנגד זה ומעדיף פשיטא

לא צריכא דקדים חד מנייהו ועבד מהו דתימא נימא ליה אידך שקול אוזינקא ועבדיה את כוליה קמ״ל דא״ל את מ״ט לא עבדת משום דמיתרע אשיתך אנא נמי מיתרע ליה אשיתאי

אמר ר״נ אמר שמואל גג הסמוך לחצר חבירו עושה לו מעקה גבוה ד׳ אמות אבל בין גג לגג לא ור״נ דידיה אמר אינו זקוק לארבע אמות אבל זקוק למחיצת עשרה

למאי אי להיזק ראיה ארבע אמות בעינן אי לנתפס עליו כגנב במסיפס בעלמא סגיא אי לגדיים וטלאים בכדי שלא יזדקר בבת ראש סגי לעולם לנתפס עליו כגנב במסיפס מצי משתמיט ליה [אמר ממצורי קממצירנא] במחיצת עשרה לא מצי משתמיט ליה

מיתיבי אם היה חצרו למעלה מגגו של חבירו אין נזקקין לו מאי לאו אין נזקקין לו כלל לא אין נזקקין לד׳ אמות אבל נזקקין למחיצת עשרה

איתמר שתי חצרות זו למעלה מזו אמר רב הונא תחתון בונה מכנגדו ועולה ועליון בונה מכנגדו ועולה ורב חסדא אמר עליון מסייע מלמטה ובונה

תניא כוותיה דרב חסדא שתי חצרות זו למעלה מזו לא יאמר העליון הריני בונה מכנגדי ועולה אלא מסייע מלמטה ובונה ואם היתה חצרו למעלה מגגו של חבירו אינו זקוק לו

הנהו בי תרי דהוו דיירי חד הוה דייר עילאי וחד הוה דייר תתאי איתבר תתאי א״ל תתאי לעילאי תא ונבנייה אמר ליה אנא שפיר קא דאירנא

דף ז עמוד א

אמר ליה איסתריה אנא ואבנייה אמר לית לי דוכתא למידר בה אמר ליה אנא אוגר לך דוכתא אמר ליה לא טרחנא לא קא מתדר לי שוף אכריסך ועול ושוף אכריסך ופוק

אמר רב חמא בדינא קא מעכב והני מילי דלא מטו כשורי למטה מעשרה אבל מטו כשורי למטה מעשרה מצי א״ל למטה מעשרה רשותא דידי הוא ולא משעבד לך

וה״מ דלא אתנו גבי הדדי אבל אתנו גבי הדדי סתרי ובנו

וכי אתנו בהדי הדדי עד כמה אמרו רבנן קמיה דרבה משמיה דמר זוטרא בריה דרב נחמן דאמר משמיה דר״נ כאותה ששנינו רומו כחצי ארכו וכחצי רחבו אמר להו רבה לאו אמינא לכו לא תיתלו ביה בוקי סריקי ברב נחמן הכי אמר ר״נ כי דדיירי אינשי וכמה אמר רב הונא בריה דרב יהושע כי היכי דעיילי איסוריתא דמחוזא והדר

ההוא גברא דהוה בני אשיתא אחורי כווי דחבריה אמר ליה קא מאפלת עלי אמר ליה סכרנא לך הכא ועבידנא לך כווי לעיל מאשיתאי אמר ליה קא מרעת ליה לאשיתאי אמר ליה סתרנא לך לאשיתך עד דוכתא דכווי ובנינא לה ועבידנא לך כווי בבנינא לעיל מאשיתאי אמר ליה אשיתא מתתאה עתיקא ומלעיל חדתא לא קיימא

אמר ליה סתרנא לה עד לארעא ובנינא לה ועבידנא לך כווי בגוה אמר ליה חדא אשיתא חדתא בכוליה ביתא עתיקא לא קיימא אמר ליה סתרנא לה לכוליה ביתא ובנינא לך כווי בבנינא אמר ליה לית לי דוכתא למידר בה אמר ליה אגירנא לך דוכתא אמר ליה לא טרחנא אמר רב חמא בדין קא מעכב

היינו הך והא תו למה לי הא קמ"ל דאע"ג דלא משתמש אלא תיבנא ובי ציבי בעלמא

הנהו בי תרי אחי דפלגי בהדי הדדי חד מטייה אספלידא וחד מטייה תרביצא אזל ההוא דמטייה תרביצא וקא בני אשיתא אפומא דאספלידא אמר ליה קא מאפלת עלי אמר ליה בדידי קא בנינא אמר רב חמא בדין קאמר ליה

א"ל רבינא לרב אשי מאי שנא מהא דתניא שני אחין שחלקו אחד מהן נטל שדה כרם ואחד מהן נטל שדה לבן יש לו לבעל הכרם ד' אמות בשדה לבן שעל מנת כן חלקו

אמר ליה התם דעלו להדדי אבל הכא מאי דלא עלו להדדי וכי בשופטני עסקינן דהאי שקיל אספלידא והאי שקיל תרביצא ולא עלו להדדי אמר ליה נהי דעלו להדדי דמי ליבני כשורי והודרי דמי אוירא לא עלו להדדי

ולימא ליה מעיקרא אספלידא פלגת לי השתא משוית לי אידרונא אמר רב שימי בר אשי שמא בעלמא פלג ליה

מי לא תניא האומר בית כור עפר אני מוכר לך אע"פ שאינו אלא לתך הגיעו שלא מכר לו אלא שמא והוא דמיתקרי בית כור פרדס אני מוכר לך אע"פ שאין בו רמונים הגיעו שלא מכר לו אלא שמא והוא דמיתקרי פרדס כרם אני מוכר לך אע"פ שאין בו גפנים הגיעו שלא מכר לו אלא שמא והוא דמיתקרי כרמא

מי דמי התם מצי אמר ליה מוכר ללוקח שמא זביני לך הכא מצי א"ל אדעתא דהכי פלגי דדאירנא ביה כי היכי דדרו אבהתן

אמרו ליה

דף ז עמוד ב

מר ינוקא ומר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי נהרדעי לטעמייהו דאמר ר"נ אמר שמואל האחין שחלקו אין להן לא דרך זה על זה

ולא חלונות זה על זה ולא סולמות זה על זה ולא אמת המים זה על זה והזהרו בהן שהלכות קבועות הן ורבא אמר יש להן:

ההוא שטרא דיתמי דנפיק עליה תברא אמר רב חמא אגבויי לא מגבינן ליה ומיקרע לא קרעינן ליה אגבויי לא מגבינן ליה דנפק תברא עליה מיקרע לא קרעינן ליה דכי גדלי יתמי דילמא מייתו ראיה ומרעי ליה

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרבינא הלכתא מאי אמר ליה בכולהו הלכתא כרב חמא לבר מתברא דסהדי בשקרי לא מחזקינן

מר זוטרא בריה דרב מרי אמר בהא נמי הלכתא כרב חמא דאם איתא דתברא מעליא הוא איבעי ליה לאפוקי בחיי אבוהון ומדלא אפקיה שמע מינה זיופי זייפיה:

מתני' כופין אותו לבנות בית שער ודלת לחצר רבן שמעון בן גמליאל אומר לא כל החצרות ראויות לבית שער כופין אותו לבנות לעיר חומה ודלתים ובריח רשב"ג אומר לא כל העיירות ראויות לחומה

כמה יהא בעיר ויהא כאנשי העיר י"ב חדש קנה בה בית דירה הרי הוא כאנשי העיר מיד:

גמ' למימרא דבית שער מעליותא היא והא ההוא חסידא דהוה רגיל אליהו דהוה משתעי בהדיה עבד בית שער ותו לא משתעי בהדיה לא קשיא הא מגואי הא מבראי

ואי בעית אימא הא והא מבראי ולא קשיא הא דאית ליה דלת הא דלית ליה דלת אי בעית אימא הא והא דאית ליה דלת ולא קשיא הא דאית ליה פותחת הא דלית ליה פותחת אי בעית אימא הא והא דאית ליה פותחת ולא קשיא הא דפותחת דידיה מגואי הא דפותחת דידיה מבראי:

כופין אותו לבנות בית שער ודלת לחצר: תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר לא כל חצרות ראויות לבית שער אלא חצר הסמוכה לרשות הרבים ראויה לבית שער ושאינה סמוכה לרשות הרבים אינה ראויה לבית שער ורבנן זימנין דדחקי בני רשות הרבים ועיילו ואתו:

כופין אותו לבנות לעיר כו': (ת"ר כופין אותו לעשות לעיר דלתים ובריח) ורבן שמעון בן גמליאל אומר לא כל העיירות ראויות לחומה אלא עיר הסמוכה לספר ראויה לחומה ושאינה סמוכה לספר אינה ראויה לחומה ורבנן זימנין דמקרו ואתי גייסא

בעא מיניה רבי אלעזר מרבי יוחנן כשהן גובין לפי נפשות גובין או דילמא לפי שבח ממון גובין אמר ליה לפי ממון גובין ואלעזר בני קבע בה מסמרות

איכא דאמרי בעא מיניה רבי אלעזר מרבי יוחנן כשהן גובין לפי קירוב בתים הן גובין או דילמא לפי ממון גובין אמר ליה לפי קירוב בתים הן גובין ואלעזר בני קבע בה מסמרות

רבי יהודה נשיאה רמא דשורא אדרבנן אמר ריש לקיש רבנן לא צריכי נטירותא דכתיב (תהלים קלט, יח) אספרם מחול ירבון אספרם למאן אילימא לצדיקים דנפישי מחלא השתא כולהו ישראל כתיב בה (בראשית כב, יז) כחול אשר על שפת הים צדיקים עצמם מחול ירבון

אלא הכי קאמר אספרם למעשיהם של צדיקים מחול ירבון וקל וחומר ומה חול שמועט מגין על הים מעשיהם של צדיקים שהם מרובים לא כל שכן שמגינים עליהם

כי אתא לקמיה דרבי יוחנן אמר ליה מאי טעמא לא תימא ליה מהא (שיר השירים ח, י) אני חומה ושדי כמגדלות אני חומה זו תורה ושדי כמגדלות

דף ח עמוד א

אלו ת"ח ור"ל סבר לה כדדרש רבא (שיר השירים ח, י) אני חומה זו כנסת ישראל ושדי כמגדלות אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות

רב נחמן בר רב חסדא רמא כרגא ארבנן א"ל רב נחמן בר יצחק עברת אדאורייתא ואדנביאי ואדכתובי

אדאורייתא דכתיב (דברים לג, ג) אף חובב עמים כל קדושיו בידך אמר משה לפני הקב"ה רבונו של עולם אפילו בשעה שאתה מחבב עמים כל קדושיו יהיו בידך והם תכו לרגלך תני רב יוסף אלו תלמידי חכמים שמכתתים רגליהם מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד תורה ישא מדברותיך לישא וליתן בדבורותיו של מקום

אדנביאי דכתיב (הושע ח, י) גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם ויחלו מעט ממשא מלך ושרים אמר עולא פסוק זה בלשון ארמית נאמר אי תנו כולהו עתה אקבצם ואם מעט מהם יחלו ממשא מלך ושרים

אדכתובי דכתיב (עזרא ז, כד) מנדה בלו והלך לא שליט למרמא עליהם ואמר רב יהודה מנדה זו מנת המלך בלו זו כסף גולגלתא והלך זו ארנונא

רב פפא רמא כריא חדתא איתמי א"ל רב שישא בריה דרב אידי לרב פפא ודילמא לא מידויל אמר ליה מישקל שקילנא מנייהו אי מידויל מידויל ואי לא מהדרנא לה ניהלייהו

אמר רב יהודה הכל לאגלי גפא אפילו מיתמי אבל רבנן לא צריכי נטירותא הכל לכריא פתיא אפילו מרבנן ולא אמרן אלא דלא נפקי באכלוזא אבל נפקי באכלוזא רבנן לאו בני מיפק באכלוזא נינהו:

רבי פתח אוצרות בשני בצורת אמר יכנסו בעלי מקרא בעלי משנה בעלי גמרא בעלי הלכה בעלי הגדה אבל עמי הארץ אל יכנסו דחק רבי יונתן בן עמרם ונכנס אמר לו רבי פרנסני אמר לו בני קרית אמר לו לאו שנית אמר לו לאו אם כן במה אפרנסך [אמר לו] פרנסני ככלב וכעורב פרנסיה

בתר דנפק יתיב רבי וקא מצטער ואמר אוי לי שנתתי פתי לעם הארץ אמר לפניו ר' שמעון בר רבי שמא יונתן בן עמרם תלמידך הוא שאינו רוצה ליהנות מכבוד תורה מימיו בדקו ואשכח אמר רבי יכנסו הכל

רבי לטעמיה דאמר רבי אין פורענות בא לעולם אלא בשביל עמי הארץ כההוא דמי כלילא דשדו אטבריא אתו לקמיה דרבי ואמרו ליה ליתבו רבנן בהדן אמר להו לא אמרו ליה ערוקינן [אמר להו] ערוקו ערקו פלגיהון דליוה פלגא

אתו הנהו פלגא קמי דרבי א״ל ליתבו רבנן בהדן אמר להו לא ערוקינן ערוקו ערקו כולהו פש ההוא כובס שדיוה אכובס ערק כובס פקע כלילא א״ר ראיתם שאין פורענות בא לעולם אלא בשביל עמי הארץ׃

וכמה יהא בעיר ויהא כאנשי העיר וכו׳׃ ורמינהי החמרת והגמלת העוברת ממקום למקום ולנה בתוכה והודחה עמהן הן בסקילה וממונן פלט

ואם נשתהו שם שלשים יום הן בסייף וממונן אבד

אמר רבא לא קשיא הא לבני מתא הא ליתובי מתא כדתניא המודר הנאה מאנשי העיר כל שנשתהא שם שנים עשר חדש אסור ליהנות ממנו פחות מכאן מותר מיושבי העיר כל שנשתהא שם שלשים יום אסור ליהנות ממנו פחות מכאן מותר ליהנות ממנו

ולכל מילי מי בעינן י״ב חדש והתניא שלשים יום לתמחוי שלשה חדשים לקופה ששה לכסות תשעה לקבורה שנים עשר לפסי העיר אמר ר׳ אסי אמר ר׳ יוחנן כי תנן נמי מתניתין שנים עשר חדש לפסי העיר תנן׃

וא״ר אסי אמר ר׳ יוחנן הכל לפסי העיר ואפי׳ מיתמי אבל רבנן לא דרבנן לא צריכי נטירותא אמר רב פפא לשורא ולפרשאה ולטרזינא אפילו מיתמי אבל רבנן לא צריכי נטירותא כללא דמילתא כל מילתא דאית להו הנאה מיניה אפילו מיתמי

רבה רמא צדקה איתמי דבי בר מריון א״ל אביי והתני רב שמואל בר יהודה אין פוסקין צדקה על היתומים אפילו לפדיון שבוים אמר ליה אנא לאחשובינהו קא עבידנא

איפרא הורמיז אימיה דשבור מלכא שדרה ארנקא דדינרי לקמיה דרב יוסף אמרה ליהוי למצוה רבה יתיב רב יוסף וקא מעיין בה מאי מצוה רבה א״ל אביי מדתני רב שמואל בר יהודה אין פוסקין צדקה על היתומים אפילו לפדיון שבוים שמע מינה

דף ח עמוד ב

פדיון שבוים מצוה רבה היא

אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמור רבנן דפדיון שבוים מצוה רבה היא א״ל דכתיב (ירמיהו טו, ב) והיה כי יאמרו אליך אנה נצא ואמרת אליהם כה אמר ה׳ אשר למות למות ואשר לחרב לחרב ואשר לרעב לרעב ואשר לשבי לשבי ואמר רבי יוחנן כל המאוחר בפסוק זה קשה מחבירו

חרב קשה ממות אי בעית אימא קרא ואי בעית אימא סברא אי בעית אימא סברא האי קא מינוול והאי לא קא מינוול ואי בעית אימא קרא (תהלים קטז, טו) יקר בעיני ה׳ המותה לחסידיו

רעב קשה מחרב איבעית אימא סברא האי קא מצטער והאי לא קא מצטער איבעית אימא קרא (איכה ד, ט) טובים היו חללי חרב מחללי רעב שבי [קשה מכולם] דכולהו איתנהו ביה׃

תנו רבנן קופה של צדקה נגבית בשנים ומתחלקת בשלשה נגבית בשנים שאין עושים שררות על הצבור פחות משנים ומתחלקת בשלשה כדיני ממונות

תמחוי נגבית בשלשה ומתחלקת בשלשה שגבויה וחלוקה שוים תמחוי בכל יום קופה מערב שבת לערב שבת

תמחוי לעניי עולם קופה לעניי העיר ורשאים בני העיר לעשות קופה תמחוי ותמחוי קופה ולשנותה לכל מה שירצו

ורשאין בני העיר להתנות על המדות ועל השערים ועל שכר פועלים ולהסיע על קיצתן

אמר מר אין עושין שררות על הצבור פחות משנים מנא הני מילי אמר רב נחמן אמר קרא (שמות כח, ה) והם יקחו את הזהב וגו׳

שררות הוא דלא עבדי הא הימוני מהימן מסייע ליה לרבי חנינא דאמר רבי חנינא מעשה ומינה רבי שני אחין על הקופה

מאי שררותא דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לפי שממשכנין על הצדקה ואפילו בערב שבת איני והא כתיב (ירמיהו ל, כ) ופקדתי על כל לוחציו ואמר ר׳ יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב ואפילו על גבאי צדקה

לא קשיא הא דאמיד הא דלא אמיד כי הא דרבא אכפיה לרב נתן בר אמי ושקיל מיניה ארבע מאה זוזי לצדקה

(דניאל יב, ג) והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע וגו׳ (המשכילים יזהירו כזוהר הרקיע) זה דיין שדן דין אמת לאמתו (דניאל יב, ג) ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד אלו גבאי צדקה

במתניתא תנא והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע זה דיין שדן דין אמת לאמתו וגבאי צדקה ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד אלו מלמדי תינוקות כגון מאן אמר רב כגון רב שמואל בר שילת דרב אשכחיה לרב שמואל בר שילת דהוה קאי בגינתא אמר ליה שבקתיה להימנותך אמר ליה הא תליסר שנין דלא חזיא לי והשתא נמי דעתאי עלויהו

ורבנן מאי אמר רבינא (שופטים ה, לא) ואוהביו כצאת השמש בגבורתו

תנו רבנן גבאי צדקה אינן רשאין לפרוש זה מזה אבל פורש זה לשער וזה לחנות מצא מעות בשוק לא יתנם בתוך כיסו אלא נותנן לתוך ארנקי של צדקה ולכשיבא לביתו יטלם כיוצא בו היה נושה בחבירו מנה ופרעו בשוק לא יתננו לתוך כיסו אלא נותנן לתוך ארנקי של צדקה ולכשיבא לביתו יטלם

תנו רבנן גבאי צדקה שאין להם עניים לחלק פורטין לאחרים ואין פורטין לעצמן גבאי תמחוי שאין להם עניים לחלק מוכרין לאחרים ואין מוכרין לעצמן מעות של צדקה אין מונין אותן שתים אלא אחת אחת

אמר אביי מריש לא הוה יתיב מר אציפי דבי כנישתא כיון דשמעה להא דתניא ולשנותה לכל מה שירצו הוה יתיב אמר אביי מריש הוה עביד מר תרי כיסי חד לעניי דעלמא וחד לעניי דמתא כיון דשמעה להא דאמר ליה שמואל לרב תחליפא בר אבדימי עביד חד כיסא

דף ט עמוד א

ואתני עלה איהו נמי עבד חד כיסא ואתני עלה רב אשי אמר אנא אתנויי נמי לא צריכנא דכל דקא אתי אדעתא דידי אתי ולמאן דבעינא יהיבנא ליה

הנהו בי תרי טבחי דעבדי עניינא בהדי הדדי דכל מאן דעביד ביומא דחבריה נקרעוה למשכיה אזל חד מנייהו עבד ביומא דחבריה קרעו למשכיה אתו לקמיה דרבא חייבינהו רבא לשלומי

איתיביה רב יימר בר שלמיא לרבא ולהסיע על קיצתם לא אהדר ליה רבא אמר רב פפא שפיר עבד דלא אהדר ליה מידי ה״מ היכא דליכא אדם חשוב אבל היכא דאיכא אדם חשוב לאו כל כמינייהו דמתנו

תנו רבנן אין מחשבין בצדקה עם גבאי צדקה ולא בהקדש עם הגזברין ואע״פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר (מלכים ב יב, טז) ולא יחשבו את האנשים אשר יתנו את הכסף על ידם לתת לעושי המלאכה כי באמונה הם עושים

א״ר אלעזר אע״פ שיש לו לאדם גזבר נאמן בתוך ביתו יצור וימנה שנאמר (מלכים ב יב, יא) ויצורו וימנו

אמר רב הונא בודקין למזונות ואין בודקין לכסות אי בעית אימא קרא ואי בעית אימא סברא

אי בעית אימא סברא האי קא מבזי והאי לא קא מבזי אי בעית אימא קרא (ישעיהו נח, ז) הלא פרוש לרעב לחמך בשי״ן כתיב פרוש והדר הב ליה והתם כתיב (ישעיהו נח, ז) כי תראה ערום וכסיתו כי תראה לאלתר

ורב יהודה אמר בודקין לכסות ואין בודקין למזונות אי בעית אימא סברא ואי בעית אימא קרא

אי בעית אימא סברא האי קמצערא ליה והאי לא קמצערא ליה אי בעית אימא קרא הכא כתיב הלא פרוס לרעב לחמך פרוס לאלתר וכדקרינן והתם כתיב כי תראה ערום וכסיתו כשיראה לך תניא כוותיה דרב יהודה אמר כסוני בודקין אחריו פרנסוני אין בודקין

תנן התם אין פוחתין לעני העובר ממקום למקום מככר בפונדיון מארבע סאין בסלע לן נותנין לו פרנסת לינה מאי פרנסת לינה אמר רב פפא פוריא ובי סדיא שבת נותנין לו מזון שלש סעודות תנא אם היה מחזיר על הפתחים אין נזקקין לו

ההוא עניא דהוה מחזיר על הפתחים דאתא לקמיה דרב פפא לא מזדקיק ליה א״ל רב סמא בריה דרב ייבא לרב פפא אי מר לא מזדקיק ליה אינש אחרינא לא מזדקיק ליה לימות ליה והא תניא אם היה עני המחזיר על הפתחים אין נזקקין לו אמר ליה אין נזקקין לו למתנה מרובה אבל נזקקין לו למתנה מועטת

אמר רב אסי לעולם אל ימנע אדם עצמו [מלתת] שלישית השקל בשנה שנאמר (נחמיה י, לג) והעמדנו עלינו מצות לתת עלינו שלישית השקל בשנה לעבודת בית אלהינו ואמר רב אסי שקולה צדקה כנגד כל המצות שנאמר והעמדנו עלינו מצות וגו׳ מצוה אין כתיב כאן אלא מצות

(סימן גדול מקדש משה) א״ר אלעזר גדול המעשה יותר מן העושה שנאמר (ישעיהו לב, יז) והיה מעשה הצדקה שלום ועבודת הצדקה השקט ובטח עד עולם זכה הלא פרוש לרעב לחמך לא זכה ועניים מרודים תביא בית

אמר להו רבא לבני מחוזא במטותא מנייכו עושו בהדי הדדי כי היכי דליהוי לכו שלמא במלכותא וא״ר אלעזר בזמן שבהמ״ק קיים אדם שוקל שקלו ומתכפר לו עכשיו שאין בהמ״ק קיים אם עושין צדקה מוטב ואם לאו באין עובדי כוכבים ונוטלין בזרוע ואעפ״כ נחשב להן לצדקה שנאמר (ישעיהו ס, יז) ונוגשיך צדקה

אמר רבא האי מילתא אישתעי לי עולא

דף ט עמוד ב

משגש ארחתיה דאימיה משמיה דר׳ אלעזר מאי דכתיב (ישעיהו נט, יז) וילבש צדקה כשריון לומר לך מה שריון זה כל קליפה וקליפה מצטרפת לשריון גדול אף צדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול רבי חנינא אמר מהכא (ישעיהו סד, ה) וכבגד עדים כל צדקותינו מה בגד זה כל נימא ונימא מצטרפת לבגד גדול אף צדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול

אמאי קרו ליה עולא משגש ארחתיה דאימיה דבעא מיניה רב אחדבוי בר אמי מרב ששת מנין למצורע בימי ספורו שמטמא אדם אמר לו הואיל ומטמא בגדים מטמא אדם

אמר ליה דילמא טומאה בחבורים שאני דהא הסיט נבילה דמטמא בגדים ואינו מטמא אדם

אמר ליה ואלא שרץ דמטמא אדם מנלן לאו משום דמטמא בגדים אמר ליה שרץ בהדיא כתיב ביה (ויקרא כב, ה) או איש אשר יגע בכל שרץ אלא שכבת זרע דמטמא אדם מנלן לאו משום דהואיל ומטמא בגדים מטמא אדם אמר ליה שכבת זרע נמי בהדיא כתיב ביה (ויקרא כב, ד) או איש לרבות את הנוגע

אהדר ליה בבדיחותא חלש דעתיה דרב ששת אישתיק רב אחדבוי בר אמי ואתיקר תלמודיה אתיא אימיה וקא בכיא קמיה צווחה צווחה ולא אשגח בה אמרה ליה חזי להני חדיי דמצית מינייהו בעא רחמי עליה ואיתסי

ודאתאן עלה מנא לן כדתניא ר״ש בן יוחי אומר נאמר כבוס בגדים בימי ספורו ונאמר כבוס בגדים בימי חלוטו מה להלן מטמא אדם אף כאן מטמא אדם

אמר רבי אלעזר גדול העושה צדקה בסתר יותר ממשה רבינו דאילו במשה רבינו כתיב (דברים ט, יט) כי יגורתי מפני האף והחמה ואילו בעושה צדקה כתיב (משלי כא, יד) מתן בסתר יכפה אף [ושחד בחיק חמה עזה] ופליגא דרבי יצחק דאמר ר׳ יצחק אף כופה חמה אינו כופה שנאמר ושחד בחיק חמה עזה אע״פ ששוחד בחיק חמה עזה איכא דאמרי א״ר יצחק כל דיין שנוטל שחד מביא חמה עזה לעולם [שנאמר ושחד בחיק וגו׳]

ואמר רבי יצחק כל הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות והמפייסו בדברים מתברך בי״א ברכות הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות דכתיב (ישעיהו נח, ז) הלא פרוש וגו׳ ועניים מרודים תביא בית וגו׳ כי תראה ערום וגו׳

והמפייסו בדברים מתברך באחת עשרה ברכות שנאמר (ישעיהו נח, י) ותפק לרעב נפשך ונפש נענה תשביע וזרח בחשך אורך ואפלתך כצהרים ונחך ה׳ תמיד והשביע בצחצחות נפשך וגו׳ ובנו ממך חרבות עולם מוסדי דור ודור תקומם וגו׳

ואמר רבי יצחק מאי דכתיב (משלי כא, כא) רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד משום דרודף צדקה ימצא צדקה אלא לומר לך כל הרודף אחר צדקה הקדוש ברוך הוא ממציא לו מעות ועושה בהן צדקה

רב נחמן בר יצחק אמר הקדוש ברוך הוא ממציא לו בני אדם המהוגנים לעשות להן צדקה כדי לקבל עליהם שכרו לאפוקי מאי לאפוקי מדדרש רבה דדרש רבה מאי דכתיב (ירמיהו יח, כג) ויהיו מוכשלים לפניך בעת אפך עשה בהם אמר ירמיה לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם [אפילו] בשעה שכופין את יצרן ומבקשין לעשות צדקה לפניך הכשילם בבני אדם שאינן מהוגנין כדי שלא יקבלו עליהן שכר

רבי יהושע בן לוי אמר כל הרגיל לעשות צדקה זוכה הויין לו בנים בעלי חכמה בעלי עושר בעלי אגדה בעלי חכמה דכתיב

דף י עמוד א

ימצא חיים בעלי עושר דכתיב צדקה בעלי אגדה דכתיב וכבוד כתיב הכא וכבוד וכתיב התם (משלי ג, לה) כבוד חכמים ינחלו

תניא היה רבי מאיר אומר יש לו לבעל הדין להשיבך ולומר לך אם אלהיכם אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסן אמור לו כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם וזו שאלה שאל טורנוסרופוס הרשע את ר״ע אם אלהיכם אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסם אמר לו כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם

אמר לו [אדרבה] זו שמחייבתן לגיהנם אמשול לך משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שכעס על עבדו וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו כששמע המלך לא כועס עליו ואתם קרוין עבדים שנאמר (ויקרא כה, נה) כי לי בני ישראל עבדים

אמר לו ר״ע אמשול לך משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שכעס על בנו וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו כששמע המלך לא דורון משגר לו ואנן קרוין בנים דכתיב (דברים יד, א) בנים אתם לה׳ אלהיכם

אמר לו אתם קרוים בנים וקרוין עבדים בזמן שאתם עושין רצונו של מקום אתם קרוין בנים ובזמן שאין אתם עושין רצונו של מקום אתם קרוין עבדים ועכשיו אין אתם עושין רצונו של מקום אמר לו הרי הוא אומר (ישעיהו נח, ז) הלא פרוס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית אימתי עניים מרודים תביא בית האידנא וקאמר הלא פרוס לרעב לחמך:

דרש רבי יהודה ברבי שלום כשם שמזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה כך חסרונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה זכה הלא פרוס לרעב לחמך לא זכה ועניים מרודים תביא בית

כי הא דבני אחתיה דרבן יוחנן בן זכאי חזא להו בחילמא דבעו למיחסר שבע מאה דינרי עשינהו שקל מינייהו לצדקה פוש גבייהו שיבסר דינרי כי מטא מעלי יומא דכיפורי שדור דבי קיסר נקטינהו

אמר להו רבן יוחנן בן זכאי לא תדחלון שיבסר דינרי גבייכו שקלינהו מינייכו אמרי ליה מנא ידעת אמר להו חלמא חזאי לכו אמרו ליה ואמאי לא אמרת לן [דניתבינהו] אמר להו אמינא כי היכי דתעבדו מצוה לשמה

רב פפא הוה סליק בדרגא אישתמיט כרעיה בעי למיפל אמר השתא כן איחייב מאן דסני לן כמחללי שבתות וכעובדי עבודת כוכבים א״ל חייא בר רב מדפתי לרב פפא שמא עני בא לידך ולא פרנסתו

דתניא רבי יהושע בן קרחה אומר כל המעלים עיניו מן הצדקה כאילו עובד עבודת כוכבים כתיב הכא (דברים טו, ט) השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וכתיב התם (דברים יג, יד) יצאו אנשים בני בליעל מה להלן עבודת כוכבים אף כאן עבודת כוכבים

תניא א״ר אלעזר בר׳ יוסי כל צדקה וחסד שישראל עושין בעולם הזה שלום גדול ופרקליטין גדולין בין ישראל לאביהן שבשמים שנאמר (ירמיהו טז, ה) כה אמר ה׳ אל תבא בית מרזח ואל תלך לספוד ואל תנוד להם כי אספתי את שלומי מאת העם הזה [וגו׳ את] החסד ואת הרחמים חסד זו גמילות חסדים רחמים זו צדקה

תניא רבי יהודה אומר גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה שנאמר (ישעיהו נו, א) כה אמר ה׳ שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבא וצדקתי להגלות הוא היה אומר עשרה דברים קשים נבראו בעולם הר קשה ברזל מחתכו ברזל קשה אור מפעפעו אור קשה מים מכבין אותו מים קשים עבים סובלים אותן עבים קשים רוח מפזרתן רוח קשה גוף קשה פחד שוברו פחד קשה יין מפיגו יין קשה שינה מפכחתו ומיתה קשה מכולם [וצדקה מצלת מן המיתה] דכתיב (משלי י, ב) וצדקה תציל ממות

דרש רבי דוסתאי ברבי ינאי בוא וראה שלא כמדת הקב״ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם אדם מביא דורון גדול למלך ספק מקבלין אותו הימנו ספק אין מקבלין אותו הימנו [ואם תמצא לומר מקבלים אותו ממנו] ספק רואה פני המלך ספק אינו רואה פני המלך והקדוש ברוך הוא אינו כן אדם נותן פרוטה לעני זוכה ומקבל פני שכינה שנאמר (תהלים יז, טו) אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך

רבי אלעזר יהיב פרוטה לעני והדר מצלי אמר דכתיב אני בצדק אחזה פניך מאי אשבעה בהקיץ תמונתך אמר רב נחמן בר יצחק אלו תלמידי חכמים שמנדדין שינה מעיניהם בעולם הזה והקב״ה משביען מזיו השכינה לעולם הבא

א״ר יוחנן מאי דכתיב (משלי יט, יז) מלוה ה׳ חונן דל אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו כביכול עבד לוה לאיש מלוה

א״ר חייא בר אבא רבי יוחנן (רמי) כתיב (משלי יא, ד) לא יועיל הון ביום עברה וצדקה תציל ממות וכתיב (משלי י, ב) לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל ממות שתי צדקות הללו למה אחת שמצילתו ממיתה משונה ואחת שמצילתו מדינה של גיהנם ואי זו היא שמצילתו מדינה של גיהנם ההוא דכתיב ביה עברה דכתיב (צפניה א, טו) יום עברה היום ההוא ואי זו היא שמצילתו ממיתה משונה

דף י עמוד ב

נותנה ואינו יודע למי נותנה נוטלה ואינו יודע ממי נוטלה נותנה ואינו יודע למי נותנה לאפוקי מדמר עוקבא נוטלה ואינו יודע ממי נוטלה לאפוקי מדרבי אבא ואלא היכי ליעביד ליתיב לארנקי של צדקה

מיתיבי מה יעשה אדם ויהיו לו בנים זכרים רבי אליעזר אומר יפזר מעותיו לעניים ר׳ יהושע אומר ישמח אשתו לדבר מצוה ר׳ אליעזר בן יעקב אומר לא יתן אדם פרוטה לארנקי של צדקה אלא אם כן ממונה עליה כר׳ חנניא בן תרדיון כי קא אמרינן דממני עלה כר׳ חנניא בן תרדיון

א״ר אבהו אמר משה לפני הקב״ה רבונו של עולם במה תרום קרן ישראל אמר לו בכי תשא

וא״ר אבהו שאלו את שלמה בן דוד עד היכן כחה של צדקה אמר להן צאו וראו מה פירש דוד אבא (תהלים קיב, ט) פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד רבי אבא אמר מהכא (ישעיהו לג, טז) הוא מרומים ישכון מצדות סלעים משגבו לחמו נתן מימיו נאמנים מה טעם מרומים ישכון מצדות סלעים משגבו משום דלחמו נתן ומימיו נאמנים

וא״ר אבהו שאלו את שלמה איזהו בן העולם הבא אמר להם כל (ישעיהו כד, כג) שכנגד זקניו כבוד כי הא דיוסף בריה דר׳ יהושע חלש אינגיד א״ל אבוה מאי חזית אמר ליה עולם הפוך ראיתי עליונים למטה ותחתונים למעלה אמר ליה עולם ברור ראית ואנן היכי חזיתינן [א״ל] כי היכי דחשבינן הכא חשבינן התם

ושמעתי שהיו אומרים אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו ושמעתי שהיו אומרים הרוגי מלכות אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן מאן נינהו אילימא ר״ע וחבריו משום הרוגי מלכות ותו לא פשיטא בלאו הכי נמי אלא הרוגי לוד

תניא אמר להן רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו בני מהו שאמר הכתוב (משלי יד, לד) צדקה תרומם גוי וחסד לאומים חטאת נענה רבי אליעזר ואמר צדקה תרומם גוי אלו ישראל דכתיב (שמואל ב ז, כג) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ וחסד לאומים חטאת כל צדקה וחסד שאומות עובדי כוכבים עושין חטא הוא להן שאינם עושין אלא להתגדל בו כמו שנאמר (עזרא ו, י) די להוון מהקרבין ניחוחין לאלהה שמיא ומצליין לחיי מלכא ובנוהי

ודעביד הכי לאו צדקה גמורה היא והתניא האומר סלע זה לצדקה בשביל שיחיו בני ובשביל שאזכה לעולם הבא הרי זה צדיק גמור לא קשיא כאן בישראל כאן בעובד כוכבים

נענה רבי יהושע ואמר צדקה תרומם גוי אלו ישראל דכתיב ומי כעמך ישראל גוי אחד וחסד לאומים חטאת כל צדקה וחסד שאומות עובדי כוכבים עושין חטא הוא להן שאין עושין אלא כדי שתמשך מלכותן שנאמר (דניאל ד, כד) להן מלכא מלכי ישפר עליך וחטיך בצדקה פרוק ועויתך במיחן עניין הן תהוי ארכא לשלותיך וגו׳

נענה רבן גמליאל ואמר צדקה תרומם גוי אלו ישראל דכתיב ומי כעמך ישראל [וגו׳] וחסד לאומים חטאת כל צדקה וחסד שעכו״ם עושין חטא הוא להן שאין עושין אלא להתיהר בו וכל המתיהר נופל בגיהנם שנאמר (משלי כא, כד) זד יהיר לץ שמו עושה בעברת זדון ואין עברה אלא גיהנם שנאמר (צפניה א, טו) יום עברה היום ההוא

אמר רבן גמליאל עדיין אנו צריכין למודעי רבי אליעזר המודעי אומר צדקה תרומם גוי אלו ישראל דכתיב ומי כעמך ישראל גוי אחד וחסד לאומים חטאת כל צדקה וחסד שעכו״ם עושין חטא הוא להן שאין עושין אלא לחרף אותנו בו שנאמר (ירמיהו מ, ג) ויבא ויעש ה׳ כאשר דבר כי חטאתם לה׳ ולא שמעתם בקולו והיה לכם הדבר הזה

נענה רבי נחוניא בן הקנה ואמר צדקה תרומם גוי וחסד לישראל ולאומים חטאת אמר להם רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו נראין דברי רבי נחוניא בן הקנה מדברי ומדבריכם לפי שהוא נותן צדקה וחסד לישראל ולעכו״ם חטאת מכלל דהוא נמי אמר מאי היא דתניא אמר להם רבן יוחנן בן זכאי כשם שהחטאת מכפרת על ישראל כך צדקה מכפרת על אומות העולם:

איפרא הורמיז אימיה דשבור מלכא שדרה ארבע מאה דינרי לקמיה דרבי אמי ולא קבלינהו שדרינהו קמיה דרבא וקבלינהו משום שלום מלכות שמע רבי אמי איקפד אמר לית ליה (ישעיהו כז, יא) ביבש קצירה תשברנה נשים באות מאירות אותה ורבא משום שלום מלכות

ורבי אמי נמי משום שלום מלכות דאיבעי ליה למפלגינהו לעניי עובדי כוכבים ורבא נמי לעניי עובדי כוכבים יהבינהו ור׳ אמי דאיקפד הוא

דף יא עמוד א

דלא סיימוה קמיה

תניא אמרו עליו על בנימין הצדיק שהיה ממונה על קופה של צדקה פעם אחת באתה אשה לפניו בשני בצורת אמרה לו רבי פרנסני אמר לה העבודה שאין בקופה של צדקה כלום אמרה לו רבי אם אין אתה מפרנסני הרי אשה ושבעה בניה מתים עמד ופרנסה משלו לימים חלה ונטה למות אמרו מלאכי השרת לפני הקב״ה רבש״ע אתה אמרת כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא ובנימין הצדיק שהחיה אשה ושבעה בניה ימות בשנים מועטות הללו מיד קרעו לו גזר דינו תנא הוסיפו לו עשרים ושתים שנה על שנותיו

תנו רבנן מעשה במונבז המלך שבזבז אוצרותיו ואוצרות אבותיו בשני בצורת וחברו עליו אחיו ובית אביו ואמרו לו אבותיך גנזו והוסיפו על של אבותם ואתה מבזבזם אמר להם אבותי גנזו למטה ואני גנזתי למעלה שנאמר (תהלים פה, יב) אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף אבותי גנזו במקום שהיד שולטת בו ואני גנזתי במקום שאין היד שולטת בו שנאמר (תהלים פט, טו) צדק ומשפט מכון כסאך

אבותי גנזו דבר שאין עושה פירות ואני גנזתי דבר שעושה פירות שנאמר (ישעיהו ג, י) אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו אבותי גנזו [אוצרות] ממון ואני גנזתי אוצרות נפשות שנאמר (משלי יא, ל) פרי צדיק עץ חיים ולוקח נפשות חכם אבותי גנזו לאחרים ואני גנזתי לעצמי שנאמר (דברים כד, יג) ולך תהיה צדקה אבותי גנזו לעולם הזה ואני גנזתי לעולם הבא שנאמר (ישעיהו נח, ח) והלך לפניך צדקך כבוד ה׳ יאספך:

ואם קנה בה בית דירה הרי הוא כאנשי העיר: מתניתין דלא כרשב״ג דתניא רבן שמעון ב״ג אומר אם קנה בה קרקע כל שהוא הרי הוא כאנשי העיר

והא תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר אם קנה שם קרקע הראויה לבית דירה הרי הוא כאנשי העיר תרי תנאי ואליבא דרבן שמעון בן גמליאל:

מתני׳ אין חולקין את החצר עד שיהא ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה ולא את השדה עד שיהא בה תשעה קבין לזה ותשעה קבין לזה ר׳ יהודה אומר עד שיהא בה תשעת חציי קבין לזה ותשעת חציי קבין לזה ולא את הגינה עד שיהא בה חצי קב לזה וחצי קב לזה ר׳ עקיבא אומר בית רובע

ולא את הטרקלין ולא את המורן ולא את השובך ולא את הטלית ולא את המרחץ ולא את בית הבד ולא את בית השלחין עד שיהא בהן כדי לזה וכדי לזה זה הכלל כל שיחלק ושמו עליו חולקין ואם לאו אין חולקין

אימתי בזמן שאין שניהם רוצים אבל בזמן ששניהם רוצים אפי׳ פחות מכאן יחלוקו וכתבי הקדש אע״פ ששניהם רוצים לא יחלוקו:

גמ׳ א״ר אסי א״ר יוחנן ארבע אמות שאמרו חוץ משל פתחים תניא נמי הכי אין חולקים את החצר עד שיהא בה שמונה אמות לזה ושמונה אמות לזה והא אנן תנן ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה אלא ש״מ כדרבי אסי שמע מינה

ואיכא דרמי להו מירמא תנן אין חולקין את החצר עד שיהא בה ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה והתניא שמונה אמות לזה ושמונה אמות לזה א״ר אסי אמר ר׳ יוחנן ארבע אמות שאמרו חוץ משל פתחים

אמר רב הונא חצר מתחלקת לפי פתחיה ורב חסדא אמר נותנין ארבע אמות לכל פתח ופתח והשאר חולקין בשוה

תניא כוותיה דרב חסדא פתחים שבחצר יש להן ארבע אמות היה לזה פתח אחד ולזה שני פתחים זה שיש לו פתח אחד נוטל ארבע אמות וזה שיש לו שני פתחים נוטל שמונה אמות והשאר חולקין בשוה היה לזה פתח רחב שמונה אמות נוטל שמונה אמות כנגד הפתח וארבע אמות בחצר ארבע אמות בחצר מאי עבידתייהו אמר אביי הכי קאמר נוטל שמונה אמות באורך החצר וארבע אמות ברוחב החצר

אמר אמימר האי פירא דסופלי יש לו ארבע אמות לכל רוח ורוח ולא אמרן אלא דלא מייחד ליה פתחא

דף יא עמוד ב

אבל מייחד ליה פיתחא אין לו אלא ארבע אמות לפני פתחו

אמר רב הונא אכסדרה אין לה ד׳ אמות טעמא מאי משום פירוק משאו הכא אפשר דעייל לגואי ומפרק מתיב רב ששת אחד שערי בתים ואחד שערי אכסדראות יש להן ד׳ אמות כי תניא ההיא באכסדרה דבי רב אכסדרה דבי רב פשיטא אידרונא מעליא הוא אלא באכסדרה רומייתא

תנו רבנן בית שער אכסדרה ומרפסת יש להן ד׳ אמות היו חמשה בתים פתוחין למרפסת אין להן אלא ד׳ אמות בלבד בעא מיניה ר׳ יוחנן מר׳ ינאי לול של תרנגולין יש לו ד׳ אמות או אין לו ד׳ אמות אמר ליה טעמא מאי משום פירוק משאו הכא מטפס ועולה מטפס ויורד

בעא מיניה רבא מרב נחמן בית חציו מקורה וחציו אינו מקורה יש לו ד׳ אמות או אין לו ד׳ אמות אמר ליה אין לו ד׳ אמות לא מבעיא קירויו מלגיו דאפשר דעייל לגואי ומפרק אלא אפילו קירויו כלפי חוץ אפשר דעייל לגואי ומפרק

בעא מיניה רב הונא מרבי אמי אחד מבני מבוי שבקש להחזיר פתחו למבוי אחר בני מבוי מעכבין עליו או אין מעכבין עליו אמר ליה בני מבוי מעכבין עליו

אכסניא לפי בני אדם מתחלקת או לפי פתחים מתחלקת אמר ליה לפי בני אדם מתחלקת תניא נמי הכי זבל שבחצר מתחלקת לפי פתחים אכסניא לפי בני אדם

אמר רב הונא אחד מבני מבוי שבקש לסתום כנגד פתחו בני מבוי מעכבין עליו שמרבה עליהן את הדרך

מיתיבי חמש חצרות פתוחות למבוי כולן משתמשות עם החיצונה והחיצונה משתמשת לעצמה והשאר משתמשות עם השניה והשניה משתמשת לעצמה ומשתמשת עם החיצונה

נמצאת פנימית משתמשת לעצמה ומשתמשת עם כל אחת ואחת

תנאי היא דתניא אחד מבני מבוי שבקש להחזיר פתחו למבוי אחר בני מבוי מעכבין עליו היה סתום ובקש לפותחו אין בני מבוי מעכבין עליו דברי רבי ר״ש בן אלעזר אומר חמש חצרות הפתוחות למבוי כולן משתמשות במבוי זו עם זו

חצרות מאן דכר שמייהו חסורי מחסרא והכי קתני וכן חמש חצרות הפתוחות למבוי כולן משתמשות עם החיצונה והחיצונה משתמשת לעצמה וכו׳ דברי רבי ר׳ שמעון בן אלעזר אומר חמש חצרות הפתוחות למבוי כולן משתמשות במבוי:

אמר מר היה סתום ובקש לפותחו אין בני מבוי מעכבין עליו אמר רבא לא שנו אלא שלא פרץ את פצימיו אבל פרץ את פצימיו בני מבוי מעכבין עליו אמר ליה אביי לרבא תניא דמסייע לך

דף יב עמוד א

בית סתום יש לו ד׳ אמות פרץ את פצימיו אין לו ד׳ אמות

(קבר שפתחו סתום אינו מטמא כל סביביו פרץ את פצימיו וסתמו מטמא כל סביביו) בית סתום אינו מטמא כל סביביו פרץ את פצימיו מטמא כל סביביו

אמר רבה בר בר חנה א״ר יוחנן מבואות המפולשות לעיר אחרת ובקשו בני העיר לסותמן בני אותה העיר מעכבין עליהן לא מיבעי כי ליכא דרכא אחרינא דמעכבי אלא אפילו כי איכא דרכא אחרינא נמי מעכבי

משום דרב יהודה אמר רב דאמר מצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו (כדרב גידל דא״ר גידל רבים שבררו דרך לעצמן מה שבררו בררו)

אמר רב ענן אמר שמואל מבואות המפולשין לרה״ר ובקשו בני מבואות להעמיד להן דלתות בני רה״ר מעכבין עליהן

סבור מינה הני מילי בד אמות כדר׳ זירא אמר רב נחמן דאמר רבי זירא אמר רב נחמן ד׳ אמות הסמוכות לרה״ר כרה״ר דמיין ולא היא התם לענין טומאה אבל הכא זימנין דדחקי בני רה״ר ועיילי טובא:

ולא את השדה עד שיהא בה תשעה קבין לזה ותשעה קבין לזה כו׳: ולא פליגי מר כי אתריה ומר כי אתריה

בבבל מאי אמר רב יוסף בי רדו יומא

מאי בי רדו יומא אי יומא זרעא תרי יומא כרבא לא הוי אי יומא כרבא יומא דזרעא לא הוי

אי בעית אימא יומא דכרבא דכריב ותני ואי בעית אימא יומא דזרעא בהדורי

דוולא אמר רב נחמן בי דאלו יומא פרדסא אמר אבוה דשמואל בת שלשת קבין

תניא נמי הכי האומר לחבירו מנת בכרם אני מוכר לך סומכוס אומר לא יפחות מג׳ קבין א״ר יוסי אין אלו אלא דברי נביאות בבבל מאי אמר רבא בר קסנא תלת אציאתה בני תריסר גופני כי היכי דרפיק גברא ביומא

אמר רבי אבדימי דמן חיפה מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לחכמים אטו חכם לאו נביא הוא הכי קאמר אע״פ שניטלה מן הנביאים מן החכמים לא ניטלה

אמר אמימר וחכם עדיף מנביא שנאמר (תהלים צ, יב) ונביא לבב חכמה מי נתלה במי הוי אומר קטן נתלה בגדול

אמר אביי תדע דאמר גברא רבה מילתא ומתאמרא משמיה דגברא רבה אחרינא כוותיה אמר רבא ומאי קושיא ודילמא תרוייהו בני חד מזלא נינהו אלא אמר רבא תדע דאמר גברא רבה מילתא ומתאמרא

דף יב עמוד ב

משמיה דר׳ עקיבא בר יוסף כוותיה אמר רב אשי ומאי קושיא דלמא להא מילתא בר מזליה הוא

אלא אמר רב אשי תדע דאמר גברא רבה מילתא ומתאמרא הלכה למשה מסיני כוותיה ודלמא כסומא בארובה ולאו טעם יהיב

א״ר יוחנן מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לשוטים ולתינוקות לשוטים מאי היא כי הא דמר בר רב אשי דהוה קאי ברסתקא דמחוזא שמעיה להההוא שוטה דקאמר ריש מתיבתא דמליך במתא מחסיא טביומי חתים אמר מאן חתים טביומי ברבנן אנא שמע מינה לדידי קיימא לי שעתא קם אתא אדאתא אימנו רבנן לאותביה לרב אחא מדפתי ברישא

כיון דשמעי דאתא שדור זוגא דרבנן לגביה לאימלוכי ביה עכביה הדר שדור זוגא דרבנן אחרינא עכביה גביה עד דמלו בי עשרה כיון דמלו בי עשרה פתח הוא ותנא ודרש לפי שאין פותחין בכלה פחות מעשרה

קרי רב אחא אנפשיה כל המריעין לו לא במהרה מטיבין לו וכל המטיבין לו לא במהרה מריעין לו

תנוקת מאי היא כי הא דבת רב חסדא הוה יתבה בכנפיה דאבוה הוו יתבי קמיה רבא ורמי בר חמא אמר לה מאן מינייהו בעית אמרה ליה תרוייהו אמר רבא ואנא בתרא

א״ר אבדימי דמן חיפה קודם שיאכל אדם וישתה יש לו שתי לבבות לאחר שאוכל ושותה אין לו אלא לב אחד שנאמר (איוב יא, יב) איש נבוב ילבב וכתיב (שמות כז, ח) נבוב לוחות ומתרגמינן חליל לוחין

אמר רב הונא בריה דרב יהושע הרגיל ביין אפילו לבו אטום כבתולה יין מפקחו שנאמר (זכריה ט, יז) ותירוש ינובב בתולות:

אמר רב הונא בריה דרב יהושע פשיטא חלק בכור וחלק פשוט יהבינן ליה אחד מצרא יבם מאי

אמר אביי היא היא מאי טעמא בכור קרייה רחמנא רבא אמר אמר קרא (דברים כה, ו) והיה הבכור הוייתו כבכור ואין חלוקתו כבכור

ההוא דזבן ארעא אמצרא דבי נשיה כי קא פלגו אמר להו פליגו לי אמצראי אמר רבה כגון זה כופין על מדת סדום

מתקיף לה רב יוסף אמרי ליה אחי מעלינן ליה עלויא כי נכסי דבי בר מריון והלכתא כרב יוסף

תרי ארעתא אתרי נגרי אמר רבה כגון זה כופין על מדת סדום מתקיף לה רב יוסף זמנין דהאי מדויל והאי לא מדויל והלכתא כרב יוסף

תרתי אחד נגרא א״ר יוסף כגון זה כופין על מדת סדום מתקיף לה אביי מצי אמר בעינא דאפיש אריסי והלכתא כרב יוסף אפושי לאו מילתא היא

דף יג עמוד א

חד גיסא נגרא וחד גיסא נהרא פלגין לה בקרנא זול:

ולא את הטרקלין כו׳: אין בהן כדי לזה וכדי לזה מהו רב יהודה אמר אית דינא דגוד או אגוד רב נחמן אמר לית דינא דגוד או אגוד

א״ל רבא לרב נחמן לדידך דאמרת לית דינא דגוד או אגוד בכור ופשוט שהניח להן אביהן עבד ובהמה טמאה כיצד עושין א״ל שאני אומר עובד לזה יום אחד ולזה שני ימים

מיתיבי מי שחציו עבד וחציו בן חורין עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד דברי בית הלל בית שמאי אומרים תקנתם תקנתם את רבו את עצמו לא תקנתם לישא שפחה אינו יכול לישא בת חורין אינו יכול יבטל והלא לא נברא העולם אלא לפריה ורביה שנאמר (ישעיהו מה, יח) לא תהו בראה לשבת יצרה

אלא כופין את רבו ועושין אותו בן חורין וכותבין שטר על חצי דמיו וחזרו ב״ה להורות כדברי ב״ש

שאני הכא דאגוד איכא גוד ליכא

תא שמע שני אחין אחד עני ואחד עשיר והניח להן אביהן מרחץ ובית הבד עשאן לשכר השכר לאמצע עשאן לעצמו הרי עשיר אומר לעני

דף יג עמוד ב

קח לך עבדים וירחצו במרחץ קח לך זיתים ובא ועשה בבית הבד התם נמי גוד איכא אגוד ליכא

ת״ש כל שאילו יחלק ושמו עליו חולקין אם לאו מעלין אותו בדמים תנאי היא דתניא טול אתה שיעור ואני פחות שומעין לו רבן שמעון בן גמליאל אומר אין שומעין לו

היכי דמי אילימא כדתני מאי טעמא דרשב״ג אלא לאו חסורי מחסרא והכי קאמר טול אתה שיעור ואני פחות שומעין לו וגוד או אגוד נמי שומעין לו ואתא רשב״ג למימר אין שומעין לו

לא לעולם כדקתני ודקאמרת מאי טעמא דרשב״ג משום דאמר ליה אי בדמי לית לי דמי למיתן לך במתנה לא ניחא לי דכתיב (משלי טו, כז) ושונא מתנות יחיה

א״ל אביי לרב יוסף הא דרב יהודה דשמואל היא דתנן וכתבי הקודש אע״פ ששניהם רוצים לא יחלוקו ואמר שמואל לא שנו אלא בכרך אחד אבל בשני כריכות חולקין ואי ס״ד לית דינא דגוד או אגוד מאי איריא בכרך אחד אפילו בשני כריכין נמי

תרגמא רב שלמן בששניהן רוצין

אמר אמימר הלכתא אית דינא דגוד או אגוד אמר ליה רב אשי לאמימר הא דרב נחמן מאי אמר ליה לא שמיעא לי כלומר לא סבירא לי ולא והא רבין בר חיננא ורב דימי בר חיננא שבק להו אבוה תרתי אמהתא חדא ידעא אפיא ובשולי וחדא ידעא פילכא ונוולא ואתו לקמיה דרבא ואמר להו לית דינא דגוד או אגוד

שאני התם דלמר מיבעי ליה תרוייהו ולמר מיבעי ליה תרוייהו כי קאמר ליה שקול את חדא ואנא חדא לאו גוד או אגוד הוא (וכי לא מצי למימר הכי) והא כתבי הקדש דתרוייהו מיבעי להו ואמר שמואל לא שנו אלא בכרך אחד אבל בשני כריכין חולקין הא תרגמא רב שלמן בשרצו

תנו רבנן מדביק אדם תורה נביאים וכתובים כאחד דברי רבי מאיר ר׳ יהודה אומר תורה בפני עצמה נביאים בפני עצמן וכתובים בפני עצמן וחכמים אומרים כל אחד ואחד בפני עצמו

ואמר רבי יהודה מעשה בביתוס בן זונין שהיו לו שמנה נביאים מדובקין כאחד על פי ר״א בן עזריה ויש אומרים לא היו לו אלא אחד אחד בפני עצמו אמר רבי מעשה והביאו לפנינו תורה נביאים וכתובים מדובקים כאחד והכשרנום

בין חומש לחומש של תורה ארבעה שיטין וכן בין כל נביא לנביא ובנביא של שנים עשר ג׳ שיטין ומסיים מלמטה ומתחיל מלמעלה

תנו רבנן הרוצה לדבק תורה נביאים וכתובים כאחד מדבק ועושה בראשו כדי לגול עמוד ובסופו כדי לגול היקף ומסיים מלמטה ומתחיל מלמעלה

דף יד עמוד א

ואם בא לחתוך חותך מאי קאמר הכי קאמר שאם בא לחתוך חותך

ורמינהי תחלת ספר וסופו כדי לגול כדי לגול מאי אי כדי לגול עמוד קשיא הקף אי כדי לגול הקף קשיא עמוד

א״ר נחמן בר יצחק לצדדין קתני

רב אשי אמר כי תניא ההיא בספר תורה כדתניא כל הספרים נגללים מתחלתן לסופן וס״ת נגלל לאמצעיתו ועושה לו עמוד אילך ואילך א״ר אליעזר בר׳ צדוק כך היו כותבי ספרים שבירושלים עושין ספריהם

תנו רבנן אין עושין ספר תורה לא ארכו יותר על הקיפו ולא הקיפו יותר על ארכו שאלו את רבי שיעור ס״ת בכמה אמר להן בגויל ששה בקלף בכמה איני יודע

רב הונא כתב שבעין ספרי דאורייתא ולא איתרמי ליה אלא חד רב אחא בר יעקב כתב חד אמשכיה דעיגלי ואיתרמי ליה יהבו ביה רבנן עינייהו ונח נפשיה

אמרו ליה רבנן לרב המנונא כתב רבי אמי ד׳ מאה ספרי תורה אמר להו דילמא (דברים לג, ד) תורה צוה לנו משה כתב א״ל רבא לר׳ זירא נטע ר׳ ינאי ארבע מאה כרמי אמר ליה דילמא שתים כנגד שתים ואחת יוצא זנב

מיתיבי ארון שעשה משה אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו באמה בת ששה טפחים

והלוחות ארכן ששה ורחבן ששה ועביין שלשה מונחות כנגד ארכו של ארון כמה לוחות אוכלות בארון שנים עשר טפחים נשתיירו שם שלשה טפחים צא מהן טפח חציו לכותל זה וחציו לכותל זה נשתיירו שם שני טפחים שבהן ספר תורה מונח

שנאמר (מלכים א ח, ט) אין בארון רק שני לוחות האבנים אשר הניח שם משה [וגו׳] מאי אין בארון רק מיעוט אחר מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ס״ת שמונח בארון

פירנסת ארון לארכו צא ופרנס ארון לרחבו כמה לוחות אוכלות בארון ששה טפחים נשתיירו שם שלשה טפחים צא מהן טפח חציו לכותל זה וחציו לכותל זה נשתיירו שם שני טפחים שלא יהא ספר תורה נכנס ויוצא כשהוא דחוק דברי ר״מ

ר׳ יהודה אומר באמה בת חמשה טפחים והלוחות ארכן ששה ורחבן ששה ועביין שלשה מונחות באורכו של ארון כמה לוחות אוכלות בארון שנים עשר טפחים נשתייר שם חצי טפח אצבע לכותל זה ואצבע לכותל זה

פירנסת ארון לארכו צא ופרנס ארון לרחבו כמה לוחות אוגדות בארון ששה טפחים נשתייר שם טפח ומחצה צא מהן חצי טפח אצבע ומחצה לכותל זה ואצבע ומחצה לכותל זה נשתייר שם טפח שבו עמודין עומדין שנאמר (שיר השירים ג, ט) אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון עמודיו עשה כסף רפידתו זהב מרכבו ארגמן וגו׳

וארגז ששיגרו בו פלשתים דורון לאלהי ישראל מונח מצדו שנאמר (שמואל א ו, ח) ואת כלי הזהב אשר השבותם לו אשם תשימו בארגז מצדו ושלחתם אותו והלך ועליו ס״ת מונח שנאמר (דברים לא, כו) לקוח את ספר התורה הזה ושמתם אותו מצד ארון ברית ה׳ מצד הוא מונח ולא בתוכו

ומה אני מקיים אין בארון רק לרבות

דף יד עמוד ב

שברי לוחות שמונחים בארון ואי ס״ד ס״ת הקיפו ו׳ טפחים מכדי כל שיש בהקיפו שלשה טפחים יש בו רוחב טפח וכיון דלאמצעיתו נגלל נפיש ליה מתרי טפחא רווחא דביני ביני בתרי פושכי היכי יתיב

אמר רב אחא בר יעקב ספר עזרה לתחלתו הוא נגלל ואכתי תרי בתרי היכי יתיב אמר רב אשי דכריך ביה פורתא וכרכיה לעיל

ור׳ יהודה מקמי דליתי ארגז ספר תורה היכי הוה יתיב דפא הוה נפיק מיניה ויתיב עילוה ספר תורה ור״מ האי מצד ארון מאי עביד ליה ההוא מיבעי ליה דמתנח ליה מצד ולא מתנח ביני לוחי ולעולם בגויה מן הצד

ור״מ עמודין היכא הוו קיימי מבראי ור״מ שברי לוחות דמונחין בארון מנא ליה נפקא ליה מדרב הונא דאמר רב הונא מאי דכתיב (שמואל ב ו, ב) אשר נקרא שם שם ה׳ צבאות יושב הכרובים עליו מלמד שלוחות ושברי לוחות מונחים בארון

ואידך ההוא מבעי ליה לכדרבי יוחנן ד״ר יוחנן א״ר שמעון בן יוחאי מלמד שהשם וכל כינויו מונחין בארון

ואידך נמי מיבעי ליה להכי אין הכי נמי אלא שברי לוחות דמונחין בארון מנא ליה נפקא ליה מדתני רב יוסף דתני רב יוסף (דברים י, ב) אשר שברת ושמתם מלמד שהלוחות ושברי לוחות מונחין בארון

ואידך ההוא מיבעי ליה לכדריש לקיש דאמר ר״ל אשר שברת אמר לו הקב״ה למשה יישר כחך ששברת:

תנו רבנן סדרן של נביאים יהושע ושופטים שמואל ומלכים ירמיה ויחזקאל ישעיה ושנים עשר מכדי הושע קדים דכתיב (הושע א, ב) תחלת דבר ה׳ בהושע וכי עם הושע דבר תחלה והלא ממשה ועד הושע כמה נביאים היו וא״ר יוחנן שהיה תחלה לארבעה נביאים שנתנבאו באותו הפרק ואלו הן הושע וישעיה עמוס ומיכה וליקדמיה להושע ברישא

כיון דכתיב נבואתיה גבי חגי זכריה ומלאכי וחגי זכריה ומלאכי סוף נביאים הוו חשיב ליה בהדייהו וליכתביה לחודיה וליקדמיה איידי דזוטר מירכס

מכדי ישעיה קדים מירמיה ויחזקאל ליקדמיה לישעיה ברישא כיון דמלכים סופיה חורבנא וירמיה כוליה חורבנא ויחזקאל רישיה חורבנא וסיפיה נחמתא וישעיה כוליה נחמתא סמכינן חורבנא לחורבנא ונחמתא לנחמתא:

סידרן של כתובים רות וספר תהלים ואיוב ומשלי קהלת שיר השירים וקינות דניאל ומגילת אסתר עזרא ודברי הימים ולמאן דאמר איוב בימי משה היה ליקדמיה לאיוב ברישא אתחולי בפורענותא לא מתחלינן רות נמי פורענות היא פורענות דאית ליה אחרית דאמר רבי יוחנן למה נקרא שמה רות שיצא ממנה דוד שריוהו להקב״ה בשירות ותושבחות

ומי כתבן משה כתב ספרו ופרשת בלעם ואיוב יהושע כתב ספרו ושמונה פסוקים שבתורה שמואל כתב ספרו ושופטים ורות דוד כתב ספר תהלים על ידי עשרה זקנים ע״י אדם הראשון על ידי מלכי צדק ועל ידי אברהם וע״י משה ועל ידי הימן וע״י ידותון ועל ידי אסף

דף טו עמוד א

ועל ידי שלשה בני קרח

ירמיה כתב ספרו וספר מלכים וקינות חזקיה וסיעתו כתבו (ימש״ק סימן) ישעיה משלי שיר השירים וקהלת אנשי כנסת הגדולה כתבו (קנד״ג סימן) יחזקאל ושנים עשר דניאל ומגילת אסתר עזרא כתב ספרו ויחס של דברי הימים עד לו

מסייעא ליה לרב דאמר רב יהודה אמר רב לא עלה עזרא מבבל עד שיחס עצמו ועלה ומאן אסקיה נחמיה בן חכליה

אמר מר יהושע כתב ספרו ושמונה פסוקים שבתורה תניא כמאן דאמר שמונה פסוקים שבתורה יהושע כתבן דתניא (דברים לד, ה) וימת שם משה עבד ה׳ אפשר משה (מת) וכתב וימת שם משה אלא עד כאן כתב משה מכאן ואילך כתב יהושע דברי ר״י ואמרי לה ר׳ נחמיה

אמר לו ר״ש אפשר ס״ת חסר אות אחת וכתיב (דברים לא, כו) לקוח את ספר התורה הזה אלא עד כאן הקב״ה אומר ומשה אומר וכותב מכאן ואילך הקב״ה אומר ומשה כותב בדמע כמו שנאמר להלן (ירמיהו לו, יח) ויאמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את כל הדברים האלה ואני כותב על הספר בדיו

כמאן אזלא הא דא״ר יהושע בר אבא אמר רב גידל אמר רב שמונה פסוקים שבתורה יחיד קורא אותן לימא (ר״י היא) ודלא כר״ש אפילו תימא ר״ש הואיל ואשתנו אשתנו:

יהושע כתב ספרו והכתיב (יהושע כד, כט) וימת יהושע בן נון עבד ה׳ דאסקיה אלעזר והכתיב (יהושע כד, לג) ואלעזר בן אהרן מת דאסקיה פנחס

שמואל כתב ספרו והכתיב (שמואל א כח, ג) ושמואל מת דאסקיה גד החוזה ונתן הנביא

דוד כתב ספר תהלים על ידי עשרה זקנים וליחשוב נמי איתן האזרחי אמר רב איתן האזרחי זה הוא אברהם כתיב הכא (תהלים פט, א) איתן האזרחי וכתיב התם (ישעיהו מא, ב) מי העיר ממזרח צדק [וגו׳]

קא חשיב משה וקא חשיב הימן והאמר רב הימן זה משה כתיב הכא הימן וכתיב התם (במדבר יב, ז) בכל ביתי נאמן הוא תרי הימן הוו

משה כתב ספרו ופרשת בלעם ואיוב מסייעא ליה לר׳ לוי בר לחמא דא״ר לוי בר לחמא איוב בימי משה היה כתיב הכא (איוב יט, כג) מי יתן אפוא ויכתבון מלי וכתיב התם (שמות לג, טז) ובמה יודע אפוא

ואימא בימי יצחק דכתיב (בראשית כז, לג) מי אפוא הוא הצד ציד ואימא בימי יעקב דכתיב (בראשית מג, יא) אם כן אפוא זאת עשו ואימא בימי יוסף דכתיב (בראשית לז, טז) איפה הם רועים

לא ס״ד דכתיב (איוב יט, כג) מי יתן בספר ויוחקו ומשה הוא דאיקרי מחוקק דכתיב (דברים לג, כא) וירא ראשית לו כי שם חלקת מחוקק ספון

רבא אמר איוב בימי מרגלים היה כתיב הכא (איוב א, א) איש היה בארץ עוץ איוב שמו וכתיב התם (במדבר יג, כ) היש בה עץ מי דמי הכא עוץ התם עץ הכי קאמר להו משה לישראל ישנו לאותו אדם ששנותיו ארוכות כעץ ומגין על דורו כעץ

יתיב ההוא מרבנן קמיה דר׳ שמואל בר נחמני ויתיב וקאמר איוב לא היה ולא נברא אלא משל היה אמר ליה עליך אמר קרא איש היה בארץ עוץ איוב שמו

אלא מעתה (שמואל ב יב, ג) ולרש אין כל כי אם כבשה אחת קטנה אשר קנה ויחיה וגו׳ מי הוה אלא משל בעלמא הכא נמי משל בעלמא א״כ שמו ושם עירו למה

רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרוייהו איוב מעולי גולה היה ובית מדרשו בטבריא היה מיתיבי ימי שנותיו של איוב משעה שנכנסו ישראל למצרים ועד שיצאו

דף טו עמוד ב

אימא כמשעה שנכנסו ישראל למצרים ועד [שעה] שיצאו

מיתיבי שבעה נביאים נתנבאו לאומות העולם ואלו הן בלעם ואביו ואיוב אליפז התימני ובלדד השוחי וצופר הנעמתי ואליהוא בן ברכאל הבוזי (א״ל) וליטעמיך אליהוא בן ברכאל לאו מישראל הוה והא כתיב ממשפחת רם

אלא אינבוי אינבי לאומות העולם ה״נ איוב אינבוי אינבי [לאומות העולם] אטו כולהו נביאי מי לא אינבוי לאומות העולם התם עיקר נביאותייהו לישראל הכא עיקר נביאותייהו לאומות העולם

מיתיבי חסיד היה באומות העולם ואיוב שמו ולא בא לעולם אלא כדי לקבל שכרו הביא הקב״ה עליו יסורין התחיל מחרף ומגדף כפל לו הקב״ה שכרו בעוה״ז [כדי] לטרדו מן העולם הבא

תנאי היא דתניא רבי אלעזר אומר איוב בימי שפוט השופטים היה שנאמר (איוב כז, יב) הן אתם כולכם חזיתם ולמה זה הבל תהבלו איזה דור שכולו הבל הוי אומר זה דורו של שפוט השופטים

רבי יהושע בן קרחה אומר איוב בימי אחשורוש היה שנאמר (איוב מב, טו) ולא נמצא נשים יפות כבנות איוב בכל הארץ איזהו דור שנתבקשו בו נשים יפות הוי אומר זה דורו של אחשורוש ואימא בימי דוד דכתיב (מלכים א א, ג) ויבקשו נערה יפה התם בכל גבול ישראל הכא בכל הארץ

רבי נתן אומר איוב בימי מלכות שבא היה שנאמר (איוב א, טו) ותפל שבא ותקחם וחכמים אומרים איוב בימי כשדים היה שנאמר (איוב א, יז) כשדים שמו שלשה ראשים ויש אומרים איוב בימי יעקב היה ודינה בת יעקב נשא כתיב הכא (איוב ב, י) כדבר אחת הנבלות תדברי וכתיב התם (בראשית לד, ז) כי נבלה עשה בישראל וכולהו תנאי סבירא להו דאיוב מישראל הוה לבר מיש אומרים

דאי ס״ד מאומות העולם הוה בתר דשכיב משה מי שריא שכינה על עובדי כוכבים והא אמר מר בקש משה שלא תשרה שכינה על עובדי כוכבים ונתן לו שנאמר (שמות לג, טז) ונפלינו אני ועמך

א״ר יוחנן דורו של איוב שטוף בזמה היה שנאמר הן אתם כולכם חזיתם ולמה זה הבל תהבלו וכתיב (שיר השירים ז, א) שובי שובי השולמית שובי שובי ונחזה בך אימא בנבואה דכתיב (ישעיהו א, א) חזון ישעיהו בן אמוץ א״כ למה זה הבל תהבלו למה לי

וא״ר יוחנן מאי דכתיב (רות א, א) ויהי בימי שפוט השופטים דור ששופט את שופטיו אומר לו טול קיסם מבין (עיניך) אומר לו טול קורה מבין עיניך אמר לו (ישעיהו א, כב) כספך היה לסיגים אמר לו סבאך מהול במים

א״ר שמואל בר נחמני א״ר יונתן כל האומר מלכת שבא אשה היתה אינו אלא טועה מאי מלכת שבא מלכותא דשבא

(איוב א, ו) ויהי היום ויבאו בני האלהים להתיצב על ה׳ ויבא גם השטן בתוכם ויאמר ה׳ אל השטן מאין תבא ויען השטן וגו׳ אמר לפניו רבש״ע שטתי בכל העולם כולו ולא מצאתי נאמן כעבדך אברהם שאמרת לו (בראשית יג, יז) קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה ואפילו הכי בשעה שלא מצא מקום לקבור את שרה [עד שקנה בד׳ מאות שקל כסף] לא הרהר אחר מדותיך

ויאמר ה׳ אל השטן השמת לבך אל עבדי איוב כי אין כמוהו בארץ וגו׳ א״ר יוחנן גדול הנאמר באיוב יותר ממה שנאמר באברהם דאילו באברהם כתיב (בראשית כב, יב) כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה ובאיוב כתיב (איוב א, ח) איש תם וישר ירא אלהים [וסר מרע]

מאי וסר מרע א״ר אבא בר שמואל איוב וותרן בממונו היה מנהגו של עולם נותן חצי פרוטה לחנוני איוב ויתרה משלו

(איוב א, ט) ויען השטן את ה׳ ויאמר החנם ירא איוב אלהים הלא אתה סכת בעדו ובעד ביתו וגו׳ מאי מעשה ידיו ברכת א״ר שמואל בר רב יצחק כל הנוטל פרוטה מאיוב מתברך

מאי (איוב א, י) ומקנהו פרץ בארץ א״ר יוסי בר חנינא מקנהו של איוב פרצו גדרו של עולם מנהגו של עולם זאבים הורגים העזים מקנהו של איוב עזים הורגים את הזאבים

(איוב א, יא) ואולם שלח נא ידך וגע בכל אשר לו אם לא על פניך יברכך (איוב א, יב) ויאמר ה׳ אל השטן הנה כל אשר לו בידך רק אליו אל תשלח ידך וגו׳ (איוב א, יג) ויהי היום ובניו ובנותיו אוכלים ושותים יין בבית אחיהם הבכור ומלאך בא אל איוב ויאמר הבקר היו חורשות וגו׳ מאי הבקר היו חורשות והאתונות רועות על ידיהם א״ר יוחנן מלמד שהטעימו הקב״ה לאיוב

דף טז עמוד א

מעין העולם הבא

(איוב א, טז) עוד זה מדבר וזה בא ויאמר אש אלהים וגו עוד זה מדבר וזה בא ויאמר כשדים שמו שלשה ראשים ויפשטו על הגמלים ויקחום וגו׳ עוד זה מדבר וזה בא ויאמר בניך ובנותיך אוכלים ושותים יין בבית אחיהם הבכור והנה רוח גדולה באה מעבר המדבר ויגע בארבע פנות הבית ויפול על הנערים וגו׳ ויקם איוב ויקרע את מעילו ויגז את ראשו וגו׳ ויאמר ערום יצאתי מבטן אמי וערום אשוב שמה ה׳ נתן וה׳ לקח יהי שם ה׳ מבורך בכל זאת לא חטא איוב ולא נתן תפלה לאלהים

ויהי היום ויבואו בני האלהים להתיצב וגו׳ ויאמר ה׳ אל השטן אי מזה תבא ויען השטן את ה׳ ויאמר משוט בארץ [וגו׳] אמר לפניו רבש״ע שטתי בכל העולם ולא מצאתי כעבדך אברהם שאמרת לו (בראשית יג, יז) קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה ובשעה שבקש לקבור שרה לא מצא מקום לקוברה ולא הרהר אחר מדותיך

ויאמר ה׳ אל השטן השמת לבך אל עבדי איוב כי אין כמוהו בארץ וגו׳ ועודנו מחזיק בתומתו ותסיתני בו לבלעו חנם

אמר רבי יוחנן אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו כאדם שמסיתין אותו וניסת

במתניתא תנא יורד ומתעה ועולה ומרגיז נוטל רשות ונוטל נשמה

(איוב ב, ד) ויען השטן את ה׳ ויאמר עור בעד עור וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו אולם שלח נא ידך וגע אל עצמו ואל בשרו אם לא (על) פניך יברכך ויאמר ה׳ אל השטן הנו בידך אך את נפשו שמור ויצא השטן מאת פני ה׳ ויך את איוב וגו׳ אמר רבי יצחק קשה צערו של שטן יותר משל איוב משל לעבד שאמר לו רבו שבור חבית ושמור את יינה

אמר ר״ל הוא שטן הוא יצר הרע הוא מלאך המות הוא שטן דכתיב (איוב ב, ז) ויצא השטן מאת פני ה׳ הוא יצר הרע כתיב התם (בראשית ו, ה) רק רע כל היום וכתיב הכא (רק את נפשו שמור) [(איוב א, יב) רק אליו אל תשלח ידך] הוא מלאך המות דכתיב (איוב ב, ו) (רק) [אך] את נפשו שמור אלמא בדידיה קיימא

א״ר לוי שטן ופנינה לשם שמים נתכוונו שטן כיון דחזיא להקדוש ברוך הוא דנטיה דעתיה בתר איוב אמר חס ושלום מינשי ליה לרחמנותיה דאברהם פנינה דכתיב (שמואל א א, ו) וכעסתה צרתה גם כעס בעבור הרעימה דרשה רב אחא בר יעקב בפפוניא אתא שטן נשקיה לכרעיה

(איוב ב, י) בכל זאת לא חטא איוב בשפתיו אמר רבא בשפתיו לא חטא בלבו חטא מאי קאמר (איוב ט, כד) ארץ נתנה ביד רשע פני שופטיה יכסה אם לא איפו מי הוא אמר רבא בקש איוב להפוך קערה על פיה אמר ליה אביי לא דבר איוב אלא כנגד השטן

כתנאי ארץ נתנה ביד רשע רבי אליעזר אומר בקש איוב להפוך קערה על פיה אמר לו רבי יהושע לא דבר איוב אלא כלפי שטן

(איוב י, ז) על דעתך כי לא ארשע ואין מידך מציל אמר רבא בקש איוב לפטור את כל העולם כולו מן הדין אמר לפניו רבונו של עולם בראת שור פרסותיו סדוקות בראת חמור פרסותיו קלוטות בראת גן עדן בראת גיהנם בראת צדיקים בראת רשעים מי מעכב על ידך

ומאי אהדרו ליה חבריה [דאיוב] (איוב טו, ד) אף אתה תפר יראה ותגרע שיחה לפני אל ברא הקדוש ברוך הוא יצר הרע ברא לו תורה תבלין

דרש רבא מאי דכתיב (איוב כט, יג) ברכת אובד עלי תבא ולב אלמנה ארנין ברכת אובד עלי תבא מלמד שהיה גוזל שדה מיתומים ומשביחה ומחזירה להן ולב אלמנה ארנין דכל היכא דהוה (איכא) אלמנה דלא הוו נסבי לה הוה אזיל שדי שמיה עילווה והוו אתו נסבי לה

(איוב ו, ב) לו שקול ישקל כעשי והותי במאזנים ישאו יחד אמר רב עפרא לפומיה דאיוב חברותא כלפי שמיא (איוב ט, לג) לו יש בינינו מוכיח ישת ידו על שנינו אמר רב עפרא לפומיה דאיוב כלום יש עבד שמוכיח את רבו (איוב לא, א) ברית כרתי לעיני ומה אתבונן על בתולה אמר רבא עפרא לפומיה דאיוב איהו באחרניתא אברהם אפילו בדידיה לא איסתכל דכתיב (בראשית יב, יא) הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את מכלל דמעיקרא לא הוה ידע לה

(איוב ז, ט) כלה ענן וילך כן יורד שאול לא יעלה אמר רבא מכאן שכפר איוב בתחיית המתים (איוב ט, יז) אשר בשערה ישופני והרבה פצעי חנם אמר רבה איוב בסערה חרף ובסערה השיבוהו

בסערה חרף דכתיב אשר בשערה ישופני אמר לפניו רבונו של עולם שמא רוח סערה עברה לפניך ונתחלף לך בין איוב לאויב בסערה השיבוהו דכתיב (איוב לח, א) ויען ה׳ את איוב מן הסערה ויאמר [וגו׳] אזר נא כגבר חלציך אשאלך והודיעני

אמר לו הרבה נימין בראתי באדם וכל נימא ונימא בראתי לה גומא בפני עצמה שלא יהו שתים יונקות מגומא אחת שאלמלי שתים יונקות מגומא אחת מחשיכות מאור עיניו של אדם בין גומא לגומא לא נתחלף לי בין איוב לאויב נתחלף לי

(איוב לח, כה) מי פלג לשטף תעלה [וגו׳] הרבה טיפין בראתי בעבים וכל טיפה וטיפה בראתי לה דפוס בפני עצמה כדי שלא יהו שתי טיפין יוצאות מדפוס אחד שאלמלי שתי טיפין יוצאות מדפוס אחד מטשטשות את הארץ ואינה מוציאה פירות בין טיפה לטיפה לא נתחלף לי בין איוב לאויב נתחלף לי מאי משמע דהאי תעלה לישנא דדפוס היא אמר רבה בר שילא דכתיב (מלכים א יח, לב) ויעש תעלה כבית סאתים זרע

(איוב לח, כה) ודרך לחזיז קולות הרבה קולות בראתי בעבים וכל קול וקול בראתי לו שביל בפני עצמו כדי שלא יהו שתי קולות יוצאות משביל אחד שאלמלי שתי קולות יוצאות משביל אחד מחריבין את כל העולם בין קול לקול לא נתחלף לי בין איוב לאויב נתחלף לי

(איוב לט, א) הידעת עת לדת יעלי סלע חולל אילות תשמור יעלה זו אכזרית על בניה בשעה שכורעת

דף טז עמוד ב

ללדת עולה לראש ההר כדי שיפול ממנה וימות ואני מזמין לה נשר שמקבלו בכנפיו ומניחו לפניה ואלמלי מקדים רגע אחד או מתאחר רגע אחד מיד מת בין רגע לרגע לא נתחלף לי בין איוב לאויב נתחלף לי

(איוב לט, א) חולל אילות תשמור אילה זו רחמה צר בשעה שכורעת ללדת אני מזמין לה דרקון שמכישה בבית הרחם ומתרפה ממולדה ואלמלי מקדים רגע אחד או מאחר רגע אחד מיד מתה בין רגע לרגע לא נתחלף לי בין איוב לאויב נתחלף לי

(איוב לד, לה) [איוב] לא בדעת ידבר ודבריו לא בהשכל (וכתיב (איוב מב, ז) כי לא דברתם אלי נכונה כעבדי איוב) אמר רבא מכאן שאין אדם נתפס בשעת צערו

(איוב ב, יא) וישמעו שלשת רעי איוב את כל הרעה הזאת הבאה עליו ויבאו איש ממקומו אליפז התימני ובלדד השוחי וצופר הנעמתי ויועדו יחדו לבוא לנוד לו ולנחמו מאי ויועדו יחדו אמר רב יהודה אמר רב מלמד שנכנסו כולן בשער אחד ותנא בין כל אחד ואחד שלש מאות פרסי

מנא הוו ידעי איכא דאמרי כלילא הוה להו ואיכא דאמרי אילני הוה להו וכיון דכמשי הוו ידעי אמר רבא היינו דאמרי אינשי או חברא כחברי דאיוב או מיתותא

(בראשית ו, א) ויהי כי החל האדם לרוב על פני האדמה ובנות יולדו להם רבי יוחנן אמר רביה באה לעולם ריש לקיש אמר מריבה באה לעולם אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן לדידך דאמרת רבייה באה לעולם מפני מה לא נכפלו בנותיו של איוב

אמר לו נהי דלא נכפלו בשמות אבל נכפלו ביופי דכתיב (איוב מב, יג) ויהי לו שבענה בנים ושלוש בנות ויקרא שם האחת ימימה ושם השנית קציעה ושם השלישית קרן הפוך

ימימה שהיתה דומה ליום קציעה שהיה ריחה נודף כקציעה קרן הפוך אמרי דבי רבי שילא שדומה לקרנא דקרש מחייכו עלה במערבא קרנא דקרש לקותא היא אלא אמר רב חסדא ככורכמא דרישקא במיניה שנאמר (ירמיהו ד, ל) כי תקרעי בפוך

רבי שמעון ברבי איתילידא ליה ברתא הוה קא חלש דעתיה אמר ליה אבוה רביה באה לעולם אמר ליה בר קפרא תנחומין של הבל ניחמך אבוך [דתניא] אי אפשר לעולם בלא זכרים ובלא נקבות אלא אשרי למי שבניו זכרים אוי לו למי שבניו נקבות אי אפשר לעולם בלא בסם ובלא בורסי אשרי מי שאומנותו בוסמי אוי למי שאומנותו בורסי

כתנאי (בראשית כד, א) וה׳ ברך את אברהם בכל מאי בכל רבי מאיר אומר שלא היתה לו בת רבי יהודה אומר שהיתה לו בת אחרים אומרים בת היתה לו לאברהם ובכל שמה רבי אלעזר המודעי אומר איצטגנינות היתה בלבו של אברהם אבינו שכל מלכי מזרח ומערב משכימין לפתחו רבי שמעון בן יוחי אומר אבן טובה היתה תלויה בצווארו של אברהם אבינו שכל חולה הרואה אותו מיד מתרפא ובשעה שנפטר אברהם אבינו מן העולם תלאה הקדוש ברוך הוא בגלגל חמה אמר אביי היינו דאמרי אינשי אידלי יומא אידלי קצירא

דבר אחר שלא מרד עשו בימיו דבר אחר שעשה ישמעאל תשובה בימיו שלא מרד עשו בימיו מנלן דכתיב (בראשית כה, כט) ויבא עשו מן השדה והוא עיף ותנא אותו היום נפטר אברהם אבינו ועשה יעקב אבינו תבשיל של עדשים לנחם את יצחק אביו

[ומ״ש של עדשים] אמרי במערבא משמיה דרבה בר מרי מה עדשה זו אין לה פה אף אבל אין לו פה דבר אחר מה עדשה זו מגולגלת אף אבילות מגלגלת ומחזרת על באי העולם מאי בינייהו איכא בינייהו לנחומי בביעי

אמר רבי יוחנן חמש עבירות עבר אותו רשע באותו היום בא על נערה מאורסה והרג את הנפש וכפר בעיקר וכפר בתחיית המתים ושט את הבכורה

בא על נערה מאורסה כתיב הכא (בראשית כה, כט) ויבא עשו מן השדה וכתיב התם (דברים כב, כז) כי בשדה מצאה הרג את הנפש כתיב הכא עיף וכתיב התם (ירמיהו ד, לא) אוי נא לי כי עיפה נפשי להורגים וכפר בעיקר כתיב הכא (בראשית כה, לב) למה זה לי וכתיב התם (שמות טו, ב) זה אלי ואנוהו וכפר בתחיית המתים דכתיב (בראשית כה, לב) הנה אנכי הולך למות ושט את הבכורה דכתיב (בראשית כה, לד) ויבז עשו את הבכורה

ושעשה ישמעאל תשובה בימיו מנלן כי הא דרבינא ורב חמא בר בוזי הוו יתבי קמיה דרבא וקא מנמנם רבא א״ל רבינא לרב חמא בר בוזי ודאי דאמריתו כל מיתה שיש בה גויעה זו היא מיתתן של צדיקים אמר ליה אין והא דור המבול אמר ליה אנן גויעה ואסיפה קאמרינן

והא ישמעאל דכתיב ביה גויעה ואסיפה אדהכי איתער בהו רבא אמר להו דרדקי הכי א״ר יוחנן ישמעאל עשה תשובה בחיי אביו שנאמר (בראשית כה, ט) ויקברו אותו יצחק וישמעאל בניו

ודילמא דרך חכמתן קא חשיב להו אלא מעתה (בראשית לה, כט) ויקברו אותו עשו ויעקב בניו מאי טעמא לא חשיב להו דרך חכמתן אלא מדאקדמיה אדבורי אדבריה ומדאדבריה שמע מינה תשובה עבד בימיו

תנו רבנן שלשה הטעימן הקב״ה בעולם הזה

דף יז עמוד א

מעין העולם הבא אלו הן אברהם יצחק ויעקב אברהם דכתיב ביה (בראשית כד, א) בכל יצחק דכתיב ביה (בראשית כז, לג) מכל יעקב דכתיב ביה (בראשית לג, יא) כל

שלשה לא שלט בהן יצר הרע אלו הן אברהם יצחק ויעקב דכתיב בהו בכל מכל כל ויש אומרים אף דוד דכתיב (תהלים קט, כב) ולבי חלל בקרבי ואידך צעריה הוא דקא מדכר

תנו רבנן ששה לא שלט בהן מלאך המות ואלו הן אברהם יצחק ויעקב משה אהרן ומרים אברהם יצחק ויעקב דכתיב בהו בכל מכל כל משה אהרן ומרים דכתיב בהו (במדבר לג, לח) על פי ה׳

והא מרים לא כתיב בה על פי ה׳ אמר ר״א מרים נמי בנשיקה מתה דאתיא שם שם ממשה ומפני מה לא נאמר בה על פי ה׳ שגנאי הדבר לומר

תנו רבנן שבעה לא שלט בהן רמה ותולעה ואלו הן אברהם יצחק ויעקב משה אהרן ומרים ובנימין בן יעקב אברהם יצחק ויעקב דכתיב [בהו] בכל מכל כל משה אהרן ומרים דכתיב [בהו] על פי ה׳ בנימין בן יעקב דכתיב (דברים לג, יב) ולבנימן אמר ידיד ה׳ ישכון לבטח עליו וי״א אף דוד דכתיב (תהלים טז, ט) אף בשרי ישכון לבטח ואידך ההוא רחמי הוא דקא בעי

תנו רבנן ארבעה מתו בעטיו של נחש ואלו הן בנימין בן יעקב ועמרם אבי משה וישי אבי דוד וכלאב בן דוד וכולהו גמרא לבר מישי אבי דוד דמפרש ביה [קרא] דכתיב (שמואל ב יז, כה) ואת עמשא שם אבשלום תחת יואב על הצבא ועמשא בן איש ושמו יתרא הישראלי אשר בא אל אביגיל בת נחש אחות צרויה אם יואב וכי בת נחש היא והלא בת ישי היא דכתיב (דברי הימים א ב, טז) ואחיותיהם צרויה ואביגיל אלא בת מי שמת בעטיו של נחש:

הדרן עלך השותפין:

מתני׳ לא יחפור אדם בור סמוך לבורו של חבירו ולא שיח ולא מערה ולא אמת המים ולא נברכת כובסין אא״כ הרחיק מכותל חבירו שלשה טפחים וסד בסיד

ומרחיקים את הגפת ואת הזבל ואת המלח ואת הסיד ואת הסלעים מכותלו של חבירו שלשה טפחים (או) סד בסיד מרחיקין את הזרעים ואת המחרישה ואת מי רגלים מן הכותל שלשה טפחים

ומרחיקין את הריחים שלשה מן השכב שהן ארבעה מן הרכב ואת התנור שלשה מן הכליא שהן ארבעה מן השפה:

דף יז עמוד ב

גמ׳ פתח בבור ומסיים בכותל (ליתני אלא אם כן הרחיק מבורו של חבירו ג״ט)

אמר אביי ואיתימא רב יהודה מכותל בורו שנינו

וליתני אא״כ הרחיק מבורו של חבירו ג׳ טפחים הא קמ״ל דכותל בור שלשה טפחים נפקא מינה למקח וממכר כדתניא האומר לחבירו בור וכותליה אני מוכר לך צריך שיהא הכותל שלשה טפחים

איתמר הבא לסמוך בצד המצר אביי אמר סומך ורבא אמר אינו סומך בשדה העשויה לבורות דברי הכל אינו סומך כי פליגי בשדה שאינה עשויה לבורות

אביי אמר סומך דהא אינה עשויה לבורות רבא אמר אינו סומך דאמר ליה כי היכי דאת אימלכת וחפרת אנא נמי ממלכנא וחפרנא

איכא דאמרי בשדה שאינה עשויה לבורות דברי הכל סומך כי פליגי בשדה העשויה לבורות אביי אמר סומך אפילו לרבנן דאמרי מרחיקין את האילן מן הבור עשרים וחמש אמה התם הוא דבעידנא דקא נטע איתא לבור אבל הכא בעידנא דקא חפר ליתא לבור

ורבא אמר אינו סומך ואפילו לרבי יוסי דאמר זה חופר בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו הני מילי התם דבעידנא דקא נטע ליתנהו לשרשיו דמזקי לה לבור אבל הכא אמר ליה כל מרא ומרא דקא מחיית קא מרפית לה לארעאי

תנן לא יחפור אדם בור סמוך לבורו של חבירו טעמא דאיכא בור הא ליכא בור סומך בשלמא להך לישנא דאמרת בשדה שאינה עשויה לבורות דברי הכל סומך מתניתין בשדה שאינה עשויה לבורות

אלא להך לישנא דאמרת בשדה שאינה עשויה לבורות פליגי בשלמא לאביי ניחא אלא לרבא קשיא

אמר לך רבא הא איתמר עלה אמר אביי ואיתימא רב יהודה מכותל בורו שנינו

איכא דאמרי ואיתמר עלה אמר אביי ואיתימא רב יהודה מכותל בורו שנינו בשלמא להך לישנא דאמרת בשדה העשויה לבורות דברי הכל אינו סומך מתניתין בשדה העשויה לבורות

אלא להך לישנא דאמרת בשדה העשויה לבורות פליגי בשלמא לרבא ניחא אלא לאביי קשיא

אמר לך אביי מתניתין שבאו לחפור בבת אחת

תא שמע סלע הבא בידים זה חופר בורו מכאן וזה חופר בורו מכאן זה מרחיק שלשה טפחים וסד בסיד וזה מרחיק שלשה טפחים וסד בסיד בא בידים שאני

ודקארי לה מאי קארי לה בא בידים איצטריכא ליה ס״ד אמינא כיון דבא בידים ליבעי נמי רווחא טפי קא משמע לן

תא שמע מרחיקין את הגפת ואת הזבל ואת

דף יח עמוד א

המלח ואת הסיד ואת הסלעים מכותלו של חבירו ג׳ טפחים או סד בסיד טעמא דאיכא כותל הא ליכא כותל סומך

לא כי ליכא כותל נמי לא סמיך ואלא מאי קא משמע לן הא קא משמע לן דהני קשו לכותל

תא שמע מרחיקים את הזרעים ואת המחרישה ואת מי רגלים מן הכותל שלשה טפחים טעמא דאיכא כותל הא ליכא כותל סמיך לא כי ליכא כותל נמי לא סמיך ואלא מאי קמ״ל הא קא משמע לן דמתונתא קשה לכותל

תא שמע ואת הריחים ג׳ מן השכב שהן ד׳ מן הרכב טעמא דאיכא כותל הא ליכא כותל סמיך לא כי ליכא כותל נמי לא סמיך ואלא מאי קא משמע לן הא קא משמע לן דטירייא קשה לכותל

תא שמע ואת התנור שלשה מן הכליא שהן ד׳ מן השפה טעמא דאיכא כותל הא ליכא כותל סמיך לא כי ליכא כותל נמי לא סמיך אלא מאי קא משמע לן הא קא משמע לן דהבלא קשה לכותל

תא שמע לא יפתח אדם חנות של נחתומין ושל צבעין תחת אוצרו של חבירו ולא רפת בקר טעמא דאיכא אוצר הא ליכא אוצר עביד

דירה שאני דיקא נמי דתני עלה אם היתה רפת בקר קודמת לאוצר מותר

תא שמע לא יטע אדם אילן סמוך לשדה אלא אם כן הרחיק ממנו ד׳ אמות ותני עלה ד׳ אמות שאמרו כדי עבודת הכרם

טעמא דמשום כדי עבודת הכרם הא לאו משום כדי עבודת הכרם סמיך ואע״ג דאיכא שרשין דקא מזקי הכא במאי עסקינן דמפסיק צונמא

(דיקא נמי דקתני) היה גדר בינתים זה סומך לגדר מכאן וזה סומך לגדר מכאן

אי הכי אימא סיפא היו שרשיו יוצאין בתוך של חבירו מעמיק להן שלשה טפחים כדי שלא יעכב המחרישה ואי דמפסיק צונמא מאי בעו התם הכי קאמר ואי לאו צונמא והיו שרשיו יוצאין לתוך של חבירו מעמיק שלשה טפחים כדי שלא יעכב המחרישה

תא שמע מרחיקין את האילן מן הבור עשרים וחמש אמה טעמא דאיכא בור הא ליכא בור סמיך לא כי ליכא בור נמי לא סמיך והא קמ״ל דעד כ״ה אמה אזלי שרשים ומזקי לבור

אי הכי אימא סיפא ואם אילן קדם לא יקוץ ואי דלא סמיך היכי משכחת לה כדא״ר פפא בלוקח ה״נ בלוקח

תא שמע מרחיקין את המשרה מן הירק ואת הכרישין מן הבצלין ואת החרדל מן הדבורים טעמא דאיכא ירק הא ליכא ירק סמיך לא כי ליכא ירק נמי לא סמיך והא קמ״ל דהני קשו אהדדי

אי הכי אימא סיפא רבי יוסי מתיר בחרדל מפני שיכול לומר לו עד שאתה אומר לי הרחק חרדלך מן דבוראי הרחק דבורך מן חרדלאי שבאות ואוכלות לגלוגי חרדלאי

דף יח עמוד ב

ואי דלא סמיך היכי משכחת לה אמר רב פפא בלוקח

אי בלוקח מאי טעמא דרבנן ועוד מאי טעמא דרבי יוסי אפילו משרה וירקא נמי

אמר רבינא קא סברי רבנן על המזיק להרחיק את עצמו

מכלל דר׳ יוסי סבר על הניזק להרחיק את עצמו אי על הניזק אפי׳ משרה וירקא נמי

אלא לעולם ר׳ יוסי נמי על המזיק סבירא ליה והכי קאמר להו רבי יוסי לרבנן תינח משרה וירקא דהני מזקי הני והני לא מזקי הני אלא חרדל ודבורים תרוייהו מזקי אהדדי

ורבנן דבורים לחרדל לא מזקי ליה אי בבינתא לא משכחא ליה אי בטרפא הדר פארי

וסבר ר׳ יוסי על המזיק להרחיק את עצמו והתנן רבי יוסי אומר אע״פ שהבור קודמת לאילן לא יקוץ שזה חופר בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו אלא לעולם ר׳ יוסי על הניזק ס״ל ולדבריהם דרבנן קאמר להו

לדידי על הניזק להרחיק את עצמו ואפי׳ משרה וירקא לא בעי רחוקי אלא לדידכו דאמריתו על המזיק תינח משרה וירקא דהני מזקי הני והני לא מזקי הני אלא חרדל ודבורים תרוייהו מזקי אהדדי

ורבנן דבורים לחרדל לא מזקי ליה אי בבינתא

דף יט עמוד א

לא משכחת ליה אי בטרפא הדר פארי:

ולא נברכת הכובסין וכו׳: אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לא שנו אלא מן המחמצן אבל מן הנדיין ד׳ אמות תניא נמי הכי נברכת הכובסין ד׳ אמות והא אנן תנן ג׳ טפחים אלא לאו ש״מ כדרב נחמן

ואיכא דרמי להו מירמי תנן נברכת הכובסין ג׳ טפחים והתניא ארבע אמות אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לא קשיא כאן מן המחמצן כאן מן הנדיין רב חייא בריה דרב אויא מתני לה בהדיא אלא אם כן הרחיק משפת מחמצן ולכותל ג׳ טפחים:

וסד בסיד: איבעיא להו וסד בסיד תנן או דילמא או סד בסיד תנן

פשיטא דוסד בסיד תנן דאי סלקא דעתך דאו סד בסיד תנן אם כן ליערבינהו וליתנינהו

דילמא משום דלא דמי האי היזיקא להאי היזיקא רישא היזיקא דמתונא סיפא היזיקא דהבלא

ת״ש רבי יהודה אומר סלע הבא בידים זה חופר בורו מכאן וזה חופר בורו מכאן זה מרחיק ג׳ טפחים וסד בסיד וזה מרחיק ג׳ טפחים וסד בסיד טעמא דבא בידים הא לא בא בידים לא

ה״ה דאף על גב דלא בא בידים נמי סד בסיד ובא בידים איצטריכא ליה סד״א כיון דבא בידים ליבעי רווחא טפי קמ״ל:

מרחיקין את הגפת ואת הזבל ואת המלח ואת הסלעים וכו׳: תנן התם במה טומנין ובמה אין טומנין

אין טומנין לא בגפת ולא בזבל ולא במלח ולא בסיד ולא בחול בין לחין בין יבשין מאי שנא הכא דקתני סלעים ולא קתני חול ומאי שנא התם דקתני חול ולא קתני סלעים

אמר רב יוסף לפי שאין דרכן של בני אדם להטמין בסלעים אמר ליה אביי וכי דרכן של בני אדם להטמין בגיזי צמר ולשונות של ארגמן דתניא טומנין בגיזי צמר ובציפי צמר ובלשונות של ארגמן ובמוכין ואין מטלטלין אותן

אלא אמר אביי (איוב לו, לג) יגיד עליו ריעו תנא הכא סלעים וה״ה לחול תנא התם חול והוא הדין לסלעים א״ל רבא אי יגיד עליו ריעו ליתנינהו לכולהו בחדא וליתני חדא מנייהו באידך וה״ה לאידך

אלא אמר רבא התם היינו טעמא דלא קתני סלעים משום דמשתכי לה לקדרה הכא היינו טעמא דלא קתני חול משום דמחמימי חיים ומקרירי קריר

והא תני רבי אושעיא חול התם במתונא תנא דידן נמי ליתני ולוקמיה במתונא הא תנא ליה אמת המים

אטו מי לא קתני אמת המים וקתני נברכת הכובסין

הנהו צריכי דאי תנא אמת המים משום דקביעא אבל נברכת הכובסין דלא קביעא אימא לא ואי תנא נברכת הכובסין משום דקוו וקיימי אבל אמת המים לא צריכא:

מרחיקין את הזרעים ואת המחרישה וכו׳: זרעים תיפוק ליה משום מחרישה במפולת יד

מחרישה ותיפוק ליה משום זרעים בחורש לאילנות ותיפוק ליה משום מיא תנא בארץ ישראל קאי דכתיב (דברים יא, יא) למטר השמים תשתה מים

למימרא דזרעים

דף יט עמוד ב

לצדדין קא משתרשי והא תנן המבריך את הגפן בארץ אם אין על גבה עפר שלשה טפחים לא יביא זרע עליה

ותני עלה אבל זורע את הצדדין אילך ואילך אמר רבי חגא בשם רבי יוסי מפני שמחלידין את הקרקע ומעלין עפר תיחוח:

ואת מי רגלים מן הכותל ג׳ טפחים וכו׳: אמר רבה בר בר חנה מותר לאדם להשתין מים בצד כותלו של חבירו דכתיב (מלכים א כא, כא) והכרתי לאחאב משתין בקיר ועצור ועזוב בישראל והא אנן תנן ואת מי רגלים מן הכותל שלשה טפחים התם בשופכין

(תא שמע לא ישפוך אדם מים בצד כותלו של חבירו אלא אם כן הרחיק ממנו)

תא שמע לא ישתין אדם מים בצד כותלו של חבירו אלא אם כן הרחיק ממנו ג׳ טפחים בד״א בכותל לבינים אבל בכותל אבנים בכדי שלא יזיק וכמה טפח ושל צונמא מותר תיובתא דרבה בר בר חנה תיובתא

והא רבה בר בר חנה קרא קאמר התם הכי קאמר אפילו מידי דדרכיה לאישתוני בקיר לא שביקנא ליה ומאי ניהו כלבא

אמר ר׳ טובי בר קיסנא אמר שמואל רקיק אינו ממעט בחלון מאי איריא רקיק אפילו עבה נמי

לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא עבה כיון דאיחזי ליה לא מבטיל ליה אבל רקיק דממאיס אימא בטולי מבטיל ליה קמ״ל

ותיפוק ליה דהוה ליה דבר שהוא מקבל טומאה וכל דבר שהוא מקבל טומאה אינו חוצץ בפני הטומאה שנילש במי פירות

מיתיבי קופה מלאה תבן וחבית מלאה גרוגרות המונחים בחלון רואין כל שאילו ינטלו ויכולין תבן וגרוגרות לעמוד בפני עצמן חוצצין ואם לאו אין חוצצין והא תבן חזי לבהמתו

בסריא חזי לטינא דאית ביה קוצי חזי להסקה במתונא חזי להסק גדול הסק גדול לא שכיח

גרוגרות הא חזו ליה אמר שמואל בשהתריפו וכן תני רבה בר אבוה בשהתריפו

האי חבית היכי דמיא אי דפומא לבר

דף כ עמוד א

היא גופה תיחוץ דהא כלי חרש אינו מטמא מגבו אלא דפומא לגאו ואי בעית אימא לעולם דפומא לבר הכא במאי עסקינן בחבית של מתכת

מיתיבי עשבין שתלשן והניחן בחלון או שעלו מאליהן בחלונות ומטלוניות שאין בהן שלש על שלש והאבר והבשר המדולדלין בבהמה ובחיה ועוף ששכן בחלון ועובד כוכבים שישב בחלון ובן שמנה המונח בחלון והמלח וכלי חרס וספר תורה כולם ממעטין בחלון אבל השלג והברד והגליד והכפור והמים כולן אין ממעטין בחלון

והא עשבין חזו לבהמתו באפרזתא

או שעלו מאליהן כיון דקשו לכותל שקיל להו אמר רבה בכותל חורבה רב פפא אמר אפילו בכותל יישוב בבאין חוץ לשלשה לחלון

מטלוניות חזו ליה לקריעה דלבושא בסמיכתא חזו לאומנא בריסקא

אי בריסקא שאין בהן שלש על שלש שאין בהן ארבעה על ארבעה מיבעי ליה כעין ריסקא

והאבר והבשר המדולדלין בבהמה ובחיה ערקא ואזלא בקשורה

שחיט לה בטמאה מזבין לה לנכרי בכחושה פסיק שדי לה לכלבים כיון דאיכא צער בעלי חיים לא עביד

ועוף ששכן בחלון פרח ואזיל בקשור שחיט ליה בטמא מזבין ליה לנכרי בקלניתא

יהיב ליה לינוקא במסרט קלניתא לא מסרטא כעין קלניתא

ועובד כוכבים שישב בחלון קאי ואזיל בכפות אתי חבריה שרי ליה במצורע אתי מצורע חבריה שרי ליה אלא בחבושי מלכות

ובן שמנה המונח בחלון אתיא אמיה דריא ליה בשבת דתניא בן שמנה הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו בשבת אבל אמו שוחה עליו ומניקתו מפני הסכנה

מלח חזיא ליה במרירתא חזיא לעורות דאית בה קוצי

כיון דקשיא לכותל שקלא דיתבא אחספא חספא גופא תיחוץ

דף כ עמוד ב

דלית בה שיעורא כדתנן חרס כדי ליתן בין פצים לחבירו

כלי חרס חזי ליה דמיטנף חזי לאומנא דמנקב

ספר תורה חזי למקרא בבלוי והא בעי גניזה שם תהא גניזתה

(ואמר) רב בכל עושין מחיצה חוץ ממלח ורבב ושמואל אמר אפילו מלח אמר רב פפא ולא פליגי הא במלח סדומית הא במלח איסתרוקנית

והשתא דאמר רבה עושה אדם שני צבורי מלח ומניח עליהם קורה שהמלח מעמדת את הקורה והקורה מעמדת את המלח אפילו מלח איסתרוקנית ולא פליגי הא דאיכא קורה הא דליכא קורה׃

מרחיקין את הריחים ג׳ מן השכב שהן ארבעה מן הרכב וכו׳׃ מאי טעמא משום טיריא והא תניא ושל חמור שלשה מן האיסטרוביל שהן ארבעה מן הקלת התם מאי טיריא איכא אלא משום קלא׃

ואת התנור שלשה מן הכליא שהן ארבעה מן השפה׃ אמר אביי שמע מינה כליא דתנור טפח נפקא מינה למקח וממכר׃

מתני׳ לא יעמיד אדם תנור בתוך הבית אלא אם כן יש על גביו גובה ארבע אמות היה מעמידו בעלייה צריך שיהא תחתיו מעזיבה שלשה טפחים ובכירה טפח

ואם הזיק משלם מה שהזיק ר׳ שמעון אומר לא אמרו כל השיעורין האלו אלא שאם הזיק פטור מלשלם

לא יפתח אדם חנות של נחתומין ושל צבעין תחת אוצרו של חבירו ולא רפת בקר באמת ביין התירו אבל לא רפת בקר׃

גמ׳ והתניא בתנור ארבעה ובכירה שלשה אמר אביי כי תניא ההיא בדנחתומין דתנור דידן כי כירה דנחתומין׃

לא יפתח חנות וכו׳׃ תנא אם היתה רפת קודמת לאוצר מותר בעי אביי כיבד וריבץ לאוצר מהו

ריבה בחלונות מהו אכסדרה תחת האוצר מהו בנה עלייה על גבי ביתו מהו תיקו בעי רב הונא בריה דרב יהושע תמרי ורמוני מאי תיקו׃

באמת ביין התירו וכו׳. תנא ביין התירו מפני שמשביחו ולא רפת בקר מפני שמסריחו אמר רב יוסף האי דידן אפילו קוטרא דשרגא נמי קשיא ליה א״ר ששת ואספסתא כרפת בקר דמיא׃

מתני׳ חנות שבחצר יכול למחות בידו ולומר לו איני יכול לישן מקול הנכנסין ומקול היוצאין אבל עושה כלים יוצא ומוכר בתוך השוק ואינו יכול למחות בידו ולומר לו איני יכול לישן לא מקול הפטיש ולא מקול הריחים ולא מקול התינוקות׃

גמ׳ מ״ש רישא ומ״ש סיפא אמר אביי סיפא אתאן לחצר אחרת א״ל רבא אי הכי ליתני חצר אחרת מותר אלא אמר רבא

דף כא עמוד א

סיפא אתאן לתינוקות של בית רבן ומתקנת יהושע בן גמלא ואילך

דאמר רב יהודה אמר רב ברם זכור אותו האיש לטוב ויהושע בן גמלא שמו שאלמלא הוא נשתכח תורה מישראל שבתחלה מי שיש לו אב מלמדו תורה מי שאין לו אב לא היה למד תורה מאי דרוש (דברים יא, יט) ולמדתם אותם ולמדתם אתם

התקינו שיהו מושיבין מלמדי תינוקות בירושלים מאי דרוש (ישעיהו ב, ג) כי מציון תצא תורה ועדיין מי שיש לו אב היה מעלו ומלמדו מי שאין לו אב לא היה עולה ולמד התקינו שיהו מושיבין בכל פלך ופלך ומכניסין אותן כבן ט״ז כבן י״ז

ומי שהיה רבו כועס עליו מבעיט בו ויצא עד שבא יהושע בן גמלא ותיקן שיהו מושיבין מלמדי תינוקות בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר ומכניסין אותן כבן שש כבן שבע

אמר ליה רב לרב שמואל בר שילת עד שית לא תקביל מכאן ואילך קביל ואספי ליה כתורא וא״ל רב לרב שמואל בר שילת כי מחית לינוקא לא תימחי אלא בערקתא דמסנא דקארי קארי דלא קארי ליהוי צוותא לחבריה

מיתיבי אחד מבני חצר שביקש לעשות רופא אומן וגרדי ומלמד תינוקות בני חצר מעכבין עליו הכא במאי עסקינן בתינוקות דעכו״ם

תא שמע שנים שיושבין בחצר וביקש אחד מהן לעשות רופא ואומן וגרדי ומלמד תינוקות חבירו מעכב עליו ה״נ בתינוקות דעכו״ם

תא שמע מי שיש לו בית בחצר השותפין ה״ז לא ישכירנו לא לרופא ולא לאומן ולא לגרדי ולא לסופר יהודי ולא לסופר ארמאי הכא במאי עסקינן בסופר מתא

אמר רבא מתקנת יהושע בן גמלא ואילך לא ממטינן ינוקא ממתא למתא אבל מבי כנישתא לבי כנישתא ממטינן ואי מפסק נהרא לא ממטינן ואי איכא תיתורא ממטינן ואי איכא גמלא לא ממטינן

ואמר רבא סך מקרי דרדקי עשרין וחמשה ינוקי ואי איכא חמשין מותבינן תרי ואי איכא ארבעין מוקמינן ריש דוכנא ומסייעין ליה ממתא

ואמר רבא האי מקרי ינוקי דגריס ואיכא אחרינא דגריס טפי מיניה לא מסלקינן ליה דלמא אתי לאיתרשולי רב דימי מנהרדעא אמר כ״ש דגריס טפי קנאת סופרים תרבה חכמה

ואמר רבא הני תרי מקרי דרדקי חד גריס ולא דייק וחד דייק ולא גריס מותבינן ההוא דגריס ולא דייק שבשתא ממילא נפקא רב דימי מנהרדעא אמר מותבינן דדייק ולא גריס שבשתא כיון דעל על

דכתיב (מלכים א יא, טז) כי ששת חדשים ישב שם יואב וכל ישראל עד הכרית כל זכר באדום כי אתא לקמיה דדוד אמר ליה

דף כא עמוד ב

מאי טעמא עבדת הכי אמר ליה דכתיב (דברים כה, יט) תמחה את זכר עמלק אמר ליה והא אנן זכר קרינן א״ל אנא זכר אקריון אזל שייליה לרביה אמר ליה היאך אקריתן אמר ליה זכר

שקל ספסירא למיקטליה אמר ליה אמאי א״ל דכתיב (ירמיהו מח, י) ארור עושה מלאכת ה׳ רמיה א״ל שבקיה להוא גברא דליקום בארור א״ל כתיב (ירמיהו מח, י) וארור מונע חרבו מדם איכא דאמרי קטליה ואיכא דאמרי לא קטליה

ואמר רבא מקרי ינוקא שתלא טבחא ואומנא וסופר מתא כולן כמותרין ועומדין נינהו כללא דמילתא כל פסידא דלא הדר מותרה ועומד הוא

אמר רב הונא האי בר מבואה דאוקי ריחיא ואתא בר מבואה חבריה וקמוקי גביה דינא הוא דמעכב עילויה דא״ל קא פסקת ליה לחיותי

לימא מסייע ליה מרחיקים מצודת הדג מן הדג כמלא ריצת הדג וכמה אמר רבה בר רב הונא עד פרסה שאני דגים דיהבי סייארא

א״ל רבינא לרבא לימא רב הונא דאמר כרבי יהודה דתנן רבי יהודה אומר לא יחלק חנוני קליות ואגוזין לתינוקות מפני שמרגילן אצלו וחכמים מתירין

אפילו תימא רבנן עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי יהודה התם אלא דאמר ליה אנא קמפלגינא אמגוזי את פלוג שיוסקי אבל הכא אפילו רבנן מודו דא״ל קא פסקת ליה לחיותי

מיתיבי עושה אדם חנות בצד חנותו של חבירו ומרחץ בצד מרחצו של חבירו ואינו יכול למחות בידו מפני שיכול לומר לו אתה עושה בתוך שלך ואני עושה בתוך שלי

תנאי היא דתניא כופין בני מבואות זה את זה שלא להושיב ביניהן לא חייט ולא בורסקי ולא מלמד תינוקות ולא אחד מבני בעלי אומניות ולשכנו אינו כופיהו רשב״ג אומר אף לשכנו כופיהו

אמר רב הונא בריה דרב יהושע פשיטא לי בר מתא אבר מתא אחריתי מצי מעכב ואי שייך בכרגא דהכא לא מצי מעכב בר מבואה אבר מבואה דנפשיה לא מצי מעכב

בעי רב הונא בריה דרב יהושע בר מבואה אבר מבואה אחרינא מאי תיקו אמר רב יוסף ומודי רב הונא במקרי דרדקי דלא מצי מעכב דאמר מר (עזרא תיקן להן לישראל שיהו מושיבין סופר בצד סופר

וניחוש דילמא אתי לאיתרשולי אמר ליה)

דף כב עמוד א

קנאת סופרים תרבה חכמה

אמר רב נחמן בר יצחק ומודה רב הונא בריה דרב יהושע ברוכלין המחזירין בעיירות דלא מצי מעכב דאמר מר עזרא תקן להן לישראל שיהו רוכלין מחזירין בעיירות כדי שיהו תכשיטין מצויין לבנות ישראל

והני מילי לאהדורי אבל לאקבועי לא ואי צורבא מרבנן הוא אפילו לאקבועי נמי כי הא דרבא שרא להו לר׳ יאשיה ולרב עובדיה לאקבועי דלא כהלכתא מאי טעמא כיון דרבנן נינהו אתו לטרדו מגירסייהו

הנהו דיקולאי דאייתו דיקלאי לבבל אתו בני מתא קא מעכבי עלויהו אתו לקמיה דרבינא אמר להו מעלמא אתו ולעלמא ליזבנו והני מילי ביומא דשוקא אבל בלא יומא דשוקא לא וביומא דשוקא נמי לא אמרינן אלא לזבוני בשוקא אבל לאהדורי לא

הנהו עמוראי דאייתו עמרא לפום נהרא אתו בני מתא קא מעכבי עלויהו אתו לקמיה דרב כהנא אמר להו דינא הוא דמעכבי עלייכו אמרו ליה אית לן אשראי אמר להו זילו זבנו שיעור חיותייכו עד דעקריתו אשראי דידכו ואזליתו

רב דימי מנהרדעא אייתי גרוגרות בספינה א״ל ריש גלותא לרבא פוק חזי אי צורבא מרבנן הוא נקיט ליה שוקא א״ל רבא לרב אדא בר אבא פוק תהי ליה בקנקניה

נפק [אזל] בעא מיניה פיל שבלע כפיפה מצרית והקיאה דרך בית הרעי מהו לא הוה בידיה א״ל מר ניהו רבא טפח ליה בסנדליה א״ל בין דידי לרבא איכא טובא מיהו על כרחך אנא רבך ורבא רבה דרבך

לא נקטו ליה שוקא פסיד גרוגרות דידיה אתא לקמיה דרב יוסף א״ל חזי מר מאי עבדו לי אמר ליה מאן דלא שהייה לאוניתא דמלכא דאדום לא נשהייה לאוניתיך דכתיב (עמוס ב, א) כה אמר ה׳ על שלשה פשעי מואב ועל ארבעה לא אשיבנו על שרפו עצמות מלך אדום לסיד

נח נפשיה דרב אדא בר אבא רב יוסף אמר אנא ענישתיה דאנא לטייתיה רב דימי מנהרדעא אמר אנא ענישתיה דאפסיד גרוגרות דידי אביי אמר אנא ענישתיה דאמר להו לרבנן אדמגרמיתו גרמי בי אביי תו אכלו בישרא [שמינא] בי רבא ורבא אמר אנא ענישתיה [דכי הוה אזיל לבי טבחא למשקל אומצא] אמר להו לטבחי אנא שקילנא בישרא מיקמי שמעיה דרבא דאנא עדיפנא מיניה

רב נחמן בר יצחק אמר אנא ענישתיה דרב נחמן בר יצחק ריש כלה הוה כל יומא מיקמי דניעול לכלה מרהיט בהדיה רב אדא בר אבא לשמעתיה והדר עייל לכלה

ההוא יומא נקטוה רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע לרב אדא בר אבא משום דלא הוו בסיומא אמרו ליה אימא לן הני שמעתתא דמעשר בהמה היכי אמרינהו רבא אמר להו הכי אמר רבא והכי אמר רבא אדהכי נגה ליה [לרב נחמן בר יצחק] (ולא אתי רב אדא בר אבא)

אמרו ליה רבנן לרב נחמן בר יצחק קום דנגה לן למה יתיב מר אמר להו יתיבנא וקא מנטרא לערסיה דרב אדא בר אבא אדהכי נפק קלא דנח נפשיה דרב אדא בר אבא ומסתברא דרב נחמן בר יצחק ענשיה:

מתני׳ מי שהיה כותלו סמוך לכותל חבירו לא יסמוך לו כותל אחר אא״כ הרחיק ממנו ארבע אמות החלונות בין מלמעלן בין מלמטן בין כנגדן ארבע אמות:

גמ׳ וקמא היכי סמיך אמר רב יהודה הכי קאמר

דף כב עמוד ב

הבא לסמוך לא יסמוך אלא אם כן הרחיק ממנו ארבע אמות מתקיף לה רבא והא מי שהיה כותלו סמוך לכותל חבירו קתני

אלא אמר רבא הכי קתני מי שהיה כותלו סמוך לכותל חבירו ברחוק ארבע אמות ונפל לא יסמוך לו כותל אחר אלא אם כן הרחיק ממנו ד׳ אמות מאי טעמא דדוושא דהכא מעלי להתם

אמר רב לא שנו אלא כותל גינה אבל כותל חצר אם בא לסמוך סומך רבי אושעיא אומר אחד כותל גינה ואחד כותל חצר אם בא לסמוך אינו סומך

אמר רבי יוסי בר חנינא ולא פליגי הא בעיר ישנה הא בעיר חדשה

תנן החלונות בין מלמעלן בין מלמטן בין מכנגדן ארבע אמות ותני עלה מלמעלן כדי שלא יציץ ויראה מלמטן שלא יעמוד ויראה ומכנגדן שלא יאפיל

טעמא שלא יאפיל אבל משום דוושא לא הכא במאי עסקינן בבא מן הצד

וכמה אמר ייבא חמוה דאשיין בר נדבך משמיה דרב כמלא רחב חלון והלא מציץ א״ר זביד במדיר את כותלו

והא אנן תנן ארבע אמות לא קשיא כאן מרוח אחת כאן משתי רוחות

תא שמע ואת הכותל מן המזחילה ד׳ אמות כדי שיהא זוקף את הסולם טעמא משום סולם אבל משום דוושא לא הכא במאי עסקינן במזחילה משופעת דאי משום דוושא הוא הא קא אזיל ואתי תותיה:

מתני׳ מרחיקין את הסולם מן השובך ארבע אמות כדי שלא תקפוץ הנמייה ואת הכותל מן המזחילה ד׳ אמות כדי שיהא זוקף את הסולם:

גמ׳ לימא מתניתין דלא כר׳ יוסי דאי ר״י הא אמר זה חופר בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו

אפילו תימא ר׳ יוסי הא אמר רב אשי כי הוינן בי רב כהנא הוה אמר מודי רבי יוסי בגירי דידיה ה״נ זמנין דבהדי דמנח ליה יתבא בחור וקפצה והא גרמא הוא א״ר טובי בר מתנה זאת אומרת גרמא בניזקין אסור

רב יוסף הוה ליה הנהו תאלי דהוו

דף כג עמוד א

אתו אומני ויתבי תותייהו ואתו עורבי אכלי דמא וסלקי אבי תאלי ומפסדי תמרי אמר להו רב יוסף אפיקו לי קורקור מהכא א״ל אביי והא גרמא הוא אמר ליה הכי אמר רב טובי בר מתנה זאת אומרת גרמא בניזקין אסור

והא אחזיק [להו] הא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אין חזקה לנזקין ולאו איתמר עלה רב מרי אמר בקוטרא ורב זביד אמר בבית הכסא אמר ליה הני לדידי דאנינא דעתאי כי קוטרא ובית הכסא דמו לי:

מתני׳ מרחיקין את השובך מן העיר חמשים אמה ולא יעשה אדם שובך בתוך שלו אלא אם כן יש לו חמשים אמה לכל רוח רבי יהודה אומר בית ארבעת כורין מלא שגר היונה ואם לקחו אפילו בית רובע הרי הוא בחזקתו:

גמ׳ חמשים אמה ותו לא ורמינהי אין פורסין נשבין ליונים אלא אם כן היה רחוק מן הישוב שלשים ריס

אמר אביי מישט שייטי טובא וכרסייהו בחמשים אמתא מליא ומישט שלשים ריס ותו לא והתניא ובישוב אפילו מאה מיל לא יפרוס רב יוסף אמר בישוב כרמים

רבא אמר בישוב שובכין ותיפוק ליה משום שובכין גופייהו איבעית אימא דידיה ואיבעית אימא דכנעני ואיבעית אימא דהפקר:

רבי יהודה אומר בית ארבעת כורין וכו׳: אמר רב פפא ואיתימא רב זביד זאת אומרת טוענין ללוקח וטוענין ליורש

יורש תנינא הבא משום ירושה אינו צריך טענה לוקח איצטריכא ליה לוקח נמי תנינא לקח חצר ובה זיזין וגזוזטראות הרי זה בחזקתה

צריכא דאי אשמעינן התם גבי רשות הרבים דאימור כונס לתוך שלו הוא אי נמי אחולי אחול בני רשות הרבים גביה אבל הכא לא

ואי אשמעינן הכא דכיון דיחיד הוא אימא פיוסיה פייסיה אי נמי אחולי אחיל גביה אבל רבים מאן פייס ומאן שביק אימא לא צריכא:

הרי הוא בחזקתו: והא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אין חזקה לנזקין רב מרי אמר בקוטרא רב זביד אמר בבית הכסא:

דף כג עמוד ב

מתני׳ ניפול הנמצא בתוך חמשים אמה הרי הוא של בעל השובך חוץ מחמשים אמה הרי הוא של מוצאו נמצא בין שני שובכות קרוב לזה שלו קרוב לזה שלו מחצה על מחצה שניהם יחלוקו:

גמ׳ אמר רבי חנינא רוב וקרוב הולכין אחר הרוב ואע״ג דרובא דאורייתא וקורבא דאורייתא אפילו הכי רובא עדיף

מתיב רבי זירא (דברים כא, ג) והיה העיר הקרובה אל החלל ואע״ג דאיכא אחריתי דנפישא מינה

בדליכא וליזיל בתר רובא דעלמא ביושבת בין ההרים

תנן ניפול הנמצא בתוך חמשים אמה הרי הוא של בעל השובך ואף על גב דאיכא אחרינא דנפיש מיניה בדליכא

אי הכי אימא סיפא חוץ מחמשים אמה הרי הוא של מוצאו ואי דליכא ודאי מההוא נפל הכא במאי עסקינן במדדה דאמר רב עוקבא בר חמא כל המדדה אין מדדה יותר מחמשים

בעי ר׳ ירמיה רגלו אחת בתוך חמשים אמה ורגלו אחת חוץ מחמשים אמה מהו ועל דא אפקוהו לרבי ירמיה מבי מדרשא

תא שמע נמצא בין שני שובכות קרוב לזה שלו וקרוב לזה שלו ואף על גב דחד מינייהו נפיש מחבריה הכא במאי עסקינן ששניהן שוין וליזיל בתר רובא דעלמא הכא במאי עסקינן

דף כד עמוד א

בשביל של כרמים דאם איתא דמעלמא אתי כיון דמידדי לא מצי אתי דכל דמידדי והדר חזי ליה לקיניה מידדי ואי לא לא מידדי

אמר אביי אף אנן נמי תנינא דם שנמצא בפרוזדור ספיקו טמא שחזקתו מן המקור ואע״ג דאיכא עלייה דמקרבא

א״ל רבא רוב ומצוי קא אמרת רוב ומצוי ליכא למאן דאמר

דתני ר׳ חייא דם הנמצא בפרוזדור חייבין עליו על ביאת מקדש ושורפין עליו את התרומה

ואמר רבא ש״מ מדרבי חייא תלת שמע מינה רוב וקרוב הלך אחר הרוב ושמע מינה רובא דאורייתא וש״מ איתא לדר׳ זירא

דאמר רבי זירא אע״פ שדלתות מדינה נעולות

דהא אשה דכי דלתות מדינה נעולות דמיא ואפי׳ הכי קא אזלינן בתר רובא

והא רבא הוא דקאמר רוב ומצוי ליכא למ״ד הדר ביה רבא מההיא

איתמר חבית שצפה בנהר אמר רב נמצאת כנגד עיר שרובה ישראל מותר כנגד עיר שרובה נכרים אסירא ושמואל אמר אפילו נמצאת כנגד עיר שרובה ישראל אסירא אימור מהאי דקרא אתאי

לימא בדרבי חנינא קא מיפלגי דמר אית ליה דרבי חנינא ומר לית ליה דרבי חנינא

לא דכולי עלמא אית להו דר׳ חנינא והכא בהא קמיפלגי דמר סבר אם איתא דמהאי דקרא אתאי עקולי ופשורי הוה מטבעי לה ומר סבר חריפא דנהרא נקט ואתאי

ההוא חצבא דחמרא דאישתכח בפרדיסא דערלה שריא רבינא לימא משום דסבר לה דרבי חנינא

שאני התם דאי מיגניב מינה אצנועי בגויה לא מצנעי והני מילי חמרא אבל עינבי מצנעי

הנהו זיקי דחמרא דאשתכחן בי קופאי שרנהו רבא לימא לא סבר לה לדרבי חנינא שאני התם דרובא

דף כד עמוד ב

דשפוכאי ישראל נינהו וה״מ ברברבי אבל זוטרי אימור מעוברי דרכים נפול ואי איכא רברבי בהדייהו אימור באברורי הוה מנחי:

מתני׳ מרחיקין את האילן מן העיר עשרים וחמש אמה ובחרוב ובשקמה חמשים אמה אבא שאול אומר כל אילן סרק חמשים אמה ואם העיר קדמה קוצץ ואינו נותן דמים ואם אילן קדם קוצץ ונותן דמים ספק זה קדם וספק זה קדם קוצץ ואינו נותן דמים:

גמ׳ מאי טעמא אמר עולא משום נויי העיר ותיפוק ליה דאין עושין שדה מגרש ולא מגרש שדה

לא צריכא לר״א דאמר עושין שדה מגרש ומגרש שדה הכא משום נויי העיר לא עבדינן

ולרבנן נמי דאמרי אין עושין שדה מגרש ולא מגרש שדה ה״מ זרעים אבל אילנות עבדינן והכא משום נויי העיר לא

ומנא תימרא דשאני בין זרעין לאילנות דתניא קרפף יותר מבית סאתים שהוקף לדירה

נזרע רובו הרי הוא כגינה ואסור ניטע רובו הרי הוא כחצר ומותר:

ואם העיר קדמה קוצץ ואינו נותן דמים וכו׳: מ״ש גבי בור דקתני קוצץ ונותן דמים ומאי שנא הכא דקתני קוצץ ואינו נותן דמים

אמר רב כהנא קידרא דבי שותפי לא חמימא ולא קרירא

ומאי קושיא דלמא שאני הזיקא דרבים מהזיקא דיחיד

אלא אי איתמר דרב כהנא אסיפא איתמר אם האילן קדם קוצץ ונותן דמים ולימא להו הבו לי ברישא דמי והדר איקוץ אמר רב כהנא קידרא דבי שותפי לא חמימא ולא קרירא:

ספק זה קדם וספק זה קדם קוצץ ואינו נותן דמים: מאי שנא מבור דאמרת לא יקוץ

התם דודאי לאו למיקץ קאי ספיקו נמי לא אמרינן ליה קוץ הכא דודאי למיקץ קאי ספיקו נמי אמרינן ליה קוץ ואי משום דמי אמרינן ליה אייתי ראיה ושקול:

מתני׳ מרחיקין את גורן קבוע מן העיר חמשים אמה לא יעשה אדם גורן קבוע בתוך שלו אע״כ יש לו חמשים אמה לכל רוח ומרחיק מנטיעותיו של חבירו ומנירו בכדי שלא יזיק:

גמ׳ מ״ש רישא ומאי שנא סיפא אמר אביי סיפא אתאן לגורן שאינו קבוע

היכי דמי גורן שאינו קבוע א״ר יוסי בר׳ חנינא כל שאינו זורה ברחת

רב אשי אמר מה טעם קאמר מאי טעמא מרחיקין גורן קבוע מן העיר חמשים אמה כדי שלא יזיק

מיתיבי מרחיקין גורן קבוע מן העיר חמשים אמה וכשם שמרחיקין מן העיר חמשים אמה כך מרחיקין מדלועיו ומקשואיו ומנטיעותיו ומנירו של חבירו חמשים אמה כדי שלא יזיק בשלמא לרב אשי ניחא אלא לאביי קשיא קשיא

בשלמא ממקשואיו ומדלועיו דאזיל אבקא ואתי בליביה ומצוי ליה אלא מנירו אמאי א״ר אבא בר זבדא ואיתימא ר׳ אבא בר זוטרא מפני

דף כה עמוד א

שעושה אותו גלל:

מתני׳ מרחיקין את הנבלות ואת הקברות ואת הבורסקי מן העיר חמשים אמה אין עושין בורסקי אלא למזרח העיר רבי עקיבא אומר לכל רוח הוא עושה חוץ ממערבה ומרחיק חמשים אמה ומרחיקין את המשרה מן הירק ואת הכרישין מן הבצלים ואת החרדל מן הדבורים ורבי יוסי מתיר בחרדל:

גמ׳ איבעיא להו ר׳ עקיבא היכי קאמר לכל רוח הוא עושה וסומך חוץ ממערבה דמרחיק נ׳ אמה ועושה או דלמא לכל רוח הוא עושה ומרחיק חמשים אמה חוץ ממערבה דאינו עושה כלל

תא שמע דתניא ר״ע אומר לכל רוח הוא עושה ומרחיק חמשים אמה חוץ ממערבה דאינו עושה כל עיקר מפני שהיא תדירא

א״ל רבא לרב נחמן מאי תדירא אילימא תדירא ברוחות והא אמר רב חנן בר אבא אמר רב ד׳ רוחות מנשבות בכל יום ורוח צפונית עם כולן שאילמלא כן אין העולם מתקיים אפילו שעה אחת ורוח דרומית קשה מכולן ואילמלא בן נץ שמעמידה מחרבת את העולם שנאמר (איוב לט, כו) המבינתך יאבר נץ יפרוש כנפיו לתימן

אלא מאי תדירא תדירא בשכינה דאריב״ל בואו ונחזיק טובה לאבותינו שהודיעו מקום תפלה דכתיב (נחמיה ט, ו) וצבא השמים לך משתחוים

מתקיף לה רב אחא בר יעקב ודלמא כעבד שנוטל פרס מרבו וחוזר לאחוריו ומשתחוה קשיא

ורבי אושעיא סבר שכינה בכל מקום דאמר רבי אושעיא מאי דכתיב (נחמיה ט, ו) אתה הוא ה׳ לבדך אתה עשית את השמים וגו׳ שלוחיך לא כשלוחי בשר ודם שלוחי בשר ודם ממקום שמשתלחים לשם מחזירים שליחותן אבל שלוחיך למקום שמשתלחין משם מחזירין שליחותן שנאמר (איוב לח, לה) התשלח ברקים וילכו ויאמרו לך הננו יבואו ויאמרו לא נאמר אלא וילכו ויאמרו מלמד שהשכינה בכל מקום

ואף רבי ישמעאל סבר שכינה בכל מקום דתנא דבי רבי ישמעאל מנין ששכינה בכל מקום שנאמר (זכריה ב, ז) הנה המלאך הדובר בי יוצא ומלאך אחר יוצא לקראתו אחריו לא נאמר אלא לקראתו מלמד ששכינה בכל מקום

ואף רב ששת סבר שכינה בכל מקום דא״ל רב ששת לשמעיה לכל רוחתא אוקמן לבר ממזרח ולאו משום דלית ביה שכינה אלא משום דמורו בה מיני

ורבי אבהו אמר שכינה במערב דא״ר אבהו מאי אוריה אויר יה

אמר רב יהודה מאי דכתיב (דברים לב, ב) יערוף כמטר לקחי זו רוח מערבית שבאה מערפו של עולם

תזל כטל אמרתי זו רוח צפונית שמזלת את הזהב וכן הוא אומר (ישעיהו מו, ו) הזלים זהב מכיס

כשעירים עלי דשא זו רוח מזרחית שמסערת את כל העולם כשעיר וכרביבים עלי עשב זו רוח דרומית שהיא מעלה רביבים ומגדלת עשבים

תניא ר״א אומר עולם

דף כה עמוד ב

לאכסדרה הוא דומה ורוח צפונית אינה מסובבת וכיון שהגיעה חמה אצל קרן מערבית צפונית נכפפת ועולה למעלה מן הרקיע ורבי יהושע אומר עולם לקובה הוא דומה ורוח צפונית מסובבת וכיון שחמה מגעת לקרן מערבית צפונית מקפת וחוזרת אחורי כיפה

שנאמר (קהלת א, ו) הולך אל דרום וסובב אל צפון וגו׳ הולך אל דרום ביום וסובב אל צפון בלילה סובב סובב הולך הרוח ועל סביבותיו שב הרוח אלו פני מזרח ופני מערב שפעמים מסבבתן ופעמים מהלכתן

הוא היה אומר אתאן לר׳ אליעזר (איוב לז, ט) מן החדר תבא סופה זו רוח דרומית וממזרים קרה זו רוח צפונית מנשמת אל יתן קרח זו רוח מערבית ורחב מים במוצק זו רוח מזרחית

והאמר מר רוח דרומית מעלה רביבים ומגדלת עשבים לא קשיא הא דאתיא מטרא בניחותא הא בשפיכותא

אמר רב חסדא מאי דכתיב (איוב לז, כב) מצפון זהב יאתה זו רוח צפונית שמזלת את הזהב וכן הוא אומר (ישעיהו מו, ו) הזלים זהב מכיס

אמר רפרם בר פפא אמר רב חסדא מיום שחרב בית המקדש לא הוגשמה רוח דרומית שנאמר (ישעיהו ט, יט) ויגזור על ימין ורעב ויאכל על שמאל ולא שבעו וכתיב (תהלים פט, יג) צפון וימין אתה בראתם

ואמר רפרם בר פפא אמר רב חסדא מיום שחרב בית המקדש אין הגשמים יורדין מאוצר טוב שנאמר (דברים כח, יב) יפתח ה׳ לך את אוצרו הטוב בזמן שישראל עושין רצונו של מקום וישראל שרויין על אדמתם גשמים יורדין מאוצר טוב בזמן שאין ישראל שרויין על אדמתם אין גשמים יורדין מאוצר טוב

אמר רבי יצחק הרוצה שיחכים ידרים ושיעשיר יצפין וסימניך שלחן בצפון ומנורה בדרום ורבי יהושע בן לוי אמר לעולם ידרים שמתוך שמתחכם מתעשר שנאמר (משלי ג, טז) אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד

והא רבי יהושע בן לוי אמר שכינה במערב דמצדד אצדודי אמר ליה רבי חנינא לרב אשי כגון אתון דיתביתו בצפונה דא״י אדרימו אדרומי ומנא לן דבבל לצפונה דארץ ישראל קיימא דכתיב (ירמיהו א, יד) מצפון תפתח הרעה על כל יושבי הארץ:

מרחיקין את המשרה מן הירק וכו׳: תנא רבי יוסי מתיר בחרדל שיכול לומר לו עד שאתה אומר לי הרחק חרדלך מן דבוריי הרחק דבורך מן חרדליי שבאות ואוכלות לגלוגי חרדליי:

מתני׳ מרחיקין את האילן מן הבור עשרים וחמש אמה ובחרוב ובשקמה חמשים אמה בין מלמעלה בין מן הצד אם הבור קדמה קוצץ ונותן דמים ואם אילן קדם לא יקוץ ספק זה קדם וספק זה קדם לא יקוץ ר׳ יוסי אומר אע״פ שהבור קודמת לאילן לא יקוץ שזה חופר בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו:

גמ׳ תנא בין שהבור למטה ואילן למעלה בין שהבור למעלה ואילן למטה בשלמא בור למטה ואילן למעלה קא אזלין שרשין מזקי לה לבור אלא בור למעלה ואילן למטה אמאי אמר רבי חגא בשם רבי יוסי מפני שמחלידין את הקרקע ומלקין קרקעיתה של בור:

רבי יוסי אומר אע״פ שהבור קודמת לאילן לא יקוץ שזה חופר בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו: אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי אמר רב אשי כי הואן בי רב כהנא הוה אמרינן מודי ר׳ יוסי בגירי דידיה

פאפי יונאה עני והעשיר הוה בנה אפדנא הוו הנך עצורי בשיבבותיה דכי הוו דייקי שומשמי הוה ניידא אפדניה אתא לקמיה דרב אשי א״ל כי הואן בי רב כהנא הוה אמרינן מודי רבי יוסי בגירי דיליה

וכמה

דף כו עמוד א

כדנייד נכתמא אפומיה דחצבא

דבי בר מריון בריה דרבין כי הוה נפצי כיתנא הוה אזלא רקתא ומזקא אינשי אתו לקמיה דרבינא אמר להו כי אמרינן מודה ר׳ יוסי בגירי דיליה הני מילי דקא אזלא מכחו הכא זיקא הוא דקא ממטי לה

מתקיף לה מר בר רב אשי מאי שנא מזורה ורוח מסייעתו אמרוה קמיה דמרימר אמר להו היינו זורה ורוח מסייעתו

ולרבינא מאי שנא מגץ היוצא מתחת הפטיש והזיק דחייב לשלם התם ניחא ליה דליזל הכא לא ניחא ליה דליזל:

מתני׳ לא יטע אדם אילן סמוך לשדה חבירו אלא אם כן הרחיק ממנו ארבע אמות אחד גפנים ואחד כל אילן היה גדר בינתים זה סומך לגדר מכאן וזה סומך לגדר מכאן

היו שרשים יוצאים לתוך של חבירו מעמיק ג׳ טפחים כדי שלא יעכב את המחרישה היה חופר בור שיח ומערה קוצץ ויורד והעצים שלו:

גמ׳ תנא ארבע אמות שאמרו כדי עבודת הכרם אמר שמואל לא שנו אלא בארץ ישראל אבל בבבל שתי אמות תניא נמי הכי לא יטע אדם אילן סמוך לשדה חבירו אלא אם כן הרחיק ממנו שתי אמות והא אנן תנן ארבע אמות אלא לאו כדשמואל שמע מינה

ואיכא דרמי לה מירמא תנן לא יטע אדם אילן סמוך לשדה חבירו אלא אם כן הרחיק ממנו ארבע אמות והתניא שתי אמות אמר שמואל לא קשיא כאן בבבל כאן בארץ ישראל

רבא בר רב חנן הוו ליה הנהו דיקלי אמיצרא דפרדיסא דרב יוסף הוו אתו צפורי יתבי בדיקלי ונחתי בפרדיסא ומפסדי ליה אמר ליה זיל קוץ אמר ליה והא ארחיקי לי אמר ליה הני מילי לאילנות אבל לגפנים בעינן טפי

והא אנן תנן אחד גפנים ואחד כל אילן אמר ליה ה״מ אילן לאילן וגפנים לגפנים אבל אילן לגפנים בעינן טפי

אמר ליה אנא לא קייצנא דאמר רב האי דיקלא דטעין קבא אסור למקצייה ואמר ר׳ חנינא לא שכיב שכחת ברי אלא דקץ תאנתא בלא זימניה מר אי ניחא ליה ליקוץ

רב פפא הו״ל הנהו דיקלי אמיצרא דרב הונא בריה דרב יהושע אזל אשכחיה דהוה חפר וקא קאיץ שרשיו אמר ליה מאי האי אמר ליה תנן היו שרשים יוצאים לתוך של חבירו מעמיק שלשה כדי שלא יעכב המחרישה

אמר ליה הני מילי שלשה מר קא חפר טפי אמר ליה אנא בורות שיחין ומערות קא חפרנא דתנן היה חופר בור שיח ומערה קוצץ ויורד והעצים שלו אמר רב פפא אמרי ליה כולהי ולא יכילי ליה

דף כו עמוד ב

עד דאמרי ליה הא דאמר רב יהודה מצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו לבתר דנפק אמר אמאי לא אמרי ליה כאן בתוך שש עשרה אמה כאן חוץ לשש עשרה אמה:

היה חופר בור שיח ומערה קוצץ ויורד והעצים שלו (וכו׳): בעא מיניה יעקב הדייבא מרב חסדא עצים של מי

אמר ליה תניתוה שרשי אילן של הדיוט הבאין בשל הקדש לא נהנין ולא מועלין

אי אמרת בשלמא בתר אילן אזלינן משום הכי לא מועלין אלא אי אמרת בתר קרקע אזלינן אמאי לא מועלין

אלא מאי בתר אילן אזלינן אימא סיפא של הקדש הבאים בשל הדיוט לא נהנין ולא מועלין ואי בתר אילן אזלינן אמאי לא מועלין

מידי איריא בגידולין הבאין לאחר מכאן עסקינן וקא סבר אין מעילה בגידולין

רבינא אמר לא קשיא כאן בתוך שש עשרה אמה כאן חוץ לשש עשרה אמה:

אמר עולא אילן הסמוך למצר בתוך שש עשרה אמה גזלן הוא ואין מביאין ממנו בכורים

מנא ליה לעולא הא אילימא מדתנן עשר נטיעות המפוזרות בתוך בית סאה חורשין כל בית סאה בשבילן עד ראש השנה

כמה הוו להו תרי אלפין וחמש מאה גרמידי לכל חד וחד כמה מטי ליה מאתן וחמשין הא לא הוי דעולא

ואלא מדתנן שלשה אילנות של ג׳ בני אדם הרי אלו מצטרפין וחורשין כל

דף כז עמוד א

בית סאה בשבילן כמה הוו להו תרי אלפי וה׳ מאה גרמידי לכל חד כמה מטי ליה תמני מאה ותלתין ותלתא ותילתא אכתי נפישי ליה דעולא לא דק

אימור דאמרינן לא דק לחומרא לקולא לא דק מי אמרינן

מי סברת בריבועא קא אמרינן בעיגולא קא אמרינן

מכדי כמה מרובע יותר על העיגול רביע פשו להו ז׳ מאה ושתין ותמניא אכתי פש ליה פלגא דאמתא היינו דלא דק ולחומרא לא דק

תא שמע הקונה אילן וקרקעו מביא וקורא מאי לאו כל שהוא לא י״ו אמה

תא שמע קנה שני אילנות בתוך של חבירו מביא ואינו קורא הא שלשה מביא וקורא מאי לאו כל שהוא לא הכא נמי י״ו אמה

תא שמע ר״ע אומר קרקע כל שהוא חייב בפאה ובבכורים וכותבין עליו פרוזבול

דף כז עמוד ב

ונקנין עמה נכסים שאין להם אחריות הכא במאי עסקינן בחיטי

דיקא נמי דקתני כל שהוא ש״מ

תא שמע אילן מקצתו בארץ ומקצתו בחו״ל טבל וחולין מעורבין זה בזה דברי רבי

רבן שמעון בן גמליאל אומר הגדל בחיוב חייב הגדל בפטור פטור

ע״כ לא פליגי אלא דמר סבר יש ברירה ומר סבר אין ברירה

אבל גדל בפטור דברי הכל פטור

הכא במאי עסקינן דמפסיק צונמא אי הכי מאי טעמיה דרבי דהדרי ערבי

ובמאי קא מיפלגי מר סבר אוירא מבלבל ומר סבר האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי

ושש עשרה אמה ותו לא והא תנן מרחיקין את האילן מן הבור כ״ה אמה אמר אביי מיזל טובא אזלי אכחושי לא מכחשי אלא עד שש עשרה אמה טפי לא מכחשי

כי אתא רב דימי אמר בעא מיניה ריש לקיש מרבי יוחנן אילן הסמוך למיצר בתוך י״ו אמה מהו אמר ליה גזלן הוא ואין מביאין ממנו בכורים

כי אתא רבין אמר רבי יוחנן אחד אילן הסמוך למיצר ואחד אילן הנוטה מביא וקורא שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ:

מתני׳ אילן שהוא נוטה לשדה חבירו קוצץ מלא המרדע על גבי המחרישה ובחרוב ובשקמה כנגד המשקולת בית השלחין כל האילן כנגד המשקולת אבא שאול אומר כל אילן סרק כנגד המשקולת:

גמ׳ איבעיא להו אבא שאול אריש קאי או אסיפא קאי

תא שמע דתניא בית השלחין אבא שאול אומר כל האילן כנגד המשקולת מפני שהצל רע לבית השלחין שמע מינה אריש קאי שמע מינה

אמר רב אשי מתניתין נמי דיקא דקתני כל אילן סרק אי אמרת בשלמא אריש קאי היינו דקתני כל אילן אלא אי אמרת אסיפא קאי אילן סרק מיבעי ליה אלא לאו שמע מינה אריש קאי שמע מינה:

מתני׳ אילן שהוא נוטה לרה״ר קוצץ כדי שיהא גמל עובר ורוכבו רבי יהודה אומר גמל טעון פשתן או חבילי זמורות רבי שמעון אומר כל האילן כנגד המשקולת מפני הטומאה:

גמ׳ מאן תנא דבנזקין בתר אומדנא דהשתא אזלינן

אמר ר״ל במחלוקת שנויה ורבי אליעזר היא דתנן אין עושין חלל תחת רשות הרבים בורות שיחין ומערות רבי אליעזר מתיר בכדי שתהא עגלה מהלכת וטעונה אבנים

רבי יוחנן אמר אפילו תימא רבנן התם זימנין דמפחית ולאו אדעתיה אבל הכא קמא קמא קא קיים ליה:

ר׳ יהודה אומר גמל טעון פשתן או חבילי זמורות: איבעיא להו שיעורא דרבי יהודה נפיש או דלמא שיעורא דרבנן נפיש

פשיטא דשיעורא דרבנן נפיש דאי ס״ד שיעורא דרבי יהודה נפיש רבנן בשיעורא דרבי יהודה היכי עבדי ואלא מאי שיעורא דרבנן נפיש רבי יהודה בשיעורא דרבנן מאי עביד אפשר דגחין וחליף תותיה:

רבי שמעון אומר כל האילן כנגד המשקולת מפני הטומאה: תנא מפני אהל הטומאה פשיטא מפני הטומאה תנן

אי ממתניתין הוה אמינא דלמא מייתי עורב טומאה ושדי התם וסגיא בדחלולי בעלמא קא משמע לן:

הדרן עלך לא יחפור

דף כח עמוד א

מתני׳ **חזקת** הבתים והבורות והשיחין והמערות והשובכות והמרחצאות ובית הבדין ובית השלחין והעבדים וכל שהוא עושה פירות תדיר חזקתן שלש שנים מיום ליום

שדה הבעל חזקתה שלש שנים ואינן מיום ליום

ר׳ ישמעאל אומר ג׳ חדשים בראשונה ג׳ באחרונה ושנים עשר חדש באמצע הרי י״ח חדש

ר״ע אומר חדש בראשונה וחדש באחרונה וי״ב חדש באמצע הרי י״ד חדש

א״ר ישמעאל בד״א בשדה לבן אבל בשדה אילן כנס את תבואתו ומסק את זיתיו כנס את קייצו הרי אלו ג׳ שנים:

גמ׳ אמר ר׳ יוחנן שמעתי מהולכי אושא שהיו אומרים מנין לחזקה ג׳ שנים משור המועד מה שור המועד כיון שנגח ג׳ נגיחות נפק לי׳ מחזקת תם וקם ליה בחזקת מועד ה״נ כיון דאכלה תלת שנין נפק לה מרשות מוכר וקיימא לה ברשות לוקח

אי מה שור המועד עד נגיחה רביעית לא מיחייב ה״נ עד שנה רביעית לא קיימא ברשותיה הכי השתא התם מכי נגח שלש נגיחות הוי מועד

דף כח עמוד ב

ואידך כי לא נגח מאי לשלם הכא כיון דאכלה תלת שני קיימא לה ברשותיה

אלא מעתה חזקה שאין עמה טענה תיהוי חזקה אלמה תנן כל חזקה שאין עמה טענה אינה חזקה

טעמא מאי דאמרינן דלמא כדקאמר השתא איהו לא טעין אנן ליטעון ליה

מתקיף לה רב עוירא אלא מעתה מחאה שלא בפניו לא תיהוי מחאה דומיא דשור מועד מה שור המועד בפניו בעינן אף הכא נמי בפניו בעינן

התם (שמות כא, כט) והועד בבעליו כתיב הכא חברך חברא אית ליה וחברא דחברך חברא אית ליה

ולר״מ דאמר ריחק נגיחותיו חייב קירב נגיחותיו לא כ״ש אכלה תלתא פירי בחד יומא כגון תאנה ליהוי חזקה

דומיא דשור המועד מה שור המועד בעידנא דאית ליה הא נגיחה ליתא להא נגיחה הכא נמי בעידנא דאיתא להאי פירא ליתא להאי פירא

אכלה תלתא פרי (בתלתא יומי) כגון צלף ליהוי חזקה התם פירא מיהא איתיה ומגמר הוא דקא גמר ואזיל

אכלה תלתא פירי בתלתין יומי כגון אספסתא ליהוי חזקה היכי דמי דקדיח ואכלה דקדיח ואכלה התם משמט הוא דקא שמיט ואכיל

אכלה תלתא פירי בתלתא ירחי כגון אספסתא ליהוי חזקה מאן הולכי אושא ר׳ ישמעאל לר׳ ישמעאל הכי נמי

דתנן רבי ישמעאל אומר בד״א בשדה הלבן אבל בשדה אילן כנס את תבואתו ומסק את זיתיו וכנס את קייצו הרי אלו ג׳ שנים

לרבנן מאי

אמר רב יוסף קרא כתיב (ירמיהו לב, מד) שדות בכסף יקנו וכתוב בספר וחתום שהרי נביא עומד בעשר ומזהיר על אחת עשרה

א״ל אביי דלמא התם עצה טובה קמ״ל

דף כט עמוד א

דאי לא תימא הכי (ירמיהו כט, ה) בנו בתים ושבו ונטעו גנות ואכלו את פרין מאי קאמר אלא עצה טובה קמ״ל הכא נמי עצה טובה קמ״ל תדע דכתיב (ירמיהו לב, יד) ונתתם בכלי חרש למען יעמדו ימים רבים

אלא אמר רבא שתא קמייתא מחיל איניש תרתי מחיל תלת לא מחיל

אמר ליה אביי אלא מעתה כי הדרא ארעא תיהדר לבר מפירי אלמה אמר רב נחמן הדרא ארעא והדרי פירי

אלא אמר רבא שתא קמייתא לא קפיד איניש תרתי לא קפיד תלת קפיד

א״ל אביי אלא מעתה כגון הני דבי בר אלישיב דקפדי אפילו אמאן דחליף אמיצרא דידהו הכי נמי דלאלתר הוי חזקה וכי תימא הכי נמי אם כן נתת דבריך לשיעורין

אלא אמר רבא שתא קמייתא מיזדהר איניש בשטריה תרתי ותלת מיזדהר טפי לא מיזדהר

אמר ליה אביי אלא מעתה מחאה שלא בפניו לא תיהוי מחאה דאמר ליה אי מחית באפאי הוה מיזדהרנא בשטראי

דאמר ליה חברך חברא אית ליה וחברא דחברך חברא אית ליה

אמר רב הונא שלש שנים שאמרו הוא שאכלן רצופות מאי קמ״ל תנינא חזקתן שלש שנים מיום ליום מהו דתימא מיום ליום לאפוקי מקוטעות ולעולם אפילו מפוזרות קמ״ל

אמר רב חמא ומודי רב הונא באתרי דמוברי באגי

פשיטא לא צריכא דאיכא דמובר ואיכא דלא מובר והאי גברא מוברה מהו דתימא א״ל אם איתא דדידך הואי איבעי לך למיזרעה קמ״ל דאמר ליה חדא ארעא בכוליה באגא לא מצינא לינטר

ואי נמי בהכי ניחא לי דעבדא טפי

תנן חזקת הבתים והא בתים דביממא ידעי בליליא לא ידעי

אמר אביי מאן מסהיד אבתים שיבבי שיבבי מידע ידעי ביממא ובליליא

רבא אמר כגון דאתו בי תרי ואמרי אנן אגרינן מיניה ודרינן ביה תלת שנין ביממא ובליליא

אמר ליה רב יימר לרב אשי הני נוגעין בעדותן הן דאי לא אמרי הכי אמרינן להו זילו הבו ליה אגר ביתא להאי

א״ל דייני דשפילי הכי דאיני מי לא עסקינן כגון דנקיטי אגר ביתא ואמרי למאן ליתביה

אמר מר זוטרא ואי טעין ואמר ליתו תרי סהדי לאסהודי ליה דדר ביה תלת שני ביממא ובליליא טענתיה טענה

דף כט עמוד ב

ומודי מר זוטרא ברוכלין המחזירין בעיירות דאע״ג דלא טען טענינן ליה אנן

ומודה רב הונא בחנותא דמחוזא דליממא עבידא לליליא לא עבידא

רמי בר חמא ורב עוקבא בר חמא זבון ההיא אמתא בהדי הדדי מר אישתמש בה ראשונה שלישית וחמישית ומר אישתמש בה שניה רביעית וששית נפק ערער עילוה

אתו לקמיה דרבא אמר להו מאי טעמא עבדיתו הכי כי היכי דלא תחזקו אהדדי כי היכי דלדידכו לא הוי חזקה לעלמא נמי לא הוי חזקה

ולא אמרן אלא דלא כתוב עיטרא אבל כתוב עיטרא קלא אית ליה

אמר רבא אכלה כולה חוץ מבית רובע קנה כולה חוץ מבית רובע

אמר רב הונא בריה דרב יהושע ולא אמרן אלא דבר זריעה היא אבל לאו בר זריעה היא קני לה אגב ארעא

מתקיף לה רב ביבי בר אביי אלא מעתה צונמא במה יקנה אלא באוקומי בה חיותא ומשטחא בה פירי ה״נ איבעי ליה לאוקומי בה חיותא אי נמי משטחא בה פירי

ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ביתא אמר ליה מינך זבינתיה ואכלית שני חזקה א״ל אנא בשכוני גוואי הואי

אתא לקמיה דרב נחמן אמר ליה זיל ברור אכילתך אמר ליה רבא הכי דינא המוציא מחבירו עליו הראיה

ורמי דרבא אדרבא ורמי דרב נחמן אדרב נחמן דההוא

דף ל עמוד א

דא״ל לחבריה כל נכסי דבי בר סיסין מזבינא לך הואי ההיא ארעא דהוה מיקרי דבי בר סיסין אמר ליה הא לאו דבי בר סיסין היא ואיקרויי הוא דמיקריא דבי בר סיסין אתו לקמיה דרב נחמן אוקמא בידא דלוקח א״ל רבא דינא הכי המוציא מחבירו עליו הראיה

קשיא דרבא אדרבא קשיא דרב נחמן אדרב נחמן

דרבא אדרבא לא קשיא התם מוכר קאי בנכסיה הכא לוקח קאי בניכסיה

דרב נחמן אדרב נחמן נמי לא קשיא כיון דאמר ליה דבי בר סיסין ומיקריא דבי בר סיסין עליה דידיה רמיא לגלויי דלאו דבי בר סיסין היא אבל הכא לא יהא אלא דנקיט שטרא מי לא אמרינן ליה קיים שטרך וקום בניכסי:

ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ביתא א״ל מינך זבנתיה ואכלתיה שני חזקה אמר ליה בשוקי בראי הואי אמר ליה והא אית לי סהדי דכל שתא הוה אתית תלתין יומי א״ל תלתין יומי בשוקאי הוה טרידנא אמר רבא עביד איניש דכל תלתין יומי טריד בשוקא

ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ארעא אמר ליה מפלניא זבינתה דאמר לי דזבנה מינך אמר ליה את לאו קא מודית

דף ל עמוד ב

דהאי ארעא דידי היא ואת לא זבינתה מינאי זיל לאו בעל דברים דידי את אמר רבא דינא קאמר ליה:

ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ארעא אמר ליה מפלניא זבינא ואכלתיה שני חזקה אמר ליה פלניא גזלנא הוא

אמר ליה והא אית לי סהדי דאתאי אימלכי בך ואמרת לי זיל זבין אמר ליה השני נוח לי הראשון קשה הימנו אמר רבא דינא קאמר ליה

כמאן כאדמון דתנן העורר על השדה וחתום עליה בעד אדמון אומר השני נוח לי הראשון קשה הימנו וחכמים אומרים איבד את זכותו

אפילו תימא רבנן התם עבד ליה מעשה אבל הכא דבורא עביד איניש דמיקרי ואמר

ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ארעא אמר ליה מפלניא זבינתה ואכלתיה שני חזקה אמר ליה פלניא גזלנא הוא אמר ליה והא אית לי סהדי דאתית באורתא ואמרת לי זבנה ניהלי א״ל אמינא איזבון דינאי אמר רבא עביד איניש דזבין דיניה

ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ארעא אמר ליה מפלניא זבינא ואכלתיה שני חזקה אמר ליה והא נקיטנא שטרא דזבני ליה מיניה הא ארבעי שני

א״ל מי סברת שני חזקה תלת שני קא אמינא שני חזקה טובא קא אמינא אמר רבא עבידי אינשי דקרו לשני טובא שני חזקה

וה״מ דאכלה שבע דקדים חזקה דהאי לשטרא דהך

דף לא עמוד א

אבל שית אין לך מחאה גדולה מזו:

זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי האי אייתי סהדי דאבהתיה היא והאי אייתי סהדי דאכלה שני חזקה

אמר רבה מה לו לשקר אי בעי א״ל מינך זבנתה ואכלתיה שני חזקה א״ל אביי מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן

הדר א״ל אין דאבהתך היא וזבנתה מינך והאי דאמרי לך דאבהתי דסמיך לי עלה כדאבהתי

טוען וחוזר וטוען או אין טוען וחוזר וטוען עולא אמר טוען וחוזר וטוען נהרדעי אמרי אינו טוען וחוזר וטוען

ומודי עולא היכא דא״ל של אבותי ולא של אבותיך דאינו טוען וחוזר וטוען והיכא דהוה קאי בי דינא ולא טען ואתא מאבראי וטען אינו חוזר וטוען מאי טעמא טענתיה אגמריה

ומודו נהרדעי היכא דאמר ליה של אבותי שלקחוה מאבותיך דחוזר וטוען והיכא דאישתעי מילי אבראי ולא טען ואתא לבי דינא וטען דחוזר וטוען מאי טעמא עביד איניש דלא מגלי טענתיה אלא לבי דינא

אמר אמימר אנא נהרדעא אנא וסבירא לי דטוען וחוזר וטוען והלכתא טוען וחוזר וטוען:

זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי האי אייתי סהדי דאבהתיה ואכלה שני חזקה והאי אייתי סהדי דאכלה שני חזקה

אמר רב נחמן אוקי אכילה לבהדי אכילה ואוקי ארעא בחזקת אבהתא א"ל רבא הא עדות מוכחשת היא אמר ליה נהי דאיתכחש באכילתה

דף לא עמוד ב

באבהתא מי אתכחש

לימא רבא ורב נחמן בפלוגתא דרב הונא ורב חסדא קמיפלגי

דאיתמר ב' כתי עדים המכחישות זו את זו אמר רב הונא זו באה בפני עצמה ומעידה וזו באה בפני עצמה ומעידה ורב חסדא אמר בהדי סהדי שקרי למה לי לימא רב נחמן דאמר כרב הונא ורבא כרב חסדא

אליבא דרב חסדא כולי עלמא לא פליגי כי פליגי אליבא דרב הונא רב נחמן כרב הונא ורבא עד כאן לא קאמר רב הונא אלא לעדות אחרת אבל לאותה עדות לא

הדר אייתי סהדי דאבהתיה היא אמר רב נחמן אנן אחתיניה אנן מסקינן ליה לזילותא דבי דינא לא חיישינן

מתיב רבא ואיתימא רבי זעירא שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת לא תצא רבי מנחם ברבי יוסי אומר תצא

אמר ר' מנחם בר' יוסי אימתי אני אומר תצא בזמן שבאו עדים ואח"כ נשאת אבל נשאת ואח"כ באו עדים הרי זו לא תצא

א"ל אנא סברי למעבד עובדא השתא דאותיבתן את ואותבן רב המנונא בסוריא לא עבדינן בה עובדא

נפק עבד עובדא מאן דחזא סבר טעותא היא בידיה ולא היא אלא משום דתליא באשלי רברבי

דתנן רבי יהודה אומר אין מעלין לכהונה על פי עד אחד אמר ר' אלעזר אימתי במקום שיש עוררין אבל במקום שאין עוררין מעלין לכהונה על פי עד אחד רבן שמעון בן גמליאל אומר משום ר' שמעון בן הסגן מעלין לכהונה ע"פ עד אחד

רשב"ג היינו ר' אלעזר וכי תימא ערער חד איכא בינייהו רבי אלעזר סבר ערער חד

דף לב עמוד א

ורשב"ג סבר ערער תרי והאמר רבי יוחנן דברי הכל אין ערער פחות משנים

אלא ערער תרי והכא במאי עסקינן כגון דמחזקינן ליה באבוה דהאי דכהן הוא ונפק עליה קלא דבן גרושה ובן חלוצה הוא ואחתיניה ואתא עד אחד ואמר דכהן הוא ואסקיניה

ואתו בי תרי ואמרי דבן גרושה וחלוצה הוא ואחתיניה ואתא עד אחד ואמר דכהן הוא ודכולי עלמא מצטרפין עדות

והכא במיחש לזילותא דבי דינא קא מיפלגי ר' אלעזר סבר כיון דאחתיניה לא מסקינן ליה חיישינן לזילותא דבי דינא ורשב"ג סבר אנן אחתיניה ואנן מסקינן ליה ולזילותא דבי דינא לא חיישינן

מתקיף לה רב אשי אי הכי מאי איריא חד אפילו בתרי נמי אלא אמר רב אשי דכולי עלמא לא חיישינן לזילותא דבי דינא והכא בלצרף עדות קא מיפלגי ובפלוגתא דהני תנאי

דתניא לעולם אין עדותן מצטרפת עד שיראו שניהן כאחד ר׳ יהושע בן קרחה אומר אפילו בזה אחר זה אין עדותן מתקיימת בבית דין עד שיעידו שניהם כאחד ר׳ נתן אומר שומעין דבריו של זה היום ולכשיבא חבירו למחר שומעין דבריו:

ההוא דאמר לחבריה מאי בעית בהאי ארעא א״ל מינך זבינתה והא שטרא

דף לב עמוד ב

אמר ליה שטרא זייפא הוא גחין לחיש ליה לרבה אין שטרא זייפא הוא מיהו שטרא מעליא הוה לי ואירכס ואמינא אינקיט האי בידאי כל דהו

אמר רבה מה לו לשקר אי בעי אמר ליה שטרא מעליא הוא אמר ליה רב יוסף אמאי סמכת אהאי שטרא האי שטרא חספא בעלמא הוא

ההוא דאמר לחבריה הב לי מאה זוזי דמסיקנא בך והא שטרא א״ל שטרא זייפא הוא גחין לחיש ליה לרבה אין שטרא זייפא מיהו שטרא מעליא הוה לי ואירכס ואמינא אינקיט האי בידאי כל דהו

אמר רבה מה לו לשקר אי בעי אמר ליה שטרא מעליא הוא א״ל רב יוסף אמאי קא סמכת אהאי שטרא האי שטרא חספא בעלמא הוא

אמר רב אידי בר אבין הלכתא כוותיה דרבה בארעא והלכתא כוותיה דרב יוסף בזוזי הלכתא כרבה בארעא דהיכא דקיימא ארעא תיקום והלכתא כוותיה דרב יוסף בזוזי דהיכא דקיימי זוזי לוקמי:

ההוא ערבא דאמר ליה ללוה הב לי מאה זוזי דפרעתי למלוה עילוך והא שטרא אמר ליה לאו פרעתיך אמר לאו הדרת שקלתינהו מינאי

שלחה רב אידי בר אבין לקמיה דאביי כי האי גוונא מאי שלח ליה אביי מאי תיבעי ליה הא איהו דאמר הלכתא כוותיה דרבה בארעא והלכתא כוותיה דרב יוסף בזוזי דהיכא דאוקמו זוזי לוקמו

והני מילי דא״ל הדרת אוזפתינהו מינאי אבל א״ל הדרתינהו ניהלך מחמת דהוו שייפי וסומקי אכתי איתיה לשעבודא דשטרא

רבא בר שרשום נפק עליה קלא דקא אכיל ארעא דיתמי א״ל אביי אימא לי איזי גופא דעובדא היכי הוה אמר ליה ארעא במשכונתא הוה נקיטנא מאבוהון דיתמי והוה לי

דף לג עמוד א

זוזי אחריני גביה ואכלתה שני משכנתא

אמינא אי מהדרנא לה ארעא ליתמי ואמינא דאית לי זוזי אחריני גבי דאבוכון אמור רבנן הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה אלא אכבשיה לשטר משכנתא ואוכלה שיעור זוזי דמיגו דאי בעינא אמינא לקוחה היא בידי מהימנא כי אמינא דאית לי זוזי גבייכו מהימננא

א״ל לקוחה בידי לא מצית אמרת דהא איכא עלה קלא דארעא דיתמי היא אלא זיל אהדרה ניהלייהו וכי גדלי יתמי אשתעי דינא בהדייהו:

קריביה דרב אידי בר אבין שכיב ושבק דיקלא רב אידי בר אבין אמר אנא קריבנא טפי וההוא גברא אמר אנא קריבנא טפי לסוף אודי ליה דאיהו קריב טפי אוקמה רב חסדא בידיה

א״ל ליהדר לי פירי דאכל מההוא יומא עד השתא אמר זה הוא שאומרים עליו אדם גדול הוא אמאן קא סמיך מר אהאי הא קאמר דאנא מקרבנא טפי אביי ורבא לא סבירא להו הא דרב חסדא

דף לג עמוד ב

כיון דאודי אודי:

זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי האי אייתי סהדי דאבהתיה הוא והאי אייתי סהדי דאכל שני חזקה

אמר רב חסדא מה לו לשקר אי בעי א״ל מינך זבינתה ואכלתיה שני חזקה אביי ורבא לא סבירא להו הא דרב חסדא מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן

ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ארעא אמר ליה מינך זבני ואכלתיה שני חזקה אזל אייתי סהדי דאכלה תרתי שני אמר רב נחמן הדרא ארעא והדרי פירי

אמר רב זביד אם טען ואמר לפירות ירדתי נאמן לאו מי אמר רב יהודה האי מאן דנקיט מגלא ותובליא ואמר איזיל איגדריה לדיקלא דפלניא דזבניה ניהלי מהימן (אלמא) לא חציף איניש דגזר דיקלא דלאו דיליה הכא נמי לא חציף איניש למיכל פירי דלאו דיליה

אי הכי ארעא נמי ארעא אמרינן ליה אחוי שטרך אי הכי פירי נמי שטרא לפירי לא עבדי אינשי

ההוא דאמר לחבריה מאי בעית בהאי ארעא א״ל מינך זבנית ואכלתיה שני חזקה אייתי חד סהדא דאכלה תלת שני סבור רבנן קמיה דאביי למימר היינו נסכא דרבי אבא

דההוא גברא דחטף נסכא מחבריה אתא לקמיה דרבי אמי הוה יתיב ר׳ אבא קמיה אייתי חד סהדא דמיחטף חטפא מיניה אמר ליה אין חטפי ודידי חטפי אמר רבי אמי

דף לד עמוד א

היכי נידיינוה דייני להאי דינא לישלם ליכא תרי סהדי ליפטריה איכא חד סהדא לישתבע הא אמר מיחטף חטפה וכיון דאמר דחטפה הוה ליה כגזלן

אמר (להו) רבי אבא הוי מחויב שבועה שאינו יכול לישבע וכל המחויב שבועה שאינו יכול לישבע משלם

א״ל אביי מי דמי התם סהדא לאורועי קאתי כי אתי אחרינא בהדיה מפקינן לה מיניה הכא לסיועי קא אתי כי אתא אחרינא מוקמינן לה בידיה

אלא אי דמיא הא דרבי אבא לחד סהדא ולתרתי שני ולפירי:

דף לד עמוד ב

ההוא ארבא דהוו מינצו עלה בי תרי האי אמר דידי היא והאי אמר דידי היא אתא חד מינייהו לבי דינא ואמר תיפסוה אדמייתינא סהדי דדידי היא תפסינן או לא תפסינן רב הונא אמר תפסינן רב יהודה אמר לא תפסינן

אזל ולא אשכח סהדי אמר להו אפקוה וכל דאלים גבר מפקינן או לא מפקינן רב יהודה אמר לא מפקינן רב פפא אמר מפקינן והלכתא לא תפסינן והיכא דתפס לא מפקינן:

זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי אמר רב נחמן כל דאלים גבר ומאי שנא משני שטרות היוצאין ביום אחד

דף לה עמוד א

דרב אמר יחלוקו ושמואל אמר שודא דדייני התם ליכא למיקם עלה דמילתא הכא איכא למיקם עלה דמילתא

ומאי שנא מהא דתנן המחליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה זה אומר עד שלא מכרתי ילדה וזה אומר משלקחתי ילדה יחלוקו

התם להאי

דף לה עמוד ב

אית ליה דרבא דממונא ולההוא אית ליה דרבא דממונא הכא אי דמר לא דמר ואי דמר לא דמר

אמרי נהרדעי אם בא אחד מן השוק והחזיק בה אין מוציאין אותה מידו דתני רבי חייא גזלן של רבים לאו שמיה גזלן

רב אשי אמר לעולם שמיה גזלן ומאי לא שמיה גזלן שלא ניתן להשבון:

חזקתן שלש שנים מיום ליום וכו': א"ר אבא אי דלי ליה איהו גופיה צנא דפירי לאלתר הוי חזקה אמר רב זביד ואם טען ואמר לפירות הורדתיו נאמן והני מילי בתוך שלש אבל לאחר שלש לא

א"ל רב אשי לרב כהנא אי לפירא אחתיה מאי הוה ליה למעבד א"ל איבעי ליה למחויי

דאי לא תימא הכי הני משכנתא דסורא דכתב בהו במשלם שניא אלין תיפוק ארעא דא בלא כסף אי כביש ליה לשטר משכנתא גביה ואמר לקוחה היא בידי הכי נמי דמהימן מתקני רבנן מידי דאתי ביה לידי פסידא אלא איבעי ליה למחויי הכא נמי איבעי ליה למחויי

אמר רב יהודה אמר רב ישראל הבא מחמת עכו"ם הרי הוא כעכו"ם מה עכו"ם אין לו חזקה אלא בשטר אף ישראל הבא מחמת עכו"ם אין לו חזקה אלא בשטר אמר רבא ואי אמר ישראל

דף לו עמוד א

לדידי אמר לי עכו"ם דמינך זבנה מהימן מי איכא מידי דאילו עכו"ם אמר לא מהימן ואילו אמר ישראל משמיה דעכו"ם מהימן

אלא אמר רבא אי אמר ישראל קמי דידי זבנה עכו"ם מינך וזבנה ניהלי מהימן מיגו דאי בעי א"ל אנא זבינתה מינך

ואמר רב יהודה האי מאן דנקיט מגלא ותובליא ואמר איזיל איגזרה לדקלא דפלניא דזבנתיה מיניה מהימן לא חציף איניש למיגזר דקלא דלאו דיליה

ואמר רב יהודה האי מאן דאחזיק מגודא דערודי ולבר לא הוי חזקה מאי טעמא מימר אמר כל דזרע נמי ערודי אכלי ליה

ואמר רב יהודה אכלה ערלה אינה חזקה תניא נמי הכי אכלה ערלה שביעית וכלאים אינה חזקה

אמר רב יוסף אכלה שחת לא הוי חזקה אמר רבא ואי בצואר מחוזא קיימא הוי חזקה

אמר רב נחמן תפתיחא לא הוי חזקה אפיק כורא ועייל כורא לא הוי חזקה

והני דבי ריש גלותא לא מחזקי בן ולא מחזקינן בהו:

והעבדים וכו': עבדים יש להם חזקה והאמר ר"ל הגודרות אין להן חזקה אמר רבא אין להן חזקה לאלתר אבל יש להן חזקה לאחר ג' שנים

אמר רבא אם היה קטן מוטל בעריסה יש לו חזקה לאלתר פשיטא לא צריכא דאית ליה אימא מהו דתימא ניחוש דלמא אימיה עיילתיה להתם קמ"ל אימא לא מנשיא ברא

הנהו עיזי דאכלו חושלא בנהרדעא אתא מרי חושלא תפסינהו והוה קא טעין טובא אמר אבוה דשמואל יכול לטעון עד כדי דמיהן דאי בעי אמר לקוחות הן בידי והאמר ר"ל הגודרות אין להן חזקה שאני עיזי דמסירה לרועה

והא איכא צפרא ופניא בנהרדעא טייעי שכיחי ומידא לידא משלמי:

ר' ישמעאל אומר שלשה חדשים וכו': לימא ניר איכא בינייהו דרבי ישמעאל סבר ניר לא הוי חזקה ורבי עקיבא סבר ניר הוי חזקה

ותסברא לרבי עקיבא מאי איריא חודש

דף לו עמוד ב

אפילו יום אחד נמי אלא דכולי עלמא ניר לא הוי חזקה והכא פירא רבא ופירא זוטא איכא בינייהו

תנו רבנן ניר אינו חזקה וי"א הרי זה חזקה מאן י"א אמר רב חסדא ר' אחא היא דתניא נרה שנה וזרעה ב' נרה ב' וזרעה שנה אינה חזקה ר' אחא אומר הרי זו חזקה

א"ר אשי שאלית כל גדולי הדור ואמרו לי ניר הרי זה חזקה א"ל רב ביבי לרב נחמן מאי טעמא דמ"ד ניר הוי חזקה לא עביד איניש דכריבו ליה לארעיה ושתיק ומ"ט דמ"ד ניר לא הוי חזקה מימר אמר כל שיבא ושיבא דכרבו לעייל ביה

שלחו ליה בני פום נהרא לרב נחמן בר רב חסדא ילמדנו רבינו נירא הוי חזקה או לא הוי חזקה אמר להו ר׳ אחא וכל גדולי הדור אמרי ניר הרי זה חזקה

אמר רב נחמן בר יצחק רבותא למיחשב גברי הא רב ושמואל בבבל ור׳ ישמעאל ור׳ עקיבא בא״י אמרי ניר לא הוי חזקה

ר׳ ישמעאל ורבי עקיבא מתני׳ היא רב מאי היא דאמר רב יהודה אמר רב זו דברי ר׳ ישמעאל ורבי עקיבא אבל חכמים אומרים חזקתה ג׳ שנים מיום ליום מיום ליום למעוטי מאי לאו למעוטי ניר דלא

שמואל מאי היא דאמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי רבי ישמעאל ורבי עקיבא אבל חכמים אומרים עד שיגדור שלש גדירות ויבצור ג׳ בצירות וימסוק ג׳ מסיקות מאי בינייהו אמר אביי דקל נערה איכא בינייהו (שעושה שלש פעמים בשנה):

אמר רבי ישמעאל בד״א בשדה הלבן: אמר אביי מדרבי ישמעאל נשמע לרבנן היו לו שלשים אילנות ממטע עשרה לבית סאה אכל עשרה בשנה זו ועשרה בשנה זו ועשרה בשנה זו הרי זו חזקה

דף לז עמוד א

לאו מי אמר ר׳ ישמעאל חד פירא הוי חזקה לכולהו פירי הכא נמי הני הוו חזקה להני והני הוו חזקה להני

והני מילי היכא דלא אפיקו אבל אפיקו ולא אכל לא הויא חזקה והוא דבאזי באזוזי:

זה החזיק באילנות וזה החזיק בקרקע אמר רב זביד זה קנה אילנות וזה קנה קרקע מתקיף לה רב פפא אם כן אין לו לבעל אילנות בקרקע כלום לימא ליה בעל קרקע לבעל אילנות עקור אילנך שקול וזיל אלא אמר רב פפא זה קנה אילנות וחצי קרקע וזה קנה חצי קרקע:

פשיטא מכר קרקע ושייר אילנות לפניו יש לו קרקע ואפילו לר׳ עקיבא דאמר מוכר בעין יפה מוכר ה״מ גבי בור ודות

דלא מכחשו בארעא אבל אילנות

דף לז עמוד ב

דקמכחשי בארעא שיורי שייר דאי לא שייר לימא ליה עקור אילנא וזיל

מכר אילנות ושייר קרקע לפניו פלוגתא דר״ע ורבנן לר״ע דאמר מוכר בעין יפה מוכר אית ליה לרבנן לית ליה

לר״ע אית ליה ואפילו לרב זביד דאמר אין לו ה״מ גבי שני לקוחות דא״ל כי היכי דלדידי לית לי באילנות לדידך נמי לית לך בקרקע אבל הכא מוכר בעין יפה מוכר

לרבנן לית ליה ואפילו לרב פפא דאמר יש לו ה״מ גבי שני לקוחות דא״ל כי היכי דלדידך זבין בעין יפה לדידי נמי זבין בעין יפה אבל הכא מוכר בעין רעה מוכר

אמרי נהרדעי אכלן רצופין אין לו חזקה מתקיף לה רבא אלא מעתה האי מישרא דאספסתא במאי קני לה אלא אמר רבא מכרן רצופין אין לו קרקע

א״ר זירא כתנאי כרם שהוא נטוע על פחות מארבע אמות ר׳ שמעון אומר אינו כרם וחכמים אומרים הרי זו כרם ורואין את האמצעיים כאילו אינן

אמרי נהרדעי האי מאן דזבין דקלא לחבריה קני ליה משפוליה עד תהומא

דף לח עמוד א

מתקיף לה רבא ולימא ליה כורכמא דרישקא זביני לך עקור כורכמא דרישקא וזיל אלא אמר רבא בבא מחמת טענה

אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי ואי כורכמא דרישקא זבין ליה מאי הוי ליה למעבד איבעי ליה למחויי

דאי לא תימא הכי הני משכנתא דסורא דכתב בה הכי במישלם שניא אלין תיפוק ארעא דא בלא כסף אי כביש ליה לשטר משכנתא ואמר לקוחה היא בידי הכי נמי דמהימן מיתקני רבנן מילתא דאתי בה לידי פסידא אלא איבעי ליה למחויי הכא נמי איבעי ליה למחויי:

מתני׳ שלש ארצות לחזקה יהודה ועבר הירדן והגליל היה ביהודה והחזיק בגליל והחזיק ביהודה אינה חזקה עד שיהא עמו במדינה אחת אמר רבי יהודה לא אמרו שלש שנים אלא כדי שיהא באספמיא ויחזיק שנה ילכו ויודיעוהו שנה ויבא לשנה אחרת:

גמ׳ מאי קסבר ת״ק אי קסבר מחאה שלא בפניו הויא מחאה אפילו יהודה וגליל נמי אי קסבר מחאה שלא בפניו לא הויא מחאה אפילו יהודה ויהודה נמי לא

א״ר אבא בר ממל אמר רב לעולם קסבר מחאה שלא בפניו הויא מחאה ומשנתינו בשעת חירום שנו ומ״ש יהודה וגליל דנקיט

הא קא משמע לן

דף לח עמוד ב

דסתם יהודה וגליל כשעת חירום דמו:

אמר רב יהודה אמר רב אין מחזיקין בנכסי בורח כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי וכי למחות בפניו הוא צריך

ורב מאי קמ״ל מחאה שלא בפניו לא הויא מחאה והאמר רב מחאה שלא בפניו הויא מחאה רב טעמא דתנא דידן קמפרש וליה לא סבירא ליה

ואיכא דאמרי אמר רב יהודה אמר רב מחזיקים בנכסי בורח כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי פשיטא וכי למחות בפניו הוא צריך

ורב מאי קמ״ל מחאה שלא בפניו הויא מחאה והא אמרה רב חדא זימנא אלא הא קמ״ל דאפילו מיחה בפני ב׳ שאין יכולין לומר לו הויא מחאה

דאמר רב ענן לדידי מפרשא לי מיניה דמר שמואל מיחה בפני שני בני אדם שיכולים לומר לו הויא מחאה מיחה בפני שני בני אדם שאין יכולין לומר לו לא הויא מחאה ורב חברך חברא אית ליה וחברא דחברך חברא אית ליה

אמר רבא הלכתא אין מחזיקין בנכסי בורח ומחאה שלא בפניו הויא מחאה תרתי לא קשיא כאן בורח מחמת ממון כאן בורח מחמת מרדין:

היכי דמי מחאה אמר רב זביד פלניא גזלנא הוא לא הויא מחאה פלניא גזלנא הוא דנקיט לה לארעאי בגזלנותא

דף לט עמוד א

ולמחר תבענא ליה בדינא הויא מחאה

אמר לא תימרו ליה מאי אמר רב זביד הא קאמר לא תימרו ליה רב פפא אמר לדידיה לא תימרו ליה לאחריני אימרו להו חברך חברא אית ליה חברא דחברך חברא אית ליה

אמרו ליה לא אמרינן ליה אמר רב זביד הא קא אמרו ליה לא אמרינן ליה רב פפא אמר לדידיה לא אמרינן ליה לאחריני אמרי להו חברך חברא אית ליה וחברא דחברך חברא אית ליה

אמר להו לא תיפוק לכו שותא אמר רב זביד הא קאמר לא תיפוק לכו שותא אמרו ליה לא מפקינן שותא אמר רב פפא הא קאמרי ליה לא מפקינן שותא רב הונא בריה דרב יהושע אמר כל מילתא דלא רמיא עליה דאיניש אמר לה ולאו אדעתיה:

אמר רבא אמר רב נחמן מחאה שלא בפניו הויא מחאה איתיביה רבא לרב נחמן אמר ר׳ יהודה לא אמרו שלש שנים אלא כדי שיהא באספמיא ויחזיק שנה וילכו ויודיעוהו שנה ויבא לשנה אחרת ואי ס״ד מחאה שלא בפניו הויא מחאה למה לי למיתי ליתיב התם אדוכתיה ולימחי התם עצה טובה קמ״ל דניתי ונשקול ארעא ופירי

מדקא מותיב ליה רבא לרב נחמן מכלל דלא סבירא ליה דמחאה שלא בפניו הויא מחאה והאמר רבא מחאה שלא בפניו הויא מחאה בתר דשמעה מרב נחמן סברה

אשכחינהו ר׳ יוסי בר׳ חנינא לתלמידיו דר׳ יוחנן אמר להו מי אמר ר׳ יוחנן מחאה בכמה ר׳ חייא בר אבא אמר ר׳ יוחנן מחאה בפני שנים ר׳ אבהו אמר ר׳ יוחנן מחאה בפני שלשה

לימא בדרבה בר רב הונא קא מיפלגי דאמר רבה בר רב הונא כל מילתא דמתאמרא באפי תלתא

דף לט עמוד ב

לית בה משום לישנא בישא מ״ד בפני שנים לית ליה דרבה בר רב הונא ומ״ד בפני ג׳ אית ליה דרבה בר רב הונא

לא דכולי עלמא אית להו דרבה בר רב הונא והכא בהא קא מיפלגי מ״ד בפני שנים קסבר מחאה שלא בפניו לא הויא מחאה ומ״ד בפני ג׳ קסבר מחאה שלא בפניו הויא מחאה

אי בעית אימא דכ״ע מחאה שלא בפניו הויא מחאה והכא בהא קמיפלגי מ״ד בפני ב׳ סבר סהדותא בעינן ומאן דאמר בפני ג׳ קסבר גלויי מילתא בעינן

גידל בר מניומי הוה ליה מחויאתה למחויי אשכחינהו לרב הונא ולחייא בר רב ולרב חלקיה בר טובי דהוו יתבי ומחה קמייהו לשנה הדר אתא למחויי אמרו ליה לא צריכת הכי אמר רב כיון שמיחה שנה ראשונה שוב אינו צריך למחות ואיכא דאמרי אמר ליה חייא בר רב כיון שמיחה שנה ראשונה שוב אין צריך למחות

אר״ל משום בר קפרא וצריך למחות בסוף כל ג׳ וג׳ תהי בה רבי יוחנן וכי גזלן יש לו חזקה גזלן ס״ד אלא כגזלן יש לו חזקה

אמר רבא הלכתא צריך למחות בסוף כל ג׳ וג׳ תני בר קפרא ערער חזר וערער חזר וערער אם מחמת טענה ראשונה ערער אין לו חזקה ואם לאו יש לו חזקה

אמר רבא א״ר נחמן מחאה בפני שנים

דף מ עמוד א

ואין צריך לומר כתובו מודעא בפני שנים ואין צריך לומר כתובו

הודאה בפני שנים וצריך לומר כתובו קנין בפני שנים ואינו צריך לומר כתובו וקיום שטרות בשלשה

(סימן ממה״ק)

אמר רבא אי קשיא לי הא קשיא לי האי קנין היכי דמי אי כמעשה בית דין דמי ליבעי תלתא אי לא כמעשה בית דין דמי אמאי אינו צריך לומר כתובו

בתר דבעי הדר פשטא לעולם לאו כמעשה בית דין דמי והכא טעמא מאי דאינו צריך לומר כתובו משום דסתם קנין לכתיבה עומד

רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו לא כתבינן מודעא אלא אמאן דלא ציית דינא אביי ורבא דאמרי תרוייהו אפילו עלי ועליך אמרי נהרדעי כל מודעא

דף מ עמוד ב

דלא כתיב בה אנן ידעינן ביה באונסא דפלניא לאו מודעא היא

מודעא דמאי אי דגיטא ודמתנתא גלויי מילתא בעלמא היא ואי דזביני והאמר רבא לא כתבינן מודעא אזביני

לעולם דזביני מודי רבא היכא דאניס וכמעשה דפרדיסא דההוא גברא דמשכין פרדיסא לחבריה לתלת שנין בתר דאכלה תלת שני חזקה אמר אי מזבנת לי מוטב ואי לא כבישנא לשטר משכנתא ואמינא לקוחה היא בידי כה״ג כתבינן מודעא:

אמר רב יהודה האי מתנתא טמירתא לא מגבינן בה היכי דמי מתנתא טמירתא אמר רב יוסף דאמר להו לסהדי זילו אטמורו וכתבו ליה ואיכא דאמרי אמר רב יוסף דלא אמר להו תיתבו בשוקא ובבריתא ותכתבו ליה מאי בינייהו איכא בינייהו סתמא

אמר רבא והויא מודעא לחברתה אמר רב פפא הא דרבא לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר

דההוא גברא דאזל לקדושי אתתא אמרה ליה אי כתבת לי כולהו נכסיך הוינא לך ואי לא לא הוינא לך אזל כתביה לה לכולהו נכסי אתא בריה קשישא א״ל וההוא גברא מה תהוי עליה אמר להו לסהדי זילו אטמורו בעבר ימינא וכתבו ליה אתו לקמיה דרבא אמר להו לא מר קנה ולא מר קנה

מאן דחזא סבר משום דהויא מודעא לחברתה ולא היא התם מוכחא מילתא דמחמת אונסא הוא דכתב לה אבל הכא מר ניחא ליה דליקני ומר לא ניחא ליה דליקני

איבעיא להו

דף מא עמוד א

סתמא מאי רבינא אמר לא חיישינן רב אשי אמר חיישינן והלכתא חיישינן:

מתני׳ כל חזקה שאין עמה טענה אינה חזקה כיצד אמר לו מה אתה עושה בתוך שלי והוא אמר לו שלא אמר לי אדם דבר מעולם אינה חזקה

שמכרת לי שנתת לי במתנה אביך מכרה לי אביך נתנה לי במתנה הרי זו חזקה והבא משום ירושה אינו צריך טענה:

גמ׳ פשיטא

מהו דתימא האי גברא מיזבן זבנה ליה האי ארעא ושטרא הוה ליה ואירכס והאי דקאמר הכי סבר אי אמינא מיזבן זבנה לי האי ארעא אמרי לי אחוי שטרך הלכך לימא ליה אנן דלמא שטרא הוה לך ואירכס כגון זה (משלי לא, ח) פתח פיך לאלם הוא קמ״ל

(ענ״ב סימן)

רב ענן שקל בידקא בארעיה אזל הדר גודא בארעיה דחבריה אתא לקמיה דרב נחמן א״ל זיל הדר

והא אחזיקי לי אמר ליה כמאן כר׳ יהודה ור׳ ישמעאל דאמרי כל בפניו לאלתר הוי חזקה לית הלכתא כוותייהו

אמר ליה והא אחיל דאתא וסייע בגודא בהדאי אמר ליה מחילה בטעות היא את גופך אי הוה ידעת לא עבדת כי היכי דאת לא הוה ידעת הוא נמי לא הוה ידע

רב כהנא שקל בידקא בארעיה אזל הדר גודא בארעא דלא דידיה

דף מא עמוד ב

אתא לקמיה דרב יהודה אזיל אייתי תרי סהדי חד אמר תרתי אוצייתא עאל וחד אמר תלת אוצייתא עאל א״ל זיל שלים תרתי מגו תלת

אמר ליה כמאן כרבי שמעון בן אלעזר דתניא אמר ר׳ שמעון בן אלעזר לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על שתי כיתי עדים שאחת אומרת מנה ואחת אומרת מאתים שיש בכלל מאתים מנה

על מה נחלקו על כת אחת שאחד אומר מנה ואחד אומר מאתים שבית שמאי אומרים נחלקה עדותן ובית הלל אומרים יש בכלל מאתים מנה

א״ל והא מייתינא לך איגרתא ממערבא דאין הלכה כר׳ שמעון בן אלעזר א״ל לכי תיתי

ההוא גברא דדר בקשתא בעיליתא ארבע שני אתא מארי דביתא אשכחיה א״ל מאי בעית בהאי ביתא א״ל מפלניא זבינתה דזבנה מינך אתא לקמיה דר׳ חייא א״ל אי אית לך סהדי דדר בה איהו דזבנת מיניה ואפילו חד יומא אוקימנא לה בידך ואי לא לא

אמר רב הוה יתיבנא קמיה דחביבי ואמרי ליה וכי אין אדם עשוי ליקח ולמכור בלילה וחזיתיה לדעתיה אי א״ל קמאי דידי זבנה מינך מהימן מיגו דאי בעי א״ל אנא זבנתה מינך

אמר רבא כוותיה דר׳ חייא מסתברא דקתני הבא משום ירושה אינו צריך טענה טענה הוא דלא בעי הא ראיה בעי

ודלמא לא ראיה בעי ולא טענה בעי ואיבעית אימא שאני לוקח דלא שדי זוזי בכדי

איבעיא להו נראה בו מאי אמר אביי היא היא רבא אמר עביד איניש דסיאר ארעיה ולא זבין:

שלשה לקוחות מצטרפין אמר רב וכולם בשטר

למימרא דסבר רב שטר אית ליה קלא ועדים לית להו קלא והאמר רב המוכר שדה בעדים גובה מנכסים משועבדים התם לקוחות

דף מב עמוד א

אינהו אפסידו אנפשייהו

ומי אמר רב הכי והתנן המלוה את חבירו בשטר גובה מנכסים משועבדים ע"י עדים גובה מנכסים בני חורין

וכי תימא רב תנא הוא ופליג והא רב ושמואל דאמרי תרוייהו מלוה על פה אינו גובה לא מן היורשים ולא מן הלקוחות

מלוה אזביני קא רמית מלוה כי קא יזיף בצנעא קא יזיף כי היכי דלא ליתזלו נכסיה עליה זביני מאן דזבין ארעא בפרהסיא זבין כי היכי דליפוק לה קלא

תנו רבנן אכלה האב שנה והבן שתים האב שנה והבן שנה והלוקח שנה הרי זו חזקה

למימרא דלוקח אית ליה קלא ורמינהי אכלה בפני האב שנה ובפני הבן שתים בפני האב שתים ובפני הבן שנה בפני האב שנה ובפני הבן שנה ובפני לוקח שנה הרי זו חזקה ואי סלקא דעתך לוקח אית ליה קלא אין לך מחאה גדולה מזו

אמר רב פפא כי תניא ההיא במוכר שדותיו סתם:

מתני' האומנין והשותפין והאריסין והאפוטרופין אין להם חזקה לא לאיש חזקה בנכסי אשתו ולא לאשה חזקה בנכסי בעלה ולא לאב בנכסי הבן ולא לבן בנכסי האב

במה דברים אמורים במחזיק אבל בנותן מתנה והאחין שחלקו והמחזיק בנכסי הגר נעל וגדר ופרץ כל שהוא הרי זו חזקה:

דף מב עמוד ב

גמ' אבוה דשמואל ולוי תנו שותף אין לו חזקה וכל שכן אומן שמואל תני אומן אין לו חזקה אבל שותף יש לו חזקה ואזדא שמואל לטעמיה דאמר שמואל השותפין מחזיקין זה על זה ומעידין זה על זה ונעשים שומרי שכר זה לזה

רמי ליה רבי אבא לרב יהודה במערתא דבי רב זכאי מי אמר שמואל שותף יש לו חזקה והאמר שמואל שותף כיורד ברשות דמי לאו למימרא דשותף אין לו חזקה לא קשיא הא דנחית לכולה הא דנחית לפלגא

אמרי לה להאי גיסא ואמרי לה להאי גיסא

רבינא אמר הא והא דנחית לכולה ולא קשיא הא דאית בה דין חלוקה הא דלית בה דין חלוקה

גופא אמר שמואל שותף כיורד ברשות דמי מאי קמ"ל שותפות אין לו חזקה לימא שותף אין לו חזקה

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לומר שנוטל בשבח המגיע לכתפים בשדה שאינה עשויה ליטע כשדה העשויה ליטע:

ומעידין זה לזה

דף מג עמוד א

אמאי נוגעין בעדותן הן

הכא במאי עסקינן דכתב ליה דין ודברים אין לי על שדה זו וכי כתב לו מאי הוי והתניא האומר לחבירו דין ודברים אין לי על שדה זו ואין לי עסק בה וידי מסולקות הימנה לא אמר כלום

הכא במאי עסקינן כשקנו מידו וכי קנו מידו מאי הוי הרי מעמידה בפני בעל חובו

דאמר רבין בר שמואל משמיה דשמואל המוכר שדה לחבירו שלא באחריות אין מעיד לו עליה מפני שמעמידה בפני בעל חובו

הכא במאי עסקינן דקביל עליה אחריות אחריות דמאן אי נימא אחריות דעלמא כל שכן דניחא ליה אלא אחריות דאתיא ליה מחמתיה

וכי מסלק נפשיה מיניה מי מסתלק והתניא בני עיר שנגנב ספר תורה שלהן אין דנין בדייני אותה העיר ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר ואם איתא ליסלקו בי תרי מינייהו ולידיינו

שאני ס״ת דלשמיעה קאי

תא שמע האומר תנו מנה לבני עירי אין דנין בדייני אותה העיר ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר אמאי ליסלקו בי תרי נפשייהו ולידיינו

הכא נמי בספר תורה

ת״ש האומר תנו מנה לעניי עירי אין דנין בדייני אותה העיר ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר ותסברא עניים שקלי דייני מיפסלי אלא אימא אין דנין בדייני עניי אותה העיר ואין מביאין ראיה מעניי אותה העיר ואמאי לסתלקו בי תרי נפשייהו ולידיינו

הכא נמי בספר תורה ואמאי קרי להו עניים דהכל אצל ספר תורה עניים הן

ואיבעית אימא לעולם כדקתני עניים ממש ובעניי דראמו עלייהו והיכי דמי אי דקיץ להו ליתבו בי תרי מינייהו מאי דקיץ להו ולידיינו

הכא במאי עסקינן דלא קיץ להו ואיבעית אימא לעולם דקיץ להו וניחא להו דכיון דרווח רווח:

ונעשין שומרי שכר זה לזה

דף מג עמוד ב

אמאי שמירה בבעלים היא אמר רב פפא דאמר ליה שמור לי היום ואני אשמור לך למחר:

תנו רבנן מכר לו בית מכר לו שדה אין מעיד לו עליה מפני שאחריותו עליו מכר לו פרה מכר לו טלית מעיד לו עליה מפני שאין אחריותו עליו מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא

אמר רב ששת רישא בראובן שגזל שדה משמעון ומכרה ללוי ואתא יהודה וקא מערער דלא ליזיל שמעון לאסהיד ליה ללוי דניחא ליה דהדרא

וכיון דאסהיד ליה דלוי הוא היכי מצי מפיק לה מיניה דאמר ידענא דהאי ארעא דלאו דיהודה היא ובההוא זכותא דקא מפיק לה מלוי ליפקה מיהודה

דאמר השני נוח לי הראשון קשה הימנו

ואי בעית אימא כגון דאית ליה סהדי למר ואית ליה סהדי למר ואמור רבנן ארעא היכא דקיימא תיקום

דף מד עמוד א

ולוקמה בגזלן

משום דקא בעי למיתנא סיפא מכר לו פרה מכר לו טלית דדוקא מכר דהוה ליה יאוש ושינוי רשות אבל לא מכר דהדרא ליה לא תנא רישא נמי מכר

וסיפא נמי נהי דמייאש מגופיה מדמיה מי מייאש לא צריכא דמית גזלן דתנן הגוזל ומאכיל את בניו והניח לפניהם פטורים מלשלם

ולוקמה ביורש

הניחא למאן דאמר רשות יורש לאו כרשות לוקח דמי שפיר אלא למאן דאמר רשות יורש כרשות לוקח דמי מאי איכא למימר

ועוד קשיא ליה לאביי מפני שאחריותו עליו ואין אחריותו עליו מפני שהיא חוזרת לו ואינה חוזרת לו מיבעי ליה

אלא כדרבין בר שמואל דאמר רבין בר שמואל משמיה דשמואל המוכר שדה לחבירו שלא באחריות אין מעיד לו עליה מפני שמעמידה בפני בעל חובו

ודוקא בית או שדה אבל פרה וטלית לא מיבעיא

דף מד עמוד ב

בסתמא דלא משתעבדא ליה מאי טעמא מטלטלי נינהו ומטלטלי לבע״ח לא משתעבדי ואע״ג דכתב ליה מגלימא דעל כתפיה הני מילי דאיתנהו בעינייהו אבל ליתנהו בעינייהו לא

אלא אפילו עשאו אפותיקי נמי לא מאי טעמא כדרבא דאמר רבא עשה עבדו אפותיקי ומכרו בעל חוב גובה ממנו שורו וחמורו אפותיקי ומכרו אין בעל חוב גובה הימנו

מאי טעמא האי אית ליה קלא והא לית ליה קלא

וליחוש דלמא אקני ליה מטלטלי אגב מקרקעי דאמר רבה אי אקני ליה מטלטלי אגב מקרקעי קני מקרקעי קני מטלטלי ואמר רב חסדא והוא דכתב ליה דלא כאסמכתא ודלא כטופסא דשטרי

הכא במאי עסקינן כגון שלקח ומכר לאלתר

וליחוש דילמא דאיקני הוא שמעת מינה דאיקני קנה ומכר קנה והוריש לא משתעבד

לא צריכא דקאמרי עדים ידעינן ביה בהאי דלא הוה ליה ארעא מעולם

והאמר רב פפא אע״ג דאמור רבנן המוכר שדה לחבירו שלא באחריות ובא בע״ח וטרפה אינו חוזר עליו נמצאת שאינה שלו חוזר עליו

הכא במאי עסקינן במכיר בה שהיא בת חמורו

ורב זביד אמר אפילו נמצאת שאינה שלו אינו חוזר עליו דא״ל להכי זביני לך שלא באחריות

גופא אמר רבין בר שמואל משמיה דשמואל המוכר שדה לחבירו שלא באחריות אין מעיד לו עליה מפני שמעמידה בפני בעל חובו היכי דמי

דף מה עמוד א

אי דאית ליה ארעא אחריתי עליה דידיה הדר אי דלית ליה ארעא אחריתי מאי נפקא ליה מינה

לעולם דלית ליה ארעא אחריתי דאמר לא ניחא דליהוי (תהלים לז, כא) לוה רשע ולא ישלם

סוף סוף לגבי אידך נמי לוה רשע ולא ישלם הוא דאמר להכי זביני לך שלא באחריות

מכריז רבא ואיתימא רב פפא דסלקין לעילא ודנחתין לתתא האי בר ישראל דזבין ליה חמרא לישראל חבריה וקא אתי עכו״ם ואניס ליה מיניה דינא הוא דמפצי ליה מיניה

ולא אמרן אלא שאינו מכיר בה שהיא בת חמורו אבל מכיר בה שהיא בת חמורו לא ולא אמרן אלא דלא אניס ליה לדידיה ולאוכפא אבל אניס ליה לדידיה ולאוכפא לא

אמימר אמר אפילו ליכא כל הני לא מאי טעמא מידע ידע דסתם עובד כוכבים אנס הוא שנאמר (תהלים קמד, ח) אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקר׃

אומן אין לו חזקה וכו׳: אמר רבה ל״ש אלא שמסר לו בעדים אבל מסר לו שלא בעדים מתוך שיכול לומר לו לא היו דברים מעולם כי אמר ליה נמי לקוחה היא בידי מהימן

אמר ליה אביי אי הכי אפילו בעדים נמי מתוך שיכול לומר לו החזרתיו לך כי אמר ליה לקוחה היא בידי מהימן

אמר ליה רבה מי סברת

דף מה עמוד ב

המפקיד אצל חבירו בעדים אינו צריך להחזיר לו בעדים לא ס״ד אלא המפקיד אצל חבירו בעדים צריך להחזיר לו בעדים

מיתיבי אביי ראה עבדו ביד אומן וטליתו ביד כובס אומר לו מה טיבו אצלך אתה מכרתו לי אתה נתתו לי במתנה לא אמר כלום בפני אמרת לו למוכרו וליתנו לו במתנה דבריו קיימין

מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא

אמר רבה סיפא ביוצא מתחת ידי אחר וקאמר ליה אחר בפני אמרת לו למוכרו וליתנו במתנה מיגו דאי בעי א״ל מינך זבנתיה כי א״ל נמי בפני אמרת לו למוכרו דבריו קיימין ומהימן

קתני מיהת רישא ראה היכי דמי אי דאיכא עדים למה לי ראה ניתי עדים ונשקול אלא לאו דליכא עדים וכי ראה מיהא תפיס ליה

לא לעולם דאיכא עדים והוא דראה

והא את הוא דאמרת המפקיד אצל חבירו בעדים צריך לפורעו בעדים אמר ליה הדרי בי

מתיב רבא לסיועי לרבה הנותן טליתו לאומן אומן אומר שתים קצצת לי והלה אומר לא קצצתי לך אלא אחת כל זמן שהטלית ביד אומן על בעה״ב להביא ראיה נתנה לו בזמנו נשבע ונוטל עבר זמנו המוציא מחבירו עליו הראיה

היכי דמי אי דאיכא עדים ליחזי עדים מאי קאמרי

דף מו עמוד א

אלא לאו דליכא עדים וקתני אומן מהימן מיגו דאי בעי א״ל לקוחה היא בידי מהימן נמי אאגריה

לא לעולם דליכא עדים והוא דלא ראה

מתיב רב נחמן בר יצחק אומן אין לו חזקה אומן הוא דאין לו חזקה הא אחר יש לו חזקה

היכי דמי אי דאיכא עדים אחר אמאי יש לו חזקה אלא לאו דליכא עדים וקתני אומן אין לו חזקה תיובתא דרבה תיובתא׃

תנו רבנן נתחלפו לו כלים בכלים בבית האומן הרי זה ישתמש בהן עד שיבא הלה ויטול את שלו בבית האבל או בבית המשתה הרי זה לא ישתמש בהן עד שיבא הלה ויטול את שלו מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא

אמר רב הוה יתיבנא קמיה דחביבי ואמר לי וכי אין אדם עשוי לומר לאומן מכור לי טליתי

אמר רב חייא בריה דרב נחמן לא שנו אלא הוא אבל אשתו ובניו לא והוא נמי לא אמרן אלא דא״ל טלית סתם אבל טליתך לא האי לאו טלית דידיה הוא

א״ל אביי לרבא תא אחוי לך רמאי דפומבדיתא מאי עבדי אמר ליה הב לי סרבלאי לא היו דברים מעולם הא אית לי סהדי דחזיוה גבך אמר ליה ההוא אחרינא הוה אפקיניה ונחזינהו אמר ליה איברא לא מפיקנא ליה

אמר רבא שפיר קאמר ליה

דף מו עמוד ב

ראה תניא

אמר רב אשי ואי חכים משוי ליה ראה דאמר ליה אמאי תפיסת ליה לאו משום דאית לך גבאי השתא אפקינהו ושימינהו שקול את דידך ואשקול אנא דידי א״ל רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי מצי א״ל לא צריכנא לשומא דידך כבר שמוה קמאי דקמך׃

אריס אין לו חזקה׃ אמאי עד האידנא פלגא והשתא כולה א״ר יוחנן באריסי בתי אבות

אמר רב נחמן אריס שהוריד אריסין תחתיו יש לו חזקה מאי טעמא דלא עביד אינש דנחתי אריסי לארעיה ושתיק

א״ר יוחנן אריס שחלק לאריסין אין לו חזקה מאי טעמא אימור הרמניא בעלמא שויוה

שלח ליה ר״נ בר רב חסדא לר״נ בר יעקב ילמדנו רבינו אריס מעיד או אינו מעיד הוה יתיב רב יוסף קמיה אמר ליה הכי אמר שמואל אריס מעיד והתניא אינו מעיד

לא קשיא הא דאיכא פירא בארעא והא דליכא פירא בארעא

(עמלק סימן)

תנו רבנן ערב מעיד ללוה והוא דאית ליה ארעא אחריתי מלוה מעיד ללוה והוא דאית ליה ארעא אחריתי

לוקח ראשון מעיד ללוקח שני והוא דאית ליה ארעא אחריתי

דף מז עמוד א

קבלן אמרי לה מעיד ואמרי לה אינו מעיד אמרי לה מעיד כערב דמי ואמרי לה אינו מעיד דניחא ליה דלהוו בידיה תרוייהו דכי אתי בע״ח מאי דבעי שקיל

אמר רבי יוחנן אומן אין לו חזקה בן אומן יש לו חזקה אריס אין לו חזקה בן אריס יש לו חזקה גזלן ובן גזלן אין להן חזקה בן בנו של גזלן יש לו חזקה

היכי דמי אי אתו בטענתא דאבוהון אפילו הנך נמי לא אי דלא אתו בטענתא דאבוהון אפילו בן גזלן נמי

לא צריכא דקא אמרי עדים בפנינו הודה לו הנך איכא למימר קושטא קא אמרי האי אע״ג דאודי נמי לא מהימן כדרב כהנא דאמר רב כהנא אי לאו דאודי ליה הוה ממטי ליה ולחמריה לשחוור

אמר רבא פעמים שאפילו בן בנו של גזלן נמי אין לו חזקה היכי דמי כגון דקא אתי בטענתא דאבא דאבוה

היכי דמי גזלן אמר רבי יוחנן כגון שהוחזק על שדה זו בגזלנותא ורב חסדא אמר כגון דבית פלוני שהורגין נפשות על עסקי ממון:

תנו רבנן אומן אין לו חזקה ירד מאומנותו יש לו חזקה אריס אין לו חזקה ירד מאריסותו יש לו חזקה בן שחלק ואשה שנתגרשה הרי הן כשאר כל אדם

בשלמא בן שחלק איצטריך סלקא דעתך אמינא אחולי אחיל גביה קמ״ל דלא אלא אשה שנתגרשה פשיטא לא צריכא

דף מז עמוד ב

במגורשת ואינה מגורשת וכדרבי זירא דאמר ר׳ זירא אמר ר׳ ירמיה בר אבא אמר שמואל כל מקום שאמרו חכמים מגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במזונותיה

אמר רב נחמן אמר לי הונא כולן שהביאו ראיה ראייתן ראיה ומעמידין שדה בידן גזלן שהביא ראיה אין ראייתו ראיה ואין מעמידין שדה בידו

מאי קמ״ל תנינא לקח מסיקריקון וחזר ולקח מבעל הבית מקחו בטל

לאפוקי מדרב דאמר רב לא שנו אלא דאמר ליה לך חזק וקני אבל בשטר קנה

קמ״ל כדשמואל דאמר אף בשטר נמי לא קנה עד שיכתוב אחריות נכסים

ורב ביבי מסיים בה משמיה דרב נחמן קרקע אין לו אבל מעות יש לו במה דברים אמורים שאמרו עדים בפנינו מנה לו אבל אמרו עדים בפנינו הודה לו לא כדרב כהנא דאמר אי לאו דאודי ליה הוה ממטי ליה לדידיה ולחמריה לשחוור

אמר רב הונא תליוהו וזבין זביניה זביני מאי טעמא כל דמזבין איניש אי לאו דאניס לא הוה מזבין ואפילו הכי זביניה זביני ודילמא שאני אונסא דנפשיה מאונסא דאחריני אלא כדתניא

דף מח עמוד א

(ויקרא א, ג) יקריב אותו מלמד שכופין אותו יכול בעל כרחו תלמוד לומר לרצונו הא כיצד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני

ודלמא שאני התם דניחא ליה דתיהוי ליה כפרה ואלא מסיפא וכן אתה אומר בגיטי נשים כופין אותו עד שיאמר רוצה אני

ודלמא שאני התם דמצוה לשמוע דברי חכמים אלא סברא הוא אגב אונסיה גמר ומקנה

מותיב רב יהודה גט המעושה בישראל כשר ובעכו"ם פסול ובעכו"ם חובטין אותו ואומרין לו עשה מה שישראל אומר לך ואמאי התם נמי נימא אגב אונסיה גמר ומגרש

הא איתמר עלה אמר רב משרשיא דבר תורה אפילו בעכו"ם כשר ומה טעם אמרו בעכו"ם פסול כדי שלא תהא כל אחת ואחת הולכת ותולה עצמה ביד עכו"ם ומפקעת עצמה מיד בעלה

מותיב רב המנונא לקח מסיקריקון וחזר ולקח מבעל הבית מקחו בטל ואמאי התם נמי נימא אגב אונסיה גמר ומקני

הא אתמר עלה אמר רב לא שנו אלא דאמר ליה לך חזק וקני אבל בשטר קנה

ולשמואל דאמר אף בשטר נמי לא קנה מאי איכא למימר מודה שמואל היכא דיהב זוזי

ולרב ביבי דמסיים בה משמיה דרב נחמן קרקע אין לו מעות יש לו מאי איכא למימר רב ביבי מימרא הוא ומימרא לרב הונא לא סבירא ליה

אמר רבא הלכתא תליוהו וזבין זביניה זביני ולא אמרן אלא

דף מח עמוד ב

בשדה סתם אבל בשדה זו לא

ובשדה זו נמי לא אמרן אלא דלא ארצי זוזי אבל ארצי זוזי לא

ולא אמרן אלא דלא הוה לאישתמוטי אבל הוה ליה לאישתמוטי לא

והלכתא בכולהו דהוו זביניה זביני ואפילו בשדה זו דהא אשה כשדה זו דמיא ואמר אמימר תליוה וקדיש קדושיו קדושין

מר בר רב אשי אמר באשה ודאי קדושין לא הוו הוא עשה שלא כהוגן לפיכך עשו עמו שלא כהוגן ואפקעינהו רבנן לקידושיה מיניה

אמר ליה רבינא לרב אשי תינח דקדיש בכספא קדיש בביאה מאי איכא למימר אמר ליה שויוה רבנן לבעילתו בעילת זנות

טאבי תלא לפאפי אכינרא וזבין חתם רבה בר בר חנה אמודעא ואאשקלתא אמר רב הונא מאן דחתים אמודעא שפיר חתים ומאן דחתים אאשקלתא שפיר חתים

מה נפשך אי מודעא לא אשקלתא ואי אשקלתא לא מודעא הכי קאמר אי לאו מודעא מאן דחתים אאשקלתא שפיר חתים רב הונא לטעמיה דאמר רב הונא תליוהו וזבין זביניה זביני

איני והא"ר נחמן העדים שאמרו אמנה היו דברינו

דף מט עמוד א

אין נאמנים מודעא היו דברינו אין נאמנין

הני מילי על פה דלא אתי על פה ומרעא לשטרא אבל בשטרא אתי שטרא ומרעא לשטרא

גופא אמר רב נחמן אמנה היו דברינו אין נאמנין מודעא היו דברינו אין נאמנין

ומר בר רב אשי אמר אמנה היו דברינו אין נאמנין מודעא היו דברינו נאמנין מאי טעמא שזה ניתן ליכתב וזה לא ניתן ליכתב:

ולא לאיש חזקה בנכסי אשתו וכו': פשיטא כיון דאית ליה לפירא פירא הוא דקאכיל

לא צריכא דכתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך

וכי כתב לה מאי הוי והתניא האומר לחבירו דין ודברים אין לי על שדה זו ואין לי עסק בה וידי מסולקות ממנה לא אמר כלום

אמרי לה דבי רבי ינאי מתניתין בכותב לה ועודה ארוסה וכדרב כהנא דאמר רב כהנא

דף מט עמוד ב

נחלה הבאה לו לאדם ממקום אחר אדם מתנה עליה שלא יירשנה וכדרבא דאמר רבא כל האומר אי אפשי בתקנת חכמים כגון זאת שומעין לו

מאי כגון זאת כדרב הונא אמר רב דאמר רב הונא אמר רב יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונת ואיני עושה

הא ראיה יש תימא נחת רוח עשיתי לבעלי

מי לא תנן לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל אלמא אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי הכא נמי תימא נחת רוח עשיתי לבעלי

הא איתמר עלה אמר רבה בר רב הונא לא נצרכה אלא באותן שלש שדות אחת שכתב לה בכתובתה

דף נ עמוד א

ואחת שיחד לה בכתובתה ואחת שהכניסה לו שום משלה

למעוטי מאי אילימא למעוטי שאר נכסים כל שכן דהויא ליה איבה דאמר לה עיניך נתת בגירושין ובמיתה

אלא למעוטי נכסי מלוג האמר אמימר איש ואשה שמכרו בנכסי מלוג לא עשו ולא כלום

כי איתמר דאמימר היכא דזבין איהו ומית אתיא איהי ומפקא א״נ זבנה איהי ומתה אתא איהו ומפיק בתקנתא דרבנן וכדר׳ יוסי בר חנינא דאמר רבי יוסי בר חנינא באושא התקינו האשה שמכרה בנכסי מלוג ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות

אבל היכא דזבינו תרוייהו לעלמא א״נ זבנה איהי לדידיה זבינה זביני

ואיבעית אימא אמימר דאמר כר׳ אלעזר

דתניא המוכר את עבדו ופסק עמו שישמשנו שלשים יום

ר׳ מאיר אומר הראשון ישנו בדין יום או יומים מפני שהוא תחתיו והשני אינו בדין יום או יומים מפני שאינו תחתיו

קסבר קנין פירות כקנין הגוף דמי

ר׳ יהודה אומר השני ישנו בדין יום או יומים מפני שהוא כספו הראשון אינו בדין יום או יומים שאינו כספו קסבר קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי

ר׳ יוסי אומר

דף נ עמוד ב

שניהם ישנן בדין יום או יומים זה מפני שהוא תחתיו וזה מפני שהוא כספו ומספקא ליה אי קנין פירות כקנין הגוף דמי אי לאו כקנין הגוף דמי וספק נפשות להקל

רבי אלעזר אומר שניהם אינן בדין יום או יומים זה לפי שאינו תחתיו וזה לפי שאינו כספו

ואמר רבא מאי טעמא דרבי אלעזר אמר קרא (שמות כא, כא) לא יוקם כי כספו הוא כספו המיוחד לו:

ולא לאיש חזקה בנכסי אשתו: והאמר רב אשת איש צריכה למחות במאן אילימא באחר והאמר רב אין מחזיקין בנכסי אשת איש אלא לאו בבעל

אמר רבא לעולם בבעל וכגון שחפר בה בורות שיחין ומערות

והאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אין חזקה לנזקין

אימא אין דין חזקה לנזקין

אי בעית אימא לאו איתמר עלה רב מרי אמר בקוטרא רב זביד אמר בבית הכסא

רב יוסף אמר לעולם באחר וכגון שאכלה מקצת חזקה בחיי הבעל ושלש לאחר מיתת הבעל מיגו דאי בעי אמר ליה אנא זבינתה מינך כי א״ל נמי את זבינתה ליה וזבנה ניהלי מהימן

גופא אמר רב אין מחזיקין בנכסי אשת איש

דף נא עמוד א

ודייני גולה אמרו מחזיקין אמר רב הלכה כדייני גולה אמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב הדר ביה מר משמעתיה אמר להו מסתברא אמרי כדרב יוסף:

ולא לאשה בנכסי בעלה וכו׳: פשיטא כיון דאית לה מזוני מזוני הוא דקא אכלה לא צריכא דיחד לה ארעא אחריתי למזונה

הא ראיה יש לימא לגלויי זוזי הוא דבעי

שמעת מינה המוכר שדה לאשתו קנתה ולא אמרינן לגלויי זוזי הוא דבעי לא אימא הא ראיה יש בשטר מתנה

אמר ליה רב נחמן לרב הונא לא הוה מר גבן באורתא בתחומא דאמרינן מילי מעלייתא אמר ליה מאי מילי מעלייתא אמריתו המוכר שדה לאשתו קנתה ולא אמרינן לגלויי זוזי הוא דבעי

אמר ליה פשיטא דל זוזי מהכא ותיקני בשטרא מי לא תנן נכסים שיש להן אחריות נקנין בכסף ובשטר ובחזקה

אמר ליה ולאו איתמר עלה אמר שמואל לא שנו אלא בשטר מתנה אבל בשטר מכר לא קנה עד שיתן לו דמיה ולאו מותיב רב המנונא בשטר כיצד כתב לו על הנייר או על החרס אע״פ שאין בו שוה פרוטה שדי מכורה לך שדי קנויה לך הרי זו מכורה ונתונה

ולאו הוא מותיב לה והוא מפרק לה במוכר שדהו מפני רעתה

(רב ביבי מסיים בה משמיה דרב נחמן) ורב אשי אמר במתנה בקש ליתנה לו ולמה כתב לו בלשון מכר כדי ליפות כחו

מיתיבי לוה מן העבד ושחררו מן האשה וגרשה אין להן עליו כלום מאי טעמא לאו משום דאמרינן לגלויי זוזי הוא דבעי

שאני התם דלא ניחא ליה לשווייה נפשיה (משלי כב, ז) עבד לוה לאיש מלוה

שלח רב הונא בר אבין המוכר שדה לאשתו קנתה

דף נא עמוד ב

ובעל אוכל פירות ברם רבי אבא ורבי אבהו וכל גדולי הדור אמרו במתנה בקש ליתנו לה ולמה כתב לה לשום מכר כדי ליפות את כחה

מיתיבי לוה מן העבד ושחררו מן האשה וגרשה אין להן עליו כלום מאי טעמא לאו משום דאמרי לגלויי זוזי הוא דבעא

שאני התם דלא לישוי איניש עבד לוה לאיש מלוה

אמר רב המוכר שדה לאשתו קנתה והבעל אוכל פירות במתנה קנתה ואין הבעל אוכל פירות ורבי אלעזר אמר אחד זה ואחד זה קנתה ואין הבעל אוכל פירות

עבד רב חסדא עובדא כרבי אלעזר אמרו ליה רבן עוקבא ורבן נחמיה בני בנתיה דרב לרב חסדא שביק מר רברבי ועביד כזוטרי א״ל ואנא נמי כרברבי עבדי דכי אתא רבין אמר ר׳ יוחנן אחד זה ואחד זה קנתה ואין הבעל אוכל פירות

אמר רבא הלכתא המוכר שדה לאשתו לא קנתה והבעל אוכל פירות במתנה קנתה ואין הבעל אוכל פירות תרתי

לא קשיא כאן במעות טמונין כאן במעות שאין טמונין דאמר רב יהודה מעות טמונין לא קנתה מעות שאינן טמונין קנתה:

תנו רבנן אין מקבלין פקדונות לא מן הנשים ולא מן העבדים ולא מן התינוקות קבל מן האשה יחזיר לאשה ואם מתה יחזיר לבעלה קבל מן העבד יחזיר לעבד ואם מת יחזיר לרבו

דף נב עמוד א

קבל מן הקטן יעשה לו סגולה ואם מת יחזיר ליורשיו

וכולן שאמרו בשעת מיתתן של פלוני הן יעשה כפירושן ואם לאו יעשה פירוש לפירושן

דביתהו דרבה בר בר חנה כי קא שכבה אמרה הני כיפי דמרתא ובני ברתא אתא לקמיה דרב א״ל אי מהימנא לך עשה כפירושה ואי לא עשה פירוש לפירושה

ואיכא דאמרי הכי א״ל אי אמידא לך עשה כפירושה ואי לא עשה פירוש לפירושה:

מן הקטן יעשה לו סגולה: מאי סגולה רב חסדא אמר ספר תורה רבה בר רב הונא אמר דיקלא דאכל מיניה תמרי:

ולא לאב בנכסי הבן ולא לבן בנכסי האב: אמר רב יוסף אפילו חלקו רבא אמר חלקו לא

אמר רב ירמיה מדפתי עבד רב פפי עובדא חלקו לא כרבא אמר רב נחמן בר יצחק אישתעי לי רב חייא מהורמיז ארדשיד דאישתעי ליה רב אחא בר יעקב משמיה דרב נחמן בר יעקב חלקו לא והלכתא חלקו לא תניא נמי הכי בן שחלק ואשתו שנתגרשה הרי הן כשאר כל אדם:

איתמר אחד מן האחין שהיה נושא ונותן בתוך הבית והיו אונות ושטרות יוצאין על שמו ואמר שלי הם שנפלו לי מבית אבי אמא אמר רב עליו להביא ראיה ושמואל אמר על האחין להביא ראיה אמר שמואל מודה לי אבא שאם מת על האחין להביא ראיה

מתקיף לה רב פפא כלום טענינן להו ליתמי מידי דלא טען להו אבוהון והא רבא אפיק זוגא דסרבלא וספרא דאגדתא מיתמי בלא ראיה בדברים העשוים להשאיל ולהשכיר

דף נב עמוד ב

כדשלח רב הונא בר אבין דברים העשוין להשאיל ולהשכיר ואמר לקוחין הן בידי אינו נאמן קשיא:

אמר רב חסדא לא שנו אלא דאין חלוקין בעיסתן אבל חלוקים בעיסתן אימור מעיסתו קימץ

ראיה במאי רבה אמר ראיה בעדים רב ששת אמר ראיה בקיום השטר

אמר ליה רבא לרב נחמן הא רב והא שמואל הא רבה והא רב ששת מר כמאן סבירא ליה אמר ליה אנא מתניתא ידענא דתניא אחד מן האחין שהיה נותן ונושא בתוך הבית והיו אונות ושטרות יוצאין על שמו ואמר שלי הן שנפלו לי מבית אבי אמא עליו להביא ראיה

וכן האשה שהיא נושאת ונותנת בתוך הבית והיו אונות ושטרות יוצאין על שמה ואמרה שלי הן שנפלו לי מבית אבי אבא או מבית אבי אמא עליה להביא ראיה

מאי וכן מהו דתימא אשה כיון דשביחא לה מילתא דאמרי קא טרחא קמי יתמי לא גזלה מיתמי קא משמע לן:

במה דברים אמורים במחזיק אבל בנותן מתנה והאחין שחלקו וכו׳: אטו כל הני דאמרינן לאו בני חזקה נינהו

חסורי מחסרא והכי קתני במה דברים אמורים בחזקה שיש עמה טענה כגון מוכר אומר לא מכרתי ולוקח אומר לקחתי

אבל חזקה שאין עמה טענה כגון נותן מתנה והאחין שחלקו והמחזיק בנכסי הגר דלמקני בעלמא הוא נעל גדר פרץ כל שהוא הרי זו חזקה

תני רב הושעיא בקדושין דבי לוי נעל גדר פרץ כל שהוא בפניו הרי זו חזקה בפניו אין שלא בפניו לא אמר רבא הכי קאמר בפניו לא צריך למימר ליה לך חזק וקני

דף נג עמוד א

שלא בפניו צריך למימר ליה לך חזק וקני

בעי רב מתנה היאך אמר שמואל מאי תבעי ליה לאבא השתא ומה מכר דקא יהיב ליה זוזי אי א״ל לך חזק וקני אין אי לא לא מתנה לא כל שכן ורב סבר מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב

וכמה כל שהוא כדשמואל דאמר שמואל גדר גדר והשלימו לעשרה ופרץ פרצה כדי שיכנס ויצא בה הרי זו חזקה

האי גדר היכי דמי אילימא דמעיקרא לא הוו סלקי לה והשתא נמי לא סלקי לה מאי עבד ואלא דמעיקרא הוו סלקי לה והשתא לא סלקי לה טובא עבד לא צריכא דמעיקרא הוו סלקי לה ברווחא והשתא קא סלקי לה בדוחקא

האי פרצה היכי דמי אילימא דמעיקרא הוו עיילי בה והשתא נמי עיילי בה מאי עבד ואלא דמעיקרא לא הוו עיילי בה והשתא קא עיילי בה טובא עבד לא צריכא דמעיקרא הוו עיילי בה בדוחקא והשתא עיילי בה ברווחא

א״ר אסי א״ר יוחנן נתן צרור והועיל נטל צרור והועיל ה״ז חזקה מאי נתן ומאי נטל

אילימא נתן צרור וסכר מיא מינה נטל צרור ואפיק מיא מינה האי מבריח ארי מנכסי חברו הוא אלא נתן צרור דצמד לה מיא נטל צרור וארוח לה מיא

ואמר רב אסי א״ר יוחנן שתי שדות ומצר אחד ביניהן החזיק באחת מהן לקנותה קנאה

דף נג עמוד ב

לקנות אותה ואת חברתה אותה קנה חברתה לא קנה לקנות את חברתה אף אותה לא קנה

בעי רבי זירא החזיק באחת מהן לקנות אותה ואת המצר ואת חברתה מהו מי אמרינן מצר דארעא חד הוא וקני או דלמא האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי תיקו

בעי רבי אלעזר החזיק במצר לקנות שתיהן מהו מי אמרינן האי מצר אפסרא דארעא הוא וקני או דלמא האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי תיקו

א״ר נחמן אמר רבה בר אבוה שני בתים זה לפנים מזה החזיק בחיצון לקנותו קנאו לקנות אותו ואת הפנימי חיצון קנה פנימי לא קנה לקנות את הפנימי אף חיצון נמי לא קנה

החזיק בפנימי לקנותו קנאו לקנות אותו ואת החיצון קנה שניהן לקנות את החיצון אף פנימי לא קנה

א״ר נחמן אמר רבה בר אבוה הבונה פלטרין גדולים בנכסי הגר ובא אחר והעמיד להן דלתות קנה מאי טעמא קמא לבני בעלמא הוא דאפיך

אמר רב דימי בר יוסף א״ר אלעזר המוצא פלטרין בנכסי הגר וסד בהן סיוד אחד או כיור אחד קנאן וכמה אמר רב יוסף אמה אמר רב חסדא וכנגד הפתח

אמר רב עמרם האי מילתא אמר לן רב ששת ואנהרינהו עינין ממתניתא המציע מצעות בנכסי הגר קנה ואנהרינהו עינין ממתניתא מאי היא דתניא כיצד בחזקה נעל לו מנעלו או התיר לו מנעלו או שהוליך כליו אחריו לבית המרחץ והפשיטו והרחיצו סכו גרדו והלבישו והנעילו והגביהו קנאו אמר ר״ש לא תהא חזקה גדולה מהגבהה שהגבהה קונה בכל מקום

מאי קאמר הכי קאמר הגביהו לרבו קנאו הגביה רבו לו לא קנאו אמר ר״ש לא תהא חזקה גדולה מהגבהה שהגבהה קונה בכל מקום

א״ר ירמיה ביראה אמר רב יהודה האי מאן

דף נד עמוד א

דשדא ליפתא בי פילי דארעא דגר לא הוי חזקה מאי טעמא בעידנא דשדא לא הוי שבחא השתא דקא שבח ממילא קא שבח

אמר שמואל האי מאן דפשח דיקלא אדעתא דדיקלא קני אדעתא דחיותא לא קני היכי דמי שקל מהאי גיסא ומהאי גיסא אדעתא דדיקלא כולא מחד גיסא אדעתא דחיותא

ואמר שמואל האי מאן דזכי זיכיא אדעתא דארעא קני אדעתא דציבי לא קני היכי דמי שקל רברבי וזוטרי אדעתא דארעא שקל רברבי ושבק זוטרי אדעתא דציבי

ואמר שמואל האי מאן דאתקיל תיקלא אדעתא דארעא קני אדעתא דבי דרי לא קני היכי דמי שקל מוליא ושדא בנצא אדעתא דארעא מוליא במוליא ונצא בנצא אדעתא דבי דרי

ואמר שמואל האי מאן דפתח מיא בארעא אדעתא דארעא קני אדעתא דכוורי לא קני היכי דמי פתח תרי בבי חד מעייל וחד מפיק אדעתא דכוורי חד בבא אדעתא דארעא

ההיא איתתא דאכלה דיקלא בתפשיחא תליסר שנין אתא ההוא רפיק תותיה פורתא אתא לקמיה דלוי ואמרי לה קמיה דמר עוקבא אוקמיה בידיה אתאי קא צווחא קמיה אמר לה מאי אעביד לך דלא אחזיקת כדמחזקי אינשי

אמר רב הצר צורה בנכסי הגר קנה דרב לא קני לגנתא דבי רב אלא בצורתא:

איתמר שדה המסויימת במצריה אמר רב הונא אמר רב כיון שהכיש בה מכוש אחד קנה כולה ושמואל אמר לא קנה אלא מקום מכושו בלבד

דף נד עמוד ב

ושאינה מסויימת במצריה עד כמה אמר רב פפא כדאזיל תיירא דשורי והדר

אמר רב יהודה אמר שמואל נכסי עובד כוכבים הרי הן כמדבר כל המחזיק בהן זכה בהן מאי טעמא עובד כוכבים מכי מטו זוזי לידיה אסתלק ליה ישראל לא קני עד דמטי שטרא לידיה הלכך הרי הן כמדבר וכל המחזיק בהן זכה בהן

א״ל אביי לרב יוסף מי אמר שמואל הכי והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא ומלכא אמר לא ליקני ארעא אלא באיגרתא אמר ליה אנא לא ידענא עובדא הוה בדורא דרעותא בישראל דזבן ארעא מעובד כוכבי׳ ואתא ישראל אחרינא רפיק בה פורתא אתא לקמיה דרב יהודה אוקמה בידא דשני

אמר ליה דורא דרעותא קאמרת התם באגי מטמרי הוו דאינהו גופייהו לא הוו יהבי טסקא למלכא ומלכא אמר מאן דיהיב טסקא ליכול ארעא

רב הונא זבן ארעא מעובד כוכבים אתא ישראל אחר רפיק בה פורתא אתא לקמיה דרב נחמן אוקמה בידיה אמר ליה מאי דעתיך דאמר שמואל נכסי עובד כוכבים הרי הן כמדבר וכל המחזיק בהם זכה

דף נה עמוד א

ליעבד לי מר כאידך דשמואל דאמר שמואל לא קנה אלא מקום מכושו בלבד אמר ליה בהאי אנא כשמעתין סבירא לי דאמר רב הונא אמר רב כיון שניכש בה מכוש אחד קנה כולה

שלח רב הונא בר אבין ישראל שלקח שדה מעובד כוכבים ובא ישראל אחר והחזיק בה אין מוציאים אותה מידו וכן היה ר׳ אבין ור׳ אילעא וכל רבותינו שוין בדבר

אמר רבה הני תלת מילי אישתעי לי עוקבן בר נחמיה ריש גלותא משמיה דשמואל דינא דמלכותא דינא ואריסותא דפרסאי עד מ׳ שנין והני זהרורי דזבין ארעא לטסקא זבינהו זביני

וה״מ לטסקא אבל לכרגא לא מאי טעמא כרגא אקרקף דגברי מנח רב הונא בריה דרב יהושע אמר אפילו שערי דכדא משתעבדי לכרגא

אמר רב אשי אמר לי הונא בר נתן קשי בה אמימר א״כ בטלת ירושת בנו הבכור דהוה ליה ראוי ואין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק

א״ל אי הכי אפילו טסקא נמי אלא מה אית לך למימר דיהיב טסקא ומית הכא נמי דיהיב כרגא ומית

אמר רב אשי אמר לי הונא בר נתן שאילתינהו לספרי דרבא ואמרו לי הלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע ולא היא התם לאוקומי מילתיה הוא דאמר

ואמר רב אשי פרדכת מסייע מתא וה״מ דאצילתיה מתא אבל אנדיסקי סיעתא דשמיא היא

אמר רב אסי א״ר יוחנן המצר והחצב מפסיקין בנכסי הגר אבל לענין פאה וטומאה לא כי אתא רבין אמר רבי יוחנן אפילו לפאה וטומאה

פאה מאי היא דתנן ואלו מפסיקין לפאה הנחל והשלולית

דף נה עמוד ב

ודרך הרבים ודרך היחיד ושביל הרבים ושביל היחיד הקבוע בין בימות החמה ובין בימות הגשמים

טומאה מאי היא דתנן הנכנס לבקעה בימות הגשמים וטומאה בשדה פלונית ואמר הלכתי למקום הלז ואיני יודע אם נכנסתי לאותו מקום ואם לאו ר״א מטהר וחכמים מטמאין

שהיה ר״א אומר ספק ביאה טהור ספק מגע טומאה טמא

אבל לשבת לא

רבא אמר אפילו לענין שבת דתניא הוציא חצי גרוגרת לרשות הרבים והניחה וחזר והוציא חצי גרוגרת אחרת בהעלם אחד חייב בשני העלמות פטור

רבי יוסי אומר בהעלם אחד

דף נו עמוד א

ברשות אחת חייב בשתי רשויות פטור

ואמר רבה והוא שיש חיוב חטאת ביניהם אבל כרמלית לא אביי אמר אפילו כרמלית אבל פיסלא לא רבא אמר אפילו פיסלא

ואזדא רבא לטעמיה דאמר רבא רשות שבת כרשות גיטין דמי

אין שם לא מצר ולא חצב מאי פירש רבי מרינוס משמו כל שנקראת על שמו היכי דמי אמר רב פפא דקרו ליה בי גרגותא דפלניא

יתיב רב אחא בר עויא קמיה דר׳ אסי ויתיב וקאמר משמיה דר׳ אסי בר חנינא חצובא מפסיק בנכסי הגר

מאי חצובא אמר רב יהודה אמר רב שבו תיחם יהושע לישראל את הארץ

ואמר רב יהודה אמר רב לא מנה יהושע אלא עיירות העומדות על הגבולין

אמר רב יהודה אמר שמואל כל שהראהו הקב״ה למשה חייב במעשר

לאפוקי מאי לאפוקי קיני קניזי וקדמוני תניא רבי מאיר אומר נפתוחא ערבאה ושלמאה רבי יהודה אומר הר שעיר עמון ומואב רבי שמעון אומר ערדיסקיס אסיא ואספמיא:

מתני׳ היו שנים מעידין אותו שאכלה שלש שנים ונמצאו זוממים משלמין לו את הכל שנים בראשונה שנים בשניה ושנים בשלישית

דף נו עמוד ב

משלשין ביניהם

שלשה אחים ואחד מצטרף עמהם הרי אלו שלש עדיות והן עדות אחת להזמה:

גמ׳ מתניתין דלא כרבי עקיבא דתניא א״ר יוסי כשהלך אבא חלפתא אצל רבי יוחנן בן נורי ללמוד תורה ואמרי לה ר׳ יוחנן בן נורי אצל אבא חלפתא ללמוד תורה אמר לו הרי שאכלה שנה ראשונה בפני שנים שניה בפני שנים שלישית בפני שנים מהו אמר לו הרי זו חזקה

אמר לו אף אני אומר כן אלא שר״ע חולק בדבר זה שהיה ר״ע אומר (דברים יט, טו) דבר ולא חצי דבר

ורבנן האי דבר ולא חצי דבר מאי עבדי ליה אילימא למעוטי אחד אומר אחת בגבה ואחד אומר אחת בכריסה האי חצי דבר וחצי עדות היא

אלא למעוטי שנים אומרים אחת בגבה ושנים אומרים אחת בכריסה

אמר רב יהודה אחד אומר אכלה חטים ואחד אומר אכלה שעורים הרי זו חזקה מתקיף לה רב נחמן אלא מעתה אחד אומר אכלה ראשונה שלישית וחמישית ואחד אומר אכלה שניה רביעית וששית הכי נמי דהויא חזקה

א״ל רב יהודה הכי השתא התם בשתא דקא מסהיד מר לא קא מסהיד מר הכא תרוייהו בחדא שתא קא מסהדי מאי איכא למימר בין חיטי לשערי לאו אדעתייהו דאינשי:

שלשה אחין ואחד מצטרף עמהן הרי אלו שלש עדיות והן עדות אחת להזמה:

דף נז עמוד א

ההוא שטרא דהוה חתימי עליה בי תרי שכיב חד מינייהו אתא אחוה דהאי דקאי וחד אחרינא לאסהודי אחתימת ידיה דאידך

סבר רבינא למימר היינו מתניתין ג׳ אחין ואחד מצטרף עמהן

אמר ליה רב אשי מי דמי התם לא נפיק נכי ריבעא דממונא אפומא דאחי הכא נפיק נכי ריבעא דממונא אפומא דאחי:

מתני׳ אלו דברים שיש להן חזקה ואלו דברים שאין להן חזקה היה מעמיד בהמה בחצר תנור ריחים וכיריים ומגדל תרנגולים ונותן זבלו בחצר אינה חזקה אבל עשה מחיצה לבהמתו גבוה עשרה טפחים וכן לתנור וכן לכיריים וכן לריחים הכניס תרנגולין לתוך הבית ועשה מקום לזבלו עמוק שלשה או גבוה שלשה הרי זו חזקה:

גמ׳ מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא

אמר עולא כל שאילו בנכסי הגר קנה בנכסי חבירו קנה כל שאילו בנכסי הגר לא קנה בנכסי חבירו לא קנה

מתקיף לה רב ששת וכללא הוא והרי ניר דבנכסי הגר קנה בנכסי חבירו לא קנה והרי אכילת פירות דבנכסי חבירו קנה בנכסי הגר לא קנה

אלא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה

דף נז עמוד ב

הכא בחצר השותפין עסקינן דבהעמדה כדי לא קפדי אמחיצה קפדי

ובהעמדה כדי לא קפדי והא תנן השותפין שנדרו הנאה זה מזה אסורין ליכנס לחצר

אלא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה הכא ברחבה של אחורי בתים עסקינן דבהעמדה כדי לא קפדי ואמחיצה קפדי

רב פפא אמר אידי ואידי בחצר השותפין ואיכא דקפדי ואיכא דלא קפדי גבי ממונא לקולא גבי איסורא לחומרא

רבינא אמר לעולם לא קפדי והא מני ר׳ אליעזר היא דתניא ר׳ אליעזר אומר אפילו ויתור אסור במודר הנאה

א״ר יוחנן משום ר׳ בנאה בכל שותפין מעכבין זה את זה חוץ מן הכביסה שאין דרכן של בנות ישראל להתבזות על הכביסה

(ישעיהו לג, טו) ועוצם עיניו מראות ברע א״ר חייא בר אבא זה שאין מסתכל בנשים בשעה שעומדות על הכביסה

היכי דמי אי דאיכא דרכא אחריתא רשע הוא אי דליכא דרכא אחריתא אנוס הוא לעולם דליכא דרכא אחריתא ואפ״ה מיבעי ליה למינס נפשיה

בעא מיניה ר׳ יוחנן מרבי בנאה חלוק של ת״ח כיצד כל שאין בשרו נראה מתחתיו טלית של ת״ח כיצד כל שאין חלוקו נראה מתחתיו טפח שלחן של ת״ח כיצד שני שלישי גדיל ושליש גלאי ועליו קערות וירק וטבעתו מבחוץ

והא תניא טבעתו מבפנים לא קשיא הא דאיכא ינוקא הא דליכא ינוקא

ואי בעית אימא הא והא דליכא ינוקא ולא קשיא הא דאיכא שמעא הא דליכא שמעא

ואי בעית אימא הא והא דאיכא שמעא ולא קשיא הא ביממא הא בלילי

ושל עם הארץ דומה

דף נח עמוד א

למדורה וקדרות מקיפות אותה

מטה של תלמידי חכמים כיצד כל שאין תחתיה אלא סנדלין בימות החמה ומנעלין בימות הגשמים ושל עם הארץ דומה לאוצר בלוס:

ר׳ בנאה הוה קא מציין מערתא כי מטא למערתא דאברהם אשכחיה לאליעזר עבד אברהם דקאי קמי בבא א״ל מאי קא עביד אברהם א״ל גאני בכנפה דשרה וקא מעיינא ליה ברישיה

א״ל זיל אימא ליה בנאה קאי אבבא א״ל ליעול מידע ידיע דיצר בהאי עלמא ליכא עייל עיין ונפק

כי מטא למערתא דאדם הראשון יצתה בת קול ואמרה נסתכלת בדמות דיוקני בדיוקני עצמה אל תסתכל הא בעינא לציוני מערתא כמדת החיצונה כך מדת הפנימית ולמ״ד שני בתים זו למעלה מזו כמדת עליונה כך מדת התחתונה

א״ר בנאה נסתכלתי בשני עקיביו ודומים לשני גלגלי חמה הכל בפני שרה כקוף בפני אדם שרה בפני חוה כקוף בפני אדם חוה בפני אדם כקוף בפני אדם אדם בפני שכינה כקוף בפני אדם

שופריה דרב כהנא (מעין שופריה דרב שופריה דרב) מעין שופריה דרבי אבהו שופריה דר׳ אבהו מעין שופריה דיעקב אבינו שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם הראשון

ההוא אמגושא דהוה חטיט שכבי כי מטא אמערתא דרב טובי בר מתנה תפשיה בדיקניה אתא אביי א״ל במטותא מינך שבקיה לשנה אחריתי הדר אתא תפשיה בדיקניה אתא אביי לא שבקיה עד דאייתי מספרא וגזיא לדיקניה

ההוא דאמר להו חביתא דעפרא לחד בראי חביתא דגרמי לחד בראי חביתא דאודרא לחד בראי לא הוו ידעי מאי קאמר להו אתו לקמיה דרבי בנאה אמר להו אית לכו ארעא אמרו ליה אין אית לכו חיותא אין אית לכו בסתרקי אין אי הכי הכי קאמר לכו

ההוא גברא דשמעה לדביתהו דקא אמרה לברתה אמאי לא צניעת באיסורא הך איתתא עשרה בני אית לה ולית לי מאבוך אלא חד כי שכיב אמר להו כל נכסי לחד ברא

לא ידעי להי מינייהו אתו לקמיה דרבי בנאה אמר להו זילו חבוטו קברא דאבוכון עד דקאי ומגלי לכו להי מינייכו שבקא אזלו כולהו ההוא דבריה הוה לא אזל אמר להו כולהו נכסי דהאי אזלו אכלו קורצא בי מלכא אמרי איכא גברא חד ביהודאי דקא מפיק ממונא מאנשי בלא סהדי ובלא מידי אתיוהו חבשוהו

אזלא דביתהו אמרה להו עבדא חד הוה לי פסקו לרישיה ופשטו למשכיה ואכלו בישריה וקא מלו ביה מיא ומשקו ביה לחברייא ולא קא יהבי לי דמי ולא אגריה

לא ידעי מאי קא אמרה להו אמרי ניתו לחכימא דיהודאי ולימא קריוהו לר׳ בנאה אמר להו זרנוקא אמרה לכו אמרי הואיל וחכים כולי האי ליתיב אבבא ונידון דינא

חזא דהוה כתיב באבולא כל דיין דמתקרי לדין לא שמיה דיין אמר להו אלא מעתה אתא איניש מעלמא

דף נח עמוד ב

ומזמין (להו) לדינא פסליה אלא כל דיין דמתקרי לדין ומפקין מיניה ממונא בדין לאו שמיה דיין כתבו הכי ברם סאבי דיהודאי אמרי כל דיין דמתקרי לדין ומפקין מיניה ממונא בדין לאו שמיה דיין

חזא דכתיב בראש כל מותא אנא דם בראש כל חיין אנא חמר אלא מעתה דנפיל מאיגרא ומית ודנפיל מדיקלא ומית דמא קטליה ותו מן דדרכיה למימת משקו ליה חמרא וחיי אלא הכי בעי למכתב בראש כל מרעין אנא דם בראש כל אסוון אנא חמר כתבו הכי ברם סאבי דיהודאי אמרי בראש כל מרעין אנא דם בראש כל אסוון אנא חמר באתר דלית חמר תמן מתבעו סמנין

כתיב אפיתחא דקפוטקיא אנפק אנבג אנטל ואיזהו אנטל זהו רביעית של תורה:

מתני׳ המרזב אין לו חזקה ויש למקומו חזקה המזחילה יש לה חזקה

סולם המצרי אין לו חזקה ולצורי יש לו חזקה

חלון המצרית אין לה חזקה ולצורית יש לה חזקה איזו היא חלון המצרית כל שאין ראשו של אדם יכול ליכנס לתוכה רבי יהודה אומר אם יש לה מלבן אף על פי שאין ראשו של אדם יכול ליכנס לתוכה הרי זו חזקה:

גמ׳ מאי המרזב אין לו חזקה ויש למקומו חזקה אמר רב יהודה אמר שמואל הכי קאמר המרזב אין לו חזקה מרוח אחת ויש למקומו חזקה משתי רוחות

רבי חנינא אמר המרזב אין לו חזקה שאם היה ארוך מקצרו ויש למקומו חזקה שאם בא לעוקרו אינו עוקרו

רב ירמיה בר אבא אמר המרזב אין לו חזקה שאם רוצה לבנות תחתיו בונה ויש למקומו חזקה שאם בא לעוקרו אינו עוקרו

דף נט עמוד א

תנן המזחילה יש לה חזקה בשלמא למאן דאמר הנך תרתי שפיר

אלא למאן דאמר שאם רצה לבנות תחתיו בונה מאי נפקא ליה מינה

הכא במזחילה של בנין עסקינן דאמר ליה לא ניחא לי דתיתרע אשיתאי

אמר רב יהודה אמר שמואל צינור המקלח מים לחצר חברו ובא בעל הגג לסותמו בעל החצר מעכב עליו דאמר ליה כי היכי דאת קנית לך חצר דידי למשדא ביה מיא לדידי נמי קני לי מיא דאיגרך

איתמר רבי אושעיא אמר מעכב ר׳ חמא אמר אינו מעכב אזל שייליה לרבי ביסא אמר להו מעכב קרי עליה רמי בר חמא (קהלת ד, יב) והחוט המשולש לא במהרה ינתק זה רבי אושעיא בנו של רבי חמא בנו של רבי ביסא:

סולם המצרי אין לו חזקה: היכי דמי סולם המצרי אמרי דבי ר׳ ינאי כל שאין לו ארבעה חווקין:

חלון המצרית אין לה חזקה כו׳: מאי שנא גבי סולם דלא מפרש ומאי שנא גבי חלון דמפרש משום דקא בעי איפלוגי רבי יהודה בסיפא

אמר רבי זירא למטה מד׳ אמות יש לו חזקה ויכול למחות למעלה מארבע אמות אין לו חזקה ואינו יכול למחות ורבי אילעא אמר אפילו למעלה מארבע אמות אין לו חזקה ויכול למחות

לימא בכופין על מדת סדום קא מיפלגי דמר סבר כופין ומר סבר אין כופין

לא דכולי עלמא כופין ושאני הכא דאמר ליה זימנין דמותבת שרשיפא תותך וקיימת וקא חזית ההוא דאתא לקמיה דר׳ אמי שדריה לקמיה דרבי אבא בר ממל אמר ליה עביד ליה כרבי אילעא

אמר שמואל ולאורה אפי׳ כל שהוא יש לו חזקה:

מתני׳ הזיז עד טפח יש לו חזקה

דף נט עמוד ב

ויכול למחות פחות מטפח אין לו חזקה ואין יכול למחות:

גמ׳ אמר רבי אסי אמר רבי מני ואמרי לה אמר רבי יעקב אמר רבי מני החזיק בטפח החזיק בד׳ מאי קאמר אמר אביי ה״ק החזיק רוחב טפח במשך ארבע החזיק ברוחב ארבע:

פחות מטפח אין לו חזקה ואינו יכול למחות: אמר רב הונא לא שנו אלא בעל הגג בבעל החצר אבל בעל החצר בבעל הגג יכול למחות ורב יהודה אמר אפילו בעל חצר בבעל הגג אינו יכול למחות

לימא בהיזק ראיה קמיפלגי דמר סבר שמיה היזק ומר סבר לאו שמיה היזק

לא דכולי עלמא שמיה היזק ושאני הכא דאמר ליה לתשמישתא לא חזי למאי חזי למתלא ביה מידי מהדרנא אפאי ותלינא ביה

ואידך אמר ליה זימנין דבעיתת:

מתני׳ לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפין לקח בית בחצר אחרת לא יפתחנה בחצר השותפין בנה עלייה על גבי ביתו לא יפתחנה לחצר השותפין אלא אם רצה בונה את החדר לפנים מביתו ובונה עלייה על גבי ביתו ופותחה לתוך ביתו:

גמ׳ מאי איריא לחצר השותפין אפילו לחצר חבירו נמי לא

לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא לחצר חברו דלא אבל לחצר השותפין דא״ל סוף סוף הא קא בעית אצטנועי מינאי בחצר קא משמע לן דאמר ליה עד האידנא בחצר הוה בעינא אצטנועי מינך השתא אפילו בבית נמי בעינא אצטנועי מינך

תנו רבנן מעשה באדם אחד שפתח חלוניו לחצר השותפין ובא לפני ר׳ ישמעאל בר רבי יוסי אמר לו החזקת בני החזקת ובא לפני רבי חייא אמר יגעת ופתחת יגע וסתום

אמר רב נחמן

דף ס עמוד א

ולסתום לאלתר הוי חזקה שאין אדם עשוי שסותמים אורו בפניו ושותק:

לקח בית בחצר אחרת לא יפתחנו לחצר השותפין: מאי טעמא מפני שמרבה עליהם את הדרך

אימא סיפא אלא אם רצה בונה את החדר לפנים מביתו ובונה עלייה על גבי ביתו והלא מרבה עליו את הדרך אמר רב הונא מאי חדר שחלקו בשנים ומאי עלייה אפתאי:

מתני׳ לא יפתח אדם לחצר השותפין פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון היה קטן לא יעשנו גדול אחד לא יעשנו שנים אבל פותח הוא לרה״ר פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון היה קטן עושה אותו גדול ואחד עושה אותו שנים:

גמ׳ מנהני מילי א״ר יוחנן דאמר קרא (במדבר כד, ב) וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו מה ראה ראה שאין פתחי אהליהם מכוונין זה לזה אמר ראוין הללו שתשרה עליהם שכינה:

היה קטן לא יעשנו גדול: סבר רמי בר חמא למימר בר ד׳ לא לישוייה בר תמניא דקא שקיל תמניא בחצר אבל בר תרתי לישוייה בר ארבעה שפיר דמי א״ל רבא מצי א״ל בפיתחא זוטרא מצינא לאצטנועי מינך בפיתחא רבה לא מצינא אצטנועי מינך:

אחד לא יעשנו שנים: סבר רמי בר חמא למימר בר ארבעי לא לישוייה תרי בני תרתי תרתי דקא שקיל תמני בחצר אבל בר תמני לישוייה בני ארבעי ארבעי שפיר דמי א״ל רבא מצי אמר ליה בחד פיתחא מצינא אצטנועי מינך בתרי לא מצינא אצטנועי מינך:

אבל פותח הוא לרה״ר פתח כנגד פתח: דאמר ליה סוף סוף הא בעית אצטנועי מבני רה״ר:

מתני׳ אין עושין חלל תחת רה״ר בורות שיחין ומערות ר״א מתיר כדי שתהא עגלה מהלכת וטעונה אבנים אין מוציאין זיזין וגזוזטראות לרה״ר אלא אם רצה כונס לתוך שלו ומוציא לקח חצר ובה זיזין וגזוזטראות הרי זו בחזקתה:

גמ׳ ורבנן זימנין דמפחית ולאו אדעתיה:

אין מוציאין זיזין וגזוזטראות וכו׳: ר׳ אמי הוה ליה זיזא דהוה נפיק למבואה וההוא גברא נמי הוה ליה זיזא דהוה מפיק לרה״ר (הוו קא מעכבי עליה בני רה״ר) אתא לקמיה דר׳ אמי א״ל זיל קוץ

אמר ליה והא מר נמי אית ליה דידי למבואה מפיק בני מבואה מחלין גבאי דידך לרשות הרבים מפיק מאן מחיל גבך:

ר׳ ינאי הוה ליה אילן הנוטה לרשות הרבים הוה ההוא גברא דהוה ליה נמי אילן הנוטה לרשות הרבים אתו בני רשות הרבים הוו קא מעכבי עילויה אתא לקמיה דר׳ ינאי א״ל

דף ס עמוד ב

זיל האידנא ותא למחר בליליא שדר קצייה לההוא דידיה

למחר אתא לקמיה א״ל זיל קוץ א״ל הא מר נמי אית ליה א״ל זיל חזי אי קוץ דידי קוץ דידך אי לא קוץ דידי לא תקוץ את

מעיקרא מאי סבר ולבסוף מאי סבר מעיקרא סבר ניחא להו לבני רה״ר דיתבי בטוליה כיון דחזא דקא מעכבי שדר קצייה ולימא ליה זיל קוץ דידך והדר אקוץ דידי משום דריש לקיש דאמר (צפניה ב, א) התקוששו וקושו קשוט עצמך ואח״כ קשוט אחרים:

אבל אם רצה כונס לתוך שלו ומוציא: איבעיא להו כנס ולא הוציא מהו שיחזור ויוציא ר׳ יוחנן אמר כנס מוציא וריש לקיש אמר כנס אינו מוציא

א״ל רבי יעקב לר׳ ירמיה בר תחליפא אסברה לך להוציא כ״ע לא פליגי דמוציא כי פליגי להחזיר כתלים למקומן ואיפכא איתמר ר׳ יוחנן אמר אינו מחזיר וריש לקיש אמר מחזיר

ר׳ יוחנן אמר אינו מחזיר משום דרב יהודה דאמר רב יהודה מצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו וריש לקיש אמר מחזיר הני מילי היכא דליכא רווחא הכא הא איכא רווחא:

לקח חצר ובה זיזין וגזוזטראות הרי היא בחזקתה: אמר רב הונא נפלה חוזר ובונה אותה

מיתיבי אין מסיידין ואין מכיירין ואין מפייחין בזמן הזה לקח חצר מסוידת מכוירת מפויחת הרי זו בחזקתה נפלה אינו חוזר ובונה אותה

איסורא שאני

תנו רבנן לא יסוד אדם את ביתו בסיד ואם עירב בו חול או תבן מותר ר״י אומר עירב בו חול הרי זה טרכסיד ואסור תבן מותר

תנו רבנן כשחרב הבית בשניה רבו פרושין בישראל שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין נטפל להן ר׳ יהושע אמר להן בני מפני מה אי אתם אוכלין בשר ואין אתם שותין יין אמרו לו נאכל בשר שממנו מקריבין על גבי מזבח ועכשיו בטל נשתה יין שמנסכין על גבי המזבח ועכשיו בטל

אמר להם א״כ לחם לא נאכל שכבר בטלו מנחות אפשר בפירות פירות לא נאכל שכבר בטלו בכורים אפשר בפירות אחרים מים לא נשתה שכבר בטל ניסוך המים שתקו

אמר להן בני בואו ואומר לכם שלא להתאבל כל עיקר אי אפשר שכבר נגזרה גזרה ולהתאבל יותר מדאי אי אפשר שאין גוזרין גזירה על הצבור אא״כ רוב צבור יכולין לעמוד בה דכתיב (מלאכי ג, ט) במארה אתם נארים ואותי אתם קובעים הגוי כולו

אלא כך אמרו חכמים סד אדם את ביתו בסיד ומשייר בו דבר מועט וכמה אמר רב יוסף אמה על אמה אמר רב חסדא כנגד הפתח

עושה אדם כל צרכי סעודה ומשייר דבר מועט מאי היא אמר רב פפא כסא דהרסנא

עושה אשה כל תכשיטיה ומשיירת דבר מועט מאי היא אמר רב בת צדעא שנאמר (תהלים קלז, ה) אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני תדבק לשוני לחכי וגו׳

מאי על ראש שמחתי אמר רב יצחק זה אפר מקלה שבראש חתנים א״ל רב פפא לאביי היכא מנח לה במקום תפילין שנאמר (ישעיהו סא, ג) לשום לאבלי ציון לתת להם פאר תחת אפר

וכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה שנאמר (ישעיהו סו, י) שמחו את ירושלים וגו׳

תניא אמר ר׳ ישמעאל בן אלישע מיום שחרב בית המקדש דין הוא שנגזור על עצמנו שלא לאכול בשר ולא לשתות יין אלא אין גוזרין גזרה על הצבור אא״כ רוב צבור יכולין לעמוד בה

ומיום שפשטה מלכות הרשעה שגוזרת עלינו גזירות רעות וקשות ומבטלת ממנו תורה ומצות ואין מנחת אותנו ליכנס לשבוע הבן ואמרי לה לישוע הבן דין הוא שנגזור על עצמנו שלא לישא אשה ולהוליד בנים ונמצא זרעו של אברהם אבינו כלה מאליו

אלא הנח להם לישראל מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין:

הדרן עלך חזקת הבתים:

דף סא עמוד א

מתני׳ **המוכר** את הבית לא מכר יציע ואע״פ שהיא פתוחה לתוכו ולא את החדר שלפנים הימנו ולא את הגג בזמן שיש לו מעקה גבוה עשרה טפחים ר׳ יהודה אומר אם יש לו צורת פתח אע״פ שאינו גבוה י׳ טפחים אינו מכור:

גמ׳ מאי יציע הכא תרגימו אפתא רב יוסף אמר בדקא חלילה למאן דאמר אפתא לא מזדבנא כ״ש בדקא חלילה לא מזדבנא למ״ד בדקא חלילה אבל אפתא מזדבנא

תאני רב יוסף שלש שמות יש לו יציע צלע תא יציע דכתיב (מלכים א ו, ו) היציע התחתונה חמש באמה רחבה צלע דכתיב (יחזקאל מא, ו) והצלעות צלע אל צלע שלש ושלשים פעמים תא דכתיב (יחזקאל מ, ז) והתא קנה אחד אורך וקנה אחד רחב ובין התאים חמש אמות ואי בעית אימא מהכא כותל ההיכל שש והתא שש כותל התא חמש

אמר מר זוטרא והוא דהוי ארבע אמות

אמר ליה רבינא למר זוטרא לדידך דאמרת עד דהוי ארבע אמות אלא מעתה גבי בור דתנן לא את הבור ולא את הדות אף על פי שכתב לו עומקא ורומא ה״נ אי הוו ארבע אמות אין אי לא לא

הכי השתא התם הא תשמישתא לחוד והא תשמישתא לחוד הכא אידי ואידי חדא תשמישתא היא אי הוי ד׳ אמות חשיב ואי לא לא חשיב:

ולא את החדר שלפנים הימנו: השתא יציע לא מיזדבן חדר מיבעיא

דף סא עמוד ב

לא צריכא דאע״ג דמצר ליה מצרי אבראי

כדרב נחמן דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה המוכר בית לחבירו בבירה גדולה אע״פ שמצר לו מצרים החיצונים מצרים הרחיב לו

היכי דמי אילימא דקרו ליה לבית בית ולבירה בירה פשיטא בית זבין ליה בירה לא זבין ליה אלא דלבירה נמי קרו לה בית כוליה זבין ליה

לא צריכא דרובא קרו ליה לבית בית לבירה בירה ואיכא נמי דלבירה קרו ליה בית מהו דתימא כוליה זבין ליה קמ״ל מדהוה ליה למכתב ולא שיירית בזביני אלין כלום ולא כתב שמע מינה שיורי שייר

ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה המוכר שדה לחבירו בבקעה גדולה אע״פ שמצר לו מצרים החיצונים מצרים הרחיב לו

היכי דמי אילימא דקרו ליה לשדה שדה ולבקעה בקעה פשיטא שדה זבין ליה בקעה לא זבין ליה ואלא דלבקעה נמי קרו לה שדה כולה זבין ליה

לא צריכא דאיכא דלשדה קרו ליה שדה ולבקעה בקעה ואיכא נמי דלבקעה קרו לה שדה מהו דתימא כוליה זבין ליה קמ״ל מדהוה ליה למכתב ליה לא שיירית בזביני אלין קדמי כלום ולא כתב ליה שמע מינה שיורי שייר

וצריכא דאי אשמעינן בית משום דהא תשמישתא לחוד והא תשמישתא לחוד אבל בקעה דכולה חדא תשמישתא היא אימא כוליה זבין ליה

ואי אשמעינן בקעה משום דלא הוה ליה למימצר ליה אבל בית דהוה ליה למימצר ליה ולא מצר ליה כוליה זבין ליה צריכא

כמאן אזלא הא דאמר רב מרי (בריה) דבת שמואל (בר שילת) משמיה דאביי האי מאן דמזבני ליה מידי לחבריה צריך למכתב ליה לא שיירית בזביני אלין קדמי כלום כמאן כרב נחמן אמר רבה בר אבוה

ההוא דא״ל לחבריה ארעא דבי חייא מזבננא לך הואי ליה תרתי ארעתא דהוה מתקרין דבי חייא אמר רב אשי חדא אמר ליה תרתי לא א״ל

ואי א״ל ארעתא סתמא מיעוט ארעתא שתים ואי א״ל כל ארעתא כל ארעתא דאית ליה לבר מבוסתני ופרדיסי ואי א״ל זיהרא אפילו בי בוסתני ופרדיסי לבר מבתי ועבדי

דף סב עמוד א

ואי אמר ליה נכסי אפילו בתי ועבדי

מצר לו מצר אחד ארוך ומצר אחד קצר אמר רב לא קנה אלא כנגד הקצר

אמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב ויקנה כנגד ראש תור שתיק רב

ומודה רב היכא דאיכא מצר ראובן ושמעון מחד גיסא ומצר לוי ויהודה מחד גיסא מדהוה ליה למכתב ליה דראובן כנגד לוי ודשמעון כנגד יהודה ולא כתב ליה שמע מינה כנגד ראש תור הוא דאמר ליה

מצר ראובן מזרח ומערב ומצר שמעון צפון ודרום צריך למכתב ליה מצר ראובן רוחין תרין ומצר שמעון רוחין תרין

איבעיא להו סיים לו את הקרנות מהו כמין גאם מהו

דף סב עמוד ב

בסירוגין מהו תיקו

מצר לו מצר ראשון ומצר שני ומצר שלישי ומצר רביעי לא מצר לו אמר רב קנה הכל חוץ ממצר רביעי ושמואל אמר אפילו מצר רביעי ורב אסי אמר לא קנה אלא תלם אחד על פני כולה

סבר לה כרב דאמר שיורי שייר ומדשייר במצר שייר נמי בכולהי

אמר רבא הלכתא קנה הכל חוץ ממצר רביעי ולא אמרן אלא דלא מבלע אבל מבלע קנה

וכי לא מבלע נמי לא אמרן אלא דאיכא עליה ריכבא דדיקלא והוי תשעת קבין אבל ליכא עליה ריכבא דדיקלא ולא הוי תשעת קבין קנה מכלל דכי מובלע אע״ג דאיכא עליה ריכבא דדיקלא והוי תשעת קבין קנה

איכא דאמרי אמר רבא הלכתא קנה הכל ואפילו מצר רביעי ולא אמרן אלא דמבלע אבל לא מבלע לא קני

וכי מבלע נמי לא אמרן אלא דליכא עליה ריכבא דדיקלא ולא הוי תשעת קבין אבל איכא עליה ריכבא דדיקלא והוי תשעת קבין לא קנה מכלל דכי לא מובלע אף על גב דליכא עליה ריכבא דדיקלא ולא הוי תשעת קבין לא קני

שמעינן מתרוייהו לישני דרבא דבשדה לא שייר ולא מידי ושמעינן נמי דהיכא דמבלע וליכא עליה ריכבא דדיקלא ולא הוי תשעת קבין קנה לא מבלע ואיכא עליה ריכבא דדיקלא והוי תשעה קבין לא קנה

מבלע ואיכא עליה לא מבלע וליכא עליה אתמר לה להאי גיסא ואתמר לה להאי גיסא שודא דדייני:

אמר רבה פלגא דאית לי בארעא פלגא פלגא בארעא דאית לי ריבעא א״ל אביי מאי שנא הכי ומ״ש הכי אישתיק

אמר אביי אנא סברי מדאישתיק קבולי קבלה ולא היא חזינא הנהו שטרי דנפקי מבי מר וכתיב בהו הכי פלגא דאית לי בארעא פלגא פלגא בארעא דאית לי ריבעא

ואמר רבה מצר ארעא דמינה פלגא פלגא מצר ארעא דמינה פסיקא ט׳ קבין

א״ל אביי מאי שנא הכי ומ״ש הכי אישתיק סבור מינה אידי ואידי פלגא

דף סג עמוד א

ולא היא דאמר רב יימר בר שלמיה לדידי מפרשא לי מיניה דאביי בין מצר ארעא דמינה פלגא ובין מצר ארעא דמינה פסיקא אי א״ל אלין מצרנהא פלגא לא א״ל אלין מצרנהא תשעה קבין:

פשיטא אמר יחלוק פלוני בנכסי פלגא תנו חלק לפלוני בנכסי מאי

אמר רבינא בר קיסי תא שמע דתניא האומר תנו חלק לפלוני בבור סומכוס אומר אין פחות מרביע לחבית אין פחות משמינית לקדרה אין פחות מי״ב לטפיח אין פחות משה עשר

תנו רבנן בן לוי שמכר שדה לישראל ואמר לו על מנת שמעשר ראשון שלי מעשר ראשון שלו ואם אמר לי ולבניי מת יתן לבניו

ואם אמר לו כל זמן שהשדה זו בידך מכרה וחזר ולקחה אין לו עליו כלום

אמאי אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם כיון דאמר ליה על מנת שמעשר ראשון שלי שיוריי שייריה למקום מעשר

אמר ריש לקיש זאת אומרת המוכר בית לחבירו ואמר לו על מנת שדיוטא העליונה שלי דיוטא העליונה שלו

דף סג עמוד ב

למאי הלכתא רב זביד אמר שאם רצה להוציא בה זיזין מוציא רב פפא אמר שאם רצה לבנות עלייה על גבה בונה

בשלמא לרב זביד היינו דקתני זאת אומרת אלא לרב פפא מאי זאת אומרת קשיא:

אמר רב דימי מנהרדעא האי מאן דמזבין ליה ביתא לחבריה אף על גב דכתב ליה עומקא ורומא צריך למכתב ליה קני לך מתהום ארעא ועד רום רקיעא מאי טעמא דעומקא ורומא בסתמא לא קני אהני עומקא ורומא למיקנא עומקא ורומא ואהני מתהום ארעא ועד רום רקיעא למיקנא בור ודות ומחילות

לימא מסייע ליה ולא את הבור ולא את הדות אף על פי שכתב לו עומקא ורומא ואי סלקא דעתך בסתמא קני עומקא ורומא ליהני עומקא ורומא למיקנא בור ודות ומחילות דלא כתב ליה

והא אע״פ שכתב לו קתני הכי קאמר אע״פ שלא כתב לו כמי שכתב דמי למיקנא עומקא ורומא למיקנא בור ודות ומחילות אי כתב ליה עומקא ורומא קני ואי לא כתב לא קני

תא שמע ולא את הגג בזמן שיש לו מעקה גבוה עשרה טפחים

דף סד עמוד א

ואי סלקא דעתך בסתמא קני עומקא ורומא כי גבוה עשרה טפחים מאי הוי כיון דגבוה עשרה טפחים חשיב

א״ל רבינא לרב אשי תא שמע דאמר ריש לקיש זאת אומרת המוכר בית לחבירו ואמר לו על מנת שדיוטא העליונה שלי דיוטא העליונה שלו ואמרינן למאי הלכתא רב זביד אמר שאם רצה להוציא בה זיזין מוציא רב פפא אמר שאם רצה לבנות עלייה על גבה בונה

ואי ס״ד בסתמא לא קני למה לי על מנת אהני ליה על מנת דאי נפיל הדר בני לה:

מתני׳ לא את הבור ולא את הדות אע״פ שכתב לו עומקא ורומא וצריך ליקח לו דרך דברי ר׳ עקיבא וחכמים אומרים אינו צריך ליקח לו דרך

ומודה ר״ע בזמן שאמר לו חוץ מאלו שאין צריך ליקח דרך

מכרן לאחר ר׳ עקיבא אומר אינו צריך ליקח לו דרך וחכ״א צריך ליקח לו דרך:

גמ׳ יתיב רבינא וקא קשיא ליה היינו בור היינו דות א״ל רבא תוספאה לרבינא ת״ש דתניא אחד הבור ואחד הדות בקרקע אלא שהבור בחפירה והדות בבנין יתיב רב אשי וקא קשיא ליה היינו בור היינו דות א״ל מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי ת״ש דתניא אחד הבור ואחד הדות בקרקע אלא שהבור בחפירה והדות בבנין:

וצריך ליקח לו דרך דברי ר״ע וחכמים אומרים אינו צריך וכו׳: מאי לאו בהא קא מפלגי

דף סד עמוד ב

דרבי עקיבא סבר מוכר בעין יפה מוכר ורבנן סברי מוכר בעין רעה מוכר ודקאמר נמי בעלמא ר׳ עקיבא לטעמיה דאמר מוכר בעין יפה מוכר מהכא

ממאי דלמא רבי עקיבא סבר אין אדם רוצה שיתן מעותיו וידרסוהו אחרים ורבנן סברי אין אדם רוצה שיטול מעות ויפרח באויר

ואלא מסיפא מכרן לאחר ר׳ עקיבא אומר אינו צריך ליקח לו דרך וחכמים אומרים צריך

דלמא בהאי פליגי דרבי עקיבא סבר בתר דעתא דלוקח אזלינן ורבנן סברי בתר דעתא דמוכר אזלינן

ואלא מהא לא את הבור ולא את הגת ולא את השובך בין חרבין בין ישובין וצריך ליקח לו דרך דברי ר׳ עקיבא וחכמים אומרים אינו צריך

הא תו למה לי אלא לאו הא קמ״ל דרבי עקיבא סבר מוכר בעין יפה מוכר ורבנן סברי מוכר בעין רעה מוכר

ודלמא אשמועינן בית וקא משמע לן שדה וצריכא דאי אשמועינן בית משום דבעי צניעותא אבל שדה אימא לא

ואי אשמועינן שדה משום דקשי ליה דוושא אבל בית אימא לא

אלא מסיפא מכרן לאחר רבי עקיבא אומר אינו צריך ליקח לו דרך וחכמים אומרים צריך

הא תו למה לי היינו הך אלא לאו הא קמ״ל דרבי עקיבא סבר מוכר בעין יפה מוכר ורבנן סברי מוכר בעין רעה מוכר שמע מינה

איתמר רב הונא אמר רב

דף סה עמוד א

הלכה כדברי חכמים ורב ירמיה בר אבא אמר שמואל הלכה כרבי עקיבא אמר ליה רב ירמיה בר אבא לרב הונא והא זמנין סגיאין אמריתה קמיה דרב הלכתא כרבי עקיבא ולא אמר לי ולא מידי אמר ליה היכי תניתה אמר ליה איפכא תנינא משום הכי לא אמר לך ולא מידי

א״ל רבינא לרב אשי לימא אזדו לטעמייהו

דאמר רב נחמן אמר שמואל האחין שחלקו אין להן לא דרך זה על זה ולא סולמות זה על זה ולא חלונות זה על זה ולא אמת המים זה על זה

והזהרו בהן שהלכות קבועות הן ורב אמר יש להן

צריכא דאי אשמועינן בההיא בההיא קאמר רב משום דא״ל בעינא למידר ביה כי היכי דדרו ביה אבהתי תדע דכתיב (תהלים מה, יז) תחת אבותיך יהיו בניך אבל בהא אימא מודי ליה לשמואל

ואי איתמר בהא בהך קאמר שמואל אבל בהא אימא מודי ליה לרב צריכא

אמר ליה רב נחמן לרב הונא הלכתא כוותין או הלכתא כוותייכו אמר ליה הלכתא כוותייכו דמקרביתו לבבא דריש גלותא דשכיחי דייני:

איתמר שני בתים זה לפנים מזה שניהם במכר שניהם במתנה אין להן דרך זה על זה כל שכן חיצון במתנה ופנימי במכר

חיצון במכר ופנימי במתנה סבור מינה אין להן דרך זה על זה

ולא היא מי לא תנן במה דברים אמורים במוכר אבל בנותן מתנה נותן את כולן אלמא מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב הכא נמי מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב:

מתני׳ המוכר את הבית מכר את הדלת אבל לא את המפתח מכר את המכתשת קבועה אבל לא את המיטלטלת מכר את האיצטרובל אבל לא את הקלת ולא את התנור ולא את הכירים בזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו

דף סה עמוד ב

הרי כולן מכורין:

גמ׳ לימא מתניתין דלא כר׳ מאיר דאי ר״מ הא אמר מכר את הכרם מכר תשמישי כרם

אפילו תימא ר״מ התם קביע הכא לא קביע והא מפתח דומיא דדלת קתני מה דלת דקביעא אף מפתח דקביע אלא מחוורתא מתני׳ דלא כר״מ

תנו רבנן המוכר את הבית מכר את הדלת ואת הנגר ואת המנעול אבל לא את המפתח מכר את המכתשת החקוקה אבל לא את הקבועה מכר האיצטרובל אבל לא את הקלת לא את התנור ולא את הכירים ולא את הריחים ר׳ אליעזר אומר כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע

בזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו הרי כולן מכורין בין כך ובין כך לא מכר לא את הבור ולא את הדות ולא את היציע

תנו רבנן צינור שחקקו ולבסוף קבעו פוסל את המקוה קבעו ולבסוף חקקו אינו פוסל את המקוה מני לא ר׳ אליעזר ולא רבנן

הי ר׳ אליעזר אילימא ר״א דבית דלמא היינו טעמא דר״א סבר מוכר בעין יפה מוכר ורבנן סברי מוכר בעין רעה מוכר

ואלא ר״א דכוורת דבורים דתנן כוורת דבורים רבי אליעזר אומר הרי היא כקרקע וכותבין עליה פרוזבול

דף סו עמוד א

ואינה מקבלת טומאה במקומה והרודה ממנה בשבת חייב חטאת

וחכמים אומרים אינה כקרקע ואין כותבין עליה פרוזבול ומקבלת טומאה במקומה והרודה ממנה בשבת פטור

התם כדאמר ר׳ אלעזר טעמא דאמר ר׳ אלעזר מ״ט דר׳ אליעזר דכתיב (שמואל א יד, כז) ויטבול אותה ביערת הדבש

מה יער התולש ממנו בשבת חייב חטאת אף דבש הרודה ממנו בשבת חייב חטאת

אלא ר״א דדף דתנן דף של נחתומין שקבעו בכותל ר״א מטהר וחכמים מטמאין

מני אי רבי אליעזר אפילו חקקו ולבסוף קבעו אי רבנן אפילו קבעו ולבסוף חקקו נמי

לעולם רבי אליעזר היא ושאני פשוטי כלי עץ דטומאה דרבנן

מכלל דשאיבה דאורייתא

דף סו עמוד ב

והא קיימא לן דרבנן ועוד האמר ר׳ יוסי בן ר׳ חנינא בדף של מתכת מחלוקת

לעולם רבנן היא ושאני שאיבה דרבנן

אי הכי אפילו חקקו ולבסוף קבעו נמי שאני התם דאיכא תורת כלי עליו בתלוש

בעי רב יוסף מי גשמים שחשב עליהם להדיח את האיצטרובלין מהו לזרעים

אליבא דרבי אליעזר דאמר כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע לא תיבעי לך כי תיבעי לך אליבא דרבנן דאמרי אינו כקרקע מאי תיקו

שלח ליה רב נחמיה בריה דרב יוסף לרבה בריה דרב הונא זוטי לנהרדעא כי אתיא הך איתתא לקמך

דף סז עמוד א

אגבה עישור נכסי אפי׳ מאצטרובלי דריחיים א״ר אשי כי הוינן בי רב כהנא מגבינן אפי׳ מעמלא דבתי׃

מתני׳ המוכר את החצר מכר בתים בורות שיחין ומערות אבל לא את המטלטלין בזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו הרי כולן מכורין בין כך ובין כך לא מכר לא את המרחץ ולא את בית הבד שבתוכה רבי אליעזר אומר המוכר את החצר לא מכר אלא אוירה של חצר׃

גמ׳ תנו רבנן המוכר את החצר מכר בתים החיצונים ובתים הפנימים ובית החולסאות חנויות פתוחות לתוכה נמכרות עמה ושאין פתוחות לתוכה אין נמכרות עמה פתוחות לכאן ולכאן [אלו] ואלו נמכרות עמה ר״א אומר המוכר את החצר לא מכר אלא מילוסא של חצר

אמר מר פתוחות לכאן ולכאן נמכרות עמה והא תני ר׳ חייא אין נמכרות עמה לא קשיא הא דרוב תשמישתייהו לגו הא דרוב תשמישתייהו לבר׃

ר״א אומר המוכר את החצר לא מכר אלא אוירה של חצר׃ אמר (רבה) אי דאמר ליה דירתא דכולי עלמא לא פליגי דבתי משמע כי פליגי דא״ל דרתא מר סבר תרביצא משמע ומר סבר בתי משמע

איכא דאמרי אמר (רבה) אי דאמר ליה דרתא דכולי עלמא לא פליגי דבתי משמע כי פליגי דא״ל חצר מר סבר חצר אוירא משמע ומר סבר כחצר המשכן

ואמר (רבה) אמר רב נחמן מכר לו חולסית ומצולה החזיק בחולסית לא קנה מצולה החזיק במצולה לא קנה חולסית איני והא אמר שמואל מכר לו עשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק באחת מהן קנה כולן

התם הוא דסדנא דארעא חד הוא וכולה חדא תשמישתא הוא אבל הכא הא תשמישתא לחוד והא תשמישתא לחוד

ואיכא דאמרי

דף סז עמוד ב

אמר (רבה) אמר רב נחמן החזיק בחולסית קנה מצולה פשיטא דהא אמר שמואל מכר לו עשר שדות וכו׳ מהו דתימא התם הוא דסדנא דארעא חד הוא אבל הכא הא תשמישתא לחוד והא תשמישתא לחוד קא משמע לן׃

מתני׳ המוכר בית הבד מכר את הים ואת הממל ואת הבתולות אבל לא מכר את העבירים ואת הגלגל ואת הקורה ובזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו הרי כולן מכורין ר״א אומר המוכר בית הבד מכר את הקורה׃

גמ׳ ים טלפחא ממל א״ר אבא בר ממל מפרכתא בתולות א״ר יוחנן כלונסות של ארז שמעמידין בהן את הקורה עבירים כבשי גלגל חומרתא קורה קורה

תנו רבנן המוכר בית הבד מכר את נסרים ואת היקבים ואת המפרכות ואת הריחים התחתונות אבל לא העליונה ובזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו הרי כולן מכורין בין כך ובין כך לא מכר לא את העבירים ולא את השקין ולא את המרצופין

רבי אליעזר אומר המוכר בית הבד מכר את הקורה שלא נקרא בית הבד אלא על שום קורה:

מתני׳ המוכר את המרחץ לא מכר את הנסרין ואת הספלין ואת הבלניות בזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה הרי כולן מכורין בין כך ובין כך לא מכר לא את המגורות של מים ולא את אוצרות של עצים:

גמ׳ תנו רבנן המוכר את המרחץ מכר את בית הנסרין ואת בית היקמין ואת בית הספלים ואת בית הוילאות אבל לא את נסרין עצמן ולא יקמין עצמן ולא ספלים עצמן ולא וילאות עצמן ובזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה הרי כולן מכורין בין כך ובין כך לא מכר לו את הבריכות המספקות לו מים בין

דף סח עמוד א

בימות החמה ובימות הגשמים ולא בית כינוס העצים ואם אמר לו בית המרחץ וכל תשמישיו אני מוכר לך כולן מכורין

ההוא דאמר ליה לחבריה בית הבד וכל תשמישיו אני מוכר לך הויא הנהו חנואתא אבראי דהוו שטחו בהו שומשמי אתא לקמיה דרב יוסף

א״ל תנינא אם אמר בית המרחץ וכל תשמישיו אני מוכר לך הרי כולן מכורין אמר ליה אביי והא תני רבי חייא אין כולן מכורין אלא אמר רב אשי חזינן אי א״ל בית הבד וכל תשמישיו ואלין מצרנהא קני ואי לא לא קני:

מתני׳ המוכר את העיר מכר בתים בורות שיחין ומערות מרחצאות ושובכות בית הבדין ובית השלחין אבל לא את המטלטלין ובזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה אפילו היו בה בהמה ועבדים הרי כולן מכורין רשב״ג אומר המוכר את העיר מכר את הסנטר:

גמ׳ אמר ליה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי שמעת מינה עבדא כמטלטלא דמי דאי כמקרקע דמי ניזדבן אגב מתא ואלא מאי עבדא כמטלטלא דמי מאי אפילו

אלא מאי אית לך למימר שאני בין מטלטלא דנייד ממטלטלא דלא נייד אפילו תימא עבדא כמקרקע דמי שאני בין מקרקע דנייד למקרקע דלא נייד:

רבן שמעון בן גמליאל אומר המוכר את העיר מכר את הסנטר: מאי סנטר הכא תרגימו בר מחווניתא שמעון בן אבטולמוס אומר באגי מאן דאמר בר מחווניתא כל שכן באגי מ״ד באגי אבל בר מחווניתא לא מיזדבן

תנן בית הבדים ובית השלחין סברוה מאי שלחין באגי דכתיב (איוב ה, י) ושולח מים על פני חוצות בשלמא למאן דאמר בר מחווניתא אמר תנא קמא באגי מיזדבני בר מחווניתא לא מיזדבן ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר אפילו בר מחווניתא נמי מיזדבן אלא למ״ד באגי ת״ק נמי הכי קאמר

מי סברת מאי שלחין באגי לא מאי שלחין גינונייתא שנאמר (שיר השירים ד, יג) שלחיך פרדס רמונים אבל באגי לא מיזדבני ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר אפילו באגי נמי מזדבני

איכא דאמרי סברוה מאי שלחין גינוניאתא בשלמא למאן דאמר באגי אמר תנא קמא גנונייתא מיזדבן באגי לא מיזדבני ואתא רשב״ג למימר אפילו באגי מיזדבני

דף סח עמוד ב

אלא למאן דאמר בר מחווניתא אמר תנא קמא גינונייתא ומהדר ליה רבן שמעון בן גמליאל בר מחווניתא מי סברת מאי שלחין גינונייתא לא מאי שלחין בגי דכתיב (איוב ה, י) ושולח מים על פני חוצות אבל בר מחווניתא לא מזדבן ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר דאפילו בר מחווניתא נמי מזדבן

תא שמע ר׳ יהודה אומר סנטר אינו מכור אנקולמוס מכור מאי לאו מדאנקולמוס גברא סנטר נמי גברא מידי איריא הא כדאיתא והא כדאיתא

ומי מצית אמרת הכי והא קתני סיפא אבל לא שייריה ולא בנותיה ולא חורשין המוקצין לה ולא ביברין של חיה ושל עופות ושל דגים ואמרינן מאי שייריה ביזלי מאי ביזלי א״ר אבא פיסקי בגי פיסקי בגי הוא דלא מזדבני הא בגי עצמן מזדבני

איפוך ר׳ יהודה אומר סנטר מכור אנקולמוס אינו מכור

ומי מצית אמרת רבי יהודה כרשב״ג סבירא ליה והא רבי יהודה כרבנן סבירא ליה דקתני סיפא אבל לא שיריה ולא בנותיה ואילו רשב״ג האמר מכר את העיר מכר בנותיה דתניא המוכר את העיר לא מכר את בנותיה רשב״ג אומר המוכר את העיר מכר בנותיה

רבי יהודה סבר ליה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא:

ולא ביברין של חיה ושל עופות ושל דגים: ורמינהי היו לה בנות אין נמכרות עמה היה לה חלק אחד בים וחלק אחד ביבשה ביברים של חיה ושל עופות ושל דגים הרי אלו נמכרים עמה

לא קשיא הא דנגיח קאיהי לגו והא דנגיח קאיהי לבר והא קא תני ולא את חורשין המוקצין לה אימא המוקצין הימנה:

מתני׳ המוכר את השדה מכר את האבנים שהם לצרכה ואת הקנים שבכרם שהם לצרכו ואת התבואה שהיא מחוברת לקרקע ואת חיצת הקנים שהיא פחותה מבית רובע ואת השומירה שאינה עשויה בטיט ואת החרוב שאינו מורכב ואת בתולת השקמה

אבל לא מכר לא את האבנים שאינן לצרכה ולא את הקנים שבכרם שאינן לצרכו ולא את התבואה שהיא תלושה מן הקרקע בזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה הרי כולן מכורין בין כך ובין כך לא מכר לא את חיצת הקנים שהיא בית רובע ולא את השומירה שהיא עשויה בטיט ולא את החרוב המורכב ולא את סדן השקמה:

דף סט עמוד א

גמ׳ מאי אבנים שהן לצרכה הכא תרגימו אבני דאכפא עולא אמר אבנים הסדורות לגדר והא תני ר׳ חייא אבנים צבורות לגדר תני סדורות

הכא תרגימו אבני דאכפא לר״מ דמתקנן אע״ג דלא מחתן לרבנן הוא דמחתן

ולעולא דאמר אבנים הסדורות לגדר לר״מ דמתקנן אע״ג דלא סדרן לרבנן הוא דסדרן:

ואת הקנים שבכרם שהן לצרכו: קנים מאי עבידתייהו אמרי דבי רבי ינאי קנים המחולקין שמעמידים תחת הגפנים לר״מ דמשפיין אע״ג דלא מוקמן לרבנן הוא דמוקמן:

ואת התבואה המחוברת לקרקע וכו׳: ואע״ג דמטאי למיחצד: ואת חיצת הקנים שפחותה מבית רובע: ואע״ג דאלימי:

ואת השומירה שאינה עשויה בטיט: אע״ג דלא קביעא בארעא: ואת החרוב שאינו מורכב ואת בתולת השקמה: אע״ג דאלימי:

אבל לא מכר את האבנים שאינן לצרכה: לר״מ דלא מתקנן לרבנן דלא מחתן

ולעולא דאמר אבנים הסדורות לגדר לר׳ מאיר דלא מתקנן לרבנן דלא סדרן:

ולא את הקנים שבכרם שאינן לצרכו: לר׳ מאיר דלא משפיין לרבנן דלא מוקמן: ולא את התבואה התלושה מן הקרקע: ואע״ג דצריכא לארעא:

ולא את חיצת הקנים שהיא בית רובע: ואע״ג דקטיני א״ר חייא בר אבא א״ר יוחנן לא חיצת הקנים בלבד אלא אפילו ערוגה קטנה של בשמים ויש לה שם בפני עצמה אינה נמכרת עמה אמר רב פפא והוא דקרו לה וורדא דפלניא:

ולא השומירה העשויה בטיט: ואע״ג דמחברא בארעא: (ולא את חרוב המורכב ולא סדן השקמה: ואע״ג דקטיני:)

בעי רבי אלעזר מלבנות של פתחים מהו היכא דמחברי בטינא לא תיבעי לך דהא מחבר כי תיבעי לך דנקיטי בסיכי מאי תיקו

בעי רבי זירא מלבנות של חלונות מהו מי אמרינן לנוי בעלמא הוא דעבידי או דלמא כיון דמחברי מחברי תיקו

בעי רבי ירמיה מלבנות של כרעי המטה מהו כל היכא דמיטלטלי בהדה לא תיבעי לך דהא מיטלטלי כי תיבעי לך היכא דלא מיטלטלי מאי תיקו:

ולא את חרוב המורכב ולא סדן השקמה וכו׳:

דף סט עמוד ב

מנא הני מילי אמר רב יהודה אמר רב דאמר קרא (בראשית כג, יז) ויקם שדה עפרון אשר במכפלה וגו׳ מי שצריך לגבול סביב יצאו אלו שאין צריכין לגבול סביב אמר רב משרשיא מכאן למצרים מן התורה:

אמר רב יהודה האי מאן דמזבן ארעא לחבריה צריך למכתב ליה קני לך דיקלין ותאלין והוצין וציצין ואע״ג דכי לא כתב ליה הכי קני אפ״ה שופרא דשטרא הוא

אמר ליה ארעא ודיקלי חזינן אי אית ליה דיקלי יהיב ליה תרי דיקלי ואי לית ליה זבין ליה תרי דיקלי ואי משעבדי פריק ליה תרי דיקלי

ארעא בדיקלי חזינן אי אית בה דיקלי יהיב ליה ואי לאו מקח טעות הוא ארעא בי דיקלי לית ליה דיקלי דחזיא לדיקלי קאמר ליה אמר ליה לבר מדיקלא פלניא חזינן אי דיקלא טבא הוא שיורי שיריה אי דיקלא בישא הוא כל שכן הנך

אמר ליה לבר מאילני אי אית ליה אילני לבר מאילני אי אית ליה דיקלי לבר מדיקלי אי אית ליה גופני לבר מגופני

אילני וגופני לבר מאילני אילני ודיקלי לבר מאילני גופני ודיקלי לבר מגופני

אמר רב כל שעולין לו בחבל הוי שיור כל שאין עולין לו בחבל לא הוי שיור

דף ע עמוד א

ודייני גולה אמרי כל שהעול כובשו לא הוי שיור כל שאין העול כובשו הוי שיור ולא פליגי הא בדיקלי הא באילני

בעא מיניה רב אחא בר הונא מרב ששת חוץ מחרוב פלוני חוץ מסדן פלוני מהו אותו חרוב הוא דלא קני הא שאר חרובים קני או דלמא שאר חרובין נמי לא קני אמר ליה לא קנה

איתיביה חוץ מחרוב פלוני חוץ מסדן פלוני לא קנה מאי לאו אותו חרוב הוא דלא קנה הא שאר חרובין קנה

א״ל לא אפילו שאר חרובין נמי לא קנה תדע דאילו א״ל שדי מכורה לך חוץ משדה פלונית ההיא הוא דלא קני הא אחרנייתא קני אלא לא קנה ה״נ לא קנה

ואיכא דאמרי בעא מיניה רב אחא בר הונא מרב ששת חוץ מחצי חרוב פלוני חוץ מחצי סדן פלוני מהו שאר חרובין ודאי לא קני הא מה ששייר באותו חרוב קני או דלמא אפילו מה ששייר באותו חרוב נמי לא קני אמר ליה לא קני

איתיביה חוץ מחצי חרוב פלוני חוץ מחצי סדן פלוני שאר חרובין לא קנה מאי לאו שאר חרובין הוא דלא קנה הא מה ששייר באותו חרוב קנה

אמר ליה לא אפילו מה ששייר באותו חרוב נמי לא קנה תדע דאילו א״ל שדי מכורה לך חוץ מחצי שדה פלוני ההוא הוא דלא קנה הא אידך קנה אלא לא קני ה״נ לא קני

בעא מיניה רב עמרם מרב חסדא המפקיד אצל חבירו בשטר ואמר לו החזרתים לך מהו מי אמרינן מיגו דאי בעי אמר נאנסו מהימן השתא נמי מהימן או דלמא אמר ליה שטרך בידי מאי בעי אמר ליה מהימן

ולימא ליה שטרך בידי מאי בעי אמר ליה וליטעמיך וכי א״ל נאנסו מי מצי א״ל שטרך בידי מאי בעי אמר ליה

דף ע עמוד ב

סוף סוף כי אמר ליה נאנסו לאו שבועה בעי ה״נ מאי נאמן נאמן בשבועה

לימא בפלוגתא דהני תנאי דתניא שטר כיס היוצא על היתומים דייני גולה אמרי נשבע וגובה כולו ודייני א״י אמרי נשבע וגובה מחצה

ודכולי עלמא אית להו דנהרדעי דאמרי נהרדעי האי עיסקא פלגא מלוה ופלגא פקדון

מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר מצי א״ל שטרך בידי מאי בעי ומר סבר לא אמרי

לא דכולי עלמא אית להו דרב חסדא והכא בהא קמיפלגי דמר סבר אם איתא דפרעיה מימר הוה אמר ומר סבר אימור מלאך המות הוא דאנסיה

שלח רב הונא בר אבין המפקיד אצל חבירו בשטר ואמר לו החזרתיו לך נאמן ושטר כיס היוצא על היתומין נשבע וגובה כולו

תרתי שאני התם דאם איתא דפרעיה מימר הוה אמר

רבא אמר הלכתא נשבע וגובה מחצה אמר מר זוטרא הלכתא כדייני גולה א״ל רבינא למר זוטרא הא אמר רבא נשבע וגובה מחצה אמר ליה אנן דדייני גולה

דף עא עמוד א

איפכא מתנינן לה:

מתני׳ לא את הבור ולא את הגת ולא את השובך בין חרבין בין ישובין וצריך ליקח לו דרך דברי ר״ע וחכמים אומרים אינו צריך

ומודה ר״ע בזמן שאמר לו חוץ מאלו שאינו צריך ליקח לו דרך מכרן לאחר ר״ע אומר אינו צריך ליקח לו דרך וחכ״א צריך ליקח לו דרך

בד״א במוכר אבל בנותן מתנה נותן את כולה האחין שחלקו זכו בשדה זכו בכולה המחזיק בנכסי הגר החזיק בשדה החזיק בכולה

המקדיש את השדה הקדיש את כולה ר״ש אומר המקדיש את השדה לא הקדיש אלא את החרוב המורכב ואת סדן השקמה:

גמ׳ מאי שנא מכר ומאי שנא מתנה פירש יהודה בן נקוסא לפני רבי זה פירש וזה לא פירש

האי זה פירש וזה לא פירש זה לא פירש וזה לא פירש הוא אלא זה היה לו לפרש וזה לא היה לו לפרש

ההוא דאמר להו הבו ליה לפלניא ביתא דמחזיק מאה גולפי אשתכח דהוה מחזיק מאה ועשרין אמר מר זוטרא מאה אמר ליה מאה ועשרין לא אמר ליה

רב אשי אמר מי לא תנן במה דברים אמורים במוכר אבל בנותן מתנה נותן את כולן אלמא מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב ה״נ מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב:

המקדיש את השדה הקדיש וכו׳: אמר רב הונא אע״ג דאמור רבנן הקונה שני אילנות בתוך של חבירו הרי זה לא קנה קרקע מכר קרקע ושייר שני אילנות לפניו יש לו קרקע ואפילו לר״ע דאמר מוכר בעין יפה מוכר הני מילי גבי בור ודות דלא קא מכחשי בארעא אבל אילנות דקא מכחשי בארעא

דף עא עמוד ב

אם איתא דלא שייר לימא ליה עקור אילנך שקול וזיל

תנן ר׳ שמעון אומר המקדיש את השדה לא הקדיש אלא חרוב המורכב וסדן השקמה ותני עלה אמר ר״ש מה טעם הואיל ויונקין משדה הקדש

ואי סלקא דעתך שיורי שייר כי קא ינקי מדנפשיה קא ינקי

ר״ש דאמר כר״ע ורב הונא דאמר כרבנן

כרבנן פשיטא נפקא מינה דאי נפלי הדר שתיל להו

דף עב עמוד א

ומי מצית מוקמת לה לר׳ שמעון כר׳ עקיבא והא תניא הקדיש שלשה אילנות ממטע עשרה לבית סאה הרי הקדיש את הקרקע ואת האילנות שביניהם לפיכך כשהוא פודה פודה בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף

פחות מכאן או יותר על כן או שהקדישן בזה אחר זה הרי זה לא הקדיש לא הקרקע ולא את האילנות שביניהם לפיכך כשהוא פודה פודה את האילנות בשוויהן ולא עוד אלא אפילו הקדיש את האילנות וחזר והקדיש את הקרקע כשהוא פודה פודה את האילנות בשוויהן וחוזר ופודה בית זרע חומר

שעורים בחמשים שקל כסף

מני אי רבי עקיבא הא אמר מוכר בעין יפה מוכר וכל שכן מקדיש אי רבנן הא אמרי מוכר הוא דבעין רעה מוכר אבל מקדיש בעין יפה מקדיש אלא פשיטא רבי שמעון היא

ורבי שמעון אליבא דמאן אי אליבא דר״ע הא אמר מוכר בעין יפה מוכר וכל שכן מקדיש אלא פשיטא אליבא דרבנן וקא סבר ר״ש כי היכי דמוכר בעין רעה מוכר מקדיש נמי בעין רעה מקדיש ומשייר ארעא

דף עב עמוד ב

ואלא קשיא הואיל ויונקין משדה הקדש

אלא רבי שמעון לדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי כי היכי דמוכר בעין רעה מוכר מקדיש נמי בעין רעה מקדיש ושיורי משייר לדידכו אודו לי מיהא דלא הקדיש אלא חרוב המורכב וסדן השקמה ואמרי ליה רבנן לא שנא

במאי אוקימתא לה כרבי שמעון אימא סיפא ולא עוד אלא אפילו הקדיש את האילנות וחזר והקדיש את הקרקע כשהוא פודה פודה את האילנות בשוייהן וחוזר ופודה בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף

ואי ר׳ שמעון ליזיל בתר פדיון וניפרקו אגב ארעייהו דהא שמעינן ליה לר״ש דאזיל בתר פדיון

דתניא מנין ללוקח שדה מאביו והקדישה ואחר כך מת אביו מנין שתהא לפניו כשדה אחוזה תלמוד לומר (ויקרא כז, כב) ואם את שדה מקנתו אשר לא משדה אחוזתו שדה שאין ראויה להיות שדה אחוזה יצתה זו שראויה להיות שדה אחוזה דברי רבי יהודה ורבי שמעון

רבי מאיר אומר מנין ללוקח שדה מאביו ומת אביו ואח״כ הקדיש מנין שתהא לפניו כשדה אחוזה תלמוד לומר ואם את שדה מקנתו אשר לא משדה אחוזתו שדה שאינה שדה אחוזה יצתה זו שהיא שדה אחוזה

ואילו רבי יהודה ורבי שמעון היכא דמת אביו ואחר כך הקדישה לא צריכי קרא כי אצטריך קרא היכא דהקדישה ואחר כך מת אביו

מנא להו אי מהאי קרא אימא לכדרבי מאיר הוא דאתא אלא לאו משום דאזלי בתר פדיון

אמר רב נחמן בר יצחק לעולם בעלמא רבי יהודה ורבי שמעון לא אזלי בתר פדיון והכא קרא אשכחו ודרוש א״כ לכתוב קרא ואם את שדה מקנתו אשר לא אחוזתו אי נמי שדה אחוזתו מאי אשר לא משדה אחוזתו את שאינה ראויה להיות שדה אחוזה יצתה זו שראויה להיות שדה אחוזה

אמר רב הונא חרוב המורכב וסדן השקמה תורת אילן עליו ותורת קרקע עליו תורת אילן עליו דהיכא דאקדיש או זבין שני אילנות והאי יש לו קרקע תורת קרקע עליו דלא מזדבן אגב ארעא

ואמר רב הונא עומר שיש בו סאתים תורת עומר עליו ותורת גדיש עליו תורת עומר עליו דשני עומרים שכחה שנים והוא אינן שכחה

תורת גדיש עליו דתנן עומר שיש בו סאתים שכחו אין שכחה

אמר רבה בר בר חנה אמר ריש לקיש חרוב המורכב וסדן השקמה באנו למחלוקת רבי מנחם (בר) יוסי ורבנן

דף עג עמוד א

ולימא מחלוקת רבי שמעון ורבנן הא קמ״ל דרבי מנחם בר׳ יוסי כר׳ שמעון סבירא ליה:

הדרן עלך המוכר את הבית:

מתני׳ המוכר את הספינה מכר את התורן ואת הנס ואת העוגין ואת כל המנהיגין אותה אבל לא מכר לא את העבדים ולא את המרצופין ולא את האנתיקי ובזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה הרי כולן מכורין:

גמ׳ תורן איסקריא וכן הוא אומר (יחזקאל כז, ה) ארז מלבנון לקחו לעשות תורן עליך: נס אדרא וכן הוא אומר (יחזקאל כז, ז) שש ברקמה ממצרים היה מפרשך להיות לך לנס: עוגין תני רבי חייא אלו עוגינין שלה וכן הוא אומר (רות א, יג) הלהן תשברנה עד אשר יגדלו הלהן תעגנה לבלתי היות לאיש:

מנהיגין א״ר אבא אלו המשוטין שלה וכן הוא אומר (יחזקאל כז, ו) אלונים מבשן עשו משוטיך ואבע״א מהכא (יחזקאל כז, כט) וירדו מאניותיהם כל תופשי משוט

תנו רבנן המוכר את הספינה מכר את האיסכלה ואת בור המים שבתוכה רבי נתן אומר המוכר את הספינה מכר את הביצית סומכוס אומר המוכר את הספינה מכר את הדוגית

אמר רבא ביצית היינו דוגית רבי נתן בבלאה הוה קארי לה בוצית כדאמרי אינשי בוציאתא דמיאשן סומכוס דבר ארץ ישראל קארי לה דוגית כדכתיב (עמוס ד, ב) ואחריתכן בסירות דוגה:

אמר רבה אשתעו לי נחותי ימא האי גלא דמטבע לספינה מיתחזי כי צוציתא דנורא חיוורתא ברישא ומחינן ליה באלוותא דחקיק עליה אהיה אשר אהיה יה ה׳ צבאות אמן אמן סלה ונייח

אמר רבה אשתעו לי נחותי ימא בין גלא לגלא תלת מאה פרסי ורומא דגלא תלת מאה פרסי זימנא חדא הוה אזלינן באורחא ודלינן גלא עד דחזינן בי מרבעתיה דכוכבא זוטא והויא לי כמבזר ארבעין גריוי בזרא דחרדלא ואי דלינן טפי הוה מקלינן מהבליה

ורמי לה גלא קלא לחברתה חבירתי שבקת מידי בעלמא דלא שטפתיה דניתי אנא ונאבדיה א״ל פוק חזי גבורתא דמריך מלא חוטא חלא ולא עברי שנאמר (ירמיהו ה, כב) האותי לא תיראו נאם ה׳ אם מפני לא תחילו אשר שמתי חול גבול לים חוק עולם ולא יעברנהו

אמר רבה לדידי חזי לי הורמין בר לילית כי קא רהיט אקופיא דשורא דמחוזא ורהיט פרשא כי רכיב חיותא מתתאיה ולא יכיל ליה זמנא חדא הוה מסרגאן ליה תרתי כודנייתי וקיימן

דף עג עמוד ב

אתרי גישרי דרוגנג ושואר מהאי להאי ומהאי להאי ונקיט תרי מזגי דחמרא בידיה ומוריק מהאי להאי ומהאי להאי ולא נטפא ניטופתא לארעא ואותו היום (תהלים קז, כו) יעלו שמים ירדו תהומות הוה עד דשמעו בי מלכותא וקטלוהו

אמר רבה לדידי חזי לי אורזילא בר יומיה דהוה כהר תבור והר תבור כמה הוי ארבע פרסי ומשאכא דצואריה תלתא פרסי ובי מרבעתא דרישיה פרסא ופלגא רמא כופתא וסכר ליה לירדנא

ואמר רבה בר בר חנה לדידי חזיא לי ההיא אקרוקתא דהויא כי אקרא דהגרוניא ואקרא דהגרוניא כמה הויא שתין בתי אתא תנינא בלעה אתא פושקנצא ובלעה לתנינא וסליק יתיב באילנא תא חזי כמה נפיש חיליה דאילנא אמר רב פפא בר שמואל אי לא הואי התם לא הימני

ואמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה קא אזלינן בספינתא וחזינן ההוא כוורא דיתבא ליה אכלה טינא באוסייה ואדחוהו מיא ושדיוהו לגודא וחרוב מיניה שתין מחוזי ואכול מיניה שתין מחוזי ומלחו מיניה שתין מחוזי ומלאו מחד גלגלא דעיניה תלת מאה גרבי משחא וכי הדרן לבתר תריסר ירחי שתא חזינן דהוה קא מנסרי מגרמי מטללתא ויתבי למבנינהו הנך מחוזי

ואמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה קא אזלינן בספינתא וחזינן ההוא כוורא דיתבא ליה חלתא אגביה וקדח אגמא עילויה סברינן יבשתא היא וסלקינן ואפינן ובשלינן אגביה וכד חם גביה אתהפיך ואי לאו דהוה מקרבא ספינתא הוה טבעינן

ואמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה אזלינן בספינתא וסגאי ספינתא בין שיצא לשיצא דכוארא תלתא יומי ותלתא לילוותא איהו בזקיפא ואנן בשיפולא וכי תימא לא מסגיא ספינתא טובא כי אתא רב דימי אמר כמיחם קומקומא דמיא מסגיא שתין פרסי ושאדי פרשא גירא וקדמה ליה ואמר רב

אשי ההוא גילדנא דימא הואי דאית ליה תרי שייצי

ואמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה אזלינן בספינתא וחזינן ההוא ציפרא דקאים עד קרצוליה במיא ורישיה ברקיע ואמרינן ליכא מיא ובעינן לחות לאקורי נפשין ונפק בת קלא ואמר לן לא תיחותו הכא דנפלת ליה חציצא לבר נגרא הא שב שני ולא קא מטיא אארעא ולאו משום דנפישי מיא אלא משום דרדפי מיא אמר רב אשי ההוא זיז שדי הוא דכתיב (תהלים נ, יא) וזיז שדי עמדי

ואמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה קא אזלינן במדברא וחזינן הנהו אווזי דשמטי גדפייהו משמנייהו וקא נגדי נחלי דמשחא מתותייהו אמינא להו אית לן בגווייכו חלקא לעלמא דאתי חדא דלי גדפא וחדא דלי אטמא כי אתאי לקמיה דרבי אלעזר אמר לי עתידין ישראל ליתן עליהן את הדין

(סימן כעפרא דתכילתא טרקתיה עקרבא לסלתיה)

ואמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה קא אזלינן במדברא ואיתלוי בהדן ההוא טייעא דהוה שקיל עפרא ומורח ליה ואמר הא אורחא לדוכתא פלן והא אורחא לדוכתא פלן אמרי׳ ליה כמה מרחקינן ממיא ואמר לן הבו לי עפרא יהיבנן ליה ואמר לן תמני פרסי תנינן ויהבינן ליה אמר לן דמרחקינן תלתא פרסי אפכית ליה ולא יכילית ליה

אמר לי תא אחוי לך מתי מדבר אזלי חזיתינהו ודמו כמאן דמיבסמי

דף עד עמוד א

וגנו אפרקיד והוה זקיפא ברכיה דחד מינייהו ועייל טייעא תותי ברכיה כי רכיב גמלא וזקיפא רומחיה ולא נגע ביה פסקי חדא קרנא דתכלתא דחד מינייהו ולא הוה מסתגי לן אמר לי דלמא שקלת מידי מינייהו אהדריה דגמירי דמאן דשקיל מידי מינייהו לא מסתגי ליה אזלי אהדרתיה והדר מסתגי לן

כי אתאי לקמיה דרבנן אמרו לי כל אבא חמרא וכל בר בר חנה סיכסא למאי הלכתא עבדת הכי למידע אי כבית שמאי אי כבית הלל איבעי לך למימני חוטין ולמימני חוליות

א״ל תא אחוי לך הר סיני אזלי חזאי דהדרא ליה עקרבא וקיימא כי חמרי חוורתי שמעתי בת קול שאומרת אוי לי שנשבעתי ועכשיו שנשבעתי מי מפר לי

כי אתאי לקמיה דרבנן אמרו לי כל אבא חמרא כל בר בר חנה סיכסא היה לך לומר מופר לך והוא סבר דלמא שבועתא דמבול הוא ורבנן א״כ אוי לי למה

א״ל תא אחוי לך בלועי דקרח (במדבר טז, לב) חזאי תרי ביזעי והוו קא מפקי קוטרא שקל גבבא דעמרא ואמשינה במיא ודעציתה בראשה דרומחא ועייליה התם וכי אפיק הוה איחרך איחרוכי אמר לי אצית מאי שמעת ושמעית דהוו אמרין משה ותורתו אמת והן בדאין אמר לי כל תלתין יומי מהדר להו גיהנם להכא כבשר בקלחת ואמרי הכי משה ותורתו אמת והן בדאין

אמר לי תא אחוי לך היכא דנשקי ארעא ורקיעא אהדדי שקלתא לסילתאי אתנחתא בכוותא דרקיעא אדמצלינא בעיתיה ולא אשכחיתה אמינא ליה איכא גנבי הכא אמר לי האי גלגלא דרקיעא הוא דהדר נטר עד למחר הכא ומשכחת לה

רבי יוחנן משתעי זימנא חדא הוה קא אזלינן בספינתא וחזינן ההוא כוורא דאפקיה לרישיה מימא ודמיין עייניה כתרי סיהרי ונפוץ מיא מתרתי זימיה כתרי מברי דסורא רב ספרא משתעי זימנא חדא הוה קא אזלינן בספינתא וחזינן ההוא כוורא דאפקיה לרישיה מימא והוה ליה קרני וחקיק עליה אנא בריה קלה שבים והוינא תלת מאה פרסי ואזילנא לפומא דלויתן אמר רב אשי ההוא עיזא דימא הוא דבחישא ואית לה קרני

רבי יוחנן משתעי זימנא חדא הוה קא אזלינן בספינתא וחזינן ההיא קרטליתא דהוו קא מקבעי בה אבנים טובות ומרגליות והדרי לה מיני דכוורי דמקרי כרשא נחית

דף עד עמוד ב

בר אמוראי לאתויה ורגש ובעי לשמטיה לאטמיה ושדא זיקא דחלא ונחת נפק בת קלא אמר לן מאי אית לכו בהדי קרטליתא דדביתהו דר״ח בן דוסא דעתידה דשדיא תכלתא בה לצדיקי לעלמא דאתי

רב יהודה הינדוא משתעי זימנא חדא הוה אזלינן בספינתא וחזינן ההוא אבן טבא דהוה הדיר לה תנינא נחית בר אמוראי לאתויה אתא תנינא קא בעי למבלע לה לספינתא אתא פישקנצא פסקיה לרישיה אתהפיכו מיא והוו דמא אתא תנינא חבריה שקליה ותליה ליה וחיה הדר אתא קא בעי בלעא לספינתא הדר אתא ציפרא פסקיה לרישיה שקלוה להיא אבן טבא שדיוה לספינתא הוה הני ציפרי מליחי בהדן אותבינהו עלייהו שקלוה ופרחו להו בהדה

תנו רבנן מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע שהיו באין בספינה והיה ר״א ישן ור׳ יהושע נעור נזדעזע ר׳ יהושע וננער ר״א אמר לו מה זה יהושע מפני מה נזדעזעת אמר לו מאור גדול ראיתי בים אמר לו שמא עיניו של לויתן ראית דכתיב (איוב מא, י) עיניו כעפעפי שחר

אמר רב אשי אמר לי הונא בר נתן זימנא חדא הוה קא אזלינן במדברא והואי אטמא דבשרא בהדן פתחנא ונקרינא ואנחנא אעשבי אדמייתינן ציבי חלם אטמא וטוינן כי הדרן לבתר תריסר ירחי שתא חזינהו להנהו גומרי דהוו קא מלחשי כי אתאי לקמיה דאמימר אמר לי ההוא עישבא סמתרי הוה הנהו גומרי דריתמא הוו

(בראשית א, כא) ויברא אלהים את התנינים הגדולים הכא תרגימו ארזילי דימא ר׳ יוחנן אמר זה לויתן נחש בריח ולויתן נחש עקלתון שנאמר (ישעיהו כז, א) ביום ההוא יפקוד ה׳ בחרבו הקשה וגו׳:

(סימן כל שעה ירדן): אמר רב יהודה אמר רב כל מה שברא הקב״ה בעולמו זכר ונקבה בראם אף לויתן נחש בריח ולויתן נחש עקלתון זכר ונקבה בראם ואלמלי נזקקין זה לזה מחריבין כל העולם כולו מה עשה הקב״ה סירס את הזכר והרג הנקבה ומלחה לצדיקים לעתיד לבא שנאמר (ישעיהו כז, א) והרג את התנין אשר בים

ואף בהמות בהררי אלף זכר ונקבה בראם ואלמלי נזקקין זה לזה מחריבין כל העולם כולו מה עשה הקב״ה סירס הזכר וצינן הנקבה ושמרה לצדיקים לעתיד לבא שנאמר (איוב מ, טז) הנה נא כחו במתניו זה זכר ואונו בשרירי בטנו זו נקבה

התם נמי ליסרסיה לזכר וליצננה לנקבה דגים פריצי וליעביד איפכא איבעית אימא נקבה מליחא מעלי איבעית אימא כיון דכתיב (תהלים קד, כו) לויתן זה יצרת לשחק בו בהדי נקבה לאו אורח ארעא הכא נמי לימלחה לנקבה כוורא מליחא מעלי בשרא מליחא לא מעלי

ואמר רב יהודה אמר רב בשעה שביקש הקב״ה לבראות את העולם אמר לו לשר של ים פתח פיך ובלע כל מימות שבעולם אמר לפניו רבש״ע די שאעמוד בשלי מיד בעט בו והרגו שנאמר (איוב כו, יב) בכחו רגע הים ובתבונתו מחץ רהב

אמר ר׳ יצחק ש״מ שרו של ים רהב שמו ואלמלא מים מכסין אותו אין כל בריה יכולה לעמוד בריחו שנאמר (ישעיהו יא, ט) לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי וגו׳ כמים לים מכסים אל תקרי לים מכסים אלא לשרה של ים מכסים

ואמר רב יהודה אמר רב ירדן יוצא ממערת פמייס תניא נמי הכי ירדן יוצא ממערת פמייס ומהלך בימה של סיבכי ובימה של טבריא ומתגלגל ויורד לים הגדול ומתגלגל ויורד עד שמגיע לפיו של לויתן שנאמר (איוב מ, כג) יבטח כי יגיח ירדן אל פיהו מתקיף לה רבא בר עולא האי בבהמות בהררי אלף כתיב אלא אמר רבא בר עולא אימתי בהמות בהררי אלף בטוחות בזמן שמגיח ירדן בפיו של לויתן

(סימן ימים גבריאל רעב) כי אתא רב דימי א״ר יוחנן מאי דכתיב (תהלים כד, ב) כי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה אלו שבעה ימים וארבעה נהרות שמקיפין את ארץ ישראל ואלו הן שבעה ימים ימה של טבריא וימה של סדום וימה של חילת וימה של חילתא וימה של סיבכי וים אספמיא וים הגדול ואלו הן ארבעה נהרות ירדן וירמוך וקירומיון ופיגה

כי אתא רב דימי א״ר יונתן עתיד גבריאל לעשות

דף עה עמוד א

קניגיא עם לויתן שנאמר (איוב מ, כה) התמשוך לויתן בחכה ובחבל תשקיע לשונו ואלמלא הקב״ה עוזרו אין יכול לו שנאמר (איוב מ, יט) העושו יגש חרבו

כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן בשעה שלויתן רעב מוציא הבל מפיו ומרתיח כל מימות שבמצולה שנאמר (איוב מא, כג) ירתיח כסיר מצולה ואלמלא מכניס ראשו לגן עדן אין כל בריה יכולה לעמוד בריחו שנאמר (איוב מא, כג) ים ישים כמרקחה

ובשעה שצמא עושה תלמים תלמים בים שנאמר (איוב מא, כד) אחריו יאיר נתיב אמר רב אחא בר יעקב אין תהום חוזר לאיתנו עד שבעים שנה שנאמר (איוב מא, כד) יחשוב תהום לשיבה ואין שיבה פחותה משבעים

אמר רבה א״ר יוחנן עתיד הקב״ה לעשות סעודה לצדיקים מבשרו של לויתן שנאמר (איוב מ, ל) יכרו עליו חברים ואין כרה אלא סעודה שנאמר (מלכים ב ו, כג) ויכרה להם כרה גדולה ויאכלו וישתו ואין חברים אלא תלמידי חכמים שנאמר (שיר השירים ח, יג) היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני

והשאר מחלקין אותו ועושין בו סחורה בשוקי ירושלים שנאמר (איוב מ, ל) יחצוהו בין כנענים ואין כנענים אלא תגרים שנאמר (הושע יב, ח) כנען בידו מאזני מרמה לעשק אהב ואי בעית אימא מהכא (ישעיהו כג, ח) אשר סוחריה שרים כנעניה נכבדי ארץ

ואמר רבה א״ר יוחנן עתיד הקב״ה לעשות סוכה לצדיקים מעורו של לויתן שנאמר (איוב מ, לא) התמלא בשכות עורו זכה עושין לו סוכה לא זכה עושין לו צלצל שנאמר (איוב מ, לא) ובצלצל דגים ראשו

זכה עושין לו צלצל לא זכה עושין לו ענק שנאמר (משלי א, ט) וענקים לגרגרותיך זכה עושין לו ענק לא זכה עושין לו קמיע שנאמר (איוב מ, כט) ותקשרנו לנערותיך

והשאר פורסו הקב״ה על חומות ירושלים וזיוו מבהיק מסוף העולם ועד סופו שנאמר (ישעיהו ס, ג) והלכו גוים לאורך ומלכים לנוגה זרחך:

(ישעיהו נד, יב) ושמתי כדכד שמשותיך א״ר שמואל בר נחמני פליגי תרי מלאכי ברקיעא גבריאל ומיכאל ואמרי לה תרי אמוראי במערבא ומאן אינון יהודה וחזקיה בני רבי חייא חד אמר שוהם וחד אמר ישפה אמר להו הקב״ה להוי כדין וכדין

(ישעיהו נד, יב) ושעריך לאבני אקדח כי הא דיתיב רבי יוחנן וקא דריש עתיד הקב״ה להביא אבנים טובות ומרגליות שהם שלשים על שלשים וחוקק בהן עשר על עשרים ומעמידן בשערי ירושלים לגלג עליו אותו תלמיד השתא כביעתא דציצלא לא משכחינן כולי האי משכחינן

לימים הפליגה ספינתו בים חזא מלאכי השרת דיתבי וקא מינסרי אבנים טובות ומרגליות שהם ל׳ על ל׳ וחקוק בהן עשר ברום עשרים אמר להו הני למאן אמרו ליה שעתיד הקב״ה להעמידן בשערי ירושלים אתא לקמיה דרבי יוחנן אמר ליה דרוש רבי לך נאה לדרוש כאשר אמרת כן ראיתי אמר לו ריקא אלמלא (לא) ראית לא האמנת מלגלג על דברי חכמים אתה נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות

מיתיבי (ויקרא כו, יג) ואולך אתכם קוממיות רבי מאיר אומר מאתים אמה כשתי קומות של אדם הראשון

רבי יהודה אומר מאה אמה כנגד היכל וכתליו שנאמר (תהלים קמד, יב) אשר בנינו כנטיעים מגודלים בנעוריהם בנותינו כזויות מחוטבות תבנית היכל כי קאמר ר׳ יוחנן לכווי דבי זיקא

ואמר רבה א״ר יוחנן עתיד הקב״ה לעשות שבע חופות לכל צדיק וצדיק שנאמר (ישעיהו ד, ה) וברא ה׳ על כל מכון הר ציון ועל מקראיה ענן יומם ועשן ונוגה אש להבה לילה כי על כל כבוד חופה מלמד שכל אחד ואחד עושה לו הקדוש ברוך הוא חופה לפי כבודו

עשן בחופה למה אמר רבי חנינא שכל מי שעיניו צרות בתלמידי חכמים בעולם הזה מתמלאות עיניו עשן לעולם הבא ואש בחופה למה אמר רבי חנינא מלמד שכל אחד ואחד נכוה מחופתו של חבירו אוי לה לאותה בושה אוי לה לאותה כלימה

כיוצא בדבר אתה אומר (במדבר כז, כ) ונתתה מהודך עליו ולא כל הודך זקנים שבאותו הדור אמרו פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה אוי לה לאותה בושה אוי לה לאותה כלימה

אמר רבי חמא (בר) חנינא עשר חופות עשה הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון בגן עדן שנאמר (יחזקאל כח, יג) בעדן גן אלהים היית כל אבן יקרה וגו׳ מר זוטרא אמר אחת עשרה שנאמר כל אבן יקרה אמר רבי יוחנן וגרוע שבכולן זהב דקא חשיב ליה לבסוף

מאי (יחזקאל כח, יג) מלאכת תופיך ונקביך בך אמר רב יהודה אמר רב אמר לו הקדוש ברוך הוא לחירם מלך צור בך נסתכלתי ובראתי נקבים נקבים באדם ואיכא דאמרי הכי קאמר בך נסתכלתי

דף עה עמוד ב

וקנסתי מיתה על אדם הראשון

מאי (ישעיהו ד, ה) ועל מקראיה אמר רבה א״ר יוחנן לא כירושלים של עולם הזה ירושלים של עולם הבא ירושלים של עולם הזה כל הרוצה לעלות עולה של עולם הבא אין עולין אלא המזומנין לה

ואמר רבה א״ר יוחנן עתידין צדיקים שנקראין על שמו של הקב״ה שנאמר (ישעיהו מג, ז) כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו (וא״ר) שמואל בר נחמני א״ר יוחנן ג׳ נקראו על שמו של הקב״ה ואלו הן צדיקים ומשיח וירושלים

צדיקים הא דאמרן משיח דכתיב (ירמיהו כג, ו) וזה שמו אשר יקראו ה׳ צדקנו ירושלים דכתיב (יחזקאל מח, לה) סביב שמונה עשר אלף ושם העיר מיום ה׳ שמה אל תקרי שמה אלא שמה א״ר אלעזר עתידין צדיקים שאומרים לפניהן קדוש כדרך שאומרים לפני הקב״ה שנאמר (ישעיהו ד, ג) והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו

ואמר רבה א״ר יוחנן עתיד הקב״ה להגביה את ירושלים ג׳ פרסאות למעלה שנאמר (זכריה יד, י) וראמה וישבה תחתיה מאי תחתיה כתחתיה וממאי דהאי תחתיה תלתא פרסי הויא אמר רבה אמר לי ההוא סבא לדידי חזי לי ירושלים קמייתא ותלתא פרסי הויא

ושמא תאמר יש צער לעלות תלמוד לומר (ישעיהו ס, ח) מי אלה כעב תעופינה וכיונים אל ארובותיהם אמר רב פפא ש״מ האי עיבא תלתא פרסי מידלי

אמר רבי חנינא בר פפא בקש הקדוש ברוך הוא לתת את ירושלים במדה שנאמר (זכריה ב, ו) ואומר אנה אתה הולך ויאמר אלי למוד את ירושלים לראות כמה רחבה וכמה ארכה

אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא רבש״ע הרבה כרכים בראת בעולמך של אומות העולם ולא נתת מדת ארכן ומדת רחבן ירושלים ששמך בתוכה ומקדשך בתוכה וצדיקים בתוכה אתה נותן בה מדה מיד (זכריה ב, ח) ויאמר אליו רוץ דבר אל הנער הלז לאמר פרזות תשב ירושלם מרוב אדם ובהמה בתוכה

אמר ריש לקיש עתיד הקב״ה להוסיף על ירושלם אלף טפף גינואות אלף קפל מגדלים אלף ליצוי בירניות אלף ושני שילה טוטפראות וכל אחת ואחת הויא כצפורי בשלוותה

תניא א״ר יוסי אני ראיתי צפורי בשלוותה והיו בה מאה ושמונים אלף שווקים של מוכרי ציקי קדירה

(יחזקאל מא, ו) והצלעות צלע אל צלע שלש ושלשים פעמים מאי שלש ושלשים פעמים א״ר לוי אמר רב פפי משום ר׳ יהושע דסכני אם ג׳ ירושלים הן כל אחת ואחת יש בה שלשים מדורין למעלה אם שלשים ירושלים הן כל אחת ואחת יש בה שלשה מדורין למעלה:

איתמר ספינה רב אמר כיון שמשך כל שהוא קנה ושמואל אמר לא קנה עד שימשוך את כולה

לימא כתנאי כיצד במסירה אחזה בטלפה בשערה באוכף שעליה בשליף שעליה בפרומביא שבפיה בזוג שבצוארה קנאה כיצד במשיכה קורא לה והיא באה או שהכישה במקל ורצתה לפניו כיון שעקרה יד ורגל קנאה רבי אחי ואמרי לה ר׳ אחא אומר עד שתהלך מלא קומתה

לימא רב דאמר כתנא קמא ושמואל דאמר כרבי אחא אמר לך רב אנא דאמרי אפילו לרבי אחא עד כאן לא קאמר רבי אחא אלא בבעלי חיים דאע״ג דעקרה יד ורגל בדוכתה קיימא אבל ספינה כיון דנדה בה פורתא נדה לה כולה

ושמואל אמר אנא דאמרי אפילו כתנא קמא עד כאן לא קאמר תנא קמא אלא בבעלי חיים דכיון דמיעקרא יד ורגל אידך למיעקר קיימא אבל ספינה אי משיך לה כולה אין אי לא לא

לימא כהני תנאי דתניא ספינה נקנית במשיכה ר׳ נתן אומר ספינה ואותיות נקנות במשיכה

דף עו עמוד א

ובשטר

אותיות מאן דכר שמייהו חסורי מחסרא והכי קתני ספינה נקנית במשיכה ואותיות במסירה רבי נתן אומר ספינה ואותיות נקנות במשיכה ובשטר

שטר לספינה למה לי מטלטלי היא אלא לאו הכי קתני ספינה נקנית במשיכה ואותיות במסירה רבי נתן אומר ספינה במשיכה ואותיות בשטר

ספינה במשיכה היינו תנא קמא אלא דרב ושמואל איכא בינייהו לא דכולי עלמא אי כרב אי כשמואל ובספינה כולי עלמא לא פליגי

כי פליגי באותיות והכי קאמר ליה ר׳ נתן לתנא קמא בספינה ודאי מודינא לך באותיות אי איכא שטר אין אי לא לא

ובפלוגתא דהני תנאי דתניא אותיות נקנות במסירה דברי רבי וחכמים אומרים בין כתב ולא מסר בין מסר ולא כתב לא קנה עד שיכתוב וימסור

במאי אוקימתא כרבי ספינה נמי תיקני במסירה דתניא ספינה נקנית במסירה דברי רבי וחכמים אומרים לא קנה

דף עו עמוד ב

עד שימשכנה או עד שישכור את מקומה

לא קשיא כאן ברשות הרבים כאן בסימטא

במאי אוקימתא להא בתרייתא ברשות הרבים אימא סיפא וחכמים אומרים לא קנה עד שימשכנה ואי ברשות הרבים ממאן אוגיר ותו משיכה ברשות הרבים מי קניא והא אביי ורבא דאמרי תרוייהו מסירה קונה ברשות הרבים ובחצר שאינה של שניהם משיכה קונה בסימטא ובחצר שהיא של שניהם והגבהה קונה בכל מקום

מאי עד שימשכנה נמי דקאמר ומאי עד שישכור את מקומה דקאמר הכי קאמר עד שימשכנה מרה״ר לסימטא ואם רשות בעלים היא לא קנה עד שישכור את מקומה

לימא אביי ורבא דאמרי כרבי

אמר רב אשי אי דאמר ליה לך חזק וקני הכי נמי הכא במאי עסקינן דאמר ליה לך משוך וקני

מר סבר קפידא ומר סבר מראה מקום הוא לו

אמר רב פפא האי מאן דמזבין ליה שטרא לחבריה צריך למיכתב ליה קני הוא וכל שעבודא דביה אמר רב אשי אמריתה לשמעתא קמיה דרב כהנא ואמרית ליה טעמא דכתב ליה הכי הא לא כתב ליה הכי לא קני

וכי לצור על פי צלוחיתו הוא צריך אמר לי אין לצור ולצור

דף עז עמוד א

אמר אמימר הלכתא אותיות נקנות במסירה כרבי אמר ליה רב אשי לאמימר גמרא או סברא אמר ליה גמרא אמר רב אשי סברא נמי הוא דאותיות מילי נינהו ומילי במילי לא מיקנין

ולא והאמר רבה בר יצחק אמר רב שני שטרות הם זכו בשדה לפלוני וכתבו לו את השטר חוזר בשטר ואינו חוזר בשדה

ע״מ שתכתבו לו את השטר חוזר בין בשטר בין בשדה

ורב חייא בר אבין אמר רב הונא שלשה שטרות הן תרי הא דאמרן אידך אם קדם מוכר וכתב את השטר

דף עז עמוד ב

כאותה ששנינו כותבין שטר למוכר אע״פ שאין לוקח עמו כיון שהחזיק זה בקרקע נקנה שטר בכל מקום שהוא וזו היא ששנינו נכסים שאין להן אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות בכסף ושטר וחזקה

אגב שאני דהא מטבע דלא ניקני בחליפין ואגב ארעא ניקני

כי הא דרב פפא הוו ליה תריסר אלפי זוזי בי חוזאי אקנינהו ניהליה לרב שמואל בר אחא אגב אסיפא דביתיה כי אתא נפק לאפיה עד תווך:

אבל לא מכר לא את העבדים ולא את המרצופין ולא את האנתיקי וכו׳: מאי אנתיקי אמר רב פפא עיסקא דבגווה:

מתני׳ מכר את הקרון לא מכר את הפרדות מכר את הפרדות לא מכר את הקרון מכר את הצמד לא מכר את הבקר מכר את הבקר לא מכר את הצמד ר׳ יהודה אומר הדמים מודיעין כיצד אמר לו מכור לי צימדך במאתים זוז הדבר ידוע שאין הצמד במאתים זוז וחכמים אומרים אין הדמים ראיה:

גמ׳ תני רב תחליפא בר מערבא קמיה דרבי אבהו מכר את הקרון מכר את הפרדות והא אנן לא מכר תנן אמר ליה איסמייה אמר ליה לא תיתרגם מתניתיך באדוקין בו:

מכר את הצמד לא מכר את הבקר וכו׳: היכי דמי אילימא דקרו לצימדא צימדא ולבקר בקר פשיטא צימדא זבין ליה בקר לא זבין ליה ואלא דקרו ליה נמי לבקר צימדא כוליה זבין ליה

לא צריכא באתרא דקרו ליה לצימדא צימדא ולבקר בקר ואיכא נמי דקרו לבקר צימדא ר׳ יהודה סבר הדמים מודיעין ורבנן סברי אין הדמים ראיה ואי אין הדמים ראיה ליהוי ביטול מקח

דף עח עמוד א

וכי תימא ביטול מקח לרבנן לית להו ולא והתנן רבי יהודה אומר המוכר ס״ת בהמה ומרגלית אין להן אונאה אמרו לו לא אמרו אלא את אלו

מאי אין דמים ראיה נמי דקתני דהוי ביטול מקח ואיבעית אימא כי אמור רבנן אונאה וביטול מקח בכדי שהדעת טועה אבל בכדי שאין הדעת טועה לא אימור מתנה יהב ליה:

מתני׳ המוכר את החמור לא מכר כליו נחום המדי אומר מכר כליו רבי יהודה אומר פעמים מכורין פעמים אינן מכורין כיצד היה חמור לפניו וכליו עליו ואמר לו מכור לי חמורך זה הרי כליו מכורין חמורך הוא אין כליו מכורין:

גמ׳ אמר עולא מחלוקת בשק ודיסקיא וכומני דתנא קמא סבר סתם חמור לרכוב קאי ונחום המדי סבר סתם חמור למשאוי קאי אבל אוכף ומרדעת קילקלי וחבק ד״ה מכורין

מיתיבי חמור וכליו אני מוכר לך ה״ז מכר את האוכף ואת המרדעת ואת הקילקלי ואת החבק אבל לא מכר שק ודיסקיא וכומני ובזמן שאמר לו היא וכל מה שעליה הרי כולן מכורין טעמא דא״ל חמור וכליו הוא דקני אוכף ומרדעת הא לא א״ל הכי לא

הוא הדין דאע״ג דלא אמר ליה חמור וכליו נמי אוכף ומרדעת מכורין והא קמ״ל דאע״ג דאמר ליה חמור וכליו שק ודיסקיא וכומני לא קני

מאי כומני אמר רב פפא בר שמואל מרכבתא דנשי

איבעיא להו בעודן עליו מחלוקת אבל בשאינן עליו מודה להו נחום המדי או דלמא בשאינן עליו מחלוקת אבל בעודן עליו מודו ליה רבנן לנחום תא שמע ובזמן שאמר לו הוא וכל מה שעליו הרי כולן מכורין

אי אמרת בשלמא בעודן עליו מחלוקת הא מני רבנן היא אלא אי אמרת בשאין עודן עליו מחלוקת אבל בעודן עליו דברי הכל מכורין הא מני

לעולם בשאין עודן עליו מחלוקת ורבנן היא ואימא ובזמן שאמר לו הוא וכל מה שראוי להיות עליו

תא שמע רבי יהודה אומר פעמים מכורין פעמים שאינן מכורין מאי לאו אמאי דקאמר תנא קמא קאי רבי יהודה לא רבי יהודה

דף עח עמוד ב

מלתא אחריתי קאמר

א״ל רבינא לרב אשי ת״ש מכר את הקרון לא מכר את הפרדות ותני רב תחליפא בר מערבא קמיה דרבי אבהו מכר את הקרון מכר את הפרדות וא״ל והא אנן לא מכר תנן ואמר ליה איסמייה ואמר ליה לא תתרגם מתניתך באדוקים בו

מכלל דמתני׳ בשאין אדוקים בו ומדרישא בשאין עודן עליו סיפא נמי בשאין עודן עליו

אדרבה אימא רישא אבל לא מכר לא את העבדים ולא את האנתיקי ואמרינן מאי אנתיקי אמר רב פפא עיסקא דבגוה ומדרישא בעודן עליו סיפא נמי בעודן עליו אלא תנא מילי מילי קתני

[סימן זגם נסן] אמר אביי ר״א ורשב״ג ור׳ מאיר ורבי נתן וסומכוס ונחום המדי כולהו סבירא להו כי מזבין איניש מידי איהו וכל תשמישתיה מזבין

ר״א דתנן ר״א אומר המוכר את בית הבד מכר את הקורה רשב״ג דתנן רשב״ג אומר המוכר את העיר מכר את הסנטר ר׳ מאיר דתניא ר׳ מאיר אומר מכר את הכרם מכר תשמישי הכרם רבי נתן וסומכוס ביצית ודוגית נחום המדי הא דאמרן:

רבי יהודה אומר פעמים מכורין וכו׳: מאי שנא חמורך זו ומאי שנא חמורך הוא

אמר רבא חמורך זו ידע דחמרא דידיה הוא והאי דקא א״ל זו משום כליו קא״ל חמורך הוא דלא ידע דחמרא דידיה הוא והכי קא״ל חמורך הוא שתמכרנה לי:

מתני׳ המוכר את החמור מכר את הסיח מכר את הפרה לא מכר את בנה מכר אשפה מכר זבלה מכר בור מכר מימיה מכר כוורת מכר דבורים מכר שובך מכר יונים:

גמ׳ היכי דמי אי דאמר ליה היא ובנה אפילו פרה ובנה נמי אי דלא א״ל היא ובנה אפילו חמור נמי לא

אמר רב פפא דאמר ליה חמור מניקה ופרה מניקה אני מוכר לך בשלמא פרה איכא למימר לחלבה בעי לה אלא חמור מאי קא״ל שמע מינה היא ובנה קאמר ליה ואמאי קרי ליה סיח שמהלך אחר סיחה נאה

א״ר שמואל בר נחמן א״ר יוחנן מאי דכתיב (במדבר כא, כז) על כן יאמרו המושלים וגו׳

המושלים אלו המושלים ביצרם בואו חשבון בואו ונחשב חשבונו של עולם הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה

תבנה ותכונן אם אתה עושה כן תבנה בעולם הזה ותכונן לעולם הבא עיר סיחון אם משים אדם עצמו כעיר זה שמהלך אחר סיחה נאה מה כתיב אחריו כי אש יצאה מחשבון וגו׳ תצא אש ממחשבין ותאכל את שאינן מחשבין

ולהבה מקרית סיחון מקרית צדיקים שנקראו שיחין אכלה ער מואב זה המהלך אחר יצרו כעיר זה שמהלך אחר סיחה נאה בעלי במות ארנון אלו גסי הרוח דאמר מר כל אדם שיש בו גסות הרוח נופל בגיהנם

ונירם אמר רשע אין רם אבד חשבון אבד חשבונו של עולם עד דיבון אמר הקב״ה המתן עד שיבא דין ונשים

דף עט עמוד א

עד נפח עד שתבא אש שאינה צריכה ניפוח עד מידבא עד שתדאיב נשמתן ואמרי לה עד דעביד מאי דבעי

אמר רב יהודה אמר רב כל הפורש מדברי תורה אש אוכלתו שנאמר (יחזקאל טו, ז) ונתתי [את] פני בהם מהאש יצאו והאש תאכלם

כי אתא רב דימי א״ר יונתן כל הפורש עצמו מד״ת נופל בגיהנם שנאמר (משלי כא, טז) אדם תועה מדרך השכל בקהל רפאים ינוח ואין רפאים אלא גיהנם שנאמר (משלי ט, יח) ולא ידע כי רפאים שם בעמקי שאול קרואיה:

מכר אשפה מכר זבלה וכו׳: תנן התם כל הראוי למזבח ולא לבדק הבית לבדק הבית ולא למזבח לא למזבח ולא לבדק הבית מועלין בהן ובמה שבתוכן

כיצד הקדיש בור מלאה מים אשפות מלאות זבל שובך מלא יונים שדה מלאה עשבים אילן נשוי פירות מועלין בהן ובמה שבתוכן

אבל הקדיש בור ואחר כך נתמלא מים אשפה ואחר כך נתמלאה זבל שובך ואח״כ נתמלא יונים אילן ואחר כך נשא פירות שדה ואחר כך נתמלאה עשבים מועלין בהן ואין מועלין במה שבתוכן דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר המקדיש את השדה ואת האילן מועלין בהן ובגידוליהם מפני שהן גידולי הקדש

תניא אמר רבי נראין דברי ר׳ יהודה בבור ושובך ודברי ר׳ יוסי בשדה ואילן האי מאי בשלמא נראין דברי ר׳ יהודה בבור ושובך מכלל דפליג אשדה ואילן

אלא נראין דברי רבי יוסי בשדה ואילן מכלל דפליג בבור ושובך והא רבי יוסי שדה ואילן קאמר

וכי תימא לדבריו דרבי יהודה קאמר והתניא אמר רבי יוסי אין אני רואה דבריו של ר׳ יהודה בשדה ואילן מפני שהן גידולי הקדש בשדה ואילן הוא דאינו רואה הא בבור ושובך רואה

הכי קאמר נראין דברי רבי יהודה לרבי יוסי בבור ושובך שאף רבי יוסי לא נחלק עליו אלא בשדה ואילן אבל בבור ושובך מודי ליה

תנו רבנן הקדישן ריקנין ואח״כ נתמלאו מועלין בהן ואין מועלין במה שבתוכן רבי אלעזר ברבי שמעון אומר אף מועלין במה שבתוכן

אמר רבה מחלוקת בשדה ואילן דתנא קמא סבר לה כרבי יהודה ורבי אלעזר ברבי שמעון סבר לה כר׳ יוסי אבל בבור ושובך דברי הכל מועלין בהן ואין מועלין במה שבתוכן

א״ל אביי ואלא הא דתניא הקדישן מלאין מועלין בהן ובמה שבתוכן ורבי אלעזר ברבי שמעון מחליף

דף עט עמוד ב

ואי בשדה ואילן אמאי מחליף אלא אמר רבה מחלוקת בבור ושובך אבל בשדה ואילן דברי הכל מועלין בהן ובמה שבתוכן

ובבור ושובך בריקנין במאי פליגי ובמלאין במאי פליגי בריקנין פליגי בפלוגתא דרבי מאיר ורבנן

דתנא קמא סבר לה כרבנן דאמרי אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ור״א ברבי שמעון סבר כר״מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם

אימור דשמעת ליה לרבי מאיר כגון פירות דקל דעבידי דאתו הני מי יימר דאתו אמר רבא משכחת לה במים הבאין דרך חצרו לבור ויונים הבאין דרך שובכו לשובך

ובמלאים במאי פליגי אמר רבא כגון שהקדיש בור סתם ור׳ אלעזר ברבי שמעון סבר לה כאבוה דאמר דנין דין גבוה מדין הדיוט

מה דין הדיוט מצי אמר בירא זביני לך מיא לא זביני לך אף דין גבוה בירא אקדיש מיא לא אקדיש (ות״ק סבר אין דנין דין גבוה מדין הדיוט)

ודין הדיוט לא והתנן מכר בור מכר מימיו אמר רבא מתני׳ יחידאה היא דתניא מכר בור לא מכר מימיו ר׳ נתן אומר מכר בור מכר מימיו:

דף פ עמוד א

מתני׳ הלוקח פירות שובך מחבירו מפריח בריכה ראשונה פירות כוורת נוטל ג׳ נחילים ומסרס חלות דבש מניח שתי חלות זיתים לקוץ מניח שתי גרופיות:

גמ׳ והתניא בריכה ראשונה ושניה אמר רב כהנא לא קשיא הא לה הא לאמה

מאי שנא אמה דמיצטוותא אברתא ואזוגא דשבקינן לה איהי נמי תיצטוותא אאמה ואזוגא דשבקינן לה אמה אברתא מיצטוותא ברתא אאמה לא מיצטוותא:

פירות כוורת נוטל ג׳ נחילין ומסרס: במה מסרסן אמר רב יהודה אמר שמואל בחרדל אמרי במערבא משמיה דר׳ יוסי בר חנינא לא חרדל מסרסן אלא מתוך שפיהן חד חוזרות ואוכלות את דובשנן

ר׳ יוחנן אמר נוטל שלשה נחילין בסירוס במתניתא תנא נוטל ג׳ נחילין בזה אחר זה מכאן ואילך נוטל אחת ומניח אחת:

חלות דבש מניח שתי חלות וכו׳: אמר רב כהנא דבש בכוורת אינו יוצא מידי מאכל לעולם אלמא קסבר לא בעי מחשבה

מיתיבי דבש בכוורת אינו לא אוכל ולא משקה אמר אביי לא צריכא אלא לאותן שתי חלות רבא אמר רבי אליעזר היא

דף פ עמוד ב

דתנן כוורת דבורים ר״א אומר הרי היא כקרקע וכותבין עליה פרוזבול

ואינה מקבלת טומאה במקומה והרודה ממנה בשבת חייב חטאת

וחכמים אומרים אין כותבין עליה פרוזבול ואינה כקרקע ומקבלת טומאה במקומה והרודה ממנה בשבת פטור

א״ר אלעזר מאי טעמא דרבי אליעזר דכתיב (שמואל א יד, כז) ויטבול אותה ביערת הדבש וכי מה ענין יער אצל דבש אלא לומר לך מה יער התולש ממנו בשבת חייב חטאת אף דבש הרודה ממנו בשבת חייב חטאת

מיתיבי דבש הזב מכוורתו אינו לא אוכל ולא משקה בשלמא לאביי ניחא

אלא לרבא קשיא אמר רב זביד כגון שזב ע״ג כלי מאוס רב אחא בר יעקב אמר כגון שזב על גבי קשקשין

מיתיבי דבש בכוורתו אינו לא אוכל ולא משקה חישב עליו לאכילה מטמא טומאת אוכלין למשקין מטמא טומאת משקין בשלמא לאביי ניחא

אלא לרבא קשיא

אמר לך רבא תריץ הכי חישב עליו לאכילה אינו מטמא טומאת אוכלין למשקין אינו מטמא טומאת משקין תניא כוותיה דרב כהנא דבש בכוורתו מטמא טומאת אוכלין שלא במחשבה:

זיתים לקוץ מניח שתי גרופיות: תנו רבנן הלוקח אילן מחבירו לקוץ מגביה מן הקרקע טפח וקוצץ בתולת השקמה ג׳ טפחים סדן השקמה ב׳ טפחים בקנים ובגפנים מן הפקק ולמעלה בדקלים ובארזים חופר ומשרש לפי שאין גזען מחליף

ובתולת השקמה ג׳ טפחים בעינן ורמינהי אין קוצצין בתולת השקמה בשביעית מפני שהיא עבודה

ר׳ יהודה אומר כדרכו אסור אלא מגביה י׳ טפחים וקוצץ או גומם מעם הארץ הוא דקשי הא אידך מעלי לה

אמר אביי ג׳ טפחים מעלי לה מעם הארץ ודאי קשי לה מכאן ואילך לא מקשי קשי לה ולאו עלויי מעלי לה גבי שביעית עבדינן מידי דודאי קשי לה גבי מקח וממכר עבדינן מידי דודאי מעלי לה

בדקלים ובארזים חופר ומשרש לפי שאין גזען מחליף וארז אין גזעו מחליף והא דריש ר׳ חייא בר לולייני מאי דכתיב (תהלים צב, יג) צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה אם נאמר תמר למה נאמר ארז ואם נאמר ארז למה נאמר תמר

אילו נאמר ארז ולא נאמר תמר הייתי אומר מה ארז אין עושה פירות אף צדיק אין עושה פירות לכך נאמר תמר

ואם נאמר תמר ולא נאמר ארז הייתי אומר מה תמר אין גזעו מחליף אף צדיק אין גזעו מחליף לכך נאמר ארז

אלא הכא במאי עסקינן בשאר מיני ארזים כדרבה בר רב הונא דאמר רבה בר רב הונא אמרי בי רב י׳ מיני ארזים הן שנאמר (ישעיהו מא, יט) אתן במדבר ארז שיטה והדס ועץ שמן אשים וגו׳ ארז ארזא שיטה תורניתא הדס אסא עץ שמן אפרסמא ברוש ברתי תדהר שאגא ותאשור שורבינא

הני ז׳ הוי כי אתא רב דימי אמר הוסיפו עליהן אלונים אלמונים אלמוגים אלונים בוטני אלמונים בלוטי אלמוגים

דף פא עמוד א

כסיתא איכא דאמרי ערונים ערמונים אלמוגים ערונים ערי ערמונים דולבי אלמוגים כסיתא:

מתני׳ הקונה שני אילנות בתוך שדה חבירו הרי זה לא קנה קרקע רבי מאיר אומר קנה קרקע הגדילו לא ישפה והעולה מן הגזע שלו ומן השרשים של בעל הקרקע ואם מתו אין לו קרקע

קנה שלשה קנה קרקע הגדילו ישפה והעולה מן הגזע ומן השרשין שלו ואם מתו יש לו קרקע:

גמ׳ תנן התם הקונה שני אילנות בתוך של חבירו מביא ואינו קורא ר״מ אומר מביא וקורא

אמר רב יהודה אמר שמואל מחייב היה ר״מ אף בלוקח פירות מן השוק ממאי מדקתני משנה יתירא מכדי תנא ליה דיש לו קרקע פשיטא דמביא וקורא

אלא ש״מ מחייב היה ר״מ אף בלוקח פירות מן השוק

והא כתיב (דברים כו, ב) אשר תביא מארצך ההוא למעוטי חוצה לארץ

והא כתיב (שמות כג, יט) אדמתך למעוטי אדמת עכו״ם והכתיב אשר נתתה לי דיהבת לי זוזי וזבני בהו

מתיב רבה הקונה אילן אחד בתוך של חבירו מביא ואינו קורא לפי שלא קנה קרקע דברי ר״מ תיובתא

א״ל ר״ש בן אליקים לר׳ אלעזר

דף פא עמוד ב

מאי טעמא דר״מ באילן אחד ומ״ט דרבנן בשני אילנות אמר לו דבר שהראשונים לא אמרו בו טעם תשאלני בבית המדרש כדי לביישני

אמר רבה מאי קושיא דלמא ר״מ באילן אחד ספוקי מספקא ליה ורבנן בשני אילנות ספוקי מספקא להו

ומי מספקא ליה והא קתני לפי שלא קנה קרקע דברי ר״מ אימא שמא לא קנה קרקע

וליחוש דדלמא לאו ביכורים נינהו וקא מעייל חולין לעזרה דמקדיש להו והא בעי מיכלינהו דפריק להו ודלמא לאו בכורים נינהו וקא מפקע להו מתרומה ומעשר דמפריש להו

בשלמא תרומה גדולה יהיב לה לכהן מעשר שני נמי יהיב ליה לכהן מעשר עני נמי יהיב ליה לכהן עני אלא מעשר ראשון דלוי הוא למאן יהיב ליה

דיהיב ליה לכהן כר״א בן עזריה דתניא תרומה גדולה לכהן מעשר ראשון ללוי דברי רבי עקיבא רבי אלעזר בן עזריה אומר מעשר ראשון אף לכהן ודלמא בכורים נינהו ובעו קרייה קרייה לא מעכבת

ולא והאמר ר׳ זירא כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו ושאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו

דעביד להו כר׳ יוסי בר חנינא דאמר בצרן ושגרן ביד שליח ומת שליח בדרך מביא ואינו קורא מאי טעמא דכתיב (דברים כו, ב) ולקחת והבאת

דף פב עמוד א

עד שתהא לקיחה והבאה כאחד והא ליכא א״ל רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי מכדי פסוקי נינהו ליקרי

א״ל משום דמחזי כשיקרא רב משרשיא בריה דרב חייא אמר דלמא אתי לאפקועינהו מתרומה ומעשר:

הגדילו לא ישפה כו׳: היכי דמי מן הגזע והיכי דמי מן השרשין

א״ר יוחנן כל שרואה פני חמה זהו מן הגזע ושאינו רואה פני חמה זהו מן השרשין

וליחוש דלמא מסקא ארעא שירטון וא״ל תלתא זבינת לי ואית לי ארעא אלא אמר רב נחמן יקוץ וכן אמר רבי יוחנן יקוץ

אמר רב נחמן נקיטינן דקל אין לו גזע סבר רב זביד למימר אין לו גזע לבעל דקל דכיון דלמחפר ולשרש קאי אסוחי מסח דעתיה

מתקיף לה רב פפא והא קונה שני אילנות דלמחפר ולמשרש קיימי וקתני דיש לו גזע אלא אמר רב פפא אין לו גזע לבעל דקל לפי שאין מוציא גזע

ולרב זביד קשיא מתניתין דזבין לחמש שנין:

קנה שלשה קנה קרקע: וכמה א״ר חייא בר אבא א״ר יוחנן הרי זה קנה תחתיהן וביניהן וחוצה להן

דף פב עמוד ב

כמלוא אורה וסלו מתקיף לה ר׳ אלעזר השתא דרך אין לו אורה וסלו יש לו דרך אין לו דארעא אחריתי היא אורה וסלו יש לו

א״ר זירא מדברי רבינו נלמד שלשה הוא דאין לו דרך הא שנים יש לו דא״ל בארעא דידך קיימי

א״ל רב נחמן בר יצחק לרבא לימא ר׳ אלעזר לית ליה דשמואל רביה דאמר שמואל הלכה כר׳ עקיבא דאמר מוכר בעין יפה מוכר

א״ל לא מתוקמא מתני׳ כר׳ עקיבא

ממאי מדקתני הגדילו ישפה ואי ס״ד רבי עקיבא היא אמאי ישפה האמר מוכר בעין יפה מוכר

א״ל אימור דא״ר עקיבא גבי בור ודות דלא מכחשי ארעא גבי אילן מי שמעת ליה

מי לא מודי ר׳ עקיבא באילן הנוטה לתוך שדה חבירו שקוצץ מלא מרדע מעל גבי מחרישה

תניא כוותיה דר׳ חייא בר אבא הרי זה קנה תחתיהן וביניהן וחוצה להן כמלוא אורה וסלו

א״ל אביי לרב יוסף אותן אורה וסלו מי זורעין א״ל תניתוה החיצון זורע את הדרך

א״ל מי דמי התם לית ליה פסידא ללוקח אבל הכא אית ליה פסידא ללוקח דא״ל קמיטנפי פירי

הא לא דמיא אלא לסיפא וזה וזה אינן רשאין לזורעה

תניא כוותיה דאביי הרי זה קנה תחתיהן וביניהן וחוצה להן כמלוא אורה וסלו וזה וזה אינן רשאין לזורעה

וכמה יהא ביניהן רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל מארבע אמות ועד שמונה רבא אמר רב נחמן אמר שמואל משמונה ועד שש עשרה א״ל אביי לרב יוסף לא תפלוג עליה דרב נחמן דתנן מתניתין כוותיה

דתנן הנוטע את כרמו שש עשרה אמה על שש עשרה אמה מותר להביא זרע לשם

אמר רבי יהודה מעשה בצלמון באחד שנטע את כרמו שש עשרה על שש עשרה אמה והיה הופך שער שתי שורות לצד אחד וזורע את הניר לשנה אחרת היה הופך את השער למקום הזרע וזרע את הבור ובא מעשה לפני חכמים והתירוהו

א״ל אנא לא ידענא אלא עובדא הוה

דף פג עמוד א

בדורא דרעותא ואתו לקמיה דרב יהודה וא״ל זיל הב ליה כמלא בקר וכליו ולא הוה ידענא כמלא בקר וכליו כמה כיון דשמעת׳ להא דתנן לא יטע אדם אילן סמוך לשדה חבירו אא״כ הרחיק ממנה ד׳ אמות

ותני עלה ד׳ אמות שאמרו כדי עבודת הכרם אמינא ש״מ כמלא בקר וכליו ד׳ אמות

וכרב יוסף מי לא תנן ר״מ ור״ש אומרים הנוטע את כרמו שמונה אמות על שמונה מותר להביא זרע לשם

אפילו הכי מעשה עדיף

בשלמא לרב יוסף אליבא דר״ש שמעינן ליה מפוזרין ושמעינן ליה רצופין מפוזרין הא דאמרן רצופין דתנן כרם הנטוע על פחות מד״א אינו כרם דברי ר״ש וחכ״א כרם ורואין את האמצעיים כאילו אינן

אלא לרב נחמן אליבא דרבנן מפוזרין שמעינן ליה רצופין מי שמעינן ליה סברא הוא מדלר״ש פלגא לרבנן נמי פלגא

אמר רבא הלכתא מארבע אמות ועד שש עשרה תניא כוותיה דרבא כמה יהו מקורבין ארבע אמות וכמה יהו מרוחקין שש עשרה

הרי זה קנה קרקע ואת האילנות שביניהן לפיכך יבש האילן או נקצץ יש לו קרקע פחות מכאן או יתר על כאן או שלקחן בזה אחר זה הרי זה לא קנה לא את הקרקע ולא את האילנות שביניהן לפיכך יבש האילן או נקצץ אין לו קרקע

בעי רבי ירמיה כשהוא מודד ממקום קצר הוא מודד או ממקום רחב הוא מודד א״ל רב גביהה מבי כתיל לרב אשי תא שמע דתנן הרכובה שבגפן אינו מודד אלא מעיקר השני

בעי רבי ירמיה מכר לו שלשה בדי אילן מהו

אמר ליה רב גביהה מבי כתיל לרב אשי ת״ש דתנן המבריך ג׳ גפנים ועקריהן נראין ר״א ברבי צדוק אומר אם יש ביניהן מד׳ אמות ועד שמונה מצטרפין ואם לאו אין מצטרפין

בעי רב פפא מכר לו שנים בתוך שדהו ואחד על המצר מהו שנים בתוך שלו ואחד בתוך של חבירו מאי תיקו

דף פג עמוד ב

בעי רב אשי בור מהו שתפסיק אמת המים מהו שתפסיק רשות הרבים מהו ריכבא דדיקלי מהו תיקו

בעא מיניה הלל מרבי עלה ארז ביניהן מהו עלה ברשותא דידיה נפק אלא היה ארז ביניהן מהו אמר ליה קנה וקנה:

כיצד הן עומדים רב אמר כשורה ושמואל אמר כחצובא מ״ד כשורה כ״ש כחצובא ומ״ד כחצובא אבל כשורה לא מ״ט משום דמיזדרע בינתייהו

מתקיף לה רב המנונא ולמ״ד כחצובא מ״ט דלא מיזדרע בינתייהו אלא מעתה זבין ליה תלת היגי רומייתא דלא מיזדרע בינתייהו הכי נמי דיש לו קרקע א״ל הנך לא חשיבי הנך חשיבי:

מתני׳ המוכר ראש בהמה גסה לא מכר את הרגלים מכר את הרגלים לא מכר את הראש מכר את הקנה לא מכר את הכבד מכר את הכבד לא מכר את הקנה אבל בדקה מכר את הראש מכר את הרגלים מכר את הרגלים לא מכר את הראש מכר את הקנה מכר את הכבד מכר את הכבד לא מכר את הקנה:

ארבע מדות במוכרין מכר לו חטין יפות ונמצאו רעות הלוקח יכול לחזור בו רעות ונמצאו יפות מוכר יכול לחזור בו רעות ונמצאו רעות יפות ונמצאו יפות אין אחד מהם יכול לחזור בו

שחמתית ונמצאת לבנה ונמצאת שחמתית עצים של זית ונמצאו של שקמה של שקמה ונמצאו של זית יין ונמצא חומץ חומץ ונמצא יין שניהם יכולין לחזור בהן:

גמ׳ אמר רב חסדא מכר לו שוה חמש בשש והוקר ועמד על שמנה מי נתאנה לוקח לוקח יכול לחזור בו ולא מוכר משום

דף פד עמוד א

דאמר ליה אילו לא אוניתן לא הוה מצית הדרת בך השתא דאוניתן מצית הדרת בך ותנא תונא יפות ונמצאו רעות לוקח יכול לחזור בו ולא מוכר

ואמר רב חסדא מכר לו שוה שש בחמש והוזלו ועמדו על ג׳ מי נתאנה מוכר מוכר יכול לחזור בו ולא לוקח דא״ל אילו לא אוניתן לא הוה מצית הדרת בך השתא מצית הדרת בך ותנא תונא רעות ונמצאו יפות מוכר יכול לחזור בו ולא לוקח

מאי קא משמע לן מתני׳ היא אי ממתני׳ הוה אמינא דלמא דרב חסדא תרוייהו מצו הדרי בהו ומתני׳ הא אתא לאשמועינן דלוקח יכול לחזור בו

דס״ד אמינא משום דכתיב (משלי כ, יד) רע רע יאמר הקונה:

שחמתית ונמצאת לבנה כו׳: אמר רב פפא מדקתני לבנה ש״מ האי שמשא סומקתי היא תדע דקא סמקא צפרא ופניא והאי דלא קא חזינן כוליה יומא נהורין הוא דלא ברי

מיתיבי (ויקרא יג, כה) ומראהו עמוק מן העור כמראה חמה עמוקה מן הצל והתם לבן הוא כמראה חמה ולא כמראה חמה כמראה חמה דעמוקה מן הצל ולא כמראה חמה דאילו התם לבן והכא אדום

ולמאי דסליק דעתין מעיקרא הא קא סמקא צפרא ופניא בצפרא דחלפא אבי וורדי דגן עדן בפניא דחלפא אפתחא דגיהנם ואיכא דאמרי איפכא:

יין ונמצא חומץ שניהן יכולין לחזור בהן: לימא מתניתין רבי היא ולא רבנן דתניא

דף פד עמוד ב

יין וחומץ מין אחד הוא רבי אומר שני מינין אפילו תימא רבנן עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי אלא לענין מעשר ותרומה וכדר׳ אלעא

דאמר רבי אלעא מנין לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה שנאמר (במדבר יח, לב) ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו

אם אינו קדוש נשיאות חטא למה מכאן לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה

אבל לענין מקח וממכר דכולי עלמא איכא דניחא ליה בחמרא ולא ניחא ליה בחלא ואיכא דניחא ליה בחלא ולא ניחא ליה בחמרא:

מתני׳ המוכר פירות לחבירו משך ולא מדד קנה מדד ולא משך לא קנה אם היה פיקח שוכר את מקומן

הלוקח פשתן מחבירו הרי זה לא קנה עד שיטלטלנו ממקום למקום ואם היה מחובר לקרקע ותלש כל שהוא קנה:

גמ׳ א״ר אסי א״ר יוחנן מדד והניח על גבי סימטא קנה

א״ל ר׳ זירא לרבי אסי שמא לא שמע רבי אלא במודד לתוך קופתו א״ל דמי האי מרבנן כדלא גמרי אינשי שמעתא מדד לתוך קופתו מימרא בעי

קיבלה מיניה או לא קיבלה מיניה תא שמע דאמר ר׳ ינאי אמר רבי חצר השותפין קונין זה מזה מאי לאו על גבי קרקע לא לתוך קופתו

הכי נמי מסתברא דא״ר יעקב א״ר יוחנן מדד והניח על גבי סימטא לא קנה קשיין אהדדי אלא לאו ש״מ כאן במודד לתוך קופתו כאן במודד על גבי קרקע שמע מינה

תא שמע מדד ולא משך לא קנה מאי לאו בסימטא לא ברשות הרבים אי הכי אימא רישא משך ולא מדד קנה משיכה ברשות הרבים מי קניא

והא אביי ורבא דאמרי תרוייהו מסירה קונה ברשות הרבים ובחצר שאינה של שניהן משיכה קונה בסימטא ובחצר שהיא של שניהן והגבהה קונה בכל מקום

מאי משך נמי דקתני מרה״ר לסימטא אי הכי אימא סיפא אם היה פיקח שוכר את מקומן ואי ברה״ר ממאן אגר הכי קאמר ואם ברשות בעלים היא אם היה פיקח שוכר את מקומן

רב ושמואל דאמרי תרוייהו

דף פה עמוד א

כליו של אדם קונה לו בכל מקום חוץ מרה״ר ורבי יוחנן ור״ש בן לקיש דאמרי תרוייהו אפילו ברה״ר

אמר רב פפא לא פליגי כאן ברה״ר כאן בסימטא ואמאי קרו לה רה״ר שאין רשות היחיד

ה״נ מסתברא דא״ר אבהו א״ר יוחנן כליו של אדם קונה לו בכל מקום שיש לו רשות להניחו יש לו רשות אין אין לו רשות לא ש״מ

תא שמע ארבע מדות במוכרין עד שלא נתמלאה מדה למוכר משנתמלאה מדה ללוקח בד״א במדה שאינה של שניהן אבל אם היתה מדה של אחד מהן ראשון ראשון קנה

במה דברים אמורים ברה״ר ובחצר שאינה של שניהן אבל ברשות מוכר לא קנה עד שיגביהנה או עד שיוציאנה מרשותו ברשות לוקח כיון שקבל עליו מוכר קנה לוקח ברשות הלה המופקדים אצלו לא קנה עד שיקבל עליו או עד שישכור את מקומן

קתני מיהא ברשות הרבים ובחצר שאינה של שניהן

דף פה עמוד ב

מאי לאו ברה״ר ממש לא סימטא והא דומיא דחצר שאינה של שניהם קתני

מאי חצר שאינה של שניהם נמי דלא דהאי כולה ולא דהאי כולה אלא דתרוייהו

בעא מיניה רב ששת מרב הונא כליו של לוקח ברשות מוכר קנה לוקח או לא אמר ליה תניתוה זרקו לה לתוך חיקה או לתוך קלתה הרי זו מגורשת

אמר ליה ר״נ מאי טעמא פשטת ליה מההיא דמחו לה מאה עוכלי בעוכלא

דאמר רב יהודה אמר שמואל והוא שהיתה קלתה תלויה בה ור״ל אמר קשורה ואע״פ שאינה תלויה בה רב אדא בר אהבה אמר כגון שהיתה קלתה מונחת לה בין ירכותיה רב משרשיא בריה דר׳ אמי אמר כגון שהיה בעלה מוכר קלתות

רבי יוחנן אמר מקום חיקה קנוי לה מקום קלתה קנוי לה אמר רבא מאי טעמא דר׳ יוחנן לפי שאין אדם מקפיד לא על מקום חיקה ולא על מקום קלתה

אלא פשוט לה מהא ברשות מוכר לא קנה עד שיגביהנה או עד שיוציאנה מרשותו מאי לאו בכליו דלוקח לא בכליו דמוכר

ומדרישא בכליו דמוכר סיפא נמי בכליו דמוכר אימא סיפא ברשות לוקח כיון שקיבל עליו מוכר קנה לוקח ואי בכליו דמוכר אמאי קנה לוקח סיפא אתאן לכליו דלוקח

ומאי פסקא סתמא דמילתא בי מוכר מאני דמוכר שכיחי בי לוקח מאני דלוקח שכיחי

אמר רבא ת״ש משך חמריו ופועליו והכניסן לתוך ביתו בין פסק עד שלא מדד ובין מדד עד שלא פסק שניהן יכולין לחזור בהן

דף פו עמוד א

פירקן והכניסן לתוך ביתו פסק עד שלא מדד אין שניהן יכולין לחזור בהן מדד עד שלא פסק שניהן יכולין לחזור בהן ומדכליו דמוכר ברשות לוקח לא קנה כליו דלוקח נמי ברשות מוכר לא קנה

אמר רב נחמן בר יצחק בששפכן איקפד רבא מידי שפכן קתני פירקן קתני אלא אמר מר בר רב אשי במתאכלי דתומי

א״ל הונא בריה דמר זוטרא לרבינא מכדי פירקן קתני מה לי פסק ומה לי לא פסק א״ל פסק סמכא דעתיה לא פסק לא סמכא דעתיה

א״ל רבינא לרב אשי ת״ש דרב ושמואל דאמרי תרוייהו כליו של אדם קונה לו בכל מקום לאתויי מאי לאו לאתויי רשות מוכר התם דא״ל זיל קני

תנן התם נכסים שיש להן אחריות נקנין בכסף ובשטר ובחזקה ושאין להן אחריות אין נקנין אלא במשיכה בסורא מתנו לה להא שמעתא משמיה דרב חסדא בפומבדיתא מתנו לה משמיה דרב כהנא ואמרי לה משמיה דרבא לא שנו אלא דברים שאין דרכן להגביה אבל דברים שדרכן להגביה בהגבהה אין במשיכה לא

יתיב אביי וקאמר להא שמעתא איתיביה רב אדא בר מתנה לאביי הגונב כיס בשבת חייב שכבר נתחייב בגניבה קודם שיבא לידי איסור שבת

היה מגרר ויוצא מגרר ויוצא פטור שהרי איסור שבת וגניבה באין כאחד

והרי כיס דבר הגבהה הוא ואפילו הכי קני במשיכה א״ל במיתנא אנא נמי במיתנא קא אמינא א״ל במידי דבעי מיתנא

תא שמע ברשות מוכר לא קנה עד שיגביהנה או עד שיוציאנה מרשותו אלמא מידי דבר הגבהה אי בעי בהגבהה קני ליה ואי בעי במשיכה קני ליה אמר רב נחמן בר יצחק לצדדין קתני מידי דבר הגבהה בהגבהה מידי דבר משיכה במשיכה

דף פו עמוד ב

תא שמע המוכר פירות לחבירו משך ולא מדד קני והא פירות דבני הגבהה נינהו וקתני דקני במשיכה

הכא במאי עסקינן בשליפי רברבי אי הכי אימא סיפא הלוקח פשתן מחבירו לא קנה עד שיטלטלנו ממקום זה למקום אחר אטו פשתן בשליפי רברבי מי לא עבדי שאני פשתן דמשתמיט

א״ל רבינא לרב אשי ת״ש בהמה גסה נקנית במסירה והדקה בהגבהה דברי ר״מ ור״ש בן אלעזר וחכ״א בהמה דקה במשיכה והא בהמה דקה דבר הגבהה היא וקתני דקני במשיכה שאני בהמה דסרכא

רב ושמואל דאמרי תרוייהו כור בשלשים אני מוכר לך יכול לחזור בו אפילו בסאה האחרונה כור בשלשים סאה בסלע אני מוכר לך ראשון ראשון קנה

ת״ש אם היתה מדה של אחד מהן ראשון ראשון קנה ואע״ג דלא נתמלאה המדה

כגון דאמר ליה הין בשנים עשר סלעים לוג בסלע אני מוכר לך וכדאמר רב כהנא שנתות היו בהין ה״נ שנתות היו במדות

ת״ש השוכר את הפועל לעשות עמו לגורן היום בדינר

דף פז עמוד א

ולגורן יפה סלע אסור להנות הימנו אבל אם שכרו מהיום בדינר ליום ולגורן יפה סלע מותר

ואי ס״ד כור בשלשים סאה בסלע אני מוכר לך ראשון ראשון קנה ה״נ קמא קמא מיפסק פסק ואסור להנות הימנו מדינר ליום ולגורן יפה סלע מותר אמאי והא אגר נטר לי הוא

אמר רבא ותסברא זלזולי בשכירות מי אסיר מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא

רישא דלא קא עביד בהדיה מהשתא מיחזי כי אגר נטר לי סיפא דקא עביד בהדיה מהשתא לא מיחזי כי אגר נטר לי:

ואם היה מחובר בקרקע ותלש כל שהוא קנה: משום דתלש כל שהוא קנה אמר רב ששת הכא במאי עסקינן דאמר ליה לך יפה לך קרקע כל שהוא וקני כל מה שעליה:

מתני׳ המוכר יין ושמן לחבירו והוקרו או שהוזלו אם עד שלא נתמלאת המדה למוכר משנתמלאת המדה ללוקח ואם היה סרסור ביניהן נשברה החבית נשברה לסרסור

וחייב להטיף לו שלש טיפין הרכינה ומיצית הרי הוא של מוכר והחנווני אינו חייב להטיף שלש טיפין רבי יהודה אומר ערב שבת עם חשכה פטור:

גמ׳ הא מדה דמאן אילימא מדה דלוקח עד שלא נתמלאת מדה למוכר מדה דלוקח היא ואלא מדה דמוכר משנתמלאת מדה ללוקח מדה דמוכר היא

אמר ר׳ אלעא במדת סרסור והא מדקתני סיפא ואם היה סרסור ביניהם נשברה החבית נשברה לסרסור מכלל דרישא לאו בסרסור עסקינן רישא מדה בלא סרסור סיפא בסרסור עצמו:

הרכינה ומיצית הרי הוא של מוכר: כי סליק רבי אלעזר אשכחיה לזעירי אמר ליה מי כאן תנא דאתנייה רב מדות אחוייה רב יצחק בר אבדימי א״ל מאי קא קשיא לך דתנן הרכינה ומיצית הרי הוא של מוכר

דף פז עמוד ב

והתנן הרכינה ומיצה הרי זו תרומה

א״ל הא איתמר עלה אמר רבי אבהו משום יאוש בעלים נגעו בה:

והחנווני אינו חייב להטיף וכו׳: איבעיא להו רבי יהודה אורישא קאי ולקולא או דלמא אסיפא קאי ולחומרא

ת״ש דתניא רבי יהודה אומר ערב שבת עם חשכה חנווני פטור מפני שחנווני טרוד:

מתני׳ השולח את בנו אצל חנווני (ופונדיון בידו) ומדד לו באיסר שמן ונתן לו את האיסר שבר את הצלוחית ואבד את האיסר חנווני חייב רבי יהודה פוטר שעל מנת כן שלחו ומודים חכמים לר׳ יהודה בזמן שהצלוחית ביד התינוק ומדד חנווני לתוכה שחנווני פטור:

גמ׳ בשלמא באיסר ושמן בהא פליגי דרבנן סברי לאודועי שדריה ור׳ יהודה סבר לשדורי ליה שדרי׳ אלא שבר צלוחית אבדה מדעת היא

אמר רב הושעיא הכא בבעל הבית מוכר צלוחיות עסקינן וכגון שנטלה חנווני על מנת לבקרה וכדשמואל דאמר שמואל הנוטל כלי מן האומן על מנת לבקרו ונאנס בידו חייב

לימא דשמואל תנאי היא אלא רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו הכא בחנווני מוכר צלוחיות עסקינן ואזדא רבי יהודה לטעמיה ורבנן לטעמייהו

אי הכי אימא סיפא מודים חכמים לר׳ יהודה בזמן שהצלוחית ביד התינוק ומדד חנווני לתוכה שהחנווני פטור והא אמרת לאודועי שדריה אלא אביי בר אבין ור׳ חנינא בר אבין דאמרי תרוייהו הכא במאי עסקינן

דף פח עמוד א

כגון שנטלה למוד בה וכדרבה דאמר רבה הכישה נתחייב בה

אימור דאמר רבה בבעלי חיים דאנקטינהו ניגרא ברייתא כי האי גונא מי אמר

אלא אמר רבא אני וארי שבחבורה תרגימנוה ומנו ר׳ זירא הכא במאי עסקינן כגון שנטלה למוד בה לאחרים

ובשואל שלא מדעת קא מיפלגי מר סבר שואל הוי ומר סבר גזלן הוי

גופא אמר שמואל הנוטל כלי מן האומן לבקרו ונאנס בידו חייב והני מילי הוא דקיצי דמיה

ההוא גברא דעל לבי טבחא אגבה אטמא דבישרא בהדי דקא אגבה אתא פרשא מרמא מיניה אתא לקמיה דרב יימר חייביה לשלומי דמיה והני מילי הוא דקיצי דמיה

ההוא גברא דאייתי קארי לפום נהרא אתו כולי עלמא שקול קרא קרא אמר להו הרי הן מוקדשין לשמים

אתו לקמיה דרב כהנא אמר להו אין אדם מקדיש דבר שאינו שלו וה״מ הוא דקיצי דמייהו אבל לא קיצי דמייהו ברשות מרייהו קיימי ושפיר אקדיש

ת״ר הלוקח ירק מן השוק ובירר והניח אפילו כל היום כולו לא קנה ולא נתחייב במעשר

גמר בלבו לקנותו קנה ונתחייב במעשר להחזירו אי אפשר שכבר נתחייב במעשר ולעשרו א״א שכבר מפחיתן בדמים הא כיצד מעשרו ונותן לו דמי מעשר

אטו משום דגמר בלבו לקנות קנה ונתחייב במעשר אמר רב הושעיא הכא בירא שמים עסקינן כגון רב ספרא דקיים בנפשיה (תהלים טו, ב) ודובר אמת בלבבו:

מתני׳ הסיטון מקנח מדותיו אחד לשלשים יום ובעל הבית אחד לשנים עשר חדש רבן שמעון בן גמליאל אומר חילוף הדברים

חנווני מקנח מדותיו פעמים בשבת וממחה משקלותיו פעם אחת בשבת ומקנח מאזנים על כל משקל ומשקל אמר רשב״ג במה דברים אמורים בלח אבל ביבש אינו צריך

דף פח עמוד ב

וחייב להכריע לו טפח היה שוקל לו עין בעין נותן לו גירומין אחד לעשרה בלח ואחד לעשרים ביבש

מקום שנהגו למוד בדקה לא ימוד בגסה בגסה לא ימוד בדקה למחוק לא יגדוש לגדוש לא ימחוק:

גמ׳ מנהני מילי אמר ר״ל דאמר קרא (דברים כה, טו) אבן שלמה וצדק צדק משלך ותן לו א״ה אימא סיפא היה שוקל לו עין בעין נותן לו גירומין ואי הכרעה דאורייתא היכי יהיב ליה עין בעין

אלא רישא במקום שנהגו וכי איתמר דר״ל אסיפא איתמר היה שוקל לו עין בעין נותן לו גירומין מנהני מילי אמר ר״ל דאמר קרא וצדק צדק משלך ותן לו וכמה גירומין א״ר אבא בר ממל אמר רב אחד מעשרה בליטרא בלח לעשרה ליטרין:

אחד לעשרה בלח ואחד לעשרים ביבש וכו׳: איבעיא להו היכי קאמר אחד מעשרה בלח לעשרה דלח ואחד מעשרים ביבש לעשרים דיבש או דלמא אחד מעשרה לעשרה דלח ולעשרים דיבש תיקו

א״ר לוי קשה עונשן של מדות יותר מעונשן של עריות שזה נאמר בהן (ויקרא יח, כד) אל וזה נאמר בהן (דברים כה, טז) אלה ומאי משמע דהאי אל קשה הוא דכתיב (יחזקאל יז, יג) ואת אילי הארץ לקח

גבי עריות נמי הכתיב אלה ההוא למעוטי מדות מכרת

ואלא מאי עודפייהו דהתם אפשר בתשובה והכא לא אפשר בתשובה

וא״ר לוי קשה גזל הדיוט יותר מגזל גבוה שזה הקדים חטא למעילה וזה הקדים מעילה לחטא

ואמר רבי לוי בוא וראה שלא כמדת הקב״ה מדת בשר ודם הקב״ה ברך ישראל בעשרים ושתים וקללן בשמנה ברכן בעשרים ושתים (ויקרא כו, ג) מאם בחקותי עד קוממיות

וקללן בשמונה (ויקרא כו, טו) מואם בחקותי תמאסו עד ואת חקותי געלה נפשם

ואילו משה רבינו ברכן בשמונה וקללן בעשרים ושתים ברכן בשמונה

דף פט עמוד א

(דברים כח, א) מוהיה אם שמוע תשמע ועד לעבדם וקללן בעשרים ושתים (דברים כח, טו) מוהיה אם לא תשמע עד ואין קונה:

מקום שנהגו למוד בגסה כו׳: (סימן אין מעיינין ואין גודשין באגרדמין ובליטרא שלשה ועשר נפש משקלות ממחק)

ת״ר מנין שאין מוחקין במקום שגודשין ואין גודשין במקום שמוחקין ת״ל (דברים כה, טו) איפה שלמה

ומנין שאם אמר הריני מוחק במקום שגודשין ולפחות לו מן הדמים והריני גודש במקום שמוחקין ולהוסיף לו על הדמים שאין שומעין לו ת״ל (דברים כה, טו) איפה שלמה וצדק יהיה לך

ת״ר מנין שאין מעיינין במקום שמכריעין ואין מכריעין במקום שמעיינין ת״ל אבן שלמה

ומנין שאם אמר הריני מעיין במקום שמכריעין ולפחות לו מן הדמים והריני מכריע במקום שמעיינין ולהוסיף לו על הדמים שאין שומעין לו ת״ל אבן שלמה וצדק

אמר רב יהודה מסורא (דברים כה, יד) לא יהיה לך בביתך מה טעם משום איפה ואיפה

לא יהיה לך בכיסך מה טעם משום אבן ואבן אבל אבן שלמה וצדק יהיה לך איפה שלמה וצדק יהיה לך

ת״ר (לא) יהיה לך מלמד שמעמידין אגרדמין למדות ואין מעמידין אגרדמין לשערים דבי נשיאה אוקימו אגרדמין בין למדות בין לשערים א״ל שמואל לקרנא פוק תני להו מעמידין אגרדמין למדות ואין מעמידין אגרדמין לשערים

נפק דרש להו מעמידין אגרדמין בין למדות בין לשערים א״ל מה שמך קרנא תיפוק ליה קרנא בעיניה נפקא ליה קרנא בעיניה ואיהו כמאן סבר כי הא דאמר רמי בר חמא א״ר יצחק מעמידין אגרדמין בין למדות בין לשערים מפני הרמאין

ת״ר היה מבקש ממנו ליטרא שוקל לו ליטרא חצי ליטרא שוקל לו חצי ליטרא רביע ליטרא שוקל לו רביע ליטרא מאי קמ״ל דמתקנינן מתקלי עד הכי

ת״ר היה מבקש ממנו שלשה רבעי ליטרא לא יאמר לו שקול לי שלשה רבעי ליטרא אחת אחת אלא שוקל ליטרא ומניח רביע ליטרא עם הבשר

ת״ר היה מבקש ממנו עשר ליטרין לא יאמר לו שקול לי אחת אחת והכריע אלא שוקל לו כולן בבת אחת ונותן הכרע אחד לכולן

ת״ר נפש מאזנים תלויה באויר ג׳ טפחים וגבוהה מן הארץ שלשה טפחים וקנה ומתנא שלה שנים עשר טפחים ושל צמרים ושל זגגין תלויה באויר שני טפחים וגבוהה מן הארץ שני טפחים וקנה ומתנא שלה ט׳ טפחים

ושל חנווני ושל בעה״ב תלויה באויר טפח וגבוהה מן הארץ טפח וקנה ומתנא שלה ששה טפחים ושל טורטני תלויה באויר שלש אצבעות וגבוהה מן הארץ שלש אצבעות וקנה ומתנא שלה איני יודע

ואלא הך קמייתא דמאי

דף פט עמוד ב

אמר רב פפא דיגרומי

א״ר מני בר פטיש כדרך שאמרו לענין איסורן כך אמרו לענין טומאתן

מאי קמ״ל תנינא חוט מאזנים של חנוני ושל בעלי בתים טפח קנה ומתנא שלה איצטריכא ליה דלא תנן

ת״ר אין עושין משקלות לא של בעץ ולא של אבר ולא של גיסטרון ולא של שאר מיני מתכות אבל עושה הוא של צונמא ושל זכוכית

ת״ר אין עושין המחק של דלעת מפני שהוא קל ולא של מתכת מפני שהוא מכביד אבל עושהו של זית ושל אגוז של שקמה ושל אשברוע

ת״ר אין עושין את המחק צדו אחד עב וצדו אחד קצר לא ימחוק בבת אחת שהמוחק בבת אחת רע למוכר ויפה ללוקח ולא ימחוק מעט מעט שרע ללוקח ויפה למוכר

על כולן אמר רבן יוחנן בן זכאי אוי לי אם לא אומר אם אומר שמא ילמדו הרמאין ואם לא אומר שמא יאמרו הרמאין אין תלמידי חכמים בקיאין במעשה ידינו איבעיא להו אמרה או לא אמרה אמר רב שמואל בר רב יצחק אמרה ומהאי קרא אמרה (הושע יד, י) כי ישרים דרכי ה׳ וצדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם

ת״ר (ויקרא יט, לה) לא תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה במדה זו מדידת קרקע שלא ימדוד לאחד בימות החמה ולאחד בימות הגשמים במשקל שלא יטמין משקלותיו במלח במשורה שלא ירתיח

וק״ו ומה משורה שהיא אחד משלשים וששה בלוג הקפידה עליו תורה ק״ו להין וחצי הין ושלישית ההין ורביעית ההין ולוג וחצי לוג ורביעית וחצי תומן ועוכלא

אמר רב יהודה אמר רב אסור לאדם שישהה מדה חסרה או יתרה בתוך ביתו ואפילו היא עביט של מימי רגלים אמר רב פפא לא אמרן אלא באתרא דלא חתימי אבל באתרא דחתימי אי לא חזי חתימה לא שקיל ובאתרא דלא חתימי נמי לא אמרן אלא דלא מהנדסי אבל מהנדסי לית לן בה

ולא היא זימנין דמיקרי בין השמשות ומיקרי ושקיל תניא נמי הכי לא ישהה אדם מדה חסרה או יתרה בתוך ביתו ואפי׳ היא עביט של מימי רגלים אבל עושה הוא סאה תרקב וחצי תרקב וקב וחצי קב ורובע ותומן וחצי תומן

דף צ עמוד א

ועוכלא וכמה היא עוכלא אחד מחמשה ברביע ובמדת הלח הוא עושה הין וחצי הין ושלישית ההין ורביעית ההין ולוג וחצי לוג ורביעית ושמינית ואחד משמונה בשמינית וזהו קורטוב

ולעביד נמי קביים אתי לאיחלופי בתרקב אלמא טעו אינשי תילתא אי הכי קב נמי לא ליעביד דאתי לאיחלופי בחצי תרקב אלא קביים היינו טעמא דלא עביד דאתי לאיחלופי בחצי תרקב

אלמא טעי איניש ריבעא אי הכי חצי תומן ועוכלא לא ליעביד אמר רב פפא מדות קטנות בקיאי בהו אינשי

שלישית ההין רביעית ההין לא ליעביד כיון דהוו במקדש לא גזרו בהו רבנן במקדש נמי ליגזור כהנים זריזין הן:

אמר שמואל אין מוסיפין על המדות יותר משתות ולא על המטבע יתר משתות והמשתכר אל ישתכר יותר משתות אין מוסיפין על המדות יותר משתות מ״ט אילימא משום אפקועי תרעא שתות נמי לא

אלא משום אונאה דלא ליהוי ביטול מקח והאמר רבא כל דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין אפילו פחות מכדי אונאה חוזר

אלא דלא ליהוי פסידא לתגרא

פסידא הוא דלא ליהוי ליה רווחא לא בעי זבן וזבין תגרא איקרי

אלא אמר רב חסדא שמואל קרא אשכח ודרש (יחזקאל מה, יב) והשקל עשרים גרה עשרים שקלים חמשה ועשרים שקלים עשרה וחמשה שקל המנה יהיה לכם

דף צ עמוד ב

מנה מאתן וארבעין הוו אלא שמע מינה תלת ש״מ מנה של קדש כפול היה ושמע מינה מוסיפין על המדות ואין מוסיפין יותר משתות ושמע מינה שתותא מלבר

רב פפא בר שמואל תקין כיילא בר תלתא קפיזי אמרו ליה והא אמר שמואל אין מוסיפין על המדות יותר משתות אמר להו אנא כיילא חדתא תקיני שדריה לפומבדיתא ולא קבלוה שדריה לפאפוניא וקבלוה וקרו ליה רוז פפא

(סימן אוצרי פירות אין אוצרין ואין מוציאין ואין משתכרין פעמים בביצים מתריעין ולא מוציאין)

תנו רבנן אוצרי פירות ומלוי ברבית ומקטיני איפה ומפקיעי שערים עליהן הכתוב אומר (עמוס ח, ה) לאמר מתי יעבור החדש ונשבירה שבר והשבת ונפתחה בר להקטין איפה ולהגדיל שקל ולעות מאזני מרמה וכתיב (עמוס ח, ז) נשבע ה׳ בגאון יעקב אם אשכח לנצח כל מעשיהם

אוצרי פירות כגון מאן אמר ר׳ יוחנן כגון שבתי אצר פירות

אבוה דשמואל מזבין להו לפירי בתרעא חרפא כתרעא חרפא שמואל בריה משהי לפירי ומזבין להו בתרעא אפלא כתרעא חרפא שלחו מתם טבא דאבא מדברא מ״ט תרעא דרווח רווח

אמר רב עושה אדם את קבו אוצר תניא נמי הכי אין אוצרין פירות דברים שיש בהן חיי נפש כגון יינות שמנין וסלתות אבל תבלין כמון ופלפלין מותר במה דברים אמורים בלוקח מן השוק אבל במכניס משלו מותר

ומותר לאדם לאצור פירות בארץ ישראל ג׳ שנים ערב שביעית ושביעית ומוצאי שביעית

ובשני בצורת אפי׳ קב חרובין לא יאצור מפני שמכניס מארה בשערים אמר ליה רבי יוסי בר׳ חנינא לפוגא שמעיה פוק אצר לי פירי שלש שנים ערב שביעית ושביעית ומוצאי שביעית

ת״ר אין מוציאין פירות מא״י דברים שיש בהן חיי נפש כגון יינות שמנים וסלתות ר׳ יהודה בן בתירא מתיר ביין מפני שממעט את התיפלה וכשם שאין מוציאין מארץ לחו״ל כך אין מוציאין מארץ ישראל לסוריא ורבי מתיר

דף צא עמוד א

מהיפרכיא להיפרכיא

ת״ר אין משתכרים בארץ ישראל בדברים שיש בהן חיי נפש כגון יינות שמנים וסלתות

אמרו עליו על ר׳ אלעזר בן עזריה שהיה משתכר ביין ושמן ביין סבר לה כר״י בשמן באתריה דר׳ אלעזר בן עזריה שכיח מישחא

ת״ר אין משתכרין פעמים בביצים אמר מרי בר מרי פליגי בה רב ושמואל חד אמר על חד תרי וחד אמר תגר לתגרא

ת״ר מתריעין על פרקמטיא ואפי׳ בשבת

א״ר יוחנן כגון כלי פשתן בבבל ויין ושמן בארץ ישראל אמר רב יוסף והוא דזל וקם עשרה בשיתא

ת״ר אין יוצאין מארץ לחו״ל אא״כ עמדו סאתים בסלע א״ר שמעון אימתי בזמן שאינו מוצא ליקח אבל בזמן שמוצא ליקח אפי׳ עמדה סאה בסלע לא יצא

וכן היה ר״ש בן יוחאי אומר אלימלך מחלון וכליון גדולי הדור היו ופרנסי הדור היו ומפני מה נענשו מפני שיצאו מארץ לחוצה לארץ שנאמר (רות א, יט) ותהם כל העיר עליהן ותאמרנה הזאת נעמי מאי הזאת נעמי א״ר יצחק אמרו חזיתם נעמי שיצאת מארץ לחו״ל מה עלתה לה

וא״ר יצחק אותו היום שבאת רות המואביה לארץ ישראל מתה אשתו של בעז והיינו דאמרי אינשי עד דלא שכיב שיכבא קיימא מנו בייתיה

אמר רבה בר רב הונא אמר רב אבצן זה בעז מאי קמ״ל כי אידך דרבה בר רב הונא דאמר רבה בר רב הונא אמר רב מאה ועשרים משתאות עשה בעז לבניו שנאמר (שופטים יב, ט) ויהי לו שלשים בנים ושלשים בנות שלח החוצה ושלשים בנות הביא לבניו מן החוץ וישפט את ישראל שבע שנים

ובכל אחת ואחת עשה שני משתאות אחד בבית אביו ואחד בבית חמיו ובכולן לא זימן את מנוח אמר כודנא עקרה במאי פרעא לי

תאנא וכולן מתו בחייו והיינו דאמרי אינשי בחייך דילדת שיתין שיתין למה ליך איכפל ואוליד חד דמשיתין זריז

(סי׳ מלך אברהם עשר שנים שנפטר נתנשא לבדו) אמר רב חנן בר רבא אמר רב אלימלך ושלמון ופלוני אלמוני ואבי נעמי כולן בני נחשון בן עמינדב הן מאי קמ״ל שאפי׳ מי שיש לו זכות אבות אינה עומדת לו בשעה שיוצא מארץ לחוצה לארץ

ואמר רב חנן בר רבא אמר רב אמיה דאברהם אמתלאי בת כרנבו אמיה דהמן אמתלאי בת עורבתי וסימניך טמא טמא טהור טהור

אמיה דדוד נצבת בת עדאל שמה אמיה דשמשון צללפונית ואחתיה נשיין למאי נפקא מינה לתשובת המינים

ואמר רב חנן בר רבא אמר רב עשר שנים נחבש אברהם אבינו שלש בכותא ושבע בקרדו ורב דימי מנהרדעא מתני איפכא אמר רב חסדא עיברא זעירא דכותא זהו אור כשדים

ואמר רב חנן בר רבא אמר רב אותו היום שנפטר אברהם אבינו מן העולם עמדו כל גדולי אומות העולם בשורה ואמרו אוי לו לעולם שאבד

דף צא עמוד ב

מנהיגו ואוי לה לספינה שאבד קברינטא

(דברי הימים א כט, יא) והמתנשא לכל לראש אמר רב חנן בר רבא אמר רב אפי׳ ריש גרגותא משמיא מוקמי ליה

אמר רב חייא בר אבין א״ר יהושע בן קרחה חס ושלום שאפי׳ מצאו סובין לא יצאו ואלא מפני מה נענשו שהיה להן לבקש רחמים על דורם ולא בקשו שנאמר (ישעיהו נז, יג) בזעקך יצילוך קבוציך

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן לא שנו אלא מעות בזול ופירות ביוקר אבל מעות ביוקר אפי׳ עמדו ארבע סאין בסלע יוצאין

(סימן סלע פועל חרובא טליא אמרין) דאמר ר׳ יוחנן נהירנא כד הוו קיימין ארבע סאין בסלע והוו נפישי נפיחי כפן בטבריא מדלית איסר ואמר רבי יוחנן נהירנא כד לא הוו מיתגרין פועליא למדנח קרתא מריח פיתא מייתין

ואמר רבי יוחנן נהירנא כד הוה בצע ינוקא חרובא והוה נגיד חוטא דדובשא על תרין דרעוהי ואמר ר׳ אלעזר נהירנא כד הוה נטיל עורבא בשרא ונגיד חוטא דמשחא מריש שורא ועד לארעא ואמר רבי יוחנן נהירנא כד הוו מטיילין טליא וטלייתא בשוקא כבר שית עשרה וכבר שב עשרה ולא הוו חטאן ואמר ר׳ יוחנן נהירנא כד הוו אמרין בי מדרשא דמודי להון נפיל בידיהון דמתרחיץ עליהון דיליה דילהון:

כתיב (רות א, ב) מחלון וכליון וכתיב (דברי הימים א ד, כב) יואש ושרף רב ושמואל חד אמר מחלון וכליון שמן ולמה נקרא שמן (שרף ויואש) יואש שנתיאשו מן הגאולה שרף שנתחייבו שריפה למקום

וחד אמר יואש ושרף שמן ולמה נקרא שמן מחלון וכליון מחלון שעשו גופן חולין וכליון שנתחייבו כליה למקום

תניא כמאן דאמר מחלון וכליון שמן דתניא מאי דכתיב (דברי הימים א ד, כב) ויוקים ואנשי כוזיבא ויואש ושרף אשר בעלו למואב וישבי לחם והדברים עתיקים ויוקים זה יהושע שהקים שבועה לאנשי גבעון ואנשי כוזיבא אלו אנשי גבעון שכזבו ביהושע ויואש ושרף אלו מחלון וכליון ולמה נקרא שמן יואש ושרף יואש שנתיאשו מן הגאולה שרף שנתחייבו שריפה למקום

אשר בעלו למואב שנשאו נשים מואביות וישבי לחם זו רות המואביה ששבה ונדבקה בבית לחם יהודה והדברים עתיקים דברים הללו עתיק יומיא אמרן [דכתיב (תהלים פט, כא) מצאתי דוד עבדי וכתיב (בראשית יט, טו) שתי בנותיך הנמצאות]:

(דברי הימים א ד, כג) המה היוצרים ויושבי נטעים וגדרה עם המלך במלאכתו ישבו שם המה היוצרים אלו בני יונדב בן רכב שנצרו שבועת אביהם

יושבי נטעים זה שלמה שדומה לנטיעה במלכותו וגדרה זו סנהדרין שגדרו פרצותיהן של ישראל עם המלך במלאכתו ישבו שם זו רות המואביה שראתה במלכות שלמה בן בנו של בן בנה שנאמר (מלכים א ב, יט) וישם כסא לאם המלך וא״ר אלעזר לאמה של מלכות

ת״ר (ויקרא כה, כב) ואכלתם מן התבואה ישן בלא סלמנטון מאי בלא סלמנטון רב נחמן אמר בלא רצינתא ורב ששת אמר בלא שדיפא

תניא כותיה דרב ששת תניא כותיה דרב נחמן תניא כותיה דרב נחמן ואכלתם ישן יכול יהו ישראל מצפין לחדש מפני ישן שכלה ת״ל (ויקרא כה, כב) עד בא תבואתה עד שתבא תבואה מאליה

תניא כותיה דרב ששת ואכלתם מן התבואה ישן יכול יהו ישראל מצפין לחדש מפני ישן שרע ת״ל עד בא תבואתה עד שתבא תבואה מאליה

ת״ר (ויקרא כו, י) ואכלתם ישן נושן מלמד שכל המיושן מחבירו הוי יפה מחבירו ואין לי אלא דברים שדרכן ליישנן דברים שאין דרכן ליישנן מנין ת״ל ישן נושן מכל מקום

וישן מפני חדש תוציאו מלמד שהיו אוצרות מלאין ישן וגרנות מלאין חדש והיו ישראל אומרים היאך נוציא זה מפני זה אמר רב פפא כל מילי עתיקא מעליא לבר מתמרי ושיכרא והרסנא:

הדרן עלך המוכר את הספינה

דף צב עמוד א

מתני׳ **המוכר** פירות לחברו וזרען ולא צמחו ואפילו זרע פשתן אינו חייב באחריותן ר״ש בן גמליאל אומר זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן:

גמ׳ איתמר המוכר שור לחבירו ונמצא נגחן רב אמר הרי זה מקח טעות ושמואל אמר יכול לומר לו לשחיטה מכרתיו לך

וליחזי אי גברא דזבין לנכסתא לנכסתא אי לרדיא לרדיא בגברא דזבין להכי ולהכי

וליחזי דמי היכי נינהו

לא צריכא דאייקר בישרא וקם בדמי רדיא אי הכי למאי נפקא מינה נפקא מינה לטרחא

היכי דמי

דף צב עמוד ב

אי דליכא לאישתלומי מיניה ליעכב תורא בזוזיה דאמרי אינשי מן מרי רשותיך פארי אפרע

לא צריכא דאיכא לאישתלומי מיניה

רב אמר הרי זה מקח טעות בתר רובא אזלינן ורובא לרדיא זבני ושמואל אמר לך כי אזלינן בתר רובא באיסורא בממונא לא׃

(סימן אשה ועבד שור שורין ופירות)׃

מיתיבי האשה שנתאלמנה או נתגרשה והיא אומרת בתולה נישאתי והוא אומר לא כי אלא אלמנה נשאתיך אם יש עדים שיצאה בהינומא וראשה פרוע כתובתה מאתים

טעמא דאיכא עדים הא ליכא עדים לא ואמאי לימא הלך אחר רוב הנשים ורוב נשים בתולות נישאות

אמר רבינא משום דאיכא למימר רוב נשים בתולות נישאות ומיעוט אלמנות וכל הנישאת בתולה יש לה קול וזו הואיל ואין לה קול איתרע לה רובא

אי כל הנישאות בתולות יש להן קול כי איכא עדים מאי הוי מדלית לה קול סהדי שקרי נינהו

אלא רוב הנישאות בתולות יש להן קול וזו הואיל ואין לה קול איתרע לה רובא

ת״ש המוכר עבד לחברו ונמצא גנב או קוביוסטוס הגיעו לסטים מזויין או מוכתב למלכות אומר לו הרי שלך לפניך

רישא

דף צג עמוד א

מאי טעמא לאו משום דרובא הכי איתנהו

לא כולהו הכי איתנהו

ת״ש שור שנגח את הפרה ונמצא עוברה בצדה ואינו ידוע אם עד שלא נגחה ילדה או אם משנגחה ילדה משלם חצי נזק לפרה ורביע לולד

ואמאי לימא הלך אחר רוב פרות ורוב פרות מתעברות ויולדות והא ודאי מחמת נגיחה הפילה

התם משום דמספקא לן דאיכא למימר מקמה אתא ומביעתותא הפילה ואיכא למימר מאחורה אתא ומינגח נגחה והפילה הוי ממון המוטל בספק וכל ממון המוטל בספק חולקין

לימא כתנאי שור שהיה רועה ונמצא שור הרוג בצדו אע״פ שזה מנוגח וזה מועד ליגח זה מנושך וזה מועד לישוך אין אומרים בידוע שזה נגחו וזה נשכו רבי אחא אומר גמל האוחר בין הגמלים ונמצא גמל הרוג בצדו בידוע שזה הרגו

סברוה דרובא וחזקה כי הדדי נינהו לימא רב דאמר כר׳ אחא ושמואל דאמר כתנא קמא

אמר לך רב אנא דאמרי אפילו לתנא קמא עד כאן לא קאמר תנא קמא התם אלא דלא אזלינן בתר חזקה אבל בתר רובא אזלינן

ושמואל אמר לך אנא דאמרי אפילו לר׳ אחא עד כאן לא קאמר ר׳ אחא התם אלא דאזלינן בתר חזקה דהוא גופיה מוחזק אבל בתר רובא לא אזלינן

ת״ש המוכר פירות לחברו וזרען ולא צמחו ואפי׳ זרע פשתן אינו חייב באחריותן

מאי אפי׳ לאו אפילו זרע פשתן דרובא לזריעה זבני ואפ״ה לא אזלינן בתר רובא

תנאי היא דתניא המוכר פירות לחברו וזרען ולא צמחו זרעוני גינה שאין נאכלין חייב באחריותן זרע פשתן אינו חייב באחריותן רבי יוסי אומר

דף צג עמוד ב

נותן לו דמי זרע אמרו לו הרבה לוקחין אותו לדברים אחרים

מאן תנאי אילימא רבי יוסי ואמרו לו תרוייהו בתר רובא אזלי מר אזיל בתר רובא דאינשי ומר אזיל בתר רובא דזריעה

אלא אי תנא קמא ור׳ יוסי אי ת״ק ואמרו לו

ת״ר מהו נותן לו דמי זרע ולא הוצאה ויש אומרים אף הוצאה

מאן יש אומרים אמר רב חסדא רשב״ג היא

הי רבן שמעון בן גמליאל אילימא רשב״ג דמתני׳ דתנן המוכר פירות לחבירו וזרען ולא צמחו ואפילו זרע פשתן אינו חייב באחריותן (הא זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן)

אימא סיפא רשב״ג אומר זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן ת״ק נמי הכי קאמר זרע פשתן הוא דאינו חייב באחריותן הא זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן

אלא לאו הוצאה איכא בינייהו מר סבר דמי זרע ומ״ס אף הוצאה

ממאי דלמא איפכא הא לא קשיא כל תנא בתרא לטפויי מילתא קא אתי

ודלמא כולה רשב״ג היא וחסורי מחסרא והכי קתני המוכר פירות לחבירו וזרען ולא צמחו אפילו זרע פשתן אינו חייב באחריותן (הא זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן) דברי רשב״ג שרשב״ג אומר (זרע פשתן הוא דאינו חייב באחריותן הא) זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן

אלא הא רבן שמעון בן גמליאל דתניא המוליך חטין לטחון ולא לתתן ועשאן סובין או מורסן קמח לנחתום ואפאו פת ניפולין בהמה לטבח וניבלה חייב מפני שהוא כנושא שכר

רשב״ג אומר נותן לו דמי בושתו ודמי בושת אורחיו וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר מנהג גדול היה בירושלים המוסר סעודה לחברו וקלקלה נותן לו דמי בשתו ודמי בושת אורחיו

עוד מנהג גדול היה בירושלים מפה פרוסה על גבי הפתח כל זמן שמפה פרוסה אורחין נכנסין נסתלקה המפה אין האורחין נכנסין:

מתני׳ המוכר פירות לחבירו הרי זה מקבל עליו רובע טנופת לסאה תאנים מקבל עליו עשר מתולעות למאה מרתף של יין מקבל עליו עשר קוססות למאה קנקנים בשרון מקבל עליו עשר פיטסות למאה:

גמ׳ תאני רב קטינא רובע קטנית לסאה ועפרורית לא והאמר רבה בר חייא קטוספאה משמיה דרבה בורר צרור מגרנו של חברו

דף צד עמוד א

נותן לו דמי חטין

קטנית רובע עפרורית פחות מרובע

ועפרורית רובע לא והא תניא המוכר פירות לחברו חטין מקבל עליו רובע קטנית לסאה שעורים מקבל עליו רובע נישובת לסאה עדשים מקבל עליו רובע עפרורית לסאה

מאי לאו הוא הדין לחטים ולשעורין שאני עדשים דמיעקר עקרי להו

אלא טעמא דעדשים דמיעקר עקרי להו אבל חטי ושערי לא תפשוט מינה חטי ושערי דעפרורית לא מקבל

לעולם חטי ושערי מקבל עפרורית עדשים איצטריכא ליה דסלקא דעתך אמינא כיון דמיעקר עקרי להו יותר מרובע נמי לקבל קא משמע לן

אמר רב הונא אם בא לנפות מנפה את כולו אמרי לה דינא ואמרי לה קנסא

אמרי לה דינא מאן דיהיב זוזי אפירי שפירי יהיב ורובע לא טרח איניש יותר מרובע טרח איניש וכיון דטרח טרח בכוליה

ואמרי לה קנסא רובע שכיח יותר לא שכיח ואיהו הוא דעריב וכיון דעריב קנסוהו רבנן בכוליה

(סימן כל תרי שטרי דראבין בר רב נחמן אונאה וקבלנותא)

מיתיבי כל סאה שיש בה רובע ממין אחר ימעט סברוה דרובע דכלאים כיותר מרובע דהכא וקא תני ימעט

לא רובע דכלאים כי רובע דהכא דמי

אי הכי אמאי ימעט משום חומרא דכלאים

אי הכי

דף צד עמוד ב

אימא סיפא רבי יוסי אומר יבור

אי אמרת בשלמא כיותר מרובע טנופת דמי בהא קא מיפלגי ת"ק סבר לא קנסינן התירא אטו איסורא ור' יוסי סבר קנסינן אלא אי אמרת כרובע דמי אמאי יבור

התם היינו טעמא דר' יוסי משום דמיחזי כי מקיים כלאים

ת"ש שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתים זה אומר מאתים שלי וזה אומר מאתים שלי נותן לזה מנה ולזה מנה והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו

הכי השתא התם ודאי מנה למר ומנה למר הכא מי יימר דלאו כוליה ערובי עריב

ת"ש מסיפא א"ר יוסי א"כ מה הפסיד הרמאי אלא הכל יהא מונח עד שיבא אליהו

הכי השתא התם ודאי איכא רמאי הכא מי יימר דערובי עריב

ת"ש שטר שיש בו רבית קונסין אותו ואינו גובה לא את הקרן ולא את הרבית דברי ר"מ

הכי השתא התם משעת כתיבה הוא דעבד ליה שומא הכא מי יימר דערובי עריב

ת"ש מסיפא וחכ"א גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית

הכי השתא התם ודאי קרנא דהתירא הוא הכא מי יימר דכוליה לא ערובי עריב

ת"ש דתני רבין בר ר"נ לא את המותר בלבד הוא מחזיר אלא מחזיר לו את כל הרבעין כולן אלמא היכא דבעי אהדורי כולה מהדר

הכי השתא

דף צה עמוד א

התם הן חסר הן יתיר א"ל מיהו רביע לא חשיב יתר מרביע חשיב

דכיון דחזי ליה לאיצטרופי בתשעת קבין הויא לה ארעא חשיבתא באפי נפשא והדרא

ת"ש האונאה פחות משתות נקנה מקח יותר משתות בטל מקח שתות קנה ומחזיר אונאה

אמאי ליהדר עד פחות משתות ש"מ כל היכי דבעי לאהדורי כולה מהדר

הכי השתא התם מעיקרא שוה בשוה א"ל מיהו פחות משתות לא ידיעה במנה ומחיל איניש שתות ידיעה ולא מחיל איניש יתר משתות מקח טעות הוא ובטל מקח

ת"ש המקבל שדה מחברו ליטע הרי זה מקבל עליו עשר בוריות למאה יותר מכאן מגלגלין עליו את הכל

א"ר הונא בריה דרב יהושע כל יתר מכאן כבא ליטע מתחלה דמי:

מרתף של יין וכו': היכי דמי אי דא"ל מרתף של יין סתם קשיא אי דאמר ליה מרתף זה של יין קשיא

אי דאמר ליה מרתף זה קשיא דתניא מרתף של יין אני מוכר לך נותן לו יין שכולו יפה מרתף זה של יין אני מוכר לך נותן לו יין הנמכר בחנות מרתף זה אני מוכר לך אפילו כולו חומץ הגיעו

לעולם דא״ל מרתף של יין סתם ותני ברישא דברייתא ומקבל עליו עשר קוססות למאה

ובסתם מי מקבל והא תאני ר׳ חייא המוכר חבית יין לחברו נותן לו יין שכולו יפה שאני חבית דכולא חד חמרא הוא

והא תני רב זביד דבי ר׳ אושעיא מרתף של יין אני מוכר לך נותן לו יין שכולו יפה מרתף זה של יין אני מוכר לך נותן לו יין שכולו יפה ומקבל עליו עשר קוססו׳ למאה

דף צה עמוד ב

וזהו אוצר ששנו חכמים במשנתינו

אלא מתני׳ נמי דאמר ליה זה

קשיא זה אזה

לא קשיא הא דאמר ליה למקפה הא דלא א״ל למקפה דרב זביד דא״ל למקפה ברייתא דלא א״ל למקפה

הלכך מרתף של יין וא״ל למקפה נותן לו יין שכולו יפה מרתף זה של יין וא״ל למקפה נותן לו יין שכולו יפה ומקבל עליו עשר קוססות למאה מרתף זה של יין ולא א״ל למקפה נותן לו יין הנמכר בחנות

איבעיא להו מרתף של יין ולא א״ל למקפה מאי פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר מקבל וחד אמר לא מקבל

מאן דאמר מקבל דייק מדרב זביד דקתני מרתף של יין אני מוכר לך נותן לו יין שכולו יפה ואוקימנא דאמר ליה למקפה טעמא דאמר ליה למקפה הא לא א״ל למקפה מקבל

ומ״ד לא מקבל דייק מברייתא דקתני מרתף של יין אני מוכר לך נותן לו יין שכולו יפה ואוקימנא דלא א״ל למקפה

ולמאן דדייק מדרב זביד קשיא ברייתא חסורי מחסרא והכי קתני במה דברים אמורים דאמר ליה למקפה הא לא אמר ליה למקפה מקבל ומרתף זה של יין ולא א״ל למקפה נותן לו יין הנמכר בחנות

ולמאן דדייק מברייתא קשיא דרב זביד דאוקימנא דא״ל למקפה הא לא א״ל למקפה מקבל

הוא הדין דאע״ג דלא א״ל למקפה לא מקבל והאי דאוקימנא דא״ל למקפה משום דקשיא זה אזה

אמר רב יהודה יין הנמכר בחנות מברכין עליו בורא פרי הגפן ורב חסדא אמר גבי חמרא דאקרים למה לי

מיתיבי על הפת שעפשה ועל היין שהקרים ועל תבשיל שעברה צורתו אומר שהכל נהיה בדברו

אמר רב זביד מודה רב יהודה בפורצמא דמיזדבן אקרנתא

א״ל אביי לרב יוסף הא רב יהודה הא רב חסדא מר כמאן סבירא ליה א״ל מתניתא ידענא

דף צו עמוד א

דתניא הבודק את החבית להיות מפריש עליה תרומה והולך ואחר כך נמצאת חומץ כל ג׳ יום ודאי מכאן ואילך ספק

מאי קאמר א״ר יוחנן ה״ק כל ג׳ ימים הראשונים ודאי יין מכאן ואילך ספק

מאי טעמא חמרא מעילאי עקר והאי טעימיה ולא עקר אם תמצא לומר בתר דטעימיה עקר הוה ריחא חלא וטעמיה חמרא וכל ריחיה חלא וטעמיה חמרא חמרא

ורבי יהושע בן לוי אמר כל ג׳ ימים האחרונים ודאי חומץ מכאן ולהלן ספק

מאי טעמא חמרא מתתאי עקר ואימור עקר ולאו אדעתיה ואם תמצא לומר מעילאי עקר והא טעימיה ולא עקר דלמא בתר דטעימיה עקר הוה ריחיה חלא וטעמי׳ חמרא וריחיה חלא וטעמיה חמרא חלא

דרומאי מתנו משמיה דר׳ יהושע בן לוי ראשונים ודאי יין אחרונים ודאי חומץ אמצעיים ספק

הא גופא קשיא אמרת ראשונים ודאי יין אלמא ריחיה חלא וטעמיה חמרא חמרא והדר אמרת אחרונים ודאי חומץ אלמא ריחיה חלא וטעמיה חמרא חלא

כגון דאשתכח חלא סיפתקא דאי לאו דעקר תלתא יומי לא הוה משתכח חלא סיפתקא

כמאן פשט ליה פליגי בה רב מרי ורב זביד חד אמר כרבי יוחנן וחד אמר כרבי יהושע בן לוי׃

איתמר המוכר חבית יין לחברו והחמיצה אמר רב כל ג׳ ימים הראשונים ברשות מוכר מכאן ואילך ברשות לוקח

דף צו עמוד ב

ושמואל אמר חמרא אכתפא דמאריה שוואר

עבד רב יוסף עובדא כוותיה דרב בשיכרא וכוותיה דשמואל בחמרא והלכתא כוותיה דשמואל׃

ת״ר אחד שכר תמרים ואחד שכר שעורים ואחד שמרי יין מברכין עליהם שהכל נהיה בדברו אחרים אומרים שמרים שיש בהם טעם יין מברך עליהן בורא פרי הגפן רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו אין הלכה כאחרים

אמר רבא דכולי עלמא רמא תלתא ואתא ארבעה חמרא הוא רבא לטעמיה דאמר רבא כל חמרא דלא דרי על חד תלת מיא לאו חמרא הוא

רמא תלתא ואתא תלתא ולא כלום הוא כי פליגי דרמא תלתא ואתא תלתא ופלגא דרבנן סברי תלתא עייל תלתא נפיק פש ליה פלגא ופלגא בשיתא פלגי מיא ולא כלום הוא

ואחרים סברי תלתא עול תרין ופלגא נפיק פש ליה כוזא וכוזא בתרי ופלגא חמרא מעליא הוא

וביותר מכדי מדתו מי פליגי והא תנן

דף צז עמוד א

המתמד ונתן מים במדה ומצא כדי מדתו פטור ור׳ יהודה מחייב עד כאן לא פליגי אלא בכדי מדתו אבל ביותר מכדי מדתו לא פליגי

הוא הדין דאפילו ביותר מכדי מדתו פליגי והאי דקא מיפלגי בכדי מדתו להודיעך כחו דר׳ יהודה

בעא מיניה רב נחמן בר יצחק מרב חייא בר אבין שמרים שיש בהן טעם יין מהו אמר ליה מי סברת חמרא הוא קיוהא בעלמא הוא

ת״ר שמרים של תרומה ראשון ושני אסור ושלישי מותר רבי מאיר אומר אף שלישי בנותן טעם

ושל מעשר ראשון אסור שני מותר רבי מאיר אומר אף שני בנותן טעם ושל הקדש שלישי אסור ורביעי מותר ר״מ אומר אף רביעי בנותן טעם

ורמינהי של הקדש לעולם אסור ושל מעשר לעולם מותר קשיא הקדש אהקדש קשיא מעשר אמעשר

הקדש אהקדש לא קשיא כאן בקדושת הגוף כאן בקדושת דמים מעשר אמעשר נמי לא קשיא כאן במעשר ודאי כאן במעשר דמאי

א״ר יוחנן משום ר״ש בן יהוצדק כדרך שאמרו לענין איסורן כך אמרו לענין הכשירן

הכשירן דמאי אי דמיא אכשורי מכשרי אי דחמרא אכשורי מכשרי לא צריכא שתמדו במי גשמים

וכיון דקא שקיל ורמי להו למנא אחשבינהו לא צריכא שנתמד מאליו

וכיון דקא נגיד קמא קמא אחשבינהו אמר רב פפא בפרה ששותה ראשון ראשון׃

אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב אין אומרים קידוש היום אלא על היין הראוי לינסך על גבי המזבח

למעוטי מאי אילימא למעוטי יין מגתו והא תאני ר׳ חייא יין מגתו לא יביא ואם הביא כשר וכיון דאם הביא כשר אנן אפילו לכתחלה נמי

דף צז עמוד ב

דאמר רבא סוחט אדם אשכול של ענבים ואומר עליו קידוש היום

ואלא למעוטי מפיה ומשוליה והא תני רבי חייא מפיה ומשוליה לא יביא ואם הביא כשר

ואלא למעוטי יין כושי בורק הילסטון של מרתף של צמוקים והא תניא בכולן לא יביא ואם הביא כשר

ואלא למעוטי יין קוסס מזוג מגולה ושל שמרים ושריחו רע דתניא בכולן לא יביא ואם הביא פסול

למעוטי מאי אי למעוטי קוסס פלוגתא דר׳ יוחנן ור׳ יהושע בן לוי היא

אי למעוטי מזוג עלויי עלייה דאמר רבי יוסי ברבי חנינא מודים חכמים לר״א בכוס של ברכה שאין מברכין עליו עד שיתן לתוכו מים

אי למעוטי מגולה סכנה היא

אי למעוטי של שמרים היכי דמי אי דרמא תלתא ואתא ארבעה חמרא מעליא הוא אי דרמא תלתא ואתא תלתא ופלגא פלוגתא דרבנן ואחרים היא

אלא למעוטי שריחו רע ואיבעית אימא לעולם למעוטי מגולה ואע״ג דעברי׳ במסננת כר׳ נחמיה אפילו הכי (מלאכי א, ח) הקריבהו נא לפחתך הירצך או הישא פניך

בעא מיניה רב כהנא חמוה דרב משרשיא מרבא חמר חווריין מהו אמר ליה (משלי כג, לא) אל תרא יין כי יתאדם:

קנקנים בשרון וכו׳: תאנא פיטסות נאות ומגופרות:

מתני׳ המוכר יין לחבירו והחמיץ אינו חייב באחריותו ואם ידוע שיינו מחמיץ הרי זה מקח טעות ואם אמר לו יין

דף צח עמוד א

מבושם אני מוכר לך חייב להעמיד לו עד העצרת וישן משל אשתקד ומיושן משל ג׳ שנים:

גמ׳ אמר ר׳ יוסי בר׳ חנינא לא שנו אלא בקנקנים דלוקח אבל בקנקנים דמוכר אמר ליה הא חמרך והא קנקנך

וכי קנקנין דמוכר מאי הוי לימא ליה לא איבעי לך לשהויי לא צריכא דאמר ליה למקפה

ומאי דוחקיה דר׳ יוסי בר׳ חנינא לאוקמא למתניתין בקנקנין דלוקח ודאמר ליה למקפה לוקמא בקנקנין דמוכר ודלא אמר ליה למקפה

אמר רבא מתניתין קשיתיה דקתני אם ידוע שיינו מחמיץ הרי זה מקח טעות אמאי לימא ליה לא איבעי לך לשהויי אלא לאו שמע מינה דאמר ליה למקפה שמע מינה

ופליגא דרב חייא בר יוסף דאמר רב חייא בר יוסף חמרא מזלא דמריה גרים שנא׳ (חבקוק ב, ה) ואף כי היין בוגד גבר יהיר וגו׳

אמר רב מרי האי מאן דיהיר אפילו אאינשי ביתיה לא מיקבל שנא׳ (חבקוק ב, ה) גבר יהיר ולא ינוה מאי ולא ינוה בנוה שלו

א״ר יהודה אמר רב כל המתגאה בטלית של ת״ח ואינו ת״ח אין מכניסין אותו במחיצתו של הקב״ה כתיב הכא ולא ינוה וכתיב התם (שמות טו, יג) אל נוה קדשך

אמר רבא האי מאן דזבין ליה חביתא דחמרא לחנואה אדעתא לסבוייה ותקיף אפלגא או אתילתא דינא הוא דמקבל לה מיניה ולא אמרן אלא דלא שני בברזא אבל שני בברזא לא ולא אמרן אלא דלא מטא יומא דשוקא אבל מטא יומא דשוקא לא

ואמר רבא האי מאן דקביל חמרא אדעתא דממטי ליה לפרוותא דוול שפט ואדמטי התם זל דינא הוא דמקבל ליה

איבעיא להו הוה חלא מאי אמר ליה רב הלל לרב אשי כי הואן בי רב כהנא אמר לן חלא לא ודלא כר׳ יוסי בר׳ חנינא

ואיכא דאמרי אפילו חלא נמי מקבל כמאן כר׳ יוסי בר׳ חנינא:

ישן משל אשתקד כו׳:

דף צח עמוד ב

תאנא ומיישן והולך עד החג:

מתני׳ המוכר מקום לחבירו וכן המקבל מקום מחבירו לעשות לו בית חתנות לבנו ובית אלמנות לבתו בונה ארבע אמות על שש דברי ר׳ עקיבא רבי ישמעאל אומר רפת בקר היא זו

הרוצה לעשות רפת בקר בונה ד׳ אמות על שש

בית קטן שש על ח׳ גדול ח׳ על עשר טרקלין י׳ על י׳ רומו כחצי ארכו וכחצי רחבו ראיה לדבר רבן שמעון בן גמליאל אומר כבנין ההיכל:

גמ׳ למה לי למיתנא בית חתנות לבנו ובית אלמנות לבתו ליתני בית חתנות לבנו ולבתו ובית אלמנות לבנו ולבתו מלתא אגב אורחיה קמ״ל דלא דרכא דחתנא למידר בי חמוה

כדכתיב בספר בן סירא הכל שקלתי בכף מאזנים ולא מצאתי קל מסובין וקל מסובין חתן הדר בבית חמיו וקל מחתן אורח מכניס אורח וקל מאורח משיב דבר בטרם ישמע שנאמר (משלי יח, יג) משיב דבר בטרם ישמע אולת היא לו וכלמה:

ר׳ ישמעאל אומר רפת בקר היא זו הרוצה לעשות כו׳: רפת בקר מאן קתני לה איכא דאמר ר׳ ישמעאל קתני לה ואיכא דאמר ר״ע קתני לה

איכא דאמר ר״ע קתני לה וה״ק אע״פ שרפת בקר היא פעמים שאדם עושה דירתו כרפת בקר ואיכא דאמר ר׳ ישמעאל קתני לה וה״ק שהרוצה לעשות רפת בקר עושה ארבע אמות על שש:

טרקלין י׳ על י׳: מאי טרקלין קובתא בי וורדי

תאני וקנתיר שתים עשרה על י״ב מאי קנתיר תרבץ אפדני:

רומו כחצי ארכו וכחצי רחבו ראיה לדבר רשב״ג אומר כבנין ההיכל: ראיה לדבר מאן קתני לה איכא דאמר רשב״ג קתני לה והכי קאמר ראיה לדבר מנין אמר רשב״ג הכל כבנין היכל

ואיכא דאמר ת״ק קתני לה ורשב״ג אתמוהי קא מתמה והכי קאמר ליה [לת״ק] ראיה מנין מבנין היכל אטו כולי עלמא כבנין היכל עבדי

תניא אחרים אומרים רומו כקורותיו ולימא רומו כרחבו איבעית אימא ביתא מעילאי רווח ואיבעית אימא משום דאיכא בי כווי

רבי חנינא נפק לקרייתא רמו ליה קראי אהדדי כתיב (מלכים א ו, ב) והבית אשר בנה המלך שלמה לה׳ ששים אמה ארכו ועשרים רחבו ושלשים אמה קומתו וכתיב (מלכים א ו, כ) ולפני הדביר עשרים אמה אורך ועשרים אמה רחב ועשרים אמה קומתו אמר להו כי קא חשיב משפת כרובים ולמעלה

מאי קמ״ל

דף צט עמוד א

הא קא משמע לן למטה כלמעלה מה למעלה אין משמש כלום אף למטה אין משמש כלום

מסייע ליה לר׳ לוי דאמר ר׳ לוי ואיתימא רבי יוחנן דבר זה מסורת בידינו מאבותינו מקום ארון וכרובים אינו מן המדה תניא נמי הכי ארון שעשה משה יש לו ריוח עשר אמות לכל רוח ורוח

אמר רבנאי אמר שמואל כרובים בנס הן עומדין שנאמר (מלכים א ו, כד) וחמש אמות כנף הכרוב האחת וחמש אמות כנף הכרוב השנית עשר אמות מקצות כנפיו ועד קצות כנפיו גופייהו היכא הוו קיימי אלא שמע מינה בנס הן עומדין

מתקיף לה אביי ודלמא בולטין כתרנגולין הוו קיימי מתקיף לה רבא ודלמא זה שלא כנגד זה הוו קיימי מתקיף לה רב אחא בר יעקב ודלמא באלכסונא הוו קיימי

מתקיף לה רב הונא בריה דרב יהושע ודלמא ביתא מעילאי רווח מתקיף לה רב פפא ודלמא מיכף הוו כייפי ידייהו מתקיף לה רב אשי ודלמא שלחופי הוו משלחפי

כיצד הן עומדין רבי יוחנן ור׳ אלעזר חד אמר פניהם איש אל אחיו וחד אמר פניהם לבית ולמ״ד פניהם איש אל אחיו הא כתיב (דברי הימים ב ג, יג) ופניהם לבית לא קשיא כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום

ולמ״ד ופניהם לבית הא כתיב (שמות כה, כ) ופניהם איש אל אחיו דמצדדי אצדודי דתניא אונקלוס הגר אמר כרובים (דברי הימים ב ג, י) מעשה צעצועים הן ומצודדים פניהם כתלמיד הנפטר מרבו:

מתני׳ מי שיש לו בור לפנים מביתו של חבירו נכנס בשעה שדרך בני אדם נכנסין ויוצא בשעה שדרך בני אדם יוצאין ואינו מכניס בהמתו ומשקה מבורו אלא ממלא ומשקה מבחוץ וזה עושה לו פותחת וזה עושה לו פותחת:

גמ׳ פותחת להיכא אמר ר׳ יוחנן שניהם לבור בשלמא בעל הבור בעי לאשתמורי מיא דבוריה אלא בעל הבית למה ליה א״ר אלעזר

דף צט עמוד ב

משום חשד אשתו:

מתני׳ מי שיש לו גינה לפנים מגינתו של חברו נכנס בשעה שדרך בני אדם נכנסים ויוצא בשעה שדרך בני אדם יוצאין ואינו מכניס לתוכה תגרין ולא יכנס מתוכה לתוך שדה אחרת והחיצון זורע את הדרך

נתנו לו דרך מן הצד מדעת שניהן נכנס בשעה שהוא רוצה ויוצא בשעה שרוצה ומכניס לתוכה תגרין ולא יכנס מתוכה לתוך שדה אחרת זה וזה אינן רשאים לזורעה:

גמ׳ א״ר יהודה אמר שמואל אמה בית השלחין אני מוכר לך נותן לו ב׳ אמות לתוכה ואמה מכאן ואמה מכאן לאגפיה אמה בית הקילון אני מוכר לך נותן לו אמה אחת לתוכה וחצי אמה מכאן וחצי אמה מכאן לאגפיה

ואותן אגפיים מי זורעם רב יהודה אמר שמואל בעל השדה זורעם רב נחמן אמר שמואל בעל השדה נוטעם מאן דאמר זורעם כל שכן נוטעם ומ״ד נוטעם אבל זורעם לא חלחולי מחלחולי

ואמר רב יהודה אמר שמואל אמת המים שכלו אגפיה מתקנה מאותה שדה בידוע שלא כלו אגפיה אלא באותה שדה

מתקיף לה רב פפא ולימא ליה מייך אשפלוה לארעיך אלא אמר רב פפא שעל מנת כן קבל עליו בעל השדה:

מתני׳ מי שהיתה דרך הרבים עוברת לתוך שדהו נטלה ונתן להם מן הצד מה שנתן נתן ושלו לא הגיעו

דרך היחיד ד׳ אמות דרך הרבים שש עשרה אמה דרך המלך אין לה שיעור דרך הקבר אין לה שיעור המעמד דייני צפורי אמרו בית ארבעה קבין:

גמ׳ אמאי שלו לא הגיעו לינקוט פזרא וליתיב שמעת מינה לא עביד איניש דינא לנפשיה אפי׳ במקום פסידא

אמר רב זביד משמיה דרבא גזירה שמא יתן להן דרך עקלתון רב משרשיא משמיה דרבא אמר בנותן להם דרך עקלתון

דף ק עמוד א

רב אשי אמר כל מן הצד דרך עקלתון היא קרובה לזה ורחוקה לזה

ולימא להו שקלו דידכו והבו לי דידי הא מני רבי אליעזר היא דתניא ר׳ יהודה אומר משום רבי אליעזר רבים שבררו דרך לעצמם מה שבררו בררו

לרבי אליעזר רבים גזלנים נינהו אמר רב גידל אמר רב כגון שאבדה להן דרך באותה שדה

אי הכי אמאי אמר רבה בר רב הונא אמר רב אין הלכה כר״א מאן דמתני הא לא מתני הא

וטעמא מאי משום דרב יהודה דאמר רב יהודה מצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו

ור׳ אליעזר רבים במאי קנו ליה בהילוכא דתניא הלך בה לארכה ולרחבה קנה מקום הילוכו דברי ר׳ אליעזר וחכמים אומרים אין הילוך מועיל כלום עד שיחזיק

אמר ר׳ אלעזר מ״ט דר׳ אליעזר דכתיב (בראשית יג, יז) קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה ורבנן התם משום חביבותא דאברהם הוא דקאמר ליה הכי כדי שיהא נוח לכבוש לפני בניו

א״ר יוסי בר׳ חנינא מודים חכמים לר״א בשביל של כרמים הואיל ונעשה להילוך נקנה בהילוך

כי אתו לקמיה דרב יצחק בר אמי אמר להו הבו ליה כי היכי דדרי טונא דשבישתא והדר ולא אמרן אלא דמסיימין מחיצתא אבל לא מסיימין מחיצתא כי היכי דשקיל כרעא ומנח כרעא:

דרך היחיד ד׳ אמות: תנא אחרים אומרים כדי שיעבור חמור במשאו אמר רב הונא הלכה כאחרים (ותניא אידך) דייני גולה (אומרים) שני גמדים ומחצה ואמר רב הונא הלכה כדייני גולה והאמר רב הונא הלכה כאחרים אידי ואידי חד שיעורא הוא:

דרך הרבים שש עשרה אמה: תנו רבנן דרך היחיד ארבע אמות דרך מעיר לעיר שמונה אמות

דף ק עמוד ב

דרך הרבים שש עשרה אמות דרך ערי מקלט שלשים ושתים אמות א״ר הונא מאי קראה דכתיב (דברים יט, ג) תכין לך הדרך דרך הדרך:

דרך המלך אין לה שיעור: שהמלך פורץ גדר לעשות לו דרך ואין ממחין בידו:

דרך הקבר אין לה שיעור: משום יקרא דשכבא:

המעמד דייני ציפורי אמרו בת ד׳ קבין כו׳: ת״ר המוכר קברו דרך קברו מקום מעמדו ובית הספדו באין בני משפחה וקוברין אותו על כרחו משום פגם משפחה:

ת״ר אין פוחתין משבעה מעמדות ומושבות למת כנגד (קהלת א, ב) הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל

א״ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי היכי עבדי א״ל כדתניא אמר רבי יהודה ביהודה בראשונה לא היו פוחתין משבעה מעמדות ומושבות למת כגון עמדו יקרים עמודו שבו יקרים שבו אמרו לו א״כ אף בשבת מותר לעשות כן

אחתיה דרמי בר פפא הוה נסיבא ליה לרב אויא שכיבא עבד לה מעמד ומושב א״ר יוסף טעה בתרתי טעה שאין עושין אלא בקרובים והוא עבד אפילו ברחוקים וטעה שאין עושין אלא ביום ראשון והוא עבד ביום שני

אביי אמר בהא נמי טעה שאין עושין אלא בבית הקברות והוא עשה בעיר רבא אמר בהא נמי טעה שאין עושין אלא במקום שנהגו והתם לא נהוג

מיתיבי אמרו לו אם כן אף בשבת מותר לעשות כן ואי אמרת בבית הקברות וביום א׳ בית הקברות בשבת מאי בעי בעיר הסמוכה לבית הקברות דאמטיוהו בין השמשות:

מתני׳ המוכר מקום לחברו לעשות לו קבר וכן המקבל מחברו לעשות לו קבר עושה תוכה של מערה ד׳ אמות על שש ופותח לתוכה שמונה כוכין שלש מכאן ושלש מכאן ושנים מכנגדן וכוכין ארכן ארבע אמות ורומן שבע

דף קא עמוד א

ורחבן ששה

רבי שמעון אומר עושה תוכה של מערה שש אמות על שמונה ופותח לתוכה שלשה עשר כוך ארבעה מכאן וארבעה מכאן ושלשה מכנגדן ואחד מימין הפתח ואחד מן השמאל

ועושה חצר על פי המערה שש על שש כמלא המטה וקובריה

ופותח לתוכה שתי מערות אחת מכאן ואחת מכאן רבי שמעון אומר ארבע לארבע רוחותיה

רבן שמעון בן גמליאל אומר הכל לפי הסלע׃

גמ׳ הני תרי להיכא שדי להו אי לבראי הא קמיתדשי להו ותו הא תנן חצר הקבר העומד בתוכו טהור

אמר רבי יוסי ברבי חנינא דעביד להו כמין נגר

והא אמר ר׳ יוחנן

דף קא עמוד ב

קבורת חמורים היא זו

לר׳ יוחנן דעביד להו בקרן זוית

והא נגעי כוכין להדדי

אמר רב אשי במעמיק דאי לא תימא הכי ארבע מערות לר׳ שמעון היכי עביד להו הא קא נגעי כוכין להדדי אלא במעמיק הכא נמי במעמיק

רב הונא בריה דרב יהושע אמר ארבע מערות לר״ש דעביד להו כי חרותא

והא דרב הונא בריה דרב יהושע ברותא היא מכדי כל אמתא בריבועא אמתא ותרי חומשי באלכסונא כמה הוי להו חד סרי וחומשא כוכין כמה הוו תמניא תמניא בחד סרי וחומשא היכי משכחת לה אלא הא דרב הונא בריה דרב יהושע ברותא היא

ואי בעית אימא כדאמר רב שישא בריה דרב אידי בניפלי הכא נמי בניפלי

תנן התם המוצא מת מושכב כדרכו נוטלו ואת תפוסתו שנים נוטלן ואת תפוסתן

דף קב עמוד א

מצא שלשה אם יש ביניהן מארבע עד שמונה הרי זו שכונת קברות ובודק ממנו ולהלן עשרים אמה מצא אחד בסוף עשרים אמה בודק ממנו ולהלן כ׳ אמה שרגלים לדבר שאילו מתחלה מצאו נוטלו ואת תפוסתו

אמר מר מארבע ועד שמונה מני אי רבנן הא אמרי ד׳ אמות על שש אי ר׳ שמעון הא אמר שש על שמונה

לעולם ר׳ שמעון היא והאי תנא הוא דתניא מצאן רצופין ואין ביניהן מד׳ אמות עד ח׳ יש להן תפוסה ואין להן שכונת קברות רבי שמעון בן יהודה אומר משום ר׳ שמעון רואין את האמצעיים כאילו אינן והשאר מצטרפין מד׳ אמות ועד ח׳

במאי אוקימתא כר׳ שמעון אימא סיפא בודק הימנו ולהלן עשרים אמה מני אי ר״ש עשרים ותרתין הויין אי רבנן תמני סרי הויין

לעולם רבנן היא וכגון דבדק באלכסונא

ומדהא באלכסונא הא נמי באלכסונא עשרים ותרתי הויין חדא באלכסונא אמרינן תרי באלכסון לא אמרינן

דף קב עמוד ב

רב שישא בריה דרב אידי אמר לעולם ר״ש היא והב״ע בניפלי

ומדהא בניפלי הא נמי בניפלי תמני סרי הויין חדא בניפלי אמרינן תרתי בניפלי לא אמרינן

ורמי דרבנן אדרבנן ורמי דר״ש אדר״ש

(דתניא) כרם הנטוע על פחות מארבע אמות ר״ש אומר אינו כרם וחכמים אומרים הרי זה כרם ורואין את האמצעים כאילו אינן

קשיא דרבנן אדרבנן וקשיא דר״ש אדרבי שמעון

דרבי שמעון אדר׳ שמעון לא קשיא התם לא נטעי אינשי אדעתא ליעקר הכא זימנין דמיתרמא ליה בין השמשות ומיקרי ומנחי ליה

דרבנן אדרבנן נמי לא קשיא הכא כיון דמינול לא מקרי קבר התם מימר אמר הי מינייהו דשפיר שפיר ודלא שפיר ליהוי לציבי:

הדרן עלך המוכר פירות

מתני׳ **האומר** לחבירו בית כור עפר אני מוכר לך היו שם נקעים עמוקים עשרה טפחים או סלעים גבוהין י׳ טפחים אינן נמדדין עמה פחות מכאן נמדדין עמה ואם אמר לו כבית כור עפר אפילו היו שם נקעים עמוקים יותר מעשרה טפחים או סלעים גבוהין יותר מעשרה טפחים הרי אלו נמדדין עמה:

גמ׳ תנן התם המקדיש שדהו בשעת היובל נותן לו לבית זרע חומר שעורים חמשים שקל כסף היו שם נקעים עמוקים י׳ טפחים או סלעים גבוהין י׳ טפחים

דף קג עמוד א

אין נמדדין עמה פחות מכאן נמדדין עמה

ואמאי לקדשו באנפי נפשייהו וכי תימא כיון דלא הוי בית כור לא קדשי

והא תניא שדה מה ת״ל לפי שנאמר (ויקרא כז, טז) זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף אין לי אלא שהקדיש בענין הזה

מנין לרבות לתך וחצי לתך סאה תרקב וחצי תרקב ת״ל שדה מכל מקום

אמר רב עוקבא בר חמא הכא בנקעים מלאים מים עסקינן דלאו בני זריעה נינהו דיקא נמי דקתני דומיא דסלעים שמע מינה

אי הכי אפי׳ פחות מכאן נמי הנהו נגאני דארעא מיקרו שדרי דארעא מיקרו

הכא מאי אמר רב פפא אע״פ שאין מלאים מים מאי טעמא אין אדם רוצה שיתן מעותיו במקום אחד ויראו לו כשנים ושלשה מקומות

מתקיף לה רבינא והא דומיא דסלעים קתני מה סלעים דלאו בני זריעה נינהו אף הני נמי דלאו בני זריעה נינהו כי קתני דומיא דסלעים אפחות מכאן:

(פחות מכאן נמדדין עמה): אמר ר׳ יצחק טרשים שאמרו בית ארבעת קבין אמר רב עוקבא בר חמא והוא שמובלעין בחמשת קבין רב חייא בר אבא אמר רבי יוחנן והוא שמובלעין ברובה של שדה

בעי רב חייא בר אבא רובן במעוטה ומעוטן ברובה מהו תיקו

בעי רבי ירמיה

דף קג עמוד ב

כשיר מהו כשורה מהו איצטדינין מהו דרך עקלתון מהו תיקו

תנא אם היה סלע יחידי אפי׳ כל שהוא אין נמדד עמה ואם היה סמוך למצר אפי׳ כל שהוא אין נמדד עמה

בעי רב פפא מופסק עפר בינתים מהו תיקו בעי רב אשי עפר מלמטה וצונמא למעלה עפר מלמעלה וצונמא מלמטה מהו תיקו:

מתני׳ בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל פיחת כל שהוא ינכה הותיר כל שהוא יחזיר ואם אמר הן חסר הן יתר אפילו פיחת רובע לסאה או הותיר רובע לסאה הגיעו יותר מכאן יעשה חשבון

מה הוא מחזיר לו מעות ואם רצה מחזיר לו קרקע ולמה אמרו מחזיר לו מעות לייפות כחו של מוכר שאם שייר בשדה בית תשעה קבין ובגינה בית חצי קב וכדברי ר׳ עקיבא בית רובע מחזיר לו את הקרקע לא את הרובע בלבד הוא מחזיר אלא את כל המותר:

גמ׳ איבעיא להו בית כור סתמא מאי תא שמע בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל

דף קד עמוד א

פחות כל שהוא ינכה יתר כל שהוא יחזיר הא סתמא כהן חסר הן יתר דמי

אימא סיפא ואם אמר לו הן חסר הן יתר אפילו פיחת רובע לסאה או הותיר רובע לסאה הגיעו הא סתמא כמדה בחבל דמי אלא מהא ליכא למשמע מינה

ת״ש בית כור עפר אני מוכר לך כבית כור עפר אני מוכר לך הן חסר הן יתר אני מוכר לך אפילו פיחת רובע לסאה או הותיר רובע לסאה הגיעו אלמא סתמא נמי כהן חסר הן יתר דמי התם פרושי קא מפרש איזהו בית כור שהיא כבית כור כגון דא״ל הן חסר הן יתר

מתקיף לה רב אשי א״כ אני מוכר לך אני מוכר לך למה לי אלא לאו שמע מינה סתמא נמי כהן חסר הן יתר דמי שמע מינה:

מהו מחזיר לו מעות וכו׳: ליפות כחו של מוכר אמרי׳ ליפות כחו של לוקח לא אמרינן

והתניא פיחת שבעת קבין ומחצה לכור או הותיר שבעת קבין ומחצה לכור הגיעו יותר מכאן כופין את המוכר למכור ואת הלוקח ליקח

התם כגון דהוה יקירא מעיקרא וזל השתא דאמרינן ליה אי ארעא יהבת לי הב לי כזולא דהשתא

והתניא כשהוא נותן לו נותן לו כשער שלקח ממנו התם כגון דהוה זולא מעיקרא ויקרא לה השתא:

שאם שייר בשדה בית ט׳ קבין וכו׳: אמר רב הונא ט׳ קבין שאמרו ואפי׳ בבקעה גדולה

ורב נחמן אמר נותן שבעת קבין ומחצה לכל כור וכור

דף קד עמוד ב

ואי איכא מילתא יתירא (דהוי) לתשעת קבין הדרי

איתיביה רבא לר״נ שאם שייר בשדה בית תשעת קבין לאו דזבין ליה כוריים לא דזבין ליה כור

ובגנה בית חצי קב לאו דזבין ליה סאתים לא דזבין ליה סאה

וכדברי ר״ע בית רובע מאי לאו דזבין ליה סאה לא דזבין ליה חצי סאה

בעי רב אשי שדה ונעשית גנה גנה ונעשית שדה מאי תיקו

תנא אם היה סמוך לשדהו אפי׳ כל שהוא מחזיר לו קרקע

בעי רב אשי בור מהו שתפסיק אמת המים מהו שתפסיק דרך הרבים מהו שתפסיק ריכבא דדיקלא מהו שתפסיק תיקו:

ולא את הרובע בלבד מחזיר לו אלא כל המותר: כלפי לייא תאני רבין בר רב נחמן לא את המותר בלבד מחזיר לו אלא את כל הרבעין כולן:

מתני׳ מדה בחבל אני מוכר לך הן חסר הן יתר בטל הן חסר הן יתר מדה בחבל הן חסר הן יתר מדה בחבל

דף קה עמוד א

בטל מדה בחבל הן חסר הן יתר דברי בן ננס:

גמ׳ אמר רבי אבא בר ממל אמר רב חולקין עליו חביריו על בן ננס מאי קא משמע לן תנינא מעשה בציפורי באחד ששכר מרחץ מחבירו בשנים עשר זהובים לשנה דינר זהב לחדש

ובא מעשה לפני רבן שמעון בן גמליאל ולפני רבי יוסי ואמרו יחלוקו את חדש העיבור

אי מהתם הוה אמינא התם הוא דאיכא למימר מיהדר קא הדר ביה ואיכא למימר פרושי קא מפרש אבל הכא דודאי קא הדר ביה אימא לא קא משמע לן

אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי בן ננס אבל חכמים אומרים הלך אחר פחות שבלשונות

זו ולא סבירא ליה והא רב ושמואל דאמרי תרוייהו כור בשלשים אני מוכר לך יכול לחזור בו אפילו בסאה האחרונה

כור בשלשים סאה בסלע אני מוכר לך ראשון ראשון קנה אלא זו וסבירא ליה

ומי סבירא ליה והאמר שמואל בבא באמצע החדש עסקינן אבל בא בתחלת החדש כולו למשכיר בסוף החדש כולו לשוכר

דף קה עמוד ב

אלא לעולם זו ולא סבירא ליה והתם טעמא מאי משום דתפיס

הכא נמי הא תפיס

אמר רב הונא אמרי בי רב איסתרא מאה מעי מאה מעי מאה מעי איסתרא איסתרא

מאי קמ״ל תפוס לשון אחרון הא אמרה רב חדא זימנא דאמר רב אי הואי התם הוה יהיבנא כוליה למשכיר

(אי איתמר הא ולא איתמר הא הוה אמינא מיהדר קא הדר ביה אבל הכא) מהו דתימא פרושי קא מפרש קמ״ל:

דף קו עמוד א

מתני׳ בסימניו ובמצריו פחות משתות הגיעו עד שתות ינכה:

גמ׳ איתמר רב הונא אמר שתות כפחות משתות רב יהודה אמר שתות כיותר משתות

רב הונא אמר שתות כפחות משתות הכי קאמר פחות משתות ושתות בכלל הגיעו יותר משתות ינכה רב יהודה אמר שתות כיותר משתות הכי קאמר פחות משתות הגיעו עד שתות ושתות בכלל ינכה

מיתיבי בסימניו ובמצריו פיחת שתות או הותיר שתות הרי הוא כשום הדיינין הגיעו והא שום הדיינין דשתות כיותר משתות הוא

אמר לך רב הונא ולטעמיך הגיעו קא תני אלא כשום הדיינין ולא כשום הדיינין כשום הדיינין לשתות ולא כשום הדיינין דאילו התם בטל מקח ואילו הכא הגיעו

רב פפא זבן ארעא מההוא גברא

דף קו עמוד ב

אמר ליה הויא עשרין גריוי משחיה ולא הואי אלא חמיסרא אתא לקמיה דאביי אמר ליה סברת וקבילת

והתנן פחות משתות הגיעו עד שתות ינכה הני מילי היכא דלא קים ליה בגוה אבל היכא דקים ליה בגוה סבר וקביל

והא עשרין אמר לי אמר ליה דעדיפא כעשרין

תניא ר׳ יוסי אומר האחין שחלקו כיון שעלה גורל לאחד מהן קנו כולם מ״ט אמר ר׳ אלעזר כתחלת ארץ ישראל מה תחלה בגורל אף כאן בגורל

אי מה להלן בקלפי ואורים ותומים אף כאן בקלפי ואורים ותומים אמר רב אשי בההוא הנאה דקא צייתי להדדי גמרי ומקנו להדדי:

איתמר שני אחין שחלקו ובא להן אח ממדינת הים רב אמר בטלה מחלוקת ושמואל אמר מקמצין

אמר ליה רבא לרב נחמן לרב דאמר בטלה מחלוקת אלמא הדר דינא אלא מעתה הני בי תלתא דקיימי ואזול בי תרי מינייהו ופלוג הכי נמי דבטלה מחלוקת

הכי השתא התם נחיתי אדעתא דבי תלתא מעיקרא הכא לא נחיתי אדעתא דבי תלתא מעיקרא

אמר ליה רב פפא לאביי לשמואל דאמר מקמצין למימרא דקם דינא והא רב ושמואל דאמרי תרוייהו כור בשלשים אני מוכר לך יכול לחזור בו אפילו בסאה האחרונה כור בשלשים סאה בסלע אני מוכר לך ראשון ראשון קנה

דף קז עמוד א

התם עבוד רבנן מילתא דניחא ליה למוכר וניחא ליה ללוקח

איתמר אחין שחלקו ובא בעל חוב ונטל חלקו של אחד מהן רב אמר בטלה מחלוקת ושמואל אמר ויתר ורב אסי אמר נוטל רביע בקרקע ורביע במעות

רב אמר בטלה מחלוקת קא סבר האחין שחלקו יורשין הן

ושמואל אמר ויתר קא סבר האחין שחלקו לקוחות הוו וכלוקח שלא באחריות דמי

רב אסי מספקא ליה אי יורשין הוו אי לקוחות הוו הלכך נוטל רביע בקרקע ורביע במעות

אמר רב פפא הלכתא בכל הני שמעתתא מקמצין אמימר אמר בטלה מחלוקת והלכתא בטלה מחלוקת:

תנו רבנן שלשה שירדו לשום אחד אומר במנה ושנים אומרים במאתים אחד אומר במאתים ושנים אומרים במנה בטל יחיד במיעוטו

אחד אומר במנה ואחד אומר בעשרים ואחד אומר בשלשים נדון במנה רבי אליעזר ברבי צדוק אומר נדון בתשעים אחרים אומרים עושין שומא ביניהן ומשלשין

מאן דאמר נדון במנה מילתא מציעתא רבי אליעזר בר׳ צדוק אומר נדון בתשעים קא סבר הא ארעא

דף קז עמוד ב

תשעין שוה והאי דקאמר עשרים דקא טעי עשרה לאחוריה והאי דקא אמר מנה קא טעי עשרה לקמיה

אדרבה האי ארעא מאה ועשרה שויא והאי דקאמר מנה קא טעי עשרה לאחוריה והאי דקאמר שלשים קא טעי עשרה לקמיה נקוט מיהת תרי קמאי בידך דמתורת מנה לא מפקי ליה

אחרים אומרים עושין שומא ביניהן ומשלשין קא סברי האי ארעא תשעין ותלתא ותילתא שויא האי דקא אמר עשרים קא טעי תליסר ותילתא לאחוריה והאי דקאמר מנה קא טעי תליסר ותילתא לקמיה ובדין הוא דלימא טפי והאי דלא קאמר סבר מיסתאי דקא מטפינא כולי האי אחבראי

אדרבה הא ארעא מאה ותליסר ותלתא שויא האי דקאמר מנה קא טעי תליסר ותלתא לאחוריה והאי דקאמר שלשים טעי תליסר ותלתא לקמיה ובדין הוא דקאמר טפי סבר מיסתאי דקא מטפינא כולי האי אחבראי נקוט מיהת תרי קמאי בידך דמתורת מאה לא מפקי ליה

אמר רב הונא הלכה כאחרים אמר רב אשי טעמא דאחרים לא ידעינן הלכתא עבדינן כוותייהו תנו דייני גולה עושין שומא ביניהן ומשלשין אמר רב הונא הלכתא כדייני גולה אמר רב אשי טעמא דדייני גולה לא ידעינן הלכתא עבדינן כוותייהו:

מתני׳ האומר לחבירו חצי שדה אני מוכר לך משמנין ביניהן ונוטל חצי שדהו חציה בדרום אני מוכר לך משמנין ביניהן ונוטל חציה בדרום והוא מקבל עליו מקום הגדר חריץ ובן חריץ וכמה הוא חריץ ששה טפחים ובן חריץ שלשה:

גמ׳ א״ר חייא בר אבא א״ר יוחנן לוקח נוטל כחוש שבו א״ל רבי חייא בר אבא לרבי יוחנן והא אנן משמנין ביניהן תנן א״ל אדאכלת כפנייתא בבבל תרגימנא מסיפא

דקתני סיפא חציה בדרום אני מוכר לך משמנין ביניהן ונוטל חציה בדרום ואמאי משמנין ביניהן והא חציה בדרום אמר ליה אלא לדמי ה״נ לדמי:

מקבל עליו מקום גדר כו׳: תאנא חריץ מבחוץ ובן חריץ מבפנים וזה וזה אחורי גדר

דף קח עמוד א

כדי שלא תהא חיה קופצת ולעביד חריץ ולא לעביד בן חריץ איידי דרווח קיימא בגויה וקפצה ולעביד בן חריץ ולא לעביד חריץ איידי דקטין קיימא אשפתיה וקפצה וכמה בין חריץ לבן חריץ טפח:

הדרן עלך בית כור

מתני׳ יש נוחלין ומנחילין ויש נוחלין ולא מנחילין מנחילין ולא נוחלין לא נוחלין ולא מנחילין

ואלו נוחלין ומנחילין האב את הבנים והבנים את האב והאחין מן האב נוחלין ומנחילין האיש את אמו והאיש את אשתו ובני אחיות נוחלין ולא מנחילין האשה את בניה והאשה את בעלה ואחי האם מנחילין ולא נוחלין והאחין מן האם לא נוחלין ולא מנחילין:

גמ׳ מאי שנא דקתני האב את הבנים ברישא ליתני הבנים את האב ברישא חדא דאתחולי בפורענותא לא מתחלינן

דף קח עמוד ב

ועוד כדכתיב (במדבר כז, ח) איש כי ימות ובן אין לו

ותנא איידי דאתיא ליה מדרשא חביבא ליה

ומאי דרשא דתניא שארו זה האב מלמד שהאב קודם לאחין יכול יהא קודם לבן ת״ל (במדבר כז, יא) הקרוב קרוב קרוב קודם

ומה ראית לרבות את הבן ולהוציא את האח מרבה אני את הבן שכן קם תחת אביו ליעדה ולשדה אחוזה

אדרבה מרבה אני את האח שכן קם תחת אחיו ליבום כלום יש יבום אלא במקום שאין בן הא במקום שיש בן אין יבום

טעמא דאיכא האי פירכא הא לאו הכי הוה אמינא אח עדיף תיפוק ליה

דף קט עמוד א

דהכא תרתי והכא חדא

שדה אחוזה גופה מהאי טעמא הוא דקא קיימא ליה לתנא כלום יש יבום אלא במקום שאין בן הא יש בן אין יבום

אימא שארו זה האב מלמד שהאב קודם לבת יכול יקדים לבן ת"ל הקרוב קרוב קרוב קודם

כיון דלענין יבום בן ובת כי הדדי נינהו לענין נחלה נמי בן ובת כי הדדי נינהו

ואימא שארו זה האב מלמד שהאב קודם לאחי האב יכול יקדים לאחין תלמוד לומר הקרוב קרוב קרוב קודם

אחי האב לא צריכי קרא אחי האב מכח מאן קא אתו מכח אב קאי אב קא ירתי אחי האב

והא קראי לאו הכי כתיבי דכתיב (במדבר כז, יא) ואם אין אחים לאביו וגו' קראי שלא כסדרן כתיבי

והאי תנא מייתי לה מהכא דתניא את זו דרש רבי ישמעאל ברבי יוסי (במדבר כז, ח) איש כי ימות ובן אין לו וגו' במקום בת אתה מעביר נחלה מן האב ואי אתה מעביר נחלה מן האב במקום אחין

ואימא במקום בת אתה מעביר נחלה מן האחין

דף קט עמוד ב

ואי אתה מעביר נחלה מן האב אפילו במקום בת אם כן לא נכתוב רחמנא והעברתם

ולמאן דנפקא ליה מוהעברתם האי שארו מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא שארו זו אשתו מלמד שהבעל יורש את אשתו

ולמאן דנפקא ליה משארו האי והעברתם מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא רבי אומר בכולן נאמר בהן נתינה וכאן נאמרה בהן העברה שאין לך שמעביר נחלה משבט לשבט אלא בת הואיל ובנה ובעלה יורשין אותה

וממאי דשארו זה האב דכתיב (ויקרא יח, יב) שאר אביך הוא אימא שארו זו האם דכתיב (ויקרא יח, יג) שאר אמך היא

אמר רבא אמר קרא (במדבר כז, יא) ממשפחתו וירש אותה משפחת אב קרויה משפחה משפחת אם אינה קרויה משפחה דכתיב (במדבר א, ב) למשפחותם לבית אבותם

ומשפחת אם אינה קרויה משפחה והא כתיב (שופטים יז, ז) ויהי נער מבית לחם יהודה ממשפחת יהודה והוא לוי והוא גר שם הא גופא קשיא אמרת והוא לוי אלמא מלוי אתי ממשפחת יהודה אלמא מיהודה אתי אלא לאו דאבוה מלוי ואימיה מיהודה וקאמר ממשפחת יהודה

אמר רבא בר רב חנן לא גברא דשמיה לוי אי הכי היינו דקאמר מיכה (שופטים יז, יג) עתה ידעתי כי ייטיב ה' לי כי היה לי הלוי לכהן אין דאיתרמי ליה גברא דשמיה לוי

וכי לוי שמו והלא יהונתן שמו שנאמ' (שופטים יח, ל) ויהונתן בן גרשם בן מנשה הוא ובניו היו כהנים לשבט הדני אמר ליה וליטעמיך וכי בן מנשה הוא והלא בן משה הוא דכתיב (דברי הימים א כג, טו) בני משה גרשם ואליעזר

אלא מתוך שעשה מעשה מנשה תלאו הכתוב במנשה הכא נמי מתוך שעשה מעשה מנשה דאתי מיהודה תלאו הכתוב ביהודה

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מכאן שתולין את הקלקלה במקולקל רבי יוסי בר חנינא אמר מהכא (מלכים א א, ו) וגם הוא טוב תואר מאד ואותו ילדה אחרי אבשלום והלא אדניה בן חגית ואבשלום בן מעכה אלא מתוך שעשה מעשה אבשלום דמרד במלכות תלאו הכתוב באבשלום (ה"נ מתוך שעשה מעשה מנשה תלאו הכתוב במנשה)

אמר רבי אלעזר לעולם ידבק אדם בטובים שהרי משה שנשא בת יתרו יצא ממנו יהונתן אהרן שנשא בת עמינדב יצא ממנו פנחס

ופנחס לאו מיתרו אתי והא כתיב (שמות ו, כה) ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה מאי לאו דאתי מיתרו שפיטם עגלים לע״ז לא דאתי מיוסף שפטפט ביצרו

והלא שבטים מבזים אותו ואומרים ראיתם בן פוטי זה בן שפיטם אבי אמו עגלים לע״ז יהרוג נשיא שבט מישראל

דף קי עמוד א

אלא אי אבוה דאמיה מיוסף אמה דאמיה מיתרו אי אבוה דאמיה אמה דאמיה מיוסף דיקא נמי דכתיב מבנות פוטיאל תרתי שמע מינה

אמר רבא הנושא אשה צריך שיבדוק באחיה שנאמר (שמות ו, כג) ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב אחות נחשון ממשמע שנאמר בת עמינדב איני יודע שאחות נחשון היא מה תלמוד לומר אחות נחשון מכאן שהנושא אשה צריך שיבדוק באחיה תנא רוב בנים דומין לאחי האם

(שופטים יח, ג) ויסורו (שמה ויאמר) מי הביאך הלום ומה אתה עושה בזה ומה לך פה אמרו לו לאו ממשה קא אתית דכתיב ביה (שמות ג, ה) אל תקרב הלום לאו ממשה קא אתית דכתיב ביה (שמות ד, ב) מה זה בידך לאו ממשה קא אתית דכתיב ביה (דברים ה, כח) ואתה פה עמוד עמדי תעשה כהן לע״ז

אמר להן כך מקובלני מבית אבי אבא לעולם ישכיר אדם עצמו לע״ז ואל יצטרך לבריות

והוא סבר לע״ז ממש ולא היא אלא ע״ז עבודה שזרה לו כדאמר ליה רב לרב כהנא נטוש נבילתא בשוקא ושקול אגרא ולא תימא גברא רבא אנא וזילא בי מילתא

כיון שראה דוד שממון חביב עליו ביותר מינהו על האוצרות שנאמר (דברי הימים א כו, כד) ושבואל בן גרשם בן מנשה נגיד על האוצרות וכי שבואל שמו והלא יהונתן שמו א״ר יוחנן ששב לאל בכל לבו:

והבנים את האב: מנלן דכתיב (במדבר כז, ח) איש כי ימות וגו׳ טעמא דאין לו בן הא יש לו בן בן קודם אמר ליה רב פפא לאביי אימא אי איכא בן לירות בן איכא בת תירות בת איכא בן ובת לא האי לירות ולא האי לירות

ואלא

דף קי עמוד ב

מאן כו׳ לירות אטו בר קשא דמתא לירות הכי קא אמינא איכא בן ובת לא האי לירות כוליה ולא האי לירות כוליה אלא כי הדדי לירתו

א״ל אביי ואצטריך קרא לאשמועינן היכא דלית ליה אלא חד ברא לירתינהו לכולהו נכסי ודלמא הא קמ״ל דבת נמי בת ירושה היא ההוא (במדבר לו, ח) מוכל בת יורשת נחלה נפקא

רב אחא בר יעקב אמר מהכא (במדבר כז, ד) למה יגרע שם אבינו מתוך משפחתו כי אין לו בן טעמא דאין לו בן הא יש לו בן בן קודם

ודלמא בנות צלפחד הוא דקאמרן הכי ניתנה תורה ונתחדשה הלכה אלא מחוורתא כדשנין מעיקרא

רבינא אמר מהכא (במדבר כז, יא) הקרוב אליו הקרוב קרוב קודם

ומאי קורבה דבן מבת שבן קם תחת אביו ליעדה ולשדה אחוזה יעדה בת לאו בת יעדה היא שדה אחוזה נמי מהאי פירכא גופה הוא דהא קיימא ליה לתנא כלום יש יבום אלא במקום שאין בן אלא מחוורתא כדשנין מעיקרא

ואי בעית אימא מהכא (ויקרא כה, מו) והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם בניכם ולא בנותיכם אלא מעתה (דברים יא, כא) למען ירבו ימיכם וימי בניכם ה״נ בניכם ולא בנותיכם

ברכה שאני:

והאחין מן האב נוחלין ומנחילין וכו׳: מנלן אמר רבה אתיא אחוה אחוה מבני יעקב מה להלן מן האב ולא מן האם אף כאן מן האב ולא מן האם

ולמה לי (במדבר כז, יא) ממשפחתו וירש אותה כתיב משפחת אב קרויה משפחה משפחת אם אינה קרויה משפחה

אין הכי נמי וכי איתמר דרבה לענין יבום איתמר:

והאיש את אמו וכו': מנא הני מילי דתנו רבנן

דף קיא עמוד א

(במדבר לו, ח) וכל בת יורשת נחלה ממטות בני ישראל היאך בת יורשת שני מטות אלא זו שאביה משבט אחד ואמה משבט אחר ומתו וירשתן

ואין לי אלא בת בן מנין אמרת קל וחומר ומה בת שהורע כחה בנכסי האב יפה כחה בנכסי האם בן שיפה כחו בנכסי האב אינו דין שיפה כחו בנכסי האם וממקום שבאת מה להלן בן קודם לבת אף כאן בן קודם לבת

ר' יוסי בר' יהודה ור"א בר' יוסי אמרו משום רבי זכריה בן הקצב אחד הבן ואחד הבת שוין בנכסי האם מאי טעמא דיו לבא מן הדין להיות כנדון

ותנא קמא לא דריש דיו והא דיו דאורייתא הוא

דתניא מדין קל וחומר כיצד (במדבר יב, יד) ויאמר ה' אל משה ואביה ירק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים קל וחומר לשכינה ארבעה עשר

אלא דיו לבא מן הדין להיות כנדון

בעלמא דריש דיו ושאני הכא דאמר קרא ממטות מקיש מטה האם למטה האב מה מטה האב בן קודם לבת אף מטה האם בן קודם לבת

רב ניתאי סבר למעבד עובדא כר' זכריה בן הקצב אמר ליה שמואל כמאן כזכריה אפס זכריה רבי טבלא עבד עובדא כרבי זכריה בן הקצב א"ל רב נחמן מאי האי א"ל דאמר רב חיננא בר שלמיא משמיה דרב הלכה כרבי זכריה בן הקצב אמר ליה זיל אהדר בך ואי לא מפיקנא לך רב חיננא בר שלמיא מאוניך

רב הונא בר חייא סבר למעבד עובדא כרבי זכריה בן הקצב אמר ליה רב נחמן מאי האי אמר ליה דאמר רב הונא אמר רב הלכה כר' זכריה בן הקצב אמר ליה אשלח ליה איכסיף אמר ליה השתא כי נח נפשיה דרב הונא איתריסת לקבלי

ואיהו כמאן סברה כי הא דרב ושמואל דאמרי תרוייהו אין הלכה כר' זכריה בן הקצב

מיסתמיך ואזיל רבי ינאי אכתפא דרבי שמלאי שמעיה ואתי ר' יהודה נשיאה לאפייהו א"ל בר אינש דאתא לקיבלנא הוא יאי וגולתיה יאי כי מטא לגביה גששה אמר ליה דין שיעוריה כשק

בעא מיניה מנין לבן שקודם לבת בנכסי האם אמר ליה דכתיב מטות מקיש מטה האם למטה האב מה מטה האב בן קודם לבת אף מטה האם בן קודם לבת א"ל אי מה מטה האב בכור נוטל פי שנים אף מטה האם בכור נוטל פי שנים

דף קיא עמוד ב

אמר ליה לשמעיה גוד ליה דין צבי למילף וטעמא מאי אמר אביי אמר קרא (דברים כא, יז) בכל אשר ימצא לו לו ולא לה

ואימא הני מילי בחור שנשא אלמנה אבל בחור שנשא בתולה ה"נ דשקיל

א"ר נחמן בר יצחק אמר קרא (דברים כא, יז) ראשית אונו אונו ולא אונה

ההוא מבעיא ליה לבא אחר נפלים דלהוי בכור לנחלה מי שלבו דווה עליו יצא זה שאין לבו דווה עליו

אם כן לימא קרא כי הוא ראשית און מאי אונו שמע מינה תרתי

ואכתי אימא הני מילי אלמון שנשא בתולה אבל בחור שנשא בתולה הכי נמי דשקיל

אלא אמר רבא אמר קרא (דברים כא, יז) לו משפט הבכורה משפט הבכורה לאיש ולא משפט הבכורה לאשה:

והאיש את אשתו וכו׳: מנהני מילי דתנו רבנן (במדבר כז, יא) שארו זו אשתו מלמד שהבעל יורש את אשתו יכול אף היא תירשנו תלמוד לומר (במדבר כז, יא) וירש אותה הוא יורש אותה ואין היא יורשת אותו

והא קראי לאו הכי כתיבי אמר אביי תריץ הכי ונתתם את נחלתו לקרוב אליו שארו וירש אותה

אמר רבא סכינא חריפא מפסקא קראי אלא אמר רבא הכי קאמר ונתתם את נחלת שארו לו קא סבר גורעין ומוסיפין ודורשין

והאי תנא מייתי לה מהכא דתניא וירש אותה מלמד שהבעל יורש את אשתו דברי ר״ע

רבי ישמעאל אומר אינו צריך הרי הוא אומר (במדבר לו, ח) וכל בת יורשת נחלה ממטות בני ישראל לאחד ממשפחת וגו׳ בהסבת הבעל הכתוב מדבר

ואומר (במדבר לו, ז) ולא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה ואומר (במדבר לו, ט) ולא תסוב נחלה ממטה למטה אחר

ואומר (יהושע כד, לג) ואלעזר בן אהרן מת ויקברו אותו בגבעת פנחס בנו וכי מנין לפנחס שלא היה לו לאלעזר אלא מלמד שנשא פנחס אשה ומתה וירשה

ואומר (דברי הימים א ב, כב) ושגוב הוליד את יאיר ויהי לו עשרים ושלש ערים בארץ הגלעד

דף קיב עמוד א

וכי מנין ליאיר שלא היה לו לשגוב מלמד שנשא יאיר אשה ומתה וירשה

מאי ואומר וכי תימא בסבת הבן קא קפיד קרא אבל בעל לא ירית תא שמע ולא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה למטה

וכי תימא לעבור עליו בלאו ועשה ת״ש לא תסוב נחלה ממטה למטה אחר

וכי תימא לעבור עליו בשני לאוין ועשה תא שמע ואלעזר בן אהרן מת וגו׳

וכי תימא אלעזר הוא דנסיב איתתא ומתה וירתה פנחס תא שמע ושגוב הוליד את יאיר וגו׳

וכי תימא התם נמי הכי הוא אם כן תרי קראי למה לי

אמר ליה רב פפא לאביי ממאי דלמא לעולם אימא לך בעל לא ירית וקראי בסבת הבן כדשנינן ויאיר דזבין מיזבן ופנחס נמי דזבין מיזבן

א״ל פנחס דזבין מיזבן לא מצית אמרת דאם כן נמצאת שדה חוזרת ביובל ונמצא צדיק קבור בקבר שאינו שלו

אלא אימא דנפלה ליה משדה חרמים

אמר אביי סוף הא קא מתעקרא נחלה משבטא דאימא לשבטא דאבא

וממאי ודלמא שאני התם שכבר הוסבה א״ל שכבר הוסבה לא אמרינן

א״ל רב יימר לרב אשי אי אמרת בשלמא שכבר הוסבה היינו דמתוקמא קרא בין בסבת הבן בין בסבת הבעל

אלא אי אמרת לא אמרינן שכבר הוסבה כי מינסבא לאחד ממשפחת מטה אביה מאי הוה הא מתעקרא נחלה משבטא דאימא לשבטא דאבא

דמנסבינן לה לגברא דאבוהי משבטא דאבוה ואימיה משבטא דאימה

דף קיב עמוד ב

אי הכי האי לאחד ממשפחת מטה אביה ואמה מיבעי ליה אי כתיב הכי הוה אמינא אפילו איפכא קא משמע לן

תניא בסבת הבן ותניא בסבת הבעל תניא בסבת הבן (במדבר לו, ז) ולא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה בסבת הבן הכתוב מדבר

אתה אומר בסבת הבן או אינו אלא בסבת הבעל כשהוא אומר (במדבר לו, ט) ולא תסוב נחלה ממטה למטה אחר הרי בסבת הבעל אמור הא מה אני מקיים ולא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה בסבת הבן הכתוב מדבר

דף קיג עמוד א

תניא אידך (במדבר לו, ט) ולא תסוב נחלה ממטה למטה אחר בסיבת הבעל הכתוב מדבר

אתה אומר בסיבת הבעל או אינו אלא בסיבת הבן כשהוא אומר (במדבר לו, ז) ולא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה הרי הסיבת הבן אמור הא מה אני מקיים ולא תסוב נחלה ממטה למטה אחר בסיבת הבעל הכתוב מדבר

דכולי עלמא מיהת ממטה למטה אחר בסיבת הבעל הכתוב מדבר מאי משמע סימן אמר רבה בר רב שילא אמר קרא איש תרוייהו איש כתיב בהו

אלא אמר רב נחמן בר יצחק אמר קרא ידבקו תרוייהו ידבקו כתיב בהו

אלא אמר רבא אמר קרא ידבקו מטות רב אשי אמר אמר קרא ממטה למטה אחר ובן לאו אחר הוא

א״ר אבהו אמר ר׳ יוחנן אמר רבי ינאי אמר רבי ומטו בה משמיה דרבי יהושע בן קרחה מנין לבעל שאינו נוטל בראוי כבמוחזק שנאמר (דברי הימים א ב, כב) ושגוב הוליד את יאיר ויהי לו עשרים ושלש ערים בארץ הגלעד מנין ליאיר שלא היה לו לשגוב אלא מלמד שנשא שגוב אשה ומתה בחיי מורישיה ומתו מורישיה וירשה יאיר

ואומר (יהושע כד, לג) ואלעזר בן אהרן מת ויקברו וגו׳ מנין לפנחס שלא היה לו לאלעזר מלמד שנשא אלעזר אשה ומתה בחיי מורישיה ומתו מורישיה וירשה פנחס

ומאי ואומר וכי תימא יאיר דהוה נסיב איתתא ומתה וירתה תלמוד לומר ואלעזר בן אהרן מת וכי תימא דנפלה ליה בשדה חרמים אמר קרא בנו נחלה הראויה לו וירשה בנו:

ובני אחות: תנא בני אחות ולא בנות אחות

דף קיג עמוד ב

למאי הלכתא אמר רב ששת לקדם

תני רב שמואל בר רב יצחק קמיה דרב הונא וירש מקיש ירושה שניה לירושה ראשונה מה ירושה ראשונה בן קודם לבת אף ירושה שניה בן קודם לבת

תני רבה בר חנינא קמיה דרב נחמן (דברים כא, טז) והיה ביום הנחילו את בניו ביום אתה מפיל נחלות ואי אתה מפיל נחלות בלילה א״ל אביי אלא מעתה דשכיב ביממא הוא דירתי ליה בניה מאן דשכיב בליליא לא ירתי ליה בניה

דלמא דין נחלות קא אמרת דתניא (במדבר כז, יא) והיתה לבני ישראל לחוקת משפט אורעה כל הפרשה כולה להיות דין

וכדרב יהודה דאמר רב יהודה שלשה שנכנסו לבקר את החולה רצו כותבין רצו עושין דין שנים כותבין ואין עושין דין ואמר רב חסדא לא שנו אלא ביום

דף קיד עמוד א

אבל בלילה אפילו שלשה כותבין ואין עושין דין מאי טעמא דהוו להו עדים ואין עד נעשה דיין אמר ליה אין הכי נמי קאמינא:

איתמר קנין עד אימתי חוזר רבה אמר כל זמן שיושבין רב יוסף אמר כל זמן שעוסקין באותו ענין

אמר רב יוסף כוותי דידי מסתברא דאמר רב יהודה שלשה שנכנסו לבקר את החולה רצו כותבין רצו עושין דין ואי סלקא דעתך כל זמן שיושבין ליחוש דלמא הדר ביה

אמר רב אשי אמריתה לשמעתא קמיה דרב כהנא ולרב יוסף מי ניחא וליחוש דלמא הדר ביה אלא מאי אית לך למימר דיסליקו

דף קיד עמוד ב

מענינא לענינא ה״נ דקמו והדר יתיבו והלכתא כוותיה דרב יוסף בשדה ענין ומחצה:

האשה את בנה וכו׳: הא תו למה לי הא תנא ליה רישא האיש את אמו והאיש את אשתו

הא קא משמע לן דאשה את בנה דומיא דאשה את בעלה מה אשה את בעלה אין הבעל יורש את אשתו בקבר אף אשה את בנה אין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחין מן האב

אמר רבי יוחנן משום רבי יהודה בן ר׳ שמעון דבר תורה האב יורש את בנו ואשה יורשת את בנה שנאמר מטות מקיש מטה האם למטה האב מה מטה האב אב יורש את בנו אף מטה האם אשה יורשת את בנה

דף קטו עמוד א

איתיביה רבי יוחנן לרבי יהודה בן שמעון האשה את בנה והאשה את בעלה ואחי האם מנחילין ולא נוחלין אמר ליה משנתנו איני יודע מי שנאה

ולימא ליה רבי זכריה בן הקצב היא דלא דריש מטות

לא מיתוקמא מתניתין כרבי זכריה בן הקצב דקתני ובני אחות ותנא בני אחות ולא בנות אחות ואמרינן למאי הלכתא ואמר רב ששת לקדם

ואי סלקא דעתך מתני׳ רבי זכריה בן הקצב היא הא אמר אחד הבן ואחד הבת שוין בנכסי האם

ותנא דידן ממ״נ אי דריש מטות אשה נמי תירש את בנה אי לא דריש מטות בן דקודם לבת בנכסי האם מנא ליה

לעולם דריש מטות ושאני הכא דאמר קרא (במדבר לו, ח) וכל בת יורשת נחלה יורשת ואינה מורשת:

מתני׳ סדר נחלות כך הוא (במדבר כז, ח) איש כי ימות ובן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו בן קודם לבת כל יוצאי יריכו של בן קודמין לבת בת קודמת לאחין יוצאי יריכה של בת קודמין לאחין אחין קודמין לאחי האב יוצאי יריכן של אחין קודמין לאחי האב

זה הכלל כל הקודם בנחלה יוצאי יריכו קודמין והאב קודם לכל יוצאי יריכו:

גמ׳ תנו רבנן בן אין לי אלא בן בן הבן או בת הבן או בן בת הבן מנין תלמוד לומר אין לו עיין עליו

בת אין לי אלא בת בת הבת ובן הבת ובת בן הבת מנין ת״ל אין לו עיין עליו

דף קטו עמוד ב

הא כיצד נחלה ממשמשת והולכת עד ראובן ולימא עד יעקב אמר אביי גמירי דלא כלה שבטא

אמר רב הונא אמר רב כל האומר תירש בת עם בת הבן אפילו נשיא שבישראל אין שומעין לו שאינן אלא מעשה צדוקין דתניא בארבעה ועשרים בטבת תבנא לדיננא שהיו צדוקין אומרין תירש הבת עם בת הבן

נטפל להן רבן יוחנן בן זכאי אמר להם שוטים מנין זה לכם ולא היה אדם שהחזירו דבר חוץ מזקן אחד שהיה מפטפט כנגדו ואומר ומה בת בנו הבאה מכח בנו תירשנו בתו הבאה מכחו לא כל שכן

קרא עליו את המקרא הזה (בראשית לו, כ) אלה בני שעיר החורי יושבי הארץ לוטן ושובל וצבעון וענה וכתיב (בראשית לו, כד) אלה בני צבעון ואיה וענה אלא מלמד שבא צבעון על אמו והוליד ענה

ודלמא תרי ענה הוו אמר רבה אמינא מלתא דלא אמרה שבור מלכא ומנו שמואל איכא דאמרי אמר רב פפא אמינא מלתא דלא אמרה שבור מלכא ומנו רבה אמר קרא (בראשית לו, כד) הוא ענה הוא ענה דמעיקרא

אמר ליה רבי בכך אתה פוטרני אמר לו שוטה

דף קטז עמוד א

ולא תהא תורה שלמה שלנו כשיחה בטלה שלכם מה לבת בנו שכן יפה כחה במקום האחין תאמר בבתו שהורע כחה במקום אחין ונצחום ואותו היום עשאוהו יום טוב

(שופטים כא, יז) ויאמרו ירושת פלטה לבנימן ולא ימחה שבט מישראל

אמר רבי יצחק דבי רבי אמי מלמד שהתנו על שבט בנימין שלא תירש בת הבן עם האחין

אמר רבי יוחנן משום ר׳ שמעון בן יוחאי כל שאינו מניח בן ליורשו הקדוש ברוך הוא מלא עליו עברה כתיב הכא (במדבר כז, ח) והעברתם את נחלתו וכתיב התם (צפניה א, טו) יום עברה היום ההוא

(תהלים נה, כ) אשר אין חליפות למו ולא יראו אלהים רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי חד אמר כל שאינו מניח בן וחד אמר כל שאינו מניח תלמיד

תסתיים רבי יוחנן דאמר תלמיד דאמר רבי יוחנן דין גרמיה דעשיראה ביר תסתיים דרבי יוחנן דאמר תלמיד

ומדרבי יוחנן אמר תלמיד רבי יהושע בן לוי אמר בן

והא רבי יהושע בן לוי לא אזיל לבי טמיא אלא לבי מאן דשכיב בלא בני דכתיב (ירמיהו כב, י) בכו בכה להולך ואמר רב יהודה אמר רב להולך בלא בן זכר אלא רבי יהושע בן לוי הוא דאמר תלמיד

ומדר׳ יהושע בן לוי הוא דאמר תלמיד רבי יוחנן אמר בן

קשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן לא קשיא הא דידיה הא דרביה:

סימן הדד עני וחכם:

דרש רבי פנחס בן חמא מאי דכתיב (מלכים א יא, כא) והדד שמע במצרים כי שכב דוד עם אבותיו וכי מת יואב שר הצבא מפני מה בדוד נאמרה בו שכיבה וביואב נאמרה בו מיתה דוד שהניח בן נאמרה בו שכיבה יואב שלא הניח בן נאמרה בו מיתה

ויואב לא הניח בן והכתיב (עזרא ח, ט) מבני יואב עובדיה בן יחיאל אלא דוד שהניח בן כמותו נאמרה בו שכיבה יואב שלא הניח בן כמותו נאמרה בו מיתה

דרש ר׳ פנחס בן חמא קשה עניות בתוך ביתו של אדם יותר מחמשים מכות שנאמר (איוב יט, כא) חנוני חנוני אתם רעי כי יד אלוה נגעה בי וקא אמרי ליה חבריה (איוב לו, כא) השמר אל תפן אל און כי על זה בחרת מעוני

דרש ר׳ פנחס בר חמא כל שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים שנא׳ (משלי טז, יד) חמת מלך מלאכי מות ואיש חכם יכפרנה:

זה הכלל כל הקודם בנחלה יוצאי ירכו קודמין והאב קודם לכל יוצאי ירכו: בעי רמי בר חמא אבי האב ואחי האב כגון אברהם וישמעאל בנכסי עשו איזה מהן קודם אמר רבא תא שמע האב קודם לכל יוצאי ירכו ורמי בר חמא

דף קטז עמוד ב

אגב חורפיה לא עיין בה

בעי רמי בר חמא אבי האב ואחיו כגון אברהם ויעקב בנכסי עשו איזה מהן קודם אמר רבא תא שמע האב קודם לכל יוצאי יריכו ורמי בר חמא יוצאי יריכו שלו ולא יוצאי יריכו של בנו

ה״נ מסתברא דקתני זה הכלל כל הקודם בנחלה יוצאי יריכו קודמין ואילו איתיה ליצחק יצחק קודם השתא נמי דליתיה יצחק יעקב קודם שמע מינה:

מתני׳ בנות צלפחד נטלו ג׳ חלקים בנחלה חלק אביהן שהיה עם יוצאי מצרים וחלקו עם אחיו בנכסי חפר ושהיה בכור נוטל שני חלקים:

דף קיז עמוד א

גמ׳ תנן כמאן דאמר ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ

דתניא ר׳ יאשיה אומר ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ שנא׳ (במדבר כו, נה) לשמות מטות אבותם ינחלו אלא מה אני מקיים (במדבר כו, נג) לאלה תחלק הארץ בנחלה לאלה כאלה להוציא את הטפלים

ר׳ יונתן אומר לבאי הארץ נתחלקה הארץ שנאמר לאלה תחלק הארץ בנחלה אלא מה אני מקיים לשמות מטות אבותם ינחלו משונה נחלה זו מכל נחלות שבעולם שכל נחלות שבעולם חיין יורשין מתים וכאן מתים יורשין חיין

אמר רבי אמשול לך משל למה הדבר דומה לשני אחין כהנים שהיו בעיר אחת לאחד יש לו בן אחד ואחד יש לו שני בנים והלכו לגורן זה שיש לו בן אחד נוטל חלק אחד וזה שיש לו שני בנים נוטל שני חלקים ומחזירין אצל אביהן וחוזרין וחולקין בשוה

רבי שמעון בן אלעזר אומר

דף קיז עמוד ב

לאלו ולאלו נתחלקה הארץ כדי לקיים שני מקראות הללו הא כיצד היה מיוצאי מצרים נוטל חלקו עם יוצאי מצרים היה מבאי הארץ נוטל חלקו עם באי הארץ מכאן ומכאן נוטל חלקו מכאן ומכאן

מרגלים יהושע וכלב נטלו חלקם מתלוננים ועדת קרח לא היה להם חלק בארץ הבנים נטלו בזכות אבי אביהן ובזכות אבי אמותיהן

מאי משמע דהאי (במדבר כו, נה) לשמות מטות אבותם ביוצאי מצרים כתיב דלמא לשבטים קאמר לה דכתיב (שמות ו, ח) ונתתי אותה לכם מורשה אני ה׳ ירושה היא לכם מאבותיכם וליוצאי מצרים קאמר להו:

סימן לרב צלפחד ויוסף איכפל מנשה יחשב:

אמר ליה רב פפא לאביי בשלמא למ״ד ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ היינו דכתיב (במדבר כו, נד) לרב תרבה נחלתו ולמעט תמעיט נחלתו

דף קיח עמוד א

אלא למאן דאמר לבאי הארץ מאי לרב תרבו נחלתו קשיא

ואמר ליה רב פפא לאביי בשלמא למאן דאמר ליוצאי מצרים היינו דקא צווחן בנות צלפחד אלא למ״ד לבאי הארץ אמאי צווחן הא ליתיה דלשקול

אלא לחזרה וליטול בנכסי חפר

בשלמא למאן דאמר ליוצאי מצרים היינו דקא צווחן בני יוסף דכתיב (יהושע יז, יד) וידברו בני יוסף אלא למאן דאמר לבאי הארץ מאי קא צווחי כולהו שקול

משום טפלים דהוו נפישי להו

אמר אביי שמע מינה לא הוה חד דלא שקיל דאי סלקא דעתך הוה חד דלא שקיל איבעי ליה למצווח וכי תימא דצווח ואהני כתביה קרא דצווח ולא אהני לא כתביה קרא הא בני יוסף דצווחי ולא אהני וכתבינהו קרא

התם עצה טובה קא משמע לן דאיבעי ליה לאיניש לאיזדהורי מעינא בישא והיינו דקאמר להו יהושע דכתיב (יהושע יז, טו) ויאמר אליהם יהושע אם עם רב אתה עלה לך היערה אמר להו לכו והחבאו עצמכם ביערים שלא תשלוט בכם עין רע

דף קיח עמוד ב

אמרו ליה אנן מזרעא דיוסף דלא שלטא ביה עינא בישא דכתיב (בראשית מט, כב) בן פורת יוסף בן פורת עלי עין ואמר רבי אבהו אל תקרי עלי עין אלא עולי עין

ר׳ יוסי ברבי חנינא אמר מהכא (בראשית מח, טז) וידגו לרוב בקרב הארץ מה דגים שבים מים מכסים עליהם ואין העין שולטת בהם אף זרעו של יוסף אין העין שולטת בהם:

מרגלים יהושע וכלב נטלו חלקם: מנהני מילי אמר עולא דאמר קרא (במדבר יד, לח) ויהושע בן נון וכלב בן יפנה חיו מן האנשים ההם מאי חיו אילימא חיו ממש והא כתיב קרא אחרינא (במדבר כו, סה) ולא נותר מהם איש כי אם כלב בן יפונה ויהושע בן נון אלא מאי חיו שחיו בחלקם:

מתלוננין ועדת קרח לא היה להן חלק בארץ: והתניא מרגלים מתלוננים ועדת קרח יהושע וכלב נטלו חלקם לא קשיא מר מקיש מתלוננים למרגלים מר לא מקיש מתלוננים למרגלים

דתניא (במדבר כז, ג) אבינו מת במדבר זה צלפחד והוא לא היה בתוך העדה זה עדת מרגלים הנועדים על ה׳ אלו מתלוננים בעדת קרח כמשמעו

מר מקיש מתלוננים למרגלים ומר לא מקיש מתלוננים למרגלים

וא״ל רב פפא לאביי ולמאן דמקיש מתלוננים למרגלים איכפול יהושע וכלב וירתו לכולה א״י א״ל מתלוננים שבעדת קרח קאמרינן

וא״ל רב פפא לאביי בשלמא למ״ד ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ היינו דכתיב (יהושע יז, ה) ויפלו חבלי מנשה עשרה שיתא דשיתא בתי אבות וארבעה דידהו הא עשרה

אלא למ״ד לבאי הארץ תמניא הוא דהוו שיתא דשיתא בתי אבות ותרי דידהו הא תמניא

וליטעמיך ולמ״ד ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ ט׳ הוו אלא מאי אית לך למימר חד אחא דאבא הוה להו ה״נ תרי אחי דאבא הוה להו

דתניא (במדבר כז, ז) נתן תתן להם זו נחלת אביהן בתוך אחי אביהן זו נחלת אבי אביהן והעברת את נחלת אביהן להן זו חלק בכורה

רבי אליעזר בן יעקב אומר אף חלק אחי אביהם נטלו שנאמר נתן תתן ולמ״ד תרי אחי דאבא הוה להו ההוא מאחוזת נחלה נפקא

וא״ל רב פפא לאביי קרא מאי קא חשיב אי טפלים קא חשיב טובא הוו אי בתי אבות קחשיב שיתא הוו

דף קיט עמוד א

לעולם בתי אבות קא חשיב והא קא משמע לן דבנות צלפחד נטלו חלק בכורה אלמא א״י מוחזקת היא

אמר מר והבנים נטלו בזכות אבי אביהם ובזכות אבי אמותיהן והתניא בזכות עצמן לא קשיא הא כמאן דאמר ליוצאי מצרים הא כמאן דאמר לבאי הארץ

ואיבעית אימא הא והא לבאי הארץ ולא קשיא הא דהוה בן עשרים הא דלא הוה בן עשרים:

ושהיה בכור נוטל שני חלקים: ואמאי ראוי הוא ואין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק אמר רב יהודה אמר שמואל ביתדות אהלים

מתיב רבה רבי יהודה אומר בנות צלפחד נטלו ד׳ חלקים שנאמר (יהושע יז, ה) ויפלו חבלי מנשה עשרה אלא אמר רבה ארץ ישראל מוחזקת היא

מיתיבי אמר רבי חידקא שמעון השקמוני היה לי חבר מתלמידי רבי עקיבא וכך היה רבי שמעון השקמוני אומר יודע היה משה רבינו שבנות צלפחד יורשות הן אבל לא היה יודע אם נוטלות חלק בכורה אם לאו

וראויה היתה פרשת נחלות ליכתב על ידי משה אלא שזכו בנות צלפחד ונכתבה על ידן

ויודע היה משה רבינו שהמקושש במיתה שנאמר (שמות לא, יד) מחלליה מות יומת אבל לא היה יודע באי זו מיתה הוא ימות וראויה היתה פרשת מקושש שתכתב ע״י משה אלא שנתחייב מקושש ונכתבה על ידו ללמדך

דף קיט עמוד ב

שמגלגלים זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב

ואי סלקא דעתך ארץ ישראל מוחזקת מאי קא מסתפקא ליה

היא גופה קא מסתפקא ליה דכתיב (שמות ו, ח) ונתתי אותה לכם מורשה אני ה׳ ירושה היא לכם מאבותיכם או דלמא שמורישין ואינן יורשין

ופשטו ליה תרוייהו ירושה לכם מאבותיכם ומורישין ואינן יורשין והיינו דכתיב (שמות טו, יז) תביאמו ותטעמו בהר נחלתך תביאנו לא נאמר אלא תביאמו מלמד שמתנבאין ואינן יודעין מה מתנבאין

(במדבר כז, ב) ותעמדנה לפני משה ולפני אלעזר הכהן ולפני הנשיאים וכל העדה אפשר עמדו לפני משה כו׳ ולא אמרו להן דבר ועמדו לפני הנשיאים וכל העדה

אלא סרס המקרא ודרשהו דברי רבי יאשיה אבא חנן אמר משום רבי אליעזר בבית המדרש היו יושבין והלכו ועמדו להן לפני כולן

במאי קמיפלגי מר סבר חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב ומר סבר אין חולקין

והלכתא חולקין והלכתא אין חולקין קשיא הלכתא אהלכתא הלכתא אהלכתא לא קשיא הא דפליג ליה רביה יקרא, הא דלא פליג ליה רביה יקרא

תנא בנות צלפחד חכמניות הן דרשניות הן צדקניות הן

חכמניות הן שלפי שעה דברו דא״ר שמואל בר רב יצחק מלמד שהיה משה רבינו יושב ודורש בפרשת יבמין שנאמר (דברים כה, ה) כי ישבו אחים יחדו אמרו לו אם כבן אנו חשובין תנה לנו נחלה כבן אם לאו תתיבם אמנו מיד ויקרב משה את משפטן לפני ה׳

דרשניות הן שהיו אומרות אילו היה [לו] בן לא דברנו והתניא בת אמר ר׳ ירמיה סמי מכאן בת אביי אמר אפילו היה בת לבן לא דברנו

צדקניות הן - שלא נישאו אלא להגון להן תני רבי אליעזר בן יעקב אפילו קטנה שבהן לא נשאת פחותה מארבעים שנה

איני והא אמר רב חסדא ניסת פחותה מבת עשרים יולדת עד ששים, בת עשרים יולדת עד ארבעים, בת ארבעים שוב אינה יולדת אלא מתוך שצדקניות הן נעשה להן נס כיוכבד דכתיב (שמות ב, א) וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי

דף קכ עמוד א

אפשר בת מאה ושלשים שנה וקרא לה בת דאמר ר׳ חמא בר חנינא זו יוכבד שהורתה בדרך ונולדה בין החומות דכתיב (במדבר כו, נט) אשר ילדה אותה ללוי במצרים

לידתה במצרים והורתה שלא במצרים ואמאי קרו לה בת אמר רב יהודה בר זבידא מלמד שנולדו בה סימני נערות נתעדן הבשר נתפשטו הקמטין וחזר היופי למקומו

ויקח ויחזור מיבעי ליה אמר רב יהודה בר זבידא מלמד שעשה לה מעשה לקוחין הושיבה באפריון ואהרן ומרים משוררים לפניה ומלאכי שרת אומרים (תהלים קיג, ט) אם הבנים שמחה

להלן מנאן הכתוב דרך גדולתן וכאן דרך חכמתן מסייעא ליה לרבי אמי דא״ר אמי בישיבה הלך אחר חכמה במסיבה הלך אחר זקנה א״ר אשי והוא דמפליג בחכמה והוא דמפליג בזקנה

תנא דבי רבי ישמעאל בנות צלפחד שקולות היו שנאמר ותהיינה הויה אחת לכולן

אמר רב יהודה אמר שמואל בנות צלפחד הותרו להנשא לכל השבטים שנאמר (במדבר לו, ו) לטוב בעיניהם תהיינה לנשים אלא מה אני מקיים (במדבר לו, ו) אך למשפחת מטה אביהם תהיינה לנשים עצה טובה השיאן הכתוב שלא ינשאו אלא להגון להן

מותיב רבה (ויקרא כב, ג) אמור אליהם לאותן העומדים על הר סיני לדורותיכם אלו דורות הבאים אם נאמר אבות למה נאמר בנים ואם נאמר בנים למה נאמר אבות מפני שיש באבות מה שאין בבנים ויש בבנים מה שאין באבות

באבות הוא אומר (במדבר לו, ח) וכל בת יורשת נחלה והרבה מצות נצטוו בנים שלא נצטוו אבות הא מפני שיש באבות שאין בבנים ויש בבנים מה שאין באבות הוצרך לומר אבות הוצרך לומר בנים

קתני מיהת באבות הוא אומר וכל בת יורשת נחלה הוא מותיב לה והוא מפרק לה לבר מבנות צלפחד

אמר מר באבות הוא אומר וכל בת יורשת נחלה באבות אין בבנים לא מאי משמע אמר רבא אמר קרא (במדבר לו, ו) זה הדבר דבר זה לא יהא נוהג אלא בדור זה

אמר ליה רבה זוטי לרב אשי אלא מעתה (ויקרא יז, ב) זה הדבר דשחוטי חוץ הכי נמי דלא יהא נוהג אלא בדור זה שאני התם דכתיב (ויקרא יז, ז) לדורותם

דף קכ עמוד ב

(במדבר ל, ב) זה הדבר דראשי המטות הכי נמי דלא יהא נוהג אלא בדור זה א"ל ההוא יליף זה זה מהתם

האי נמי ליליף זה זה מהתם האי מאי בשלמא התם איצטרי' לגזרה שוה הכא למאי איצטריך לשתוק קרא מיניה ואנא ידענא דלדורות הוא

מאי ג"ש דתניא נאמר כאן זה הדבר ונאמר להלן (ויקרא יז, ב) זה הדבר מה להלן אהרן ובניו וכל ישראל אף כאן אהרן ובניו וכל ישראל ומה כאן ראשי המטות אף להלן ראשי המטות

אמר מר מה להלן אהרן ובניו וכל ישראל אף כאן אהרן ובניו וכל ישראל למאי הלכתא אמר רב אחא בר יעקב לומר שהפרת נדרים בשלשה הדיוטות

והא ראשי המטות כתיב ביה כדאמר רב חסדא אמר רבי יוחנן ביחיד מומחה ה"נ ביחיד מומחה

ומה כאן ראשי המטות אף להלן ראשי המטות למאי הלכתא אמר רב ששת לומר שיש שאלה בהקדש

ולב"ש דאמרי אין שאלה בהקדש דתנן ב"ש אומרים הקדש טעות הקדש וב"ה אומרים אינו הקדש האי זה וזה מאי עבדי ליה

זה הדבר דשחוטי חוץ מיבעי ליה על השוחט הוא חייב ואינו חייב על המולק זה הדבר דראשי המטות מיבעי ליה לחכם מתיר ואין בעל מתיר בעל מפר ואין חכם מפר

ולבית שמאי דלית להו גזרה שוה הפרת נדרים בשלשה הדיוטות מנא להו נפקא להו מדתניא (ויקרא טז, א) וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל ר' יוסי הגלילי אומר

דף קכא עמוד א

מועדי ה' נאמרו שבת בראשית לא נאמרה בן עזאי אומר מועדי ה' נאמרו הפרת נדרים לא נאמרה

ר' יוסי בר נתן גמיר לה להא מתניתא ולא ידע ליה לפרושה אזל בתריה דרב ששת לנהרדעא ולא אשכחיה אזל בתריה למחוזא אשכחיה אמר ליה מאי מועדי ה' נאמרו שבת בראשית לא נאמרה

אמר ליה מועדי ה' צריכין קידוש בית דין שבת בראשית אינה צריכה קידוש בית דין סלקא דעתך אמינא הואיל וכתיבי גבי מועדות תיבעי קידוש בית דין כמועדות קא משמע לן

מאי מועדי ה' נאמרו הפרת נדרים לא נאמרה מועדי ה' צריכין מומחין הפרת נדרים אינה צריכה מומחין

והא ראשי המטות כתיב אמר רב חסדא אמר רבי יוחנן ביחיד מומחה

תנן התם אמר רבן שמעון בן גמליאל לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן שאולין שלא לבייש את מי שאין לו בשלמא יום הכפורים יום סליחה ומחילה יום שנתנו בו לוחות אחרונות אלא חמשה עשר באב מאי היא

אמר רב יהודה אמר שמואל יום שהותרו שבטים לבא זה בזה מאי דרוש (במדבר לו, ו) זה הדבר דבר זה לא יהא נוהג אלא בדור זה

רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן יום שהותר שבט בנימן לבא בקהל דכתיב (שופטים כא, א) ואיש ישראל נשבע במצפה לאמר איש ממנו לא יתן בתו לבנימן לאשה מאי דרוש ממנו ולא מבנינו

רב דימי בר יוסף אמר רב נחמן יום שכלו בו מתי מדבר דאמר מר עד שלא כלו מתי מדבר

דף קכא עמוד ב

לא היה דיבור עם משה שנאמר (דברים ב, טז) ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות מקרב העם וסמיך ליה וידבר ה׳ אלי לאמר אלי היה הדיבור

עולא אמר יום שביטל בו הושע בן אלה פרדסאות שהושיב ירבעם על הדרכים שלא יעלו ישראל לרגל

רב מתנה אמר יום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה דאמר רב מתנה אותו היום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה תקנו ביבנה הטוב והמטיב הטוב שלא הסריחו והמטיב שנתנו לקבורה

רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו יום שפוסקין בו מלכרות עצים למערכה תניא רבי אליעזר הגדול אומר כיון שהגיע חמשה עשר באב תשש כחה של חמה ולא היו כורתין עצים למערכה אמר רב מנשה וקרו ליה יום תבר מגל

מכאן ואילך דמוסיף יוסיף שאינו מוסיף יסיף מאי יסיף תני רב יוסף תקבריה אמיה

תנו רבנן שבעה קפלו את כל העולם כולו מתושלח ראה אדם שם ראה מתושלח יעקב ראה את שם עמרם ראה את יעקב אחיה השילוני ראה את עמרם אליהו ראה את אחיה השילוני ועדיין קיים

ואחיה השילוני ראה את עמרם והא כתיב (במדבר כו, סה) ולא נותר מהם איש כי אם כלב בן יפונה ויהושע בן נון

אמר רב המנונא לא נגזרה גזרה על שבטו של לוי דכתיב (במדבר יד, כט) במדבר הזה יפלו פגריכם וכל פקודיכם לכל מספרכם מבן עשרים שנה ומעלה מי שפקודיו מבן עשרים יצא שבטו של לוי שפקודיו מבן שלשים

ומשאר שבטים לא עייל והתניא יאיר בן מנשה ומכיר בן מנשה נולדו בימי יעקב ולא מתו עד שנכנסו ישראל לארץ שנאמר (יהושע ז, ה) ויכו מהם אנשי העי כשלשים וששה איש ותניא שלשים וששה ממש דברי ר׳ יהודה

אמר לו רבי נחמיה וכי נאמר שלשים וששה והלא לא נאמר אלא כשלשים וששה אלא זה יאיר בן מנשה ששקול כרובה של סנהדרין

אלא אמר רב אחא בר יעקב לא נגזרה גזירה לא על פחות מבן עשרים ולא על יתר מבן ששים לא על פחות מבן עשרים דכתיב מבן עשרים שנה ומעלה ולא על יתר מבן ששים גמר ומעלה (ויקרא כז, ז) ומעלה מערכין מה להלן יתר מבן ששים כפחות מבן כ׳ אף כאן יתר מבן ששים כפחות מבן עשרים

איבעיא להו ארץ ישראל לשבטים איפלוג או דלמא לקרקף גברי איפלוג

דף קכב עמוד א

תא שמע (במדבר כו, נו) בין רב למעט

ועוד תניא עתידה ארץ ישראל שתתחלק לשלשה עשר שבטים שבתחלה לא נתחלקה אלא לשנים עשר שבטים ולא נתחלקה אלא בכסף שנאמר בין רב למעט אמר רבי יהודה סאה ביהודה שוה חמש סאין בגליל

ולא נתחלקה אלא בגורל שנאמר (במדבר כו, נה) אך בגורל ולא נתחלקה אלא באורים ותומים שנאמר על פי הגורל

הא כיצד אלעזר מלובש אורים ותומים ויהושע וכל ישראל עומדים לפניו וקלפי של שבטים וקלפי של תחומין מונחין לפניו

והיה מכוין ברוח הקדש ואומר זבולן עולה תחום עכו עולה עמו טרף בקלפי של שבטים ועלה בידו זבולן טרף בקלפי של תחומין ועלה בידו תחום עכו

וחוזר ומכוין ברוח הקדש ואומר נפתלי עולה ותחום גינוסר עולה עמו טרף בקלפי של שבטים ועלה בידו נפתלי טרף בקלפי של תחומין ועלה בידו תחום גינוסר וכן כל שבט ושבט

ולא כחלוקה של עולם הזה חלוקה של עולם הבא העולם הזה אדם יש לו שדה לבן אין לו שדה פרדס שדה פרדס אין לו שדה לבן לעולם הבא אין לך כל אחד ואחד שאין לו בהר ובשפלה ובעמק שנאמר (יחזקאל מח, לא) שער ראובן אחד שער יהודה אחד שער לוי אחד הקדוש ברוך הוא מחלק להן בעצמו שנאמר (יחזקאל מח, כט) ואלה מחלקותם נאם ה׳

קתני מיהת שבתחלה לא נתחלקה אלא לשנים עשר שבטים שמע מינה לשבטים איפלוג שמע מינה

אמר מר עתידה ארץ ישראל שתתחלק לשלשה עשר שבטים אידך למאן אמר רב חסדא לנשיא דכתיב (יחזקאל מח, יט) והעובד העיר יעבדוהו מכל שבטי ישראל אמר ליה רב פפא לאביי אימא רונגר בעלמא לא סלקא דעתך דכתיב (יחזקאל מח, כא) והנותר לנשיא מזה ומזה לתרומת הקדש ולאחוזת העיר

ולא נתחלקה אלא לכספים שנאמר בין רב למעט למאי אילימא לשופרא וסניא אטו בשופטני עסקינן אלא לקרובה ורחוקה

כתנאי רבי אליעזר אומר בכספים העלוה רבי יהושע אומר בקרקע העלוה

ולא נתחלקה אלא בגורל שנאמר אך בגורל תנא אך בגורל יצאו יהושע וכלב למאי אילימא דלא שקול כלל השתא דלאו דידהו שקול דידהו מיבעיא אלא שלא נטלו בגורל אלא ע״פ ה׳ יהושע דכתיב (יהושע יט, נ) על פי ה׳ נתנו לו את העיר אשר שאל את תמנת סרח בהר אפרים

דף קכב עמוד ב

כתיב סרח וכתיב (שופטים א, לה) חרס אמר ר׳ אלעזר בתחלה פירותיה כחרס ולבסוף פירותיה מסריחין ואיכא דאמרי בתחלה מסריחין ולבסוף כחרס

כלב דכתיב (שופטים א, כ) ויתנו לכלב את חברון כאשר דבר משה ויורש משם את שלשה בני הענק חברון עיר מקלט הואי אמר אביי פרוורהא דכתיב (יהושע כא, יב) ואת שדה העיר ואת חצריה נתנו לכלב בן יפונה באחוזתו:

מתני׳ אחד הבן ואחד הבת בנחלה אלא שהבן נוטל פי שנים בנכסי האב ואינו נוטל פי שנים בנכסי האם והבנות נזונות מנכסי האב ואינן נזונות מנכסי האם:

גמ׳ מאי אחד הבן ואחד הבת לנחלה אילימא דירתי כי הדדי הא תנן בן קודם לבת כל יוצאי יריכו של בן קודמין לבת

(סימן נפשם) אמר רב נחמן בר יצחק הכי קאמר אחד הבן ואחד הבת נוטלין בראוי כבמוחזק

הא נמי תנינא בנות צלפחד נטלו שלשה חלקים בנחלה חלק אביהן שהיה מיוצאי מצרים וחלקו עם אחיו בנכסי חפר

ועוד מאי אלא

אלא אמר רב פפא הכי קאמר אחד הבן ואחד הבת נוטלין חלק בבכורה

הא נמי תנינא ושהיה בכור נוטל שני חלקים ועוד מאי אלא

אלא אמר רב אשי הכי קאמר אחד בן בין הבנים ואחד בת בין הבנות אם אמר יירש כל נכסי דבריו קיימין

כמאן כר׳ יוחנן בן ברוקא הא קתני לה לקמן ר׳ יוחנן בן ברוקא אומר אם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין על מי שאינו ראוי ליורשו אין דבריו קיימין

וכי תימא קא סתם לן כרבי יוחנן בן ברוקא סתם ואחר כך מחלוקת היא וסתם ואחר כך מחלוקת אין הלכה כסתם

ועוד מאי אלא

אלא אמר מר בר רב אשי הכי קאמר אחד הבן ואחד הבת שוין בנכסי האם ובנכסי האב אלא שהבן נוטל פי שנים בנכסי האב ואינו נוטל פי שנים בנכסי האם

ת״ר (דברים כא, יז) לתת לו פי שנים פי שנים כאחד אתה אומר פי שנים כאחד או אינו אלא פי שנים בכל הנכסים ודין הוא

דף קכג עמוד א

חלקו עם אחד וחלקו עם חמשה מה חלקו עם אחד פי שנים כאחד אף חלקו עם חמשה פי שנים כאחד

או כלך לדרך זו חלקו עם אחד וחלקו עם ה׳ מה חלקו עם אחד פי שנים בכל הנכסים אף חלקו עם ה׳ פי שנים בכל הנכסים

ת״ל (דברים כא, טז) והיה ביום הנחילו את בניו התורה ריבתה נחלה אצל אחין הא אין עליך לדון כלשון האחרון אלא כלשון הראשון

ואומר (דברי הימים א ה, א) ובני ראובן בכור ישראל כי הוא הבכור ובחללו יצועי אביו נתנה בכורתו לבני יוסף בן ישראל ולא להתיחש לבכורה ואומר (דברי הימים א ה, ב) כי יהודה גבר באחיו ולנגיד ממנו והבכורה ליוסף

נאמרה בכורה ליוסף ונאמרה בכורה לדורות מה בכורה האמורה ליוסף פי שנים כאחד אף בכורה האמורה לדורות פי שנים כאחד

ואומר (בראשית מח, כב) ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי וכי בחרבו ובקשתו לקח והלא כבר נאמר (תהלים מד, ז) כי לא בקשתי אבטח וחרבי לא תושיעני לא חרבי זו תפלה קשתי זו בקשה

מאי ואומר וכי תימא האי לכדר׳ יוחנן בן ברוקא הוא דאתא ת״ש ובני ראובן בכור ישראל

וכי תימא בכורה מבכורתו לא גמרינן ת״ש והבכורה ליוסף

וכי תימא יוסף גופיה ממאי דפי שנים כאחד הוה תא שמע ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך

א״ל רב פפא לאביי אימא דיקלא בעלמא א״ל עליך אמר קרא (בראשית מח, ה) אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי:

בעא מיניה ר׳ חלבו מרבי שמואל בר נחמני מה ראה יעקב שנטל בכורה מראובן ונתנה ליוסף מה ראה ובחללו יצועי אביו כתיב אלא מה ראה שנתנה ליוסף

אמשול לך משל למה הדבר דומה לבעל הבית שגדל יתום בתוך ביתו לימים העשיר אותו יתום ואמר אהניהו לבעל הבית מנכסי א״ל ואי לאו דחטא ראובן לא מהני ליה ליוסף ולא מדעם

אלא ר׳ יונתן רבך לא כך אמר ראויה היתה בכורה לצאת מרחל דכתיב (בראשית לז, ב) אלה תולדות יעקב יוסף אלא שקדמתה לאה ברחמים ומתוך צניעות שהיתה בה ברחל החזירה הקב״ה לה

מאי קדמתה לאה ברחמים דכתיב (בראשית כט, יז) ועיני לאה רכות מאי רכות אילימא רכות ממש אפשר בגנות בהמה טמאה לא דבר הכתוב דכתיב (בראשית ז, ח) מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה בגנות צדיקים דבר הכתוב אלא א״ר אלעזר שמתנותיה ארוכות

רב אמר לעולם רכות ממש ולא גנאי הוא לה אלא שבח הוא לה שהיתה שומעת על פרשת דרכים בני אדם שהיו אומרים שני בנים יש לה לרבקה שתי בנות יש לו ללבן גדולה לגדול וקטנה לקטן

והיתה יושבת על פרשת דרכים ומשאלת גדול מה מעשיו איש רע הוא מלסטם בריות קטן מה מעשיו (בראשית כה, כז) איש תם יושב אוהלים והיתה בוכה עד שנשרו ריסי עיניה

והיינו דכתיב (בראשית כט, לא) וירא ה׳ כי שנואה לאה מאי שנואה אילימא שנואה ממש אפשר בגנות בהמה טמאה לא דבר הכתוב בגנות צדיקים דבר הכתוב אלא ראה הקב״ה ששנואין מעשה עשו בפניה ויפתח את רחמה

ומאי צניעות היתה בה ברחל דכתיב (בראשית כט, יב) ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא וכי בן רבקה הוא והלא בן אחות אביה הוא אלא אמר לה מינסבת לי אמרה ליה אין מיהו אבא רמאה הוא ולא יכלת ליה

אמר לה מאי רמאותיה אמרה ליה אית לי אחתא דקשישא מינאי ולא מנסבא לי מקמה אמר לה אחיו אני ברמאות [א״ל] ומי שרי להו לצדיקי לסגויי ברמאותא אין (שמואל ב כב, כז) עם נבר תתבר ועם עקש תתפל מסר לה סימנין

כי קא מעיילי לה ללאה סברה השתא מיכספא אחתאי מסרתינהו ניהלה והיינו דכתיב (בראשית כט, כה) ויהי בבקר והנה היא לאה מכלל דעד השתא לאו לאה היא אלא מתוך סימנים שמסר לה יעקב לרחל ומסרתה ללאה לא הוה ידע לה עד ההיא שעתא

בעא מיניה אבא חליפא קרויא מר׳ חייא בר אבא בכללן אתה מוצא שבעים בפרטן אתה מוצא שבעים חסר אחד אמר ליה תאומה היתה עם דינה דכתיב (בראשית מו, טו) ואת דינה בתו אלא מעתה תאומה היתה עם בנימן דכתיב

דף קכג עמוד ב

(בראשית מג, כט) ואת בנימין אחיו בן אמו אמר מרגלית טובה היתה בידי ואתה מבקש לאבדה ממני הכי אמר ר׳ חמא בר חנינא זו יוכבד שהורתה בדרך ולידתה בין החומות שנאמר (במדבר כו, נט) אשר ילדה אותה ללוי במצרים לידתה במצרים ואין הורתה במצרים

בעא מיניה ר׳ חלבו מר׳ שמואל בר נחמני כתיב (בראשית ל, כה) ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו׳ מאי שנא כי אתיליד יוסף אמר ליה ראה יעקב אבינו שאין זרעו של עשו נמסר אלא ביד זרעו של יוסף שנאמר (עובדיה א, יח) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש וגו׳

איתיביה (שמואל א ל, יז) ויכם דוד מהנשף ועד הערב למחרתם אמר ליה דאקריך נביאי לא אקריך כתובי דכתיב (דברי הימים א יב, כא) בלכתו אל צקלג נפלו עליו ממנשה עדנה ויוזבד וידיעאל ומיכאל ויוזבד ואליהוא וצלתי ראשי האלפים אשר למנשה

מתיב רב יוסף (דברי הימים א ד, מב) ומהם מן בני שמעון הלכו להר שעיר אנשים חמש מאות ופלטיה ונעריה ורפיה ועזיאל בני ישעי בראשם ויכו את שארית הפלטה לעמלק וישבו שם עד היום הזה אמר רבה בר שילא ישעי מבני מנשה אתי דכתיב (דברי הימים א ה, כד) ובני מנשה חפר וישעי

תנו רבנן הבכור נוטל פי שנים בזרוע ובלחיים ובקיבה ובמוקדשין ובשבח ששבחו נכסים לאחר מיתת אביהן

כיצד הניח להן אביהן פרה מוחכרת ומושכרת ביד אחרים או שהיתה רועה באפר וילדה בכור נוטל פי שנים אבל בנו בתים ונטעו כרמים אין בכור נוטל פי שנים

האי הזרוע והלחיים והקיבה היכי דמי אי דאתי לידי אבוהון פשיטא ואי דלא אתי לידי אבוהון ראוי הוא ואין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק

הכא במכירי כהונה עסקינן ודאשתחיט בחיי דאבוהון וקסבר מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמו

מוקדשין לאו דידיה נינהו

בקדשים קלים ואליבא דרבי יוסי הגלילי דאמר ממון בעלים הוא דתניא (ויקרא ה, כא) ומעלה מעל בה׳ לרבות קדשים קלים שהן ממון בעלים דברי רבי יוסי הגלילי

הניח להן אביהן פרה מוחכרת ומושכרת ביד אחרים או שהיתה רועה באפר וילדה בכור נוטל בה פי שנים השתא מוחכרת ומושכרת דלאו ברשותא דמרה דידהו קיימא אמרת שקיל רועה באפר מיבעיא

הא קא משמע לן דמוחכרת ומושכרת דומיא דרועה באפר מה רועה באפר שבחא דממילא קא אתי ולא קא חסרי בה מזונא

דף קכד עמוד א

אף מוחכרת ומושכרת שבחא דממילא קא אתי דלא חסרי בה מזוני

מני ר׳ היא דתניא אין בכור נוטל פי שנים בשבח ששבחו נכסים לאחר מיתת אביהן רבי אומר אומר אני בכור נוטל פי שנים בשבח ששבחו נכסים לאחר מיתת אביהן אבל לא בשבח שהשביחו יתומים לאחר מיתת אביהן

ירשו שטר חוב בכור נוטל פי שנים יצא עליהן שטר חוב בכור נותן פי שנים ואם אמר איני נותן ואיני נוטל רשאי

מאי טעמייהו דרבנן אמר קרא (דברים כא, יז) לתת לו פי שנים מתנה קרייה רחמנא מה מתנה עד דמטיא לידיה אף חלק בכורה עד דמטיא לידיה

ורבי אומר אמר קרא פי שנים מקיש חלק בכורה לחלק פשוט מה חלק פשוט אע״ג דלא מטא לידיה אף חלק בכורה אע״ג דלא מטא לידיה

ורבנן נמי הכתיב פי שנים ההוא למיתבא ליה אחד מצרא

ורבי נמי הכתיב לתת לו ההוא שאם אמר איני נוטל ואיני נותן רשאי

א״ר פפא דיקלא ואלים ארעא ואסיק שירטון דכ״ע לא פליגי דשקיל כי פליגי בחפורה והוה שובלי שלופפי והוו תמרי דמ״ס שבחא דממילא ומר סבר אישתני:

אמר רבה בר חנא אמר ר׳ חייא עשה כדברי רבי עשה כדברי חכמים עשה

דף קכד עמוד ב

מספקא ליה אי הלכה כרבי מחבירו ולא מחביריו או הלכה כרבי מחבירו ואפילו מחביריו

אמר רב נחמן אמר רב אסור לעשות כדברי רבי קא סבר הלכה כרבי מחבירו ולא מחביריו

ורב נחמן דידיה אמר מותר לעשות כדברי רבי קא סבר הלכה כרבי מחבירו ואפילו מחביריו

אמר רבא אסור לעשות כדברי רבי ואם עשה עשוי קא סבר מטין איתמר

תני רב נחמן בשאר ספרי דבי רב (דברים כא, יז) בכל אשר ימצא לו פרט לשבח שהשביחו יורשין לאחר מיתת אביהן אבל שבח ששבחו נכסים לאחר מיתת אביהן שקיל ומני רבי היא

תני רמי בר חמא בשאר ספרי דבי רב בכל אשר ימצא לו פרט לשבח ששבחו נכסים לאחר מיתת אביהן וכל שכן שבח שהשביחו יורשין לאחר מיתת אביהן דלא שקיל ומני רבנן היא

אמר רב יהודה אמר שמואל אין בכור נוטל פי שנים במלוה למאן אילימא לרבנן השתא שבחא דאיתיה ברשותיה אמרי רבנן לא שקיל מלוה מבעיא אלא לרבי

ואלא הא דתניא ירשו שטר חוב בכור נוטל פי שנים בין במלוה בין ברבית מני לא רבי ולא רבנן

לעולם לרבנן ואצטריך סלקא דעתך אמינא מלוה כיון דנקיט שטרא כמאן דגביא דמיא קא משמע לן

שלחו מתם בכור נוטל פי שנים במלוה אבל לא ברבית

למאן אילימא לרבנן השתא שבחא דאיתיה ברשותיה אמרי רבנן דלא שקיל מלוה מבעיא

אלא לרבי ולרבי ברבית לא והתניא רבי אומר בכור נוטל פי שנים בין במלוה בין ברבית

לעולם רבנן היא ומלוה כמאן דגביא דמיא

אמר ליה רב אחא בר רב לרבינא איקלע אמימר לאתרין ודריש בכור נוטל פי שנים במלוה אבל לא ברבית א״ל נהרדעי לטעמייהו

דאמר רבה גבו קרקע יש לו גבו מעות אין לו ורב נחמן אמר גבו מעות יש לו גבו קרקע אין לו

אמר ליה אביי לרבה לדידך קשיא לרב נחמן קשיא לדידך קשיא

דף קכה עמוד א

מאי שנא מעות דלא דלאו הני מעות שבק אבוהון קרקע נמי לאו הא קרקע שבק אבוהון

ועוד (הא את הוא דאמרת) מסתבר טעמא דבני מערבא דאי קדים סבתא וזבנא זבינה זביני

לרב נחמן קשיא מאי שנא קרקע דלא דלאו הא קרקע שבק אבוהון מעות נמי לאו הני מעות שבק אבוהון

ועוד הא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה יתומים שגבו קרקע בחובת אביהן בעל חוב חוזר וגובה מהן

אמר ליה לא לדידי קשיא ולא לרב נחמן קשיא טעמא דבני מערבא קאמרינן ולן לא סבירא לן

מאי סבתא דההוא דאמר להו

דף קכה עמוד ב

נכסי לסבתא ובתרה לירתאי הויא ליה ברתא דהוה נסיבא שכיבא בחיי בעלה ובחיי סבתא בתר דשכיבא סבתא אתא בעל קא תבע

אמר רב הונא לירתי ואפי׳ לירתי ירתי ורב ענן אמר לירתי ולא לירתי ירתי

שלחו מתם הלכתא כוותיה דרב ענן ולאו מטעמיה הלכת׳ כוותיה דרב ענן דבעל לא ירית ולאו מטעמיה דאילו רב ענן סבר אע״ג דהוה לי׳ ברא לברתיה לא ירית ולא היא דאילו הוה ליה ברא לברתיה ודאי ירית ובעל היינו טעמא דלא ירית משום דהוה ליה ראוי ואין הבעל נוטל בראוי כבמוחזק

מכלל דרב הונא סבר בעל נוטל בראוי כבמוחזק

א״ר אלעזר דבר זה נפתח בגדולים ונסתיים בקטנים כל האומר אחריך כאומר מעכשיו דמי

אמר רבה מסתברא טעמא דבני מערבא דאי קדים סבתא וזבנא זבינה זביני

אמר רב פפא הלכתא אין הבעל נוטל בראוי כבמוחזק ואין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק ואין הבכור נוטל פי שנים במלוה בין שגבו קרקע בין שגבו מעות

דף קכו עמוד א

ומלוה שעמו פלגי

אמר רב הונא אמר רב אסי בכור שמיחה מיחה

אמר רבה מסתבר טעמיה דרב אסי בענבים ובצרום זיתים ומסקום אבל דרכום לא ורב יוסף אמר אפילו דרכום

דרכום מעיקרא עינבי השתא חמרא

כדאמר רב עוקבא בר חמא ליתן לו דמי היזק ענביו ה״נ נותן לו דמי היזק ענביו

היכא איתמר דרב עוקבא בר חמא אהא דאמר רב יהודה אמר שמואל בכור ופשוט שהניח להן אביהן ענבים ובצרום זיתים ומסקום בכור נוטל פי שנים אפילו דרכום דרכום מעיקרא עינבי השתא חמרא אמר מר עוקבא בר חמא ליתן לו דמי היזק ענביו:

אמר רב אסי בכור שנטל חלק כפשוט ויתר מאי ויתר רב פפא משמיה דרבא אמר ויתר באותה שדה רב פפי משמיה דרבא אמר ויתר בכל הנכסים כולן

רב פפא משמיה דרבא אמר ויתר באותה שדה קא סבר אין לו לבכור קודם חלוקה (ומה דאתא לידיה אחיל אידך לא אחיל)

ורב פפי משמיה דרבא אמר ויתר בכל הנכסים כולן קא סבר יש לו לבכור קודם חלוקה ומדאחיל בהא אחיל בכולהו

והא דרב פפי ורב פפא לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר דההוא בכור דאזיל זבין נכסי דידיה ודפשוט אזול יתמי בני פשוט למיכל תמרי [מהנהו לקוחות מחונהו] אמרי להו קרובים לא מיסתייא דזבנתינהו לנכסייהו אלא מימחא נמי מחיתו להו אתו לקמיה דרבא אמר להו לא עשה ולא כלום

דף קכו עמוד ב

מר סבר לא עשה כלום בפלגא ומר סבר בכולהו

שלחו מתם בכור שמכר קודם חלוקה לא עשה כלום אלמא אין לו לבכור קודם חלוקה והלכתא יש לבכור קודם חלוקה

מר זוטרא מדרישבא פלג בצנא דפלפלי בהדי אחין בשוה אתא לקמיה דרב אשי אמר ליה הואיל ויתרתה במקצת ויתרתה בכל הנכסים כולן:

מתני׳ האומר איש פלוני בני בכור לא יטול פי שנים איש פלוני בני לא יירש עם אחיו לא אמר כלום שהתנה על מה שכתוב בתורה

המחלק נכסיו על פיו ריבה לאחד ומיעט לאחד והשוה להן את הבכור דבריו קיימין ואם אמר משום ירושה לא אמר כלום כתב בין בתחלה בין באמצע בין בסוף משום מתנה דבריו קיימין:

גמ׳ לימא מתניתין דלא כר׳ יהודה דאי ר׳ יהודה האמר בדבר של ממון תנאו קיים

דתניא האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאין ליך עלי שאר כסות ועונה הרי זו מקודשת ותנאו בטל דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומר בדבר של ממון תנאו קיים

אפי׳ תימא ר׳ יהודה התם ידעה וקא מחלה הכא לא קא מחיל

אמר רב יוסף אמר איש פלוני בני בכורי הוא נוטל פי שנים איש פלוני בכור הוא אינו נוטל פי שנים דלמא בוכרא דאמא קאמר

ההוא דאתא לקמיה דרבה בר בר חנה א״ל מוחזקני בזה שהוא בכור א״ל מנא ידעת דהוה קרי ליה אבוה בוכרא סכלא דלמא בוכרא דאמא הוא דכל בוכרא דאמא נמי בוכרא סכלא קארו ליה

ההוא דאתא לקמיה דרבי חנינא אמר ליה מוחזקני בזה שהוא בכור אמר ליה מנא ידעת אמר ליה דכי הוו אתו לגבי אבוה אמר להו זילו לגבי שכחת ברי דבוכרא הוא ומסי רוקיה

ודלמא בוכרא דאמא הוא גמירי בוכרא דאבא מסי רוקיה בוכרא דאמא לא מסי רוקיה

אמר ר׳ אמי טומטום שנקרע ונמצא זכר אינו נוטל פי שנים דאמר קרא (דברים כא, טו) והיה הבן הבכור לשניאה עד שיהא בן משעת הויה

רב נחמן בר יצחק אמר אף אינו נידון כבן סורר ומורה דאמר קרא (דברים כא, יח) כי יהיה לאיש בן סורר ומורה עד שיהא בן משעת הויה

דף קכז עמוד א

אמימר אמר אף אינו ממעט חלק בכורה שנא׳ (דברים כא, טו) וילדה לו בנים עד שיהא בן בשעת לידה

רב שיזבי אמר אף אינו נימול לשמנה דאמר קרא (ויקרא יב, ב) אשה כי תזריע וילדה זכר וביום השמיני ימול עד שיהא זכר משעת לידה

רב שרביא אמר אף אין אמו טמאה לידה דאמר קרא אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה שבעת ימים עד שיהא זכר משעת לידה

מיתיבי המפלת טומטום ואנדרוגינוס תשב לזכר ולנקיבה תיובתי׳ דרב שרביא תיובתא

לימא תיהוי תיובתא דרב שיזבי

תנא ספוקי מספקא ליה ולחומרא

אי הכי תשב לזכר ולנקבה ולנדה מיבעי ליה קשיא

אמר רבא תניא כוותיה דר׳ אמי בן ולא טומטום בכור ולא ספק

בשלמא בן ולא טומטום כדר׳ אמי אלא בכור ולא ספק לאפוקי מאי

לאפוקי מדדרש רבא דדרש רבא שתי נשים שילדו ב׳ זכרים במחבא כותבין הרשאה זה לזה

א״ל רב פפא לרבא והא שלח רבין דבר זה שאלתי לכל רבותי ולא אמרו לי דבר ברם כך אמרו משום ר׳ ינאי הוכרו ולבסוף נתערבו כותבין הרשאה זה לזה לא הוכרו אין כותבין הרשאה זה לזה

הדר אוקי רבא אמורא עליה ודרש דברים שאמרתי לכם טעות הן בידי ברם כך אמרו משום ר׳ ינאי הוכרו ולבסוף נתערבו כותבין הרשאה זה לזה לא הוכרו אין כותבין הרשאה זה לזה

שלחו ליה בני אקרא דאגמא לשמואל ילמדנו רבינו היו מוחזקין בזה שהוא בכור ואמר אביו על אחר בכור הוא מהו שלח להו כותבין הרשאה

דף קכז עמוד ב

זה לזה

מה נפשך אי כרבנן סבירא ליה לישלח להו כרבנן אי כרבי יהודה סבירא ליה לישלח להו כרבי יהודה

מספקא ליה אי כרבי יהודה אי כרבנן

מאי היא דתניא (דברים כא, יז) יכיר יכירנו לאחרים

מכאן א״ר יהודה נאמן אדם לומר זה בני בכור וכשם שנאמן אדם לומר זה בני בכור כך נאמן אדם לומר זה בן גרושה וזה בן חלוצה וחכמים אומרים אינו נאמן

א״ל רב נחמן בר יצחק לרבא בשלמא לרבי יהודה היינו דכתיב יכיר אלא לרבנן יכיר למה לי

בצריך היכרא

למאי הלכתא למיתבא לו פי שנים לא יהא אלא אחר אילו בעי למיתבא ליה במתנה מי לא יהיב ליה

לא צריכא בנכסים שנפלו לו לאחר מכאן

ולר״מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם יכיר למה לי

בנכסים שנפלו לו כשהוא גוסס:

ת״ר היו מוחזקין בו שהוא בכור ואמר אביו על אחר שהוא בכור נאמן היו מוחזקין בו שאינו בכור ואמר אביו בכור הוא אינו נאמן

רישא רבי יהודה וסיפא רבנן

א״ר יוחנן אמר בני הוא וחזר ואמר עבדי הוא אינו נאמן עבדי הוא וחזר ואמר בני הוא נאמן דמשמש לי כעבדא קאמר

וחילופיה אבית המכס היה עובר על בית המכס ואמר בני הוא וחזר ואמר עבדי הוא נאמן אמר עבדי הוא וחזר ואמר בני הוא אינו נאמן

מיתיבי היה משמשו כבן ובא ואמר בני הוא וחזר ואמר עבדי הוא אינו נאמן היה משמשו כעבד ובא ואמר עבדי הוא וחזר ואמר בני הוא אינו נאמן

אר״נ בר יצחק התם דקארו ליה עבדא מצר מאה מאי מצר מאה מצר עבדא ק׳ זוזי

שלח ליה ר׳ אבא לרב יוסף בר חמא האומר לחבירו עבדי גנבת והוא אומר לא גנבתי מה טיבו אצלך אתה מכרתו לי

דף קכח עמוד א

אתה נתתו לי במתנה רצונך השבע וטול ונשבע אינו יכול לחזור בו

מאי קא משמע לן תנינא אמר לו נאמן עלי אבא נאמן עלי אביך נאמנין עלי שלשה רועי בקר רבי מאיר אומר יכול לחזור בו וחכמים אומרים אינו יכול לחזור בו

הא קא משמע לן דבאתן לך מחלוקת והלכה כדברי חכמים:

שלח ליה רבי אבא לרב יוסף בר חמא הלכה גובין מן העבדים ורב נחמן אמר אין גובין

שלח ליה ר׳ אבא לרב יוסף בר חמא הלכה שלישי בשני כשר רבא אמר אף בראשון

מר בר רב אשי אכשר באבא דאבא ולית הלכתא כמר בר רב אשי

שלח ליה רבי אבא לרב יוסף בר חמא היה יודע לו בעדות קרקע עד שלא נסתמא ונסתמא פסול

ושמואל אמר כשר אפשר דמכוין מצרנהא אבל גלימא לא ורב ששת אמר אפי׳ גלימא אפשר דמכוין מדת ארכו ומדת רחבו אבל נסכא לא ורב פפא אמר אפי׳ נסכא אפשר דמכוין מדת משקלותיו

מיתיבי היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו פיקח ונתחרש פיתח ונסתמא שפוי ונשתטה פסול

אבל היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו ומתה בתו פיקח ונתחרש וחזר ונתפקח פיתח ונסתמא וחזר ונתפתח שפוי ונשתטה וחזר ונשתפה כשר

זה הכלל כל שתחלתו או סופו בפסלות פסול תחלתו וסופו בכשרות כשר

דף קכח עמוד ב

תיובתא דכולהו תיובתא

שלח ר׳ אבא לרב יוסף בר חמא האומר על תינוק בין הבנים נאמן ורבי יוחנן אמר אינו נאמן

מאי קאמר אמר אביי הכי קאמר האומר על תינוק בין הבנים יירש כל נכסי נאמן כרבי יוחנן בן ברוקה ורבי יוחנן אמר אינו נאמן כרבנן

מתקיף לה רבא האי נאמן ואינו נאמן יירש ולא יירש מבעיא ליה

אלא אמר רבא הכי קאמר האומר על תינוק בין הבנים בכור הוא נאמן כר׳ יהודה ור׳ יוחנן אמר אינו נאמן כרבנן:

שלח ליה ר׳ אבא לרב יוסף בר חמא האומר תטול אשתי כאחד מן הבנים נוטלת כאחד מן הבנים אמר רבא ובנכסים של עכשיו ובבנים הבאין לאחר מכאן:

שלח ליה רבי אבא לרב יוסף בר חמא המוציא שטר חוב על חבירו מלוה אומר לא נפרעתי כלום ולוה אומר פרעתי מחצה והעדים מעידין שפרע כולו הרי זה נשבע וגובה מחצה מנכסים בני חורין אבל ממשועבדין לא דאמרי אנן אעדים סמכינן

ואפי׳ לר׳ עקיבא דאמר משיב אבדה הוי הני מילי היכא דליכא עדים אבל היכא דאיכא עדים אירתותי אירתת

מתקיף לה מר בר רב אשי אדרבה אפי׳ לר׳ שמעון בן אלעזר דאמר מודה מקצת הטענה הוי הני מילי היכא דליכא עדים דקא מסייעי ליה אבל היכא דאיכא עדים דקא מסייעי ליה ודאי משיב אבדה הוי

דרש מר זוטרא משמיה דרב שימי בר אשי הלכתא בכל הני שמעתתא כדשלח ליה רבי אבא לרב יוסף בר חמא אמר ליה רבינא לרב אשי דר״נ מאי א״ל אין גובין מתנינן לה וכן אר״נ

ואלא הלכתא לאפוקי מאי

דף קכט עמוד א

אי לאפוקי מדרבא מוסיף הוא אי דמר בר רב אשי לית הלכתא כמר בר רב אשי אי לאפוקי מדשמואל ורב ששת ורב פפא הא איתותבו

אלא לאפוקי מדרבי יוחנן ומאתקפתא דמר בר רב אשי:

המחלק נכסיו על פיו ריבה לאחד ומיעט לאחד כו׳: היכי דמי מתנה בתחלה היכי דמי באמצע היכי דמי בסוף

כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן תנתן שדה פלונית לפלוני וייירשה זו היא מתנה בתחלה יירשה ותנתן לו זו היא מתנה בסוף יירשה ותנתן לו וייירשה זו היא מתנה באמצע

ודוקא באדם אחד ושדה אחת אבל באדם אחד ושתי שדות שדה אחת ושני בני אדם לא

ר׳ אלעזר אומר אפי׳ אדם אחד ושתי שדות שדה אחת ושני בני אדם אבל בשתי שדות ושני בני אדם לא

כי אתא רבין אמר תנתן שדה פלונית לפלוני ויירש פלוני שדה פלונית רבי יוחנן אומר קנה רבי אלעזר אומר לא קנה

אמר ליה אביי לרבין אנחתת לן חדא ואתקפת לן חדא בשלמא דר׳ אלעזר אדרבי אלעזר לא קשיא כאן באדם אחד ושתי שדות כאן בשני בני אדם ושתי שדות

אלא דר׳ יוחנן אדרבי יוחנן קשיא

אמוראי נינהו ואליבא דרבי יוחנן

וריש לקיש אמר לא קנה עד שיאמר פלוני ופלוני יירשו שדה פלונית ופלונית שנתתים להם במתנה ויירשום

בפלוגתא אמר רב המנונא לא שנו אלא אדם אחד ושדה אחת אבל אדם אחד ושתי שדות שדה אחת ושני בני אדם לא ורב נחמן אמר אפילו אדם אחד ושתי שדות שדה אחת ושני בני אדם אבל שתי שדות ושני בני אדם לא ורב ששת אמר אפי׳ שתי שדות ושני בני אדם

אמר רב ששת מנא אמינא לה דתניא האומר תנו שקל לבני בשבת וראוין ליתן סלע נותן להן סלע ואם אמר אל תתנו להן אלא שקל אין נותנין להן אלא שקל ואם אמר אם מתו

דף קכט עמוד ב

יירשו אחרים תחתיהם בין שאמר תנו בין שאמר אל תתנו אין נותנין להן אלא שקל

והא הכא דכשתי שדות וכשני בני אדם דמי וקתני דקני

הוא מותיב לה והוא מפרק לה בראוי ליורשו ור׳ יוחנן בן ברוקה היא

אמר רב אשי תא שמע נכסי לך ואחריך יירש פלוני ואחרי אחריך יירש פלוני מת ראשון קנה שני מת שני קנה שלישי ואם מת שני בחיי ראשון יחזרו נכסים ליורשי ראשון

והא הכא דכשתי שדות ושני בני אדם דמי וקתני דקנה

וכי תימא הכא נמי בראוי ליורשו ור׳ יוחנן בן ברוקה היא אי הכי מת שני קנה שלישי

הא שלח רב אחא ברי׳ דרב עויא לדברי ר׳ יוחנן בן ברוקה נכסי לך ואחריך לפלוני וראשון ראוי ליורשו אין לשני במקום ראשון כלום שאין זה לשון מתנה אלא לשון ירושה וירושה אין לה הפסק

תיובתא דכולהו תיובתא

לימא נמי תיהוי תיובתיה דריש לקיש ותסברא והא אמר רבא הלכתא כותיה דריש לקיש בהני תלת

לא קשיא כאן בתוך כדי דבור כאן לאחר כדי דבור

והלכתא כל תוך כדי דבור כדבור דמי לבר מעבודת כוכבים

דף קל עמוד א

וקדושין:

מתני׳ האומר איש פלוני יירשני במקום שיש בת בתי תירשני במקום שיש בן לא אמר כלום שהתנה על מה שכתוב בתורה ר׳ יוחנן בן ברוקה אומר אם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין ועל מי שאין ראוי לו ליורשו אין דבריו קיימין:

גמ׳ טעמא דאחר במקום בת ובת במקום בן הא בן בין הבנים ובת בין הבנות דבריו קיימין אימא סיפא רבי יוחנן בן ברוקה אומר אם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין היינו תנא קמא

וכי תימא רבי יוחנן בן ברוקה אפילו אחר במקום בת ובת במקום בן קאמר והתניא רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר לא נחלקו אבא וחכמים על אחר במקום בת ובת במקום בן שלא אמר כלום

על מה נחלקו על בן בין הבנים ובת בין הבנות שאבא אומר יירש וחכמים אומרים לא יירש

איבעית אימא מדקאמר לא נחלקו מכלל דתנא קמא סבר נחלקו

איבעית אימא כוליה דרבי יוחנן בן ברוקה היא וחסורי מחסרא והכי קתני האומר איש פלוני יירשני במקום שיש בת בתי תירשני במקום שיש בן לא אמר כלום הא בת בין הבנות ובן בין הבנים אם אמר יירש כל נכסיו דבריו קיימין שר׳ יוחנן אומר אם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין

אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוחנן בן ברוקה וכן אמר רבא הלכה כר׳ יוחנן בן ברוקה

אמר רבא מאי טעמיה דרבי יוחנן בן ברוקה אמר קרא (דברים כא, טז) והיה ביום הנחילו את בניו התורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה

אמר ליה אביי הא מלא יוכל לבכר נפקא

ההוא מיבעי ליה לכדתניא אבא חנן אמר משום רבי אליעזר

דף קל עמוד ב

מה תלמוד לומר (דברים כא, טז) לא יוכל לבכר

לפי שנאמר והיה ביום הנחילו את בניו שיכול והלא דין הוא ומה פשוט שיפה כחו שנוטל בראוי כבמוחזק התורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה בכור שהורע כחו שאינו נוטל בראוי כבמוחזק לא כל שכן תלמוד לומר לא יוכל לבכר

ויאמר לא יוכל לבכר מה ת״ל והיה ביום הנחילו את בניו

שיכול והלא דין הוא ומה בכור שהורע כחו שאינו נוטל בראוי כבמוחזק אמרה תורה לא יוכל לבכר פשוט שיפה כחו שנוטל בראוי כבמוחזק לא כל שכן

ת״ל והיה ביום הנחילו את בניו התורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה

א״ר זריקא א״ר אמי א״ר חנינא אמר רבי הלכה כר׳ יוחנן בן ברוקה אמר ליה ר׳ אבא הורה איתמר

במאי קמיפלגי מר סבר הלכה עדיפא ומר סבר מעשה רב

תנו רבנן אין למדין הלכה לא מפי למוד ולא מפי מעשה עד שיאמרו לו הלכה למעשה שאל ואמרו לו הלכה למעשה ילך ויעשה מעשה ובלבד שלא ידמה

מאי ובלבד שלא ידמה והא כל התורה כולה דמויי מדמינן לה

אמר רב אשי הכי קאמר ובלבד שלא ידמה בטרפות

דתניא אין אומרים בטרפות זו דומה לזו ואל תתמה שהרי חותכה מכאן ומתה חותכה מכאן וחיתה

א״ל ר׳ אסי לר׳ יוחנן כי אמר לן מר הלכה הכי נעביד מעשה אמר לא תעבידו עד דאמינא הלכה למעשה

אמר להו רבא לרב פפא ולרב הונא בריה דרב יהושע כי אתי פסקא דדינא דידי לקמייכו וחזיתו ביה פירכא לא תקרעוהו עד דאתיתו לקמאי אי אית לי טעמא אמינא לכו ואי לא הדרנא בי לאחר מיתה לא מיקרע תקרעוהו ומגמר נמי לא תגמרו מיניה לא מיקרע תקרעיניה דאי הואי התם דלמא הוה אמינא לכו טעמא

דף קלא עמוד א

מגמר נמי לא תגמרו מיניה דאין לדיין אלא מה שעיניו רואות

בעי רבא בבריא היאך כי קא״ר יוחנן בן ברוקה בשכ״מ דבר אורותי הוא אבל בבריא לא או דלמא אפילו בבריא נמי

אמר ליה רב משרשיא לרבא תא שמע דאמר לו רבי נתן לרבי שניתם משנתכם כר׳ יוחנן בן ברוקה דתנן לא כתב לה בנין דיכרין דיהוין ליך מינאי אינון ירתון כסף כתובתיך יותר על חולקיהון דעם אחוהון חייב שתנאי ב״ד הוא

ואמר לו רבי יסבון תנן

ואמר רבי ילדות היתה בי והעזתי פני בנתן הבבלי אלא דקיימא לן בנין דכרין לא טרפא ממשעבדי אי סלקא דעתך יסבון תנן אמאי לא טרפא ממשעבדי אלא ש״מ ירתון תנן

מאן שמעת ליה דאית ליה האי סברא ר׳ יוחנן בן ברוקה ושמע מינה אפי׳ בבריא

אמר ליה רב פפא לאביי בין למאן דאמר יסבון ובין למאן דאמר ירתון הא אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם

ואפי׳ לר׳ מאיר דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הני מילי לדבר שישנו בעולם אבל לדבר שאינו בעולם לא

אלא תנאי בית דין שאני הכא נמי תנאי בית דין שאני

א״ל משום דקא מפיק לה בלשון ירתון

הדר אמר אביי לאו מילתא היא דאמרי דתנן לא כתב לה בנן נוקבן דיהויין ליכי מינאי יהויין יתבן בביתי ויתזנן מנכסאי עד דתילקחן לגוברין חייב שהוא תנאי ב״ד

והוה לזה במתנה ולזה בירושה וכל לזה בירושה ולזה במתנה אפי׳ רבנן מודו

אמר ליה רב נחומי ואית דאמר רב חנניה בר מניומי לאביי

דף קלא עמוד ב

ממאי דבחד בי דינא איתקון דלמא בתרי בי דינא איתקון

לא סלקא דעתך דקתני רישא זה מדרש דרש ר׳ אלעזר בן עזריה לפני חכמים בכרם ביבנה הבנים יירשו והבנות יזונו מה הבנים אינן יורשין אלא לאחר מיתת אביהם אף בנות לא יזונו אלא לאחר מיתת אביהן

אי אמרת בשלמא בחד בי דינא איתקון היינו דילפינן תקנה מתקנה אלא אי אמרת בתרי בי דינא איתקון היכי ילפינן תקנה מתקנה

ממאי דלמא לעולם אימא לך בתרי בי דינא איתקון ובי דינא בתרא תקון כבי דינא קמא כי היכי דלא תקשה תקנתא אתקנתא:

אמר רב יהודה אמר שמואל הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפוטרופא

פשיטא בנו הגדול לא עשאו אלא אפוטרופוס בנו הקטן מאי

איתמר רב חנילאי בר אידי אמר שמואל אפילו בנו קטן המוטל בעריסה

פשיטא בנו ואחר אחר במתנה ובנו אפוטרופוס (אשתו ואחר לאחר במתנה ואשתו אפוטרופוס)

אשתו ארוסה ואשתו גרושה במתנה

איבעיא להו בת אצל הבנים ואשה אצל האחים ואשה אצל בני הבעל מהו

אמר רבינא משמיה דרבא בכולהו לא קנה לבר מאשתו ארוסה ואשתו גרושה רב עוירא משמיה דרבא אמר בכולהו קני לבר מהאשה אצל האחין ואשה אצל בני הבעל

דף קלב עמוד א

בעי רבא בבריא היאך בשכ״מ הוא דניחא ליה דלישתמעון מלה אבל בבריא הא קאי איהו או דלמא בריא נמי ניחא ליה דלישתמעון מלה מהשתא

תא שמע הכותב פירות נכסיו לאשתו גובה כתובתה מן הקרקע למחצה לשליש ולרביע גובה כתובתה מן השאר

כתב כל נכסיו לאשתו ויצא עליו שטר חוב רבי אליעזר אומר תקרע מתנתה ותעמוד על כתובתה וחכ״א תקרע כתובתה ותעמוד על מתנתה ונמצאת קרחת מכאן ומכאן

ואמר רבי יהודה הנחתום מעשה ואירע הדבר בבת אחותי כלה ובא מעשה לפני חכמים ואמרו תקרע כתובתה ותעמוד על מתנתה ונמצאת קרחת מכאן ומכאן

טעמא דיצא עליו שטר חוב הא לא יצא עליו שטר חוב קניא ובמאי אילימא בשכ״מ והא אמרת לא עשאה אלא אפוטרופוס אלא לאו בבריא

לעולם בשכיב מרע ורב עוירא מוקי לה בכולהו רבינא מוקי לה באשתו ארוסה ואשתו גרושה

אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן הלכה תקרע כתובתה ותעמוד על מתנתה ונמצאת קרחת מכאן ומכאן

למימרא דלא אזיל רב נחמן בתר אומדנא

והתניא הרי שהלך בנו למדינת הים ושמע שמת בנו ועמד וכתב כל נכסיו לאחרים ואחר כך בא בנו מתנתו מתנה ר׳ שמעון בן מנסיא אומר אין מתנתו מתנה שאילו היה יודע שבנו קיים לא כתבן ואמר רב נחמן הלכה כרבי שמעון בן מנסיא

שאני התם דניחא לה דתיפוק עלה קלא דכתבינהו ניהלה להנהו נכסים

תנן התם הכותב נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהוא אבדה כתובתה משום דכתב לה קרקע כל שהוא אבדה כתובתה

אמר רב במזכה להן על ידה ושמואל אמר במחלק לפניה והיא שותקת רבי יוסי בר׳ חנינא אמר באומר לה טלי קרקע זו בכתובתיך

דף קלב עמוד ב

ומקולי כתובה שנו כאן

תנן ר׳ יוסי אומר אם קבלה עליה אע״פ שלא כתב לה אבדה כתובתה מכלל דת״ק סבר כתיבה וקבלה בעי

וכי תימא כולה ר׳ יוסי היא והא תניא אמר רבי יהודה אימתי שהיתה שם וקבלה עליה אבל היתה שם ולא קבלה עליה קבלה עליה ולא היתה שם לא אבדה כתובתה תיובתא דכולהו תיובתא

אמר ליה רבא לרב נחמן הא רב הא שמואל הא ר׳ יוסי בר׳ חנינא מר מאי סבירא ליה א״ל שאני אומר כיון שעשאה שותף בין הבנים אבדה כתובתה

איתמר נמי אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן כיון שעשאה שותף בין הבנים אבדה כתובתה

בעי רבא בבריא היאך מי אמרינן בשכיב מרע הוא דידעה דלית ליה וקמחלה אבל בבריא סברה הדר קני או דלמא השתא מיהת לית ליה תיקו

ההוא דאמר להו פלגא לברת ופלגא לברת ותילתא לאיתת בפירי איקלע רב נחמן לסורא עול לגבי רב חסדא אמר ליה כי האי גוונא מאי אמר ליה הכי אמר שמואל אפילו לא הקנה לה אלא דקל אחד לפירותיו אבדה כתובתה

אמר ליה אימור דאמר שמואל התם דאקני לה בגופה דארעא הכא פירא הוא אמר ליה מטלטלי קא אמרת מטלטלי ודאי לא קא אמינא

ההוא דאמר להו תלתא לברת ותלתא לברת ותלתא לאיתת שכיבא חדא מבנתיה סבר רב פפי למימר לא שקלא אלא תלתא

דף קלג עמוד א

אמר ליה רב כהנא אילו הדר קני מי לא שקלא וכיון דאילו הדר קני שקלא השתא נמי שקלא

ההוא דפלגינהו לנכסיה לאתתיה ולבניה שייר חד דיקלא סבר רבינא למימר לית לה אלא חד דיקלא אמר ליה רב יימר לרבינא אי לית לה חד דיקלא נמי לית לה אלא מיגו דנחתא לדיקלא נחתא נמי לכולהו נכסי

אמר רב הונא שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחר רואין אם ראוי ליורשו נוטלן משום ירושה ואם לאו נוטלן משום מתנה

אמר ליה רב נחמן גנבא גנובי למה לך אי סבירא לך כרבי יוחנן בן ברוקה אימא הלכה כרבי יוחנן בן ברוקה דהא שמעתתיך כר׳ יוחנן בן ברוקה הוא דאזלא

דלמא כי הא קאמרת דההוא דהוה קא שכיב ואמרו ליה נכסיה למאן דלמא לפלניא ואמר להו אלא למאן ואמרת לן עלה אם ראוי ליורשו נוטלן משום ירושה ואם לאו נוטלן משום מתנה אמר ליה אין הכי קאמינא

למאי הלכתא סבר רב אדא בר אהבה קמיה דרבא למימר אם ראוי ליורשו אלמנתו נזונית מנכסיו ואם לאו אין אלמנתו נזונית מנכסיו

אמר ליה רבא מיגרע גרעא השתא בירושה דאורייתא אמרת אלמנתו נזונית מנכסיו במתנה דרבנן לא כל שכן

אלא אמר רבא כדשלח רב אחא בר רב עויא לדברי רבי יוחנן בן ברוקה נכסי לך ואחריך לפלוני אם היה ראשון ראוי ליורשו אין לשני במקום ראשון כלום שאין לשון מתנה אלא לשון ירושה וירושה אין לה הפסק

אמר ליה רבא לרב נחמן והא אפסקה הוא סבר יש לה הפסק ורחמנא אמר אין לה הפסק

דף קלג עמוד ב

ההוא דאמר ליה לחבריה נכסי לך ואחריך לפלוני וראשון ראוי ליורשו הוה שכיב ראשון אתא שני קא תבע

סבר רב עיליש קמיה דרבא למימר שני נמי שקיל א״ל דייני דחצצתא הכי דייני לאו היינו דשלח רב אחא בר רב עויא

אכסיף קרי עליה (ישעיהו ס, כב) אני ה׳ בעתה אחישנה:

מתני׳ הכותב את נכסיו לאחרים והניח את בניו מה שעשה עשוי אלא אין רוח חכמים נוחה הימנו רשב״ג אומר אם לא היו בניו נוהגים כשורה זכור לטוב:

גמ׳ איבעיא להו מי פליגי רבנן עליה דרשב״ג או לא

ת״ש דיוסף בן יועזר היה לו בן שלא היה נוהג כשורה הוה ליה עיליתא דדינרי קם אקדשה אזיל נסיב בת גאדיל כלילי דינאי מלכא אולידה דביתהו זבין לה ביניתא קרעה אשכח בה מרגליתא

אמרה ליה לא תמטייה למלכא דשקלי לה מינך בדמי קלילי זיל אמטייה לגבי גזברי ולא תשיימה את דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט אלא לשיימוה אינהו

אמטייה שמוה בתליסרי עליאתא דדינרי אמרי ליה שבע איכא שית ליכא אמר להו שבע הבו לי שית הרי הן מוקדשות לשמים

עמדו וכתבו יוסף בן יועזר הכניס אחת ובנו הכניס שש ואיכא דאמרי יוסף בן יועזר הכניס אחת ובנו הוציא שבע

מדקא אמרי הכניס מכלל דשפיר עבד אדרבה מדקא אמרי הוציא מכלל דלאו שפיר עבד אלא מהא ליכא למשמע מינה

מאי הוי עלה ת״ש דאמר ליה שמואל לרב יהודה שיננא לא תיהוי בי עבורי אחסנתא ואפילו מברא בישא לברא טבא וכ״ש מברא לברתא

ת״ר מעשה באדם אחד שלא היו בניו נוהגין כשורה עמד וכתב נכסיו ליונתן בן עוזיאל מה עשה יונתן בן עוזיאל מכר שליש והקדיש שליש והחזיר לבניו שליש

בא עליו שמאי במקלו ותרמילו א״ל שמאי אם אתה יכול להוציא את מה שמכרתי ומה שהקדשתי אתה יכול להוציא מה שהחזרתי

דף קלד עמוד א

אם לאו אי אתה יכול להוציא מה שהחזרתי אמר הטיח עלי בן עוזיאל הטיח עלי בן עוזיאל

מעיקרא מאי סבר משום מעשה דבית חורון

דתנן מעשה בבית חורון באחד שהיה אביו מודר הימנו הנאה והיה משיא בנו ואמר לחבירו הרי חצר וסעודה נתונין לך במתנה ואינן לפניך [אלא כדי] שיבא אבא ויאכל עמנו בסעודה

אמר לו אם שלי הן הרי הן מוקדשין לשמים אמר לו לא נתתי לך את שלי שתקדישם לשמים אמר לו לא נתת לי את שלך אלא שתהא אתה ואביך אוכלין ושותין ומרצין זה לזה ויהא עון תלוי בראשו

אמרו חכמים כל מתנה שאינה שאם הקדישה מוקדשת אינה מתנה:

תנו רבנן שמונים תלמידים היו לו להלל הזקן שלשים מהן ראוים שתשרה עליהן שכינה כמשה רבינו שלשים מהן ראוים שתעמוד להן חמה כיהושע בן נון עשרים בינוניים גדול שבכולן יונתן בן עוזיאל קטן שבכולן רבן יוחנן בן זכאי

אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי שלא הניח מקרא ומשנה גמרא הלכות ואגדות דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים וקלין וחמורין וגזרות שוות ותקופות וגמטריאות ומשלות כובסים ומשלות שועלים שיחת שדים ושיחת דקלים ושיחת מלאכי השרת ודבר גדול ודבר קטן

דבר גדול מעשה מרכבה ודבר קטן הויות דאביי ורבא לקיים מה שנאמר (משלי ח, כא) להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא

וכי מאחר דקטן שבכולם כן גדול שבכולם על אחת כמה וכמה אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל בשעה שיושב ועוסק בתורה כל עוף שפורח עליו נשרף:

מתני׳ האומר זה בני נאמן זה אחי אינו נאמן ויטול עמו בחלקו

מת יחזרו נכסים למקומן

נפלו לו נכסים ממקום אחר יירשו אחיו עמו:

גמ׳ זה בני נאמן למאי הלכתא אמר רב יהודה אמר שמואל ליורשו ולפטור את אשתו מן היבום

דף קלד עמוד ב

ליורשו פשיטא לפטור את אשתו מן היבום אצטריכא ליה

הא נמי תנינא מי שאמר בשעת מיתתו יש לי בנים נאמן יש לי אחים אינו נאמן

התם דלא מוחזק לן באח הכא אף על גב דמוחזק ליה באח

אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל מפני מה אמרו זה בני נאמן הואיל ובעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן

א״ר יוסף מריה דאברהם תלי תניא בדלא תניא

אלא אי אתמר הכי איתמר א״ר יהודה אמר שמואל מפני מה אמרו זה בני נאמן הואיל ובידו לגרשה

אמר רב יוסף השתא דאמרת אמרינן הואיל בעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן הואיל ובידו לגרשה

כי אתא רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן בעל שאמר גרשתי את אשתי אינו נאמן מנפח רב ששת בידיה אזל ליה הואיל דרב יוסף

איני והא א״ר חייא בר אבין אמר רבי יוחנן בעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן

לא קשיא כאן למפרע

כאן להבא

איבעיא להו אמר למפרע מהו להימוניה להבא

מי פלגינן דבורא או לא פלגינן דבורא רב מארי ורב זביד חד אמר פלגינן וחד אמר לא פלגינן

מאי שנא מדרבא דאמר רבא איש פלוני בא על אשתי הוא ואחר מצטרפין להורגו להורגו ולא להורגה

בתרי גופי פלגינן בחד גופא לא פלגינן

דף קלה עמוד א

ההוא דהוה קא שכיב אמרו ליה אתתיה למאן אמר להו חזיא לכהנא רבה

אמר רבא מאי ניחוש לה הא אמר רב חייא בר אבא אמר ר׳ יוחנן בעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן א״ל אביי והא כי אתא ר׳ יצחק בר יוסף אמר ר׳ יוחנן בעל שאמר גרשתי את אשתי אינו נאמן א״ל ולאו מי לא שנינהו כאן למפרע וכאן להבא

ואשנויי ניקום ולסמוך א״ל רבא לרב נתן בר אמי חוש לה

ההוא דהוה מוחזק לן דלית ליה אחי ואמר בשעת מיתה דלית ליה אחי אמר רב יוסף מאי ליחוש לה חדא דמוחזק לן דלית ליה אחין ועוד הא אמר בשעת מיתה דלית ליה אמר ליה אביי הא אמרי דאיכא עדים במדינת הים דידעי דאית ליה אחי

השתא מיהת הא ליתנהו קמן לאו היינו דר׳ חנינא דאמר רבי חנינא עדים בצד אסתן ותאסר

אמר ליה אביי אם הקלנו בשבויה (משום דמנוולא נפשה לגבי שבאי) נקל באשת איש א״ל רבא לרב נתן בר אמי חוש לה:

זה אחי אינו נאמן: ואידך מאי קאמרי אי קאמרי אחונא הוא אמאי יטול עמו בחלקו ותו לא אלא דקא אמרי לאו אחינו הוא

אימא סיפא נפלו לו נכסים ממקום אחר יירשו אחיו עמו הא אמרי ליה לאו אחונא הוא

לא צריכא דקא אמרי אין אנו יודעין

אמר רבא זאת אומרת מנה לי בידך והלה אומר איני יודע פטור

אביי אמר

דף קלה עמוד ב

לעולם אימא לך חייב ושאני הכא דכמנה לאחר בידך דמי:

מת יחזרו נכסים למקומן: בעי רבא שבח ששבחו נכסים מאליהם מהו

בשבח המגיע לכתפים לא תיבעי לך דכי נפלו לו נכסים ממקום אחר דמי כי תיבעי לך בשבח שאינו מגיע לכתפים כגון דיקלא ואלים ארעא ואסקא שרטון מאי תיקו:

מתני׳ מי שמת ונמצאת דייתיקי קשורה על יריכו הרי זו אינה כלום זיכה בה לאחר בין מן היורשין בין שאינן מן היורשין דבריו קיימין:

גמ׳ תנו רבנן איזה היא דייתיקי כל שכתוב בה דא תהא למיקם ולהיות ואיזה היא מתנה כל שכתוב בה מהיום ולאחר מיתה

אלא מהיום ולאחר מיתה הוא דהויא מתנה מעכשיו לא הויא מתנה אמר אביי הכי קאמר איזו היא מתנת בריא שהיא כמתנת שכיב מרע דלא קני אלא לאחר מיתה כל שכתוב בה מהיום ולאחר מיתה

יתיב רבה בר רב הונא באכסדרא דבי רב ויתיב וקאמר משמיה דר׳ יוחנן שכיב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת אין כותבין ונותנין שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה

אמר להו רבי אלעזר איזדהרו בה רב שיזבי אמר רבי אלעזר אמרה ואמר להו רבי יוחנן איזדהרו בה

אמר רב נחמן בר יצחק כותיה דרב שיזבי מסתברא אי אמרת בשלמא רבי אלעזר אמרה אצטריך רבי יוחנן לאסהודי עליה דר׳ אלעזר אלא אי אמרת רבי יוחנן אמרה אצטריך רבי אלעזר לאסהודי עליה דר׳ יוחנן רביה

ועוד תא שמע דר׳ אלעזר אמרה דשלח רבין משמיה דרבי אבהו הוו יודעים ששלח רבי אלעזר לגולה משום רבינו שכיב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת אין כותבין ונותנין שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה ור׳ יוחנן אמר תיבדק

מאי תיבדק כי אתא רב דימי אמר דייתיקי מבטלת דייתיקי שכיב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת רואין אם כמיפה את כחו כותבין ואם לאו אין כותבין

מתיב ר׳ אבא בר ממל בריא שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת אין כותבין ונותנין הא שכיב מרע כותבין ונותנין הוא מותיב לה והוא מפרק לה במיפה את כחו

היכי דמי מיפה את כחו

דף קלו עמוד א

כדאמר רב חסדא וקנינא מיניה מוסיף על מתנתא דא ה״נ דאמר אף כתובו וחתומו והבו ליה

איתמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כותבין ונותנין וכן אמר רבא אמר רב נחמן הלכה כותבין ונותנין:

מתני׳ הכותב נכסיו לבניו צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר אינו צריך

הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו האב אינו יכול למכור מפני שהן כתובין לבן והבן אינו יכול למכור מפני שהן ברשות האב

מכר האב מכורים עד שימות מכר הבן אין ללוקח בהן כלום עד שימות האב:

גמ׳ וכי כתב מהיום ולאחר מיתה מאי הוי הא תנן מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט ואם מת חולצת ולא מתייבמת

התם מספקא לן אי תנאה הוי אי חזרה הוי אבל הכא הכי קאמר ליה גופא קני מהיום פירא לאחר מיתה:

רבי יוסי אומר אינו צריך: רבה בר אבוה חלש על לגביה רב הונא ורב נחמן אמר ליה רב הונא לרב נחמן בעי מיניה הלכה כרבי יוסי או אין הלכה כר׳ יוסי אמר ליה טעמיה דרבי יוסי לא ידענא הלכה איבעי מיניה אמר ליה את בעי מיניה אי הלכה אי לא וטעמיה אנא אמינא לך

בעא מיניה אמר ליה הכי אמר רב הלכה כרבי יוסי בתר דנפקו אמר ליה היינו טעמיה דרבי יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו תניא נמי הכי רבי יוסי אומר אינו צריך מפני שזמנו של שטר מוכיח עליו

בעא מיניה רבא מרב נחמן בהקנאה מהו אמר ליה בהקנאה אינו צריך

רב פפי אמר איכא אקניתא דצריך ואיכא אקניתא דלא צריך אקנייה וקנינא מיניה לא צריך קנינא מיניה ואקנייה צריך

מתקיף לה רב חנינא מסורא מי איכא מידי דאנן לא ידעינן וספרי ידעי שאלונהו לספרי דאביי וידעי ולספרי דרבא וידעי

רב הונא בריה דרב יהושע אמר בין אקנייה וקנינא מיניה בין קנינא מיניה ואקנייה לא צריך ובדוכרן פתגמי דהוי באנפנא פליגי

אמר רב כהנא אמריתה לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא ואמר לי אתון הכי מתניתו לה אנן הכי מתנינן לה אמר רבא אמר רב נחמן בהקנאה אינו צריך בין אקנייה וקנינא מיניה בין קנינא מיניה ואקנייה לא צריך בדוכרן פתגמי דהוו באנפנא פליגי:

הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו: איתמר מכר הבן בחיי האב ומת הבן בחיי האב

דף קלו עמוד ב

אמר רבי יוחנן לא קנה לוקח וריש לקיש אמר קנה לוקח

רבי יוחנן אמר לא קנה לוקח קנין פירות כקנין הגוף דמי

וריש לקיש אמר קנה לוקח קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי

והא איפליגו בה חדא זימנא דאיתמר המוכר שדהו לפירות רבי יוחנן אמר מביא וקורא וריש לקיש אמר מביא ואינו קורא

רבי יוחנן אמר מביא וקורא קסבר קנין פירות כקנין הגוף דמי וריש לקיש אמר מביא ואינו קורא קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי

אמר לך ר׳ יוחנן אף על גב דבעלמא קנין פירות כקנין הגוף דמי הכא אצטריך סלקא דעתך אמינא אבא לגבי בריה אחולי אחיל קא משמע לן

ורבי שמעון בן לקיש אמר אף על גב דבעלמא קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי הכא אצטריך סלקא דעתך אמינא כל לגבי נפשיה אפילו במקום בריה נפשיה עדיפא ליה קא משמע לן

איתיביה רבי יוחנן לריש לקיש נכסי לך ואחריך יירש פלוני ואחריו יירש פלוני מת ראשון קנה שני מת שני קנה שלישי

מת שני בחיי ראשון יחזרו נכסים ליורשי ראשון

ואם איתא ליורשי נותן מיבעי ליה

אמר ליה כבר תרגמה רב הושעיא בבבל אחריך שאני וכן רמי רבה בר רב הונא קמיה דרב ואמר אחריך שאני

והתניא יחזרו ליורשי נותן

דף קלז עמוד א

תנאי היא דתניא נכסי לך ואחריך לפלוני וירד ראשון ומכר ואכל השני מוציא מיד הלקוחות דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר אין לשני אלא מה ששייר ראשון

ורמינהי נכסי לך ואחריך לפלוני יורד ראשון ומוכר ואוכל דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר אין לראשון אלא אכילת פירות בלבד

קשיא דרבי אדרבי ודרשב״ג אדרשב״ג

דרבי אדרבי לא קשיא הא לגופא הא לפירא דרשב״ג אדרשב״ג לא קשיא הא לכתחלה הא דיעבד

אמר אביי איזהו רשע ערום זה המשיא עצה למכור בנכסים כרבן שמעון בן גמליאל

א״ר יוחנן הלכה כרבן שמעון בן גמליאל ומודה שאם נתנן במתנת שכיב מרע לא עשה כלום

מאי טעמא אמר אביי מתנת שכיב מרע לא קנה אלא לאחר מיתה וכבר קדמו אחריך

ומי אמר אביי הכי והא איתמר מתנת שכיב מרע מאימתי קנה אביי אמר עם גמר מיתה ורבא אמר לאחר גמר מיתה

הדר ביה ביי מההיא ממאי דמההיא הדר ביה דלמא מהא הדר ביה

לא סלקא דעתך דתנן זה גיטך אם מתי זה גיטך מחולי זה זה גיטך לאחר מיתה לא אמר כלום

אמר רבי זירא א״ר יוחנן הלכה כרשב״ג ואפילו היו בהן עבדים והוציאן לחירות

פשיטא מהו דתימא א״ל למיעבד איסורא לא יהבינן לך קא משמע לן

אמר רב יוסף אמר רבי יוחנן הלכה כרבן שמעון בן גמליאל ואפי׳ עשאן תכריכין למת פשיטא מהו דתימא לשוינהו איסורי הנאה לא יהבי לך קא משמע לן

דרש רב נחמן בר רב חסדא אתרוג זה נתון לך במתנה ואחריך לפלוני נטלו ראשון ויצא בו באנו למחלוקת רבי ורשב״ג

מתקיף לה רב נחמן בר יצחק ע״כ לא פליגי רבי ורשב״ג התם אלא דמר סבר קנין פירות כקנין הגוף דמי ומר סבר קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי אלא הכא

דף קלז עמוד ב

אי מיפק לא נפיק ביה למאי יהביה ניהליה

אלא מיפק דכולי עלמא לא פליגי דנפיק ביה מכרה או אכלה באנו למחלוקת רבי ורבן שמעון בן גמליאל

אמר רבה בר רב הונא האחין שקנו אתרוג בתפוסת הבית נטלו אחד מהן ויצא בו אם יכול לאוכלו יצא ואם לאו לא יצא

ודוקא דאיכא אתרוג לכל חד וחד אבל פריש או רמון לא

אמר רבא אתרוג זה נתון לך במתנה ע״מ שתחזירהו לי נטלו ויצא בו החזירו יצא לא החזירו לא יצא קא משמע לן דמתנה על מנת להחזיר שמה מתנה

ההיא איתתא דהוה לה דיקלא בארעא דרב ביבי בר אביי כל אימת דהות אזלא למיגזריה הוה קפיד עילוה אקניתיה ניהליה כל שני חייו אזל איהו אקנייה ניהליה לבנו קטן

אמר רב הונא בריה דרב יהושע משום דאתו ממולאי אמריתו מילי מוליאתא אפילו רשב״ג לא קאמר אלא לאחר אבל לעצמו לא

אמר רבא אמר רב נחמן שור זה נתון לך במתנה על מנת שתחזירהו לי הקדישו והחזירו ה״ז מוקדש ומוחזר

אמר ליה רבא לרב נחמן מאי אהדריה אמר ליה ומאי חסריה אלא אמר רב אשי חזינן אי אמר ליה על מנת שתחזירהו הא אהדריה אי א״ל על מנת שתחזירהו לי מידי דחזי ליה קאמר ליה

אמר רב יהודה אמר שמואל הכותב נכסיו לאחר ואמר הלה אי אפשי בהן קנה ואפילו עומד וצווח ורבי יוחנן אמר לא קנה

אמר רבי אבא בר ממל ולא פליגי

דף קלח עמוד א

כאן בצווח מעיקרא כאן בשותק מעיקרא ולבסוף צווח

אמר רב נחמן בר יצחק זיכה לו על ידי אחר ושתק ולבסוף צווח באנו למחלוקת רבן שמעון בן גמליאל ורבנן

דתניא הכותב נכסיו לאחר והיו בהן עבדים ואמר הלה אי אפשי בהן אם היה רבן שני כהן הרי אלו אוכלין בתרומה רבן שמעון בן גמליאל אומר כיון שאמר הלה אי אפשי בהן כבר זכו בהן יורשין

והוינן בה ות״ק אפילו עומד וצווח

אמר רבא ואיתימא רבי יוחנן בצווח מעיקרו דכולי עלמא לא פליגי דלא קני שתק ולבסוף צווח דכולי עלמא לא פליגי דקני

כי פליגי שזיכה לו על ידי אחר ושתק ולבסוף צווח דתנא קמא סבר מדשתיק קנינהו והאי דקא צווח מהדר הוא דקא הדר ביה

ורבן שמעון בן גמליאל סבר הוכיח סופו על תחלתו והאי דלא צווח עד השתא דסבר כי לא מטו לידי מאי אצווח

תנו רבנן שכיב מרע שאמר תנו מאתים זוז לפלוני ושלש מאות לפלוני וארבע מאות לפלוני אין אומרין כל הקודם בשטר זוכה לפיכך יצא עליו שטר חוב גובה מכולם

אבל אמר תנו מאתים זוז לפלוני ואחריו לפלוני אומרין כל הקודם בשטר זוכה לפיכך יצא עליו שט״ח גובה מן האחרון אין לו גובה משלפניו אין לו גובה משלפני פניו

תנו רבנן שכיב מרע שאמר תנו מאתים זוז לפלוני בני בכור כראוי לו נוטלן ונוטל את בכורתו אם אמר בבכורתו ידו על העליונה רצה נוטלן רצה נוטל בכורתו

ושכיב מרע שאמר תנו מאתים זוז לפלונית אשתי כראוי לה נוטלתן ונוטלת את כתובתה אם אמר בכתובתה

דף קלח עמוד ב

ידה על העליונה רצה נוטלתן רצה נוטלת כתובתה

ושכיב מרע שאמר תנו מאתים זוז לפלוני בעל חובי כראוי לו נוטלן ונוטל את חובו ואם אמר בחובו נוטלן בחובו

משום דאמר כראוי לו נוטלן ונוטל את חובו ודלמא כראוי לו בחובו קאמר

אמר רב נחמן אמר לי הונא הא מני רבי עקיבא היא דדייק לישנא יתירא

דתנן ולא את הבור ולא את הדות אף על פי שכתב לו עומקא ורומא וצריך ליקח לו דרך דברי רבי עקיבא

וחכמים אומרים אין צריך ליקח לו דרך ומודה ר״ע בזמן שאמר לו חוץ מאלו שאינו צריך ליקח לו דרך

אלמא כיון דלא צריך וקאמר לטפויי מלתא קאתי הכא נמי כיון דלא צריך וקאמר לטפויי מלתא קא אתי:

ת״ר שכיב מרע שאמר מנה יש לי אצל פלוני העדים כותבין אף על פי שאין מכירין לפיכך כשהוא גובה צריך להביא ראיה דברי ר׳ מאיר וחכ״א אין כותבין אא״כ מכירין לפיכך כשהוא גובה אין צריך להביא ראיה

אמר רב נחמן אמר לי הונא תנא רבי מאיר אומר אין כותבין וחכמים אומרים כותבין ואף רבי מאיר לא אמר אלא משום בית דין טועין אמר רב דימי מנהרדעא הלכתא אין חוששין לבית דין טועין

ומאי שנא מדרבא דאמר רבא אין חולצין אלא אם כן מכירין ואין ממאנין אלא אם כן מכירין לפיכך כותבין גט חליצה וגט מיאון ואע״פ שאין מכירין

(מ״ט לאו) משום דחוששין לב״ד טועין

לא ב״ד בתר בית דינא לא דייקי בית דינא בתר עדים דייקי:

מתני׳ האב תולש ומאכיל לכל מי שירצה ומה שהניח תלוש הרי הוא של יורשין:

גמ׳ תלוש אין מחובר לא

דף קלט עמוד א

והא תניא שמין את המחוברין ללוקח

אמר עולא לא קשיא כאן בבנו כאן באחר הואיל ודעתו של אדם קרובה אצל בנו:

מתני׳ הניח בנים גדולים וקטנים אין הגדולים מתפרנסין על ידי הקטנים ולא הקטנים נזונין על הגדולים אלא חולקין בשוה

נשאו הגדולים ישאו הקטנים ואם אמרו קטנים הרי אנו נושאין כדרך שנשאתם אתם אין שומעין להם אלא מה שנתן להם אביהם נתן

הניח בנות גדולות וקטנות אין הגדולות מתפרנסות על ידי הקטנות ולא הקטנות נזונות על הגדולות אלא חולקות בשוה

נשאו גדולות ישאו קטנות ואם אמרו קטנות הרי אנו נושאות כדרך שנשאתם אתם אין שומעין להן

זה חומר בבנות מבבנים שהבנות נזונות על הבנים ואין נזונות על הבנות:

גמ׳ אמר רבא האי גדול אחי דלבש ואיכסי מביתא מאי דעבד עבד

והא אנן תנן אין הגדולים מתפרנסין על הקטנים מתני׳ בשרכא

שרכא פשיטא מהו דתימא ניחא להו דלא נינוול קמ״ל:

נשאו גדולים ישאו קטנים: מאי קאמר

אמר רב יהודה הכי קאמר נשאו גדולים לאחר מיתת אביהן ישאו קטנים לאחר מיתת אביהן אבל נשאו גדולים בחיי אביהן ואמרו קטנים לאחר מיתת אביהן הרי אנו נושאין כדרך שנשאתם אתם אין שומעין להן אלא מה שנתן להן אביהן נתן:

הניח בנות גדולות וקטנות: שלח ליה אבוה בר גניבא לרבא ילמדנו רבינו לוותה ואכלה ועמדה ונשאת בעל לוקח הוי או יורש הוי

לוקח הוי ומלוה על פה אינו גובה מן הלקוחות או דלמא יורש הוי ומלוה על פה גובה מן היורשין

אמר ליה תנינא נשאו גדולות ישאו קטנות מאי לאו נשאו גדולות לבעל ישאו קטנות מבעל

לא נשאו גדולות לבעל ישאו קטנות לבעל

איני והא תני ר׳ חייא נשאו גדולות לבעל ישאו קטנות מבעל

דלמא שאני פרנסה דאית לה קלא

א״ל רב פפא לרבא לאו היינו דשלח רבין באגרתיה מי שמת והניח אלמנה ובת אלמנתו נזונת מנכסיו נשאת הבת אלמנתו נזונת מנכסיו מתה הבת אמר רב יהודה בן אחותו של ר׳ יוסי (בן) חנינא ע״י היה מעשה ואמרו אלמנתו נזונת מנכסיו

אי אמרת בשלמא יורש הוי משום הכי אלמנתו נזונת מנכסיו אלא אי אמרת לוקח הוי אמאי נזונת מנכסיו

אמר אביי אי לאו דשלח רבין אנן לא ידעינן והא תנן אלו הן שאין חוזרין ביובל הבכורה

דף קלט עמוד ב

והיורש את אשתו

אמר ליה רבא והשתא דשלח מי ידעינן האמר ר׳ יוסי בר׳ חנינא באושא התקינו האשה שמכרה נכסי מלוג בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות

אלא אמר רב אשי בעל שויוהו רבנן כיורש ושויוהו רבנן כלוקח והיכא דטבא ליה עבדו ליה גבי יובל שויוהו רבנן כיורש משום פסידא דידיה גבי דר׳ יוסי בר׳ חנינא שויוהו רבנן כלוקח משום פסידא דידיה גבי דרבין משום פסידא דאלמנה שויוהו רבנן כיורש

והא גבי דר׳ יוסי בר׳ חנינא דאיכא פסידא ללקוחות ושויוהו רבנן כלוקח

התם אינהו אפסידו אנפשייהו כיון דאיכא בעל לא איבעי להו למיזבן מאיתתא דיתבא תותי גברא:

הדרן עלך יש נוחלין

מתני׳ **מי** שמת והניח בנים ובנות בזמן שהנכסים מרובין הבנים יירשו והבנות יזונו נכסים מועטין הבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים אדמון אומר בשביל שאני זכר הפסדתי אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון:

גמ׳ וכמה מרובין אמר רב יהודה אמר רב כדי שיזונו מהן אלו ואלו שנים עשר חדש כי אמריתא קמיה דשמואל אמר זו דברי רבן גמליאל בר רבי אבל חכמים אומרים כדי שיזונו מהן אלו ואלו עד שיבגרו

איתמר נמי כי אתא רבין אמר ר׳ יוחנן ואמרי לה אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן כל שיזונו מהן אלו ואלו עד שיבגרו הן מרובין פחות מכאן הרי אלו מועטין

ואי ליכא לאלו ואלו עד שיבגרו

דף קמ עמוד א

שקלי להו בנות לכולהו אלא אמר רבא מוציאין להן מזונות לבנות עד שיבגרו והשאר לבנים

פשיטא מרובין ונתמעטו כבר זכו בהן יורשין מועטין ונתרבו מאי ברשות יורשין קיימי הלכך ברשות יורשין שבוח או דלמא סלוקי מסלקי יורשין מהכא

תא שמע דאמר רבי אסי אמר רבי יוחנן יתומין שקדמו ומכרו בנכסים מועטין מה שמכרו מכרו

יתיב רבי ירמיה קמיה דרבי אבהו וקא בעי מיניה אלמנתו מהו שתמעט בנכסים מי אמרינן כיון דאית לה מזוני ממעטא או דלמא כיון דאילו מנסבא לית לה השתא נמי לית לה

אם תמצא לומר כיון דאילו מנסבא לית לה השתא נמי לית לה בת אשתו מהו שתמעט בנכסים מי אמרינן כיון דכי מנסבא נמי אית לה וממעטא או דלמא כיון דאילו מתה לית לה ולא ממעטא

ואם תמצא לומר כיון דאילו מתה לית לה ולא ממעטא בע״ח מהו שימעט בנכסים מי אמרינן כיון דכי מיית נמי אית ליה ממעט או דלמא כיון דמחסרי גוביינא לא ממעט

ואיכא דבעי לה לאידך גיסא בע״ח מהו שימעט בנכסים

דף קמ עמוד ב

בת אשתו מהו שתמעט בנכסים אלמנתו מהו שתמעט בנכסים אלמנתו ובת אי זה מהן קודמת

אמר ליה זיל האידנא ותא למחר כי אתא אמר ליה פשוט מיהת חדא דאמר רבי אבא אמר רבי אסי עשו אלמנה אצל הבת כבת אצל האחין בנכסים מועטין מה בת אצל אחין הבת ניזונת והאחין ישאלו על הפתחים אף אלמנה אצל הבת אלמנה ניזונת והבת תשאל על הפתחים:

אדמון אומר בשביל שאני זכר הפסדתי וכו׳: מאי קאמר אמר אביי הכי קאמר בשביל שאני זכר וראוי אני לעסוק בתורה הפסדתי אמר ליה רבא אלא מעתה מאן דעסיק בתורה הוא דירית דלא עסיק בתורה לא ירית אלא אמר רבא הכי קאמר בשביל שאני זכר וראוי אני לירש בנכסים מרובין הפסדתי בנכסים מועטין:

מתני׳ הניח בנים ובנות וטומטום בזמן שהנכסים מרובין הזכרים דוחין אותו אצל נקבות נכסים מועטין הנקבות דוחות אותו אצל זכרים

האומר אם תלד אשתי זכר יטול מנה ילדה זכר יטול מנה נקבה מאתים ילדה נקבה נוטלת מאתים

אם זכר מנה אם נקבה מאתים וילדה זכר ונקבה זכר נוטל מנה נקבה נוטלת מאתים ילדה טומטום אינו נוטל אם אמר כל מה שתלד אשתי יטול ה״ז יטול ואם אין שם יורש אלא הוא יורש את הכל:

גמ׳ דוחין אותו ושקיל כבת הא קתני סיפא ילדה טומטום אינו נוטל אמר אביי דוחין אותו ואין לו

ורבא אמר דוחין אותו ויש לו וסיפא אתאן לרבן שמעון בן גמליאל (דתניא) ילדה טומטום ואנדרוגינוס רבן שמעון בן גמליאל אומר אין קדושה חלה עליהן

מיתיבי טומטום יורש כבן וניזון כבת בשלמא לרבא יורש כבן בנכסים מועטין וניזון כבת בנכסים מרובין

דף קמא עמוד א

אלא לאביי מאי ניזון כבת ולטעמיך לרבא מאי יורש כבן אלא ראוי לירש ואין לו ה״נ ראוי לזון ואין לו:

האומר אם ילדה אשתי זכר וכו׳: למימרא דבת עדיפא ליה מבן והא אמר ר׳ יוחנן משום רשב״י כל שאינו מניח בן ליורשו הקב״ה מלא עליו עברה שנאמר (במדבר כז, ח) והעברתם את נחלתו לבתו ואין העברה אלא עברה שנאמר (צפניה א, טו) יום עברה היום ההוא

לענין ירושה בן עדיף ליה לענין הרווחה בתו עדיפא ליה

ושמואל אמר הכא במבכרת עסקינן וכדרב חסדא דאמר רב חסדא בת תחלה סימן יפה לבנים איכא דאמרי דמרביא לאחהא ואיכא דאמרי דלא שלטא ביה עינא בישא אמר רב חסדא ולדידי בנתן עדיפן לי מבני

ואיבעית אימא הא מני ר׳ יהודה היא

הי רבי יהודה אילימא רבי יהודה דבכל דתניא (בראשית כד, א) וה׳ ברך את אברהם בכל רבי מאיר אומר שלא היה לו בת רבי יהודה אומר שהיתה לו בת ובכל שמה אימור דשמעת ליה לרבי יהודה ברתא נמי לא חסריה רחמנא לאברהם דעדיפא מבן מי שמעת ליה

אלא הא רבי יהודה דתניא מצוה לזון את הבנות וק״ו לבנים דעסקי בתורה דברי ר״מ רבי יהודה אומר מצוה לזון את הבנים וק״ו לבנות דלא ליתזלן

אלא הא דתניא ילדה זכר ונקבה הזכר נוטל ששה דינרין והנקבה נוטלת שני דינרין במאי

אמר רב אשי אמריתה לשמעתא קמיה דרב כהנא במסרס דאמר זכר תחלה מאתים נקבה אחריו ולא כלום נקבה תחלה מנה זכר אחריה מנה וילדה זכר ונקבה ולא ידעינן הי מינייהו נפק ברישא זכר שקיל מנה ממה נפשך אידך מנה הוה ממון המוטל בספק וחולקין

והא דתניא ילדה זכר ונקבה אין לו אלא מנה היכי משכחת לה אמר רבינא במבשרני

דף קמא עמוד ב

דתניא המבשרני במה נפטר רחמה של אשתי אם זכר יטול מנה ילדה זכר נוטל מנה אם נקבה מנה ילדה נקבה נוטל מנה ילדה זכר ונקבה אין לו אלא מנה

והא זכר ונקבה לא אמר דאמר נמי אם זכר ונקבה נמי יטול מנה אלא למעוטי מאי למעוטי נפל

ההוא דאמר לה לדביתהו נכסי להאי דמעברת אמר רב הונא הוי מזכה לעובר והמזכה לעובר לא קנה

איתיביה רב נחמן לרב הונא האומר אם ילדה אשתי זכר יטול מנה ילדה זכר נוטל מנה אמר ליה משנתינו איני יודע מי שנאה

ולימא ליה רבי מאיר היא דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם

אימור דשמעת ליה לרבי מאיר לדבר שישנו בעולם לדבר שאינו בעולם מי שמעת ליה

ולימא ליה רבי יוסי היא דאמר עובר קני דתנן עובר פוסל ואינו מאכיל דברי רבי יוסי

שאני ירושה הבאה מאיליה

ולימא ליה רבי יוחנן בן ברוקה היא דאמר לא שנא ירושה ולא שנא מתנה דתנן רבי יוחנן בן ברוקה אומר אם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין

אימור דשמעת ליה לרבי יוחנן בן ברוקה לדבר שישנו בעולם לדבר שאינו בעולם מי אמר

ולימא ליה רבי יוחנן בן ברוקה היא וסבר לה כרבי יוסי מי יימר דסבר לה

ולימא ליה במבשרני אי הכי דקתני סיפא ואם אין שם יורש אלא הוא יורש הכל אי במבשרני יורש מאי עבידתיה

ולימא ליה בשילדה אי הכי דקתני סיפא ואם אמר כל מה שתלד אשתי יטול הרי זה יטול כל שתלד כל שילדה מיבעי ליה

דף קמב עמוד א

ולימא ליה דאמר לכשתלד רב הונא לטעמיה דאמר רב הונא אף לכשתלד לא קנה

דאמר רב נחמן המזכה לעובר לא קנה לכשתלד קנה ורב הונא אמר אף לכשתלד לא קנה ורב ששת אמר אחד זה ואחד זה קנה

אמר רב ששת מנא אמינא לה דתניא גר שמת ובזבזו ישראל נכסיו ושמעו שיש לו בן או שהיתה אשתו מעוברת חייבין להחזיר החזירו הכל ואחר כך שמעו שמת בנו או שהפילה אשתו החזיק בשניה קנה ובראשונה לא קנה

ואי סלקא דעתך עובר לא קני למה להו אחזוקי בשניה הא אחזיקו להו חדא זימנא

אמר אביי ירושה הבאה מאיליה שאני רבא אמר שאני התם דרפוי מרפיאן בידייהו מעיקרא

מאי בינייהו איכא בינייהו ששמעו בו שמת ולא מת ואחר כך מת

תא שמע תינוק בן יום אחד נוחל ומנחיל בן יום אחד אין עובר לא הא אמר רב ששת נוחל בנכסי האם להנחיל לאחין מן האב ודוקא בן יום אחד אבל עובר לא מאי טעמא

דף קמב עמוד ב

דהוא מיית ברישא ואין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחין מן האב

למימרא דהוא מיית ברישא והא הוה עובדא ופרכס תלתא פרכוסי אמר מר בר רב אשי מידי דהוה אזנב הלטאה שמפרכסת

מר בריה דרב יוסף משמיה דרבא אמר לומר שממעט בחלק בכורה ודוקא בן יום אחד אבל עובר לא מאי טעמא (דברים כא, טו) וילדו לו אמר רחמנא

דאמר מר בריה דרב יוסף משמיה דרבא בן שנולד לאחר מיתת אביו אינו ממעט בחלק בכורה מאי טעמא וילדו לו אמר רחמנא והא ליכא

בסורא מתנו הכי בפומבדיתא מתנו הכי אמר מר בריה דרב יוסף משמיה דרבא בכור שנולד לאחר מיתת אביו אינו נוטל פי שנים מאי טעמא יכיר אמר רחמנא והא ליתא דיכיר והלכתא ככל הני לישני דאמר מר בריה דרב יוסף משמיה דרבא

אמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן המזכה לעובר לא קנה ואם תאמר משנתינו הואיל ודעתו של אדם קרובה אצל בנו

אמר ליה שמואל לרב חנא בגדתאה פוק אייתי לי בי עשרה ואימר לך באפייהו המזכה לעובר קנה והלכתא המזכה לעובר לא קנה

ההוא דאמר לדביתהו נכסי לבני דיהוו לי מיניך אתא בריה קשישא אמר ליה ההוא גברא מאי תיהוי עליה אמר ליה זיל קני כחד מברא הנך ודאי לא קנו דאכתי ליתנהו

האי אית חולק לטליא במקום בניא או לית ליה חולק לטליא במקום בניא רבי אבין ורבי מיישא ורבי ירמיה דאמרי אית חולק לטליא במקום בניא רבי אבהו ורבי חנינא בר פפי ורבי יצחק נפחא דאמרי לית חולק לטליא במקום בניא

אמר ליה רבי אבהו לרבי ירמיה הלכתא כוותן או הלכתא כותייכו אמר ליה פשיטא דהלכתא כוותן דקשישנא מינייכו ולאו הלכתא כוותייכו דדרדקי אתון אמר ליה מידי בקשישותא תליא מילתא בטעמא תליא מילתא וטעמא מאי זיל לגביה דרבי אבין דאסברתה ניהליה

דף קמג עמוד א

וכרכיש בה רישיה בי מדרשא אזל לגביה א״ל אילו א״ל קני כחמור מי קני

דאיתמר קני כחמור לא קנה את וחמור רב נחמן אמר קנה מחצה ורב המנונא אמר לא אמר כלום ורב ששת אמר קנה הכל

אמר רב ששת מנא אמינא לה דתניא רבי יוסי אומר אין לך מר בקישות אלא פנימי שבו לפיכך כשהוא תורם מוסיף על החיצון שבו ותורם

אמאי את וחמור הוא

שאני התם דמדאורייתא תרומה מעלייתא היא

דאמר רבי אילעא מנין לתורם מן הרע על היפה שתרומתו תרומה שנאמר (במדבר יח, לב) ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו ואם אינו קדוש נשיאות חטא למה מכאן לתורם מן הרע על היפה שתרומתו תרומה

אמר ליה רב מרדכי לרב אשי מתיב רב אויא תיובתא מעשה בחמש נשים ובהן שתי אחיות וליקט אחד כלכלה של תאנים ושלהן היתה ושל שביעית היתה ואמר הרי כולכן מקודשות לי בכלכלה זאת וקבלה אחת מהן ע״י כולן אמרו חכמים אין אחיות מקודשות

אחיות הוא דאין מקודשות הא נכריות מקודשות ואמאי את וחמור היא

אמר ליה היינו דחזאי רב הונא בר אויא בחלמא דמותיב רב אויא תיובתא לאו מי אוקימנא דאמר הראויה מכם לביאה תתקדש לי

ההוא דאמר לה לדביתהו נכסיי ליך ולבניך אמר רב יוסף קנתה מחצה ואמר רב יוסף מנא אמינא לה דתניא רבי אומר (ויקרא כד, ט) והיתה לאהרן ולבניו מחצה לאהרן מחצה לבניו

אמר ליה אביי בשלמא התם אהרן בר חלוקה הוא להכי פרט ביה רחמנא למשקל פלגא אשה לאו בת ירושה היא דיה שתטול כאחד מן הבנים

איני והא עובדא הוה בנהרדעא ואגביה שמואל פלגא בטבריא ואגביה רבי יוחנן פלגא ותו כי אתא רב יצחק בר יוסף אמר ההוא דמי כלילא דשדו דבי מלכא אאבולי ואאיסטרוגי אמר רבי ניתבו אבולי פלגא ואיסטרוגי פלגא

הכי השתא התם מעיקרא כי הוו כתבי אאבולי הוו כתבי ואיסטרוגי הוו מסייעי בהדייהו וידע מלכא דהוו קא מסייעי השתא [מאי דקא כתבי] אאבולי ואאיסטרוגי למימרא דהני פלגא והני פלגא

מתיב רבי זירא האומר הרי עלי מנחה מאה עשרון להביא בשני כלים מביא ששים בכלי אחד וארבעים בכלי אחד

דף קמג עמוד ב

ואם הביא חמשים בכלי אחד וחמשים בכלי אחד יצא אם הביא אין לכתחלה לא ואי סלקא דעתך כל כי האי גוונא פלגא ופלגא הוא אפילו לכתחלה נמי

הכי השתא התם אנן סהדי דהאי גברא מעיקרא לקרבן גדול קא מכוין והאי דקאמר בשני כלים דידע דלא אפשר לאתויי בכלי אחד כמה דאפשר לאיתויי מייתינן

והלכתא כוותיה דרב יוסף בשדה ענין ומחצה

ההוא דשדר פיסקי דשיראי לביתיה אמר רבי אמי הראויין לבנים לבנים ראויין לבנות ולא אמרן אלא דלית ליה כלתא אבל אית ליה כלתא לכלתיה שדר ואי בנתיה לא נסיבן לא שבק בנתיה ומשדר לכלתיה

ההוא דאמר להו נכסיי לבניי הוה ליה ברא וברתא מי קרו אינשי לברא בניי (ולסלוקי לברתא מעישור קאתי) או דלמא לא קרו אינשי לברא בניי ולמושכה לברתא במתנה קאתי

אמר אביי ת״ש (בראשית מו, כג) ובני דן חושים א״ל רבא דלמא כדתנא דבי חזקיה שהיו מרובין כחושים של קנה אלא אמר רבא (במדבר כו, ח) ובני פלוא אליאב רב יוסף אמר (דברי הימים א ב, ח) ובני איתן עזריה

ההוא דאמר להו נכסאי לבנאי הוה ליה ברא ובר ברא קרו אינשי לבר ברא ברא או לא רב חביבא אמר קרו אינשי לבר ברא ברא מר בר רב אשי אמר לא קרו אינשי לבר ברא ברא תניא כוותיה דמר בר רב אשי המודר הנאה מבנים מותר בבני בנים:

מתני׳ הניח בנים גדולים וקטנים השביחו גדולים את הנכסים השביחו לאמצע אם אמרו ראו מה שהניח אבא הרי אנו עושין ואוכלים השביחו לעצמן וכן האשה שהשביחה את הנכסים השביחה לאמצע אם אמרה ראו מה שהניח לי בעלי הרי אני עושה ואוכלת השביחה לעצמה:

גמ׳ אמר רב חביבא בריה דרב יוסף בריה דרבא משמיה דרבא לא שנו אלא ששבחו נכסים מחמת נכסים אבל שבחו נכסים מחמת עצמן השביחו לעצמן

איני והא אמר ר׳ חנינא אפילו לא הניח להם אביהם אלא

דף קמד עמוד א

אודייני השכר לאמצע והא אודייני דמחמת עצמו [הוא] שאני אודייני דלנטירותא הוא דעבידא ואפילו קטנים נמי מצו מנטרי לה:

אמרו ראו מה שהניח אבא הרי אנו עושין ואוכלין השביחו לעצמן: רב ספרא שבק אבוה זוזי שקלינהו עבד בהו עיסקא אתו אחי תבעוהו בדינא קמיה דרבא אמר להו רב ספרא גברא רבה הוא לא שביק גירסיה וטרח לאחריני:

האשה שהשביחה את הנכסים השביחה לאמצע: אשה בנכסי יתמי מאי עבידתה אמר רבי ירמיה באשה יורשת

פשיטא מהו דתימא כיון דלאו דרכה למטרח אף על גב דלא פריש כמו דפריש דמי קמשמע לן:

ואם אמרה ראו מה שהניח לי בעלי הריני עושה ואוכלת השביחה לעצמה: פשיטא מהו דתימא כיון דשביחא לה מילתא דאמרי קא טרחא קמי יתמי אחולי אחלה קא משמע לן

אמר רבי חנינא המשיא אשה לבנו גדול בבית קנאו ודוקא גדול ודוקא בתולה ודוקא אשתו ראשונה ודוקא שהשיאו ראשון

פשיטא ייחד לו אביו בית ועלייה בית קנה עלייה לא קנה בית ואכסדרה מהו שני בתים זה לפנים מזה מהו תיקו

מיתיבי ייחד לו אביו בית וכלי בית כלי בית קנה בית לא קנה אמר רבי ירמיה כגון שהיה אוצרו של אביו מונח שם נהרדעי אמרי אפילו שובכא דיוני רב יהודה ורב פפי אמרי אפילו עציצא דהרסנא מר זוטרא אנסביה לבריה ותלא ליה סנדלא רב אשי נסביה לבריה ותלא ליה אשישא דמשחא

אמר מר זוטרא הני תלת מילי שוינהו רבנן כהלכתא בלא טעמא חדא הא אידך דאמר רב יהודה אמר שמואל הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפוטרופא אידך דאמר רב מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה:

דף קמד עמוד ב

מתני׳ אחין השותפין שנפל אחד מהן לאומנות נפל לאמצע חלה ונתרפא נתרפא משל עצמו:

גמ׳ תנא האי אומנות לאומנות המלך תנו רבנן אחד מן האחין שמינוהו גבאי או פולמוסטוס אם מחמת האחין לאחין אם מחמת עצמו לעצמו

אם מחמת אחין לאחין פשיטא לא צריכא דחריף טפי מהו דתימא חורפיה גרים ליה קא משמע לן

תנו רבנן אחד מן האחין שנטל מאתים זוז ללמוד תורה או ללמוד אומנות יכולין האחין לומר לו אם אתה אצלנו יש לך מזונות אם אין אתה אצלנו אין לך מזונות

וליתבו ליה כל היכא דאיתיה מסייע ליה לרב הונא דאמר רב הונא ברכת הבית ברובה וליתבו ליה לפי ברכת הבית הכי נמי:

חלה ונתרפא נתרפא משל עצמו: שלח רבין משמיה דר׳ אלעא לא שנו אלא שחלה בפשיעה אבל באונס נתרפא מן האמצע היכי דמי בפשיעה כדרבי חנינא דאמר רבי חנינא הכל בידי שמים חוץ מצנים פחים שנאמר (משלי כב, ה) צנים פחים בדרך עקש שומר נפשו ירחק מהם:

מתני׳ האחין שעשו מקצתן שושבינות בחיי האב חזרה שושבינות חזרה לאמצע שהשושבינות נגבית בבית דין אבל השולח לחבירו כדי יין וכדי שמן אין נגבין בב״ד מפני שהן גמילות חסדים:

גמ׳ ורמינהי שלח לו אביו שושבינות כשהיא חוזרת חוזרת לו נשתלחה לאביו שושבינות כשהיא חוזרת חוזרת מן האמצע אמר רבי אסי א״ר יוחנן כי תנן נמי מתניתין נשתלחה לאביו תנן

והא אחין שעשו מקצתן שושבינות קתני תני למקצתן והא חזרה שושבינות קתני ה״ק חזרה לגבות נגבית מאמצע

רבי אסי אמר לא קשיא כאן בסתם כאן במפרש כדתניא שלח לו אביו שושבינות כשהיא חוזרת חוזרת לו שלח אביו שושבינות סתם כשהיא חוזרת חוזרת לאמצע

ושמואל אמר הכא ביבם עסקינן שאינו נוטל בראוי כבמוחזק

מכלל דאידך משלם לימא תנו לי שושביני ואשמח עמו

מי לא תניא מקום שנהגו להחזיר קדושין מחזירין מקום שנהגו שלא להחזיר אין מחזירין ואמר רב יוסף בר אבא אמר מר עוקבא אמר שמואל לא שנו אלא שמתה היא אבל מת הוא אין מחזירין מ״ט יכולה היא שתאמר

דף קמה עמוד א

תנו לי בעלי ואשמח עמו הכא נמי נימא תנו לי שושביני ואשמח עמו

אמר רב יוסף הכא במאי עסקינן כגון ששמח עמו ז׳ ימי משתה ולא הספיק לפורעו עד שמת

לימא תנו לי בעלי ואשמח עמו תנאי היא דתניא המארס את האשה בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה מקום שנהגו להחזיר קדושין מחזירין מקום שנהגו שלא להחזיר קדושין אין מחזירין דברי רבי נתן רבי יהודה הנשיא אומר באמת אמרו מקום שנהגו להחזיר מחזירין מקום שנהגו שלא להחזיר אין מחזירין

רבי יהודה הנשיא היינו תנא קמא אלא לאו תנו לי בעלי ואשמח עמו איכא בינייהו

וחסורי מחסרא והכי קתני המארס את האשה בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה בד״א דהדר ביה איהו אבל מתה מקום שנהגו להחזיר מחזירין מקום שנהגו שלא להחזיר אין מחזירין ודוקא שמתה היא אבל מת הוא אין מחזירין מאי טעמא יכולה היא שתאמר תנו לי בעלי ואשמח עמו

ואתא רבי יהודה הנשיא למימר באמת אמרו בין מת הוא ובין מתה היא מקום שנהגו להחזיר מחזירין מקום שנהגו שלא להחזיר אין מחזירין ולא מציא אמרה תנו לי בעלי ואשמח עמו

לא דכולי עלמא יכולה שתאמר תנו לי בעלי ואשמח עמו ודמית הוא כ״ע לא פליגי כי פליגי שמתה היא והכא בקדושין לטיבועין ניתנו קא מיפלגי רבי נתן סבר קדושין לאו לטיבועין ניתנו ור׳ יהודה הנשיא סבר קדושין לטיבועין ניתנו

והא מקום שנהגו להחזיר מחזירין קתני הכי קאמר וסבלונות ודאי מקום שנהגו להחזיר מחזירין

והני תנאי כהני תנאי דתניא קדשה בככר בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה ומחזרת לו את השאר רבי יוסי אומר קדשה בעשרים נותן לה שלשים חצאין קדשה בשלשים נותן לה עשרים חצאין

במאי עסקינן אילימא שמתה מי אית לה כתובה ואלא שמת הוא אמאי מחזרת לו את השאר ונימא תנו לי בעלי ואשמח עמו ואלא באשת ישראל שזינתה ובמאי אי ברצון מי אית לה כתובה ואלא באונס מישרא שריא ליה

ואלא באשת כהן שנאנסה ובקדושין לטיבועין ניתנו קמיפלגי רבי מאיר סבר קדושין לטיבועין ניתנו ור׳ יהודה סבר לאו לטיבועין ניתנו ורבי יוסי מספקא ליה אי לטיבועין ניתנו אי לא

והלכך קדשה בעשרים נותן לה שלשים חצאין קדשה בשלשים נותן לה עשרים חצאין

אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן בכל מקום שנהגו להחזיר מחזירין ותרגומא נהרדעא שאר בבל מאי רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו מוהרי הדרי קדושי לא הדרי אמר רב פפא הלכתא בין שמת הוא בין שמתה היא והדר ביה הוא מוהרי הדרי קדושי לא הדרי הדרא בה איהי אפי׳ קדושי נמי הדרי

אמימר אמר קדושי לא הדרי גזירה שמא יאמרו קדושין תופסין באחותה רב אשי אמר גיטה מוכיח עליה והא דרב אשי בדותא היא דאיכא דשמע בהא ולא שמע בהא:

שהשושבינות נגבית בב״ד: ת״ר חמשה דברים נאמרו בשושבינות נגבית בבית דין וחוזרת בעונתה ואין בה משום רבית

דף קמה עמוד ב

ואין השביעית משמטתה ואין הבכור נוטל בה פי שנים:

נגבית בב״ד מאי טעמא כמלוה דמיא ואין בה משום רבית דלאו אדעתא דהכי יהב ליה ואין השביעית משמטתה דלא קרינא ביה לא יגוש

ואין הבכור נוטל פי שנים דהוה ליה ראוי ואין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק

אמר רב כהנא כללא דשושבינותא הוה במתא איבעי ליה למיתא שמע קל טבלא איבעי ליה למיתא לא שמע קל טבלא איבעי ליה לאודועיה תרעומת אית ליה שלומי משלם

ועד כמה אמר אביי נהגו בני גננא עד זוזא אייתא בכפיה אכליה בכרסי׳ עד ארבעה משלם פלגא מכאן ואילך איניש איניש כחשיבותיה

תנו רבנן עשה עמו בפומבי ובקש לעשות עמו בצנעא יכול לומר לו בפומבי אעשה עמך כדרך שעשית עמי עשה עמו בבתולה ובקש לעשות עמו באלמנה יכול לומר לו בבתולה אעשה עמך כדרך שעשית עמי

עשה עמו בשניה ובקש לעשות עמו בראשונה יכול לומר לו לכשתשא אשה אחרת אעשה עמך עשה עמו באחת ובקש לעשות עמו בשתים יכול לומר לו באחת אעשה עמך כדרך שעשית עמי

תנו רבנן עתיר נכסין עתיר פומבי זה הוא בעל הגדות עתיר סלעים עתיר תקוע זהו בעל פלפול עתיר משח עתיר כמס זהו בעל שמועות הכל צריכין למרי חטיא גמרא

אמר רבי זירא אמר רב מאי דכתיב (משלי טו, טו) כל ימי עני רעים זה בעל גמרא וטוב לב משתה תמיד זה בעל משנה

רבא אמר איפכא והיינו דאמר רב משרשיא משמיה דרבא מאי דכתיב (קהלת י, ט) מסיע אבנים יעצב בהם בוקע עצים יסכן בם מסיע אבנים יעצב בהן אלו בעלי משנה בוקע עצים יסכן בם אלו בעלי גמרא

רבי חנינא אמר כל ימי עני רעים זה שיש לו אשה רעה וטוב לב משתה תמיד זה שיש לו אשה טובה רבי ינאי אמר כל ימי עני רעים זה איסטניס וטוב לב משתה תמיד זה שדעתו יפה

רבי יוחנן אמר כל ימי עני רעים זה רחמן וטוב לב משתה תמיד זה אכזרי ורבי יהושע בן לוי אמר כל ימי עני רעים זה שדעתו קצרה וטוב לב משתה תמיד זה שדעתו רחבה

דף קמו עמוד א

ואמר ר׳ יהושע בן לוי כל ימי עני רעים והא איכא שבתות וימים טובים כדשמואל דאמר שמואל שנוי וסת תחלת חולי

כתיב בספר בן סירא כל ימי עני רעים בן סירא אומר אף לילות בשפל גגים גגו ממטר גגים לגגו ברום הרים כרמו מעפר כרמו לכרמים:

מתני׳ השולח סבלונות לבית חמיו שלח שם מאה מנה ואכל שם סעודת חתן אפילו בדינר אינן נגבין לא אכל שם סעודת חתן הרי אלו נגבין שלח סבלונות מרובין שיחזרו עמה לבית בעלה הרי אלו נגבין סבלונות מועטין שתשתמש בהן בבית אביה אין נגבין:

גמ׳ אמר רבא דוקא דינר אבל פחות מדינר לא פשיטא דינר תנן מהו דתימא הוא הדין דאפילו פחות מדינר והאי דקתני דינר אורחא דמילתא קתני קא משמע לן

אכל תנן שתה מאי הוא תנן שלוחו מאי שם תנן שגר לו מאי

תא שמע דאמר רב יהודה אמר שמואל מעשה באדם אחד ששגר לבית חמיו מאה קרונות של כדי יין ושל כדי שמן ושל כלי כסף ושל כלי זהב ושל כלי מילת ורכב בשמחתו והלך ועמד על פתח בית חמיו והוציאו כוס של חמין ושתה ומת

וזו הלכה העלה רבי אחא שר הבירה לפני חכמים לאושא ואמרו סבלונות העשוין ליבלות אין נגבין ושאין עשוין ליבלות נגבין שמע מינה אפילו שתה

שמעת מינה אפילו פחות מדינר אמר רב אשי מאן לימא לן דלא שחקי ליה מרגניתא דשויא אלפא זוזי ואשקיה שמעת מינה אפילו שגרו לו דלמא כל פתח בית חמיו כבית חמיו דמי

איבעיא להו מהו שישלש שבח סבלונות מהו כיון דאי איתנהו לדידיה הדרי ברשותיה שבוח או דלמא כיון דאי אבדי או מגנבי בעי שלומי ליה ברשותא דידה שבוח תיקו

בעי רבא סבלונות העשוין ליבלות ולא בלו מהו תא שמע וזו הלכה העלה רבי אחא שר הבירה לפני חכמים באושא ואמרו סבלונות העשוין ליבלות אין נגבין ושאין עשוין ליבלות נגבין מאי לאו אע״ג דלא בלו לא דבלו

תא שמע סבלונות מועטין שתשתמש בהן והיא בבית אביה אין נגבין תרגמה רבא בייבא וסבכתא

אמר רב יהודה אמר רב מעשה באדם אחד ששגר לבית חמיו יין חדש ושמן חדש וכלי פשתן חדש בעצרת מאי קא משמע לן איבעית אימא חשיבותא דארץ ישראל קמ"ל ואיבעית אימא דאי טעין טענתיה טענה

אמר רב יהודה אמר רב מעשה באדם אחד שאמרו לו אשתו תותרנית היא ונכנס אחריה לחורבה לבודקה אמר לה ריח צנון אני מריח בגליל

דף קמו עמוד ב

אמרה ליה מן יהיב לן מכותבות דיריחו ואכלנא ביה נפל עלה חורבה ומתה אמרו חכמים הואיל ולא נכנס אחריה אלא לבודקה מתה אינו יורשה:

סבלונות מועטין שתשתמש בהן בבית אביה וכו': יתיב רבין סבא קמיה דרב פפא ויתיב וקאמר בין שמתה היא ובין שמת הוא הדר הוא סבלונות הדרי מאכל ומשתה לא הדר הדרא בה איהי הדרא אפילו כישא דירקא אמר רב הונא בריה דרב יהושע ושמין להן דמי בשר בזול עד כמה בזול עד תילתא:

מתני' שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים ושייר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת לא שייר קרקע כל שהוא אין מתנתו קיימת:

גמ' מאן תנא דאזלינן בתר אומדנא אמר רב נחמן רבי שמעון בן מנסיא היא דתניא הרי שהלך בנו למדינת הים ושמע שמת בנו ועמד וכתב כל נכסיו לאחר ואחר כך בא בנו מתנתו מתנה רבי שמעון בן מנסיא אומר אין מתנתו מתנה (שאלמלא) היה יודע שבנו קיים לא היה כותבן

רב ששת אמר ר' שמעון שזורי היא דתניא בראשונה היו אומרים היוצא בקולר ואמר כתבו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו חזרו לומר אף המפרש והיוצא בשיירא רבי שמעון שזורי אומר אף המסוכן

ורב נחמן מאי טעמא לא מוקים לה כרבי שמעון שזורי שאני התם דאמר כתבו ורב ששת מ"ט לא מוקים לה כרבי שמעון בן מנסיא אומדנא דמוכח שאני

מאן תנא להא דתנו רבנן הרי שהיה חולה ומוטל במטה ואמרו לו נכסיך למי ואמר להן

דף קמז עמוד א

דומה שיש לי בן עכשיו שאין לי בן נכסי לפלוני היה חולה ומוטל במטה ואמרו לו נכסיו למי אמר להן דומה שאשתי מעוברת עכשיו שאין אשתי מעוברת נכסי לפלוני ונודע שיש לו בן או שהיתה אשתו מעוברת אין מתנתו מתנה

לימא ר' שמעון בן מנסיא היא ולא רבנן אפי' תימא רבנן דומה שאני

ודקארי לה מאי קארי לה מהו דתימא צעריה הוא דקא מדכר קא משמע לן

א"ר זירא אמר רב מנין למתנת שכיב מרע שהיא מן התורה שנאמר (במדבר כז, ח) והעברתם את נחלתו לבתו יש לך העברה אחרת שהיא כזו ואי זו זו מתנת שכיב מרע

רב נחמן אמר רבה בר אבוה מהכא (במדבר כז, ט) ונתתם את נחלתו לאחיו יש לך נתינה אחרת שהיא כזו ואי זו זו מתנת שכיב מרע

ורב נחמן מאי טעמא לא אמר מוהעברתם ההוא מיבעי ליה לכדרבי דתניא רבי אומר בכולן נאמרה בהן נתינה וכאן נאמרה העברה אין לך שמעביר נחלה משבט לשבט אלא בת הואיל ובנה ובעלה יורשין אותה

ור' זירא מאי טעמא לא אמר מונתתם אורחיה דקרא הוא

רב מנשיא בר ירמיה אמר מהכא (מלכים ב כ, א) בימים ההם חלה חזקיהו למות ויבא אליו ישעיהו בן אמוץ הנביא ויאמר אליו כה אמר ה' צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה בצואה בעלמא

רמי בר יחזקאל אמר מהכא (שמואל ב יז, כג) ואחיתופל ראה כי לא נעשתה עצתו ויחבש את החמור וילך אל ביתו אל עירו ויצו אל ביתו ויחנק בצואה בעלמא

ת״ר שלשה דברים צוה אחיתופל את בניו אל תהיו במחלוקת ואל תמרדו במלכות בית דוד ויום טוב של עצרת ברור זרעו חטים מר זוטרא אמר בלול איתמר אמרי נהרדעי משמיה דר׳ יעקב לא ברור ברור ממש ולא בלול בלול ממש אלא אפילו בלול ורוח צפונית מנשבתו זה הוא ברור

אמר ליה רבי אבא לרב אשי אנן אדרב יצחק בר אבדימי מתנינן לה דאמר רב יצחק בר אבדימי מוצאי יום טוב האחרון של חג הכל צופין לעשן המערכה נטה כלפי צפון עניים שמחים ובעלי בתים עצבין מפני שגשמי שנה מרובין ופירות מרקיבין

נטה כלפי דרום עניים עצבים ובעלי בתים שמחין מפני שגשמי שנה מועטין ופירות משתמרין נטה כלפי מזרח הכל שמחין כלפי מערב הכל עצבין

ורמינהי מזרחית לעולם יפה מערבית לעולם קשה רוח צפונית יפה לחטים בשעה שהביאו שליש וקשה לזיתים בשעה שיניצו ורוח דרומית קשה לחטין בשעה שהביאו שליש ויפה לזיתים בשעה שיניצו

ואמר רב יוסף ואיתימא מר זוטרא ואיתימא רב נחמן בר יצחק וסימנך שלחן בצפון ומנורה בדרום האי מרבי דידיה והאי מרבי דידיה

לא קשיא הא לן והא להו

תניא אבא שאול אומר יום טוב של עצרת ברור סימן יפה לכל השנה כולה אמר רב זביד האי יומא קמא דריש שתא אי חמים כולה שתא חמימא אי קריר כולה שתא קרירא למאי נפקא מינה

דף קמז עמוד ב

לתפלתו של כהן גדול

רבא אמר רב נחמן מתנת שכיב מרע מדרבנן בעלמא היא שמא תטרף דעתו עליו

ומי אמר רב נחמן הכי והא אמר רב נחמן אע״ג דאמר שמואל המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפילו יורש מוחל מודה שמואל שאם נתנו במתנת שכיב מרע דאינו יכול למוחלו

אי אמרת בשלמא דאורייתא משום הכי אינו יכול למחול אלא אי אמרת דרבנן היא אמאי אינו יכול למחול אינה של תורה ועשאוה כשל תורה

אמר רבא אמר רב נחמן שכיב מרע שאמר ידור פלוני בבית זה יאכל פלוני פירות דקל זה לא אמר כלום עד שיאמר תנו בית זה לפלוני וידור בו תנו דקל זה לפלוני ויאכל פירותיו

למימרא דסבר ר״נ מילתא דאיתא בבריא איתא בשכיב מרע דליתא בבריא ליתא בשכיב מרע והא אמר רבא אמר רב נחמן

דף קמח עמוד א

שכיב מרע שאמר תנו הלואתי לפלוני הלואתו לפלוני ואף על גב דליתיה בבריא רב פפא אמר הואיל ויורש יורשה

רב אחא בריה דרב איקא אמר הלואה איתא בבריא וכדרב הונא אמר רב דאמר רב הונא אמר רב מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה

איבעיא להו דקל לאחד ופירותיו לאחר מהו מי שייר מקום פירי או לא שייר אם תמצי לומר לאחר לא הוי שיור לעצמו חוץ מפירותיו מהו

אמר רבא אמר רב נחמן אם תמצי לומר דקל לאחד ופירותיו לאחר לא הוי שיור מקום פירי דקל לאחד ושייר פירותיו לפניו שייר מקום פירי מאי טעמא כל לגבי נפשיה בעין יפה משייר

אמר ליה ר׳ אבא לרב אשי אנן אדרבי שמעון בן לקיש מתנינן לה דאמר רבי שמעון בן לקיש המוכר בית לחבירו ואמר לו על מנת שדיוטא העליונה שלי דיוטא העליונה שלו

דף קמח עמוד ב

איבעיא להו בית לאחד ודיוטא לאחד מהו מי הוי שיור או לא אם תמצא לומר בית לאחד ודיוטא לאחד לא הוי שיור חוץ מדיוטא מהו

אמר רבא אמר רב נחמן אם תמצא לומר בית לאחד ודיוטא לאחד לא הוי שיור חוץ מדיוטא הוי שיור ואליבא דרב זביד דאמר שאם רצה להוציא בה זיזין מוציא

אלמא כיון דשייר דיוטא מקום זיזין נמי שייר (הכא נמי כיון דאמר חוץ מפירותיו מקום פירי שייר)

אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים רואין אם במחלק מת קנו כולן עמד חוזר בכולן

אם בנמלך מת קנו כולן עמד אינו חוזר אלא באחרון ודלמא עיוני קא מעיין והדר יהיב סתמיה דשכיב מרע מידק דייק והדר יהיב

אמר רב אחא בר מניומי אמר רב נחמן שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים ועמד אינו חוזר חיישינן שמא יש לו נכסים במדינה אחרת

ואלא מתני׳ דקתני לא שייר קרקע כל שהוא אין מתנתו קיימת היכי משכחת לה אמר רב חמא באומר כל נכסי מר בר רב אשי אמר במוחזק לן דלית ליה

איבעיא להו חזרה במקצת הוי חזרה בכולה או לא תא שמע כולן לראשון ומקצתן לשני שני קנה ראשון לא קנה מאי לאו בשמת

לא בשעמד

הכי נמי מסתברא מדקתני סיפא מקצתן לראשון וכולן לשני ראשון קנה שני לא קנה אי אמרת בשלמא בשעמד משום הכי שני לא קנה אלא אי אמרת בשמת תרוייהו ליקנו

א״ל רב יימר לרב אשי ותהוי נמי בשעמד אי אמרת בשלמא חזרה במקצת הויא חזרה בכולה היינו דשני מיהת קנה אלא אי אמרת חזרה במקצת לא הויא חזרה בכולה ניהוי כמחלק ולחד מינייהו לא ליקנו

והלכתא חזרה במקצת הויא חזרה בכולה רישא משכחת לה בין שמת בין שעמד סיפא לא משכחת לה אלא כשעמד

איבעיא להו הקדיש כל נכסיו ועמד מהו מי אמרינן כל לגבי הקדש גמר ומקני או דלמא כל לגבי נפשיה לא גמר ומקני

הפקיר כל נכסיו מהו מי אמרינן כיון דאף לעניים כעשירים גמר ומקני או דלמא כל לגבי נפשיה לא גמר ומקני

חילק כל נכסיו לעניים מאי מי אמרינן צדקה ודאי מגמר גמר ומקני או דלמא כל לגבי נפשיה לא גמר ומקני תיקו

(ל״א הקדיש כל נכסיו מהו הפקיר כל נכסיו מהו חילק כל נכסיו לעניים מהו תיקו)

אמר רב ששת יטול ויזכה ויחזיק ויקנה כולן לשון מתנה הן במתניתא תנא אף יחסין וירת בראוי ליורשו ור׳ יוחנן בן ברוקא היא

איבעיא להו

דף קמט עמוד א

יהנה בהן מהי דניהוי כולהו מתנה קאמר או דלמא ליתהני מינייהו מידי קאמר יראה בהן מהו יעמוד בהן מהו ישען בהן מהו תיקו

איבעיא להו מכר כל נכסיו מהו אמר רב יהודה אמר רב אם עמד אינו חוזר וזימנין אמר רב יהודה אמר רב אם עמד חוזר ולא פליגי הא דאיתנהו לזוזי בעינייהו הא דפרעינהו בחובו

איבעיא להו שכיב מרע שהודה מהו ת״ש דאיסור גיורא הוה ליה תריסר אלפי זוזי בי רבא רב מרי בריה הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה הואי ובי רב הוה

אמר רבא היכי ניקנינהו רב מרי להני זוזי אי בירושה לאו בר ירושה הוא אי במתנה מתנת שכיב מרע כירושה שויוה רבנן כל היכא דאיתיה בירושה איתיה במתנה כל היכא דליתיה בירושה ליתיה במתנה

אי במשיכה ליתנהו גביה אי בחליפין אין מטבע נקנה בחליפין אי אגב קרקע לית ליה ארעא אי במעמד שלשתן אי שלח לי לא אזילנא

מתקיף לה רב איקא בריה דרב אמי אמאי ולודי איסור דהלין זוזי דרב מרי נינהו וליקנינהו באודיתא אדהכי נפק אודיתא מבי איסור איקפד רבא אמר קא מגמרי טענתא לאינשי ומפסדי לי

דף קמט עמוד ב

שייר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת וכמה כל שהוא אמר רב יהודה אמר רב קרקע כדי פרנסתו ורב ירמיה בר אבא אמר מטלטלין כדי פרנסתו

אמר רבי זירא כמה מכוונן שמעתתא דסבי קרקע טעמא מאי דאי קאי סמיך עליה מטלטלי נמי אי קאי סמיך עילויהו

מתקיף לה רב יוסף ומאי כוונתא מאן דאמר מטלטלין קרקע תנן מאן דאמר כדי פרנסתו כל שהוא תנן

אמר ליה אביי וכל היכא דתני קרקע קרקע דוקא והא תנן הכותב כל נכסיו לעבדו יצא בן חורין שייר קרקע כל שהוא לא יצא בן חורין ר׳ שמעון אומר לעולם הוא בן חורין עד שיאמר כל נכסי נתונין לפלוני עבדי חוץ מאחד מרבוא שבהן

דף קנ עמוד א

ואמר רב דימי בר יוסף אמר ר׳ אלעזר עשו מטלטלין שיור אצל עבד ולא עשו מטלטלין שיור אצל כתובה

התם בדין הוא דלא ליתני קרקע ואיידי דתנא רישא רבי עקיבא אומר קרקע כל שהוא חייבת בפאה ובבכורים ולכתוב עליהם פרוזבול ולקנות עמהם נכסים שאין להם אחריות בכסף ובשטר ובחזקה משום הכי קתני קרקע

וכל היכא דתני כל שהוא לית ליה שיעורא והא תנן רבי דוסא בן הרכינס אומר חמש רחלות גוזזות מנה מנה ופרס חייבות בראשית הגז וחכמים אומרים חמש רחלות גוזזות כל שהן ואמרינן וכמה כל שהן אמר רב מנה ופרס ובלבד שיהו מחומשות

התם בדין הוא דלא ליתני כל שהוא ואיידי דקאמר תנא קמא שיעורא רבה אמר איהו נמי שיעורא זוטרא קרי לה כל שהוא:

פשיטא אמר מטלטלי לפלניא כל מאני תשמישתיה קני לבר מחטי ושערי כל מטלטלי לפלניא אפי׳ חטי ושערי ואפילו ריחים העליונה קנה לבר מריחים התחתונה כל דמטלטל אפי׳ ריחים התחתונה קני

איבעיא להו עבדא כמקרקעא או כמטלטלא דמי אמר ליה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי תא שמע המוכר את העיר מכר בתים שיחין ומערות ומרחצאות ובית הבדין ובית השלחין אבל לא את המטלטלין ובזמן שאמר היא וכל מה שבתוכה אפילו היו בה בהמה או עבדים הרי כולן מכורין אי אמרת בשלמא כמטלטלא דמי משום הכי לא מיזדבן ברישא אלא אי אמרת כמקרקעא דמי אמאי לא מיזדבן

ואלא מאי כמטלטלא דמי מאי אפי׳ [אלא] מאי אית לך למימר שאני מטלטלא דנייד ממטלטלא דלא נייד אפי׳ תימא כמקרקעא דמי שאני מקרקעא דנייד ממקרקעא דלא נייד

א״ל רבינא לרב אשי תא שמע הכותב (לעבדו כל נכסיו) יצא בן חורין שייר קרקע כל שהוא לא יצא בן חורין ר׳ שמעון אומר לעולם הוא בן חורין עד שיאמר כל נכסי נתונין לפלוני עבדי חוץ מאחד מרבוא שבהן

ואמר רב דימי בר יוסף אמר רבי אלעזר עשו מטלטלין שיור אצל עבד ולא עשו מטלטלין שיור אצל כתובה ואמר ליה רבא לרב נחמן מאי טעמא עבדא מטלטלא הוא ומטלטלא למטלטלא הוי שיור וכתובת אשה מקרקעא הוא ומטלטלא למקרקעא לא הוי שיור

דף קנ עמוד ב

אמר ליה אנן משום דלאו כרות גיטא מתנינן לה

אמר רבא אמר רב נחמן חמשה עד שיכתבו כל נכסיהם ואלו הן שכיב מרע עבדו אשתו ובניו מברחת

שכיב מרע דתנן שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים ושייר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת לא שייר קרקע כל שהוא אין מתנתו קיימת

עבדו דתנן הכותב כל נכסיו לעבדו יצא בן חורין שייר קרקע כל שהוא לא יצא בן חורין

אשתו דאמר רב יהודה אמר שמואל הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפטרופא

בניו דתנן הכותב כל נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהוא אבדה כתובתה

מברחת דאמר מר מברחת צריכה שתכתוב כל נכסיה

ובכולהו מטלטלי הוי שיור לבר מכתובה דאמקרקעי תקינו רבנן ממטלטלי לא תקון רבנן

אמימר אמר מטלטלי דכתיבי בכתובה ואיתנהו בעינייהו הוי שיור

אמר נכסי לפלניא עבדא איקרי נכסי דתנן הכותב כל נכסיו לעבדו יצא בן חורין ארעא איקרי נכסי דתנן נכסים שיש להן אחריות נקנין בכסף ובשטר ובחזקה גלימא איקרי נכסי דתנן ושאין להן אחריות אין נקנין אלא במשיכה

זוזי איקרי נכסי דתנן ושאין להן אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות בכסף ובשטר ובחזקה כי הא דרב פפא הוו ליה תריסר אלפי זוזי בי חוזאי אקנינהו ניהליה לרב שמואל בר אחא אגב אסיפא דביתיה כי אתא נפק לאפיה עד תווך

שטרא איקרי נכסי דאמר רבה בר יצחק שני שטרות הן אמר זכו בשדה זה לפלוני וכתבו לו את השטר חוזר בשטר ואינו חוזר בשדה על מנת שתכתבו לו את השטר חוזר בין בשטר בין בשדה

ורב חייא בר אבין אמר רב הונא שלשה שטרות הן תרי הני דאמרן אידך אם קדם מוכר וכתב את השטר כאותה ששנינו

דף קנא עמוד א

כותבין שטר למוכר ואע״פ שאין לוקח עמו כיון שהחזיק זה בקרקע נקנה שטר כל מקום שהוא וזו היא ששנינו נכסים שאין להן אחריות נקנין עם הנכסים שיש להן אחריות בכסף ובשטר ובחזקה

בהמה איקרי נכסי דתנן המקדיש נכסיו והיתה בהן בהמה ראויה לגבי מזבח זכרים עולות ונקבות ימכרו לצרכי זבחי שלמים עופות איקרי נכסי דתנן המקדיש נכסיו והיו בהן דברים הראויין לגבי מזבח יינות שמנים ועופות

תפלין איקרי נכסי דתנן המקדיש נכסיו מעלין לו תפלין איבעיא להו ספר תורה מאי כיון דלא מזדבן דאסור לזבוניה לאו נכסי הוא או דלמא כיון דמזדבן ללמוד תורה ולישא אשה נכסי הוא תיקו

(סימן זוטרא אימיה דעמרם מתרתי אחוותא רב טובי ורב דימי ורב יוסף)

אימיה דרב זוטרא בר טוביא כתבינהו לנכסה לרב זוטרא בר טוביא דבעיא לאנסובי ליה לרב זביד אינסיבא וגרשה אתיא לקמיה דרב ביבי בר אביי אמר משום אנסובי והא אינסיבא

אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע משום דאתו ממולאי אמריתו מילי מולייתא אפילו למאן דאמר מברחת קני הני מילי היכא דלא גליא דעתה אבל הכא גליא דעתה דמשום אינסובי הוא והא אינסיבא ואיגרשה

אימיה דרמי בר חמא באורתא כתבתינהו לנכסה לרמי בר חמא בצפרא כתבתינהו לרב עוקבא בר חמא אתא רמי בר חמא לקמיה דרב ששת אוקמיה בנכסי אזל רב עוקבא בר חמא קמיה דרב נחמן אוקמיה בנכסי

אתא רב ששת לקמיה דרב נחמן אמר ליה מאי טעמא אוקמיה מר לרב עוקבא בר חמא אי משום דהדרא בה והא שכיבא אמר ליה הכי אמר שמואל כל שאילו עמד חוזר חוזר במתנתו

אימור דאמר שמואל לעצמו לאחר מי אמר אמר ליה בפירוש אמר שמואל בין לעצמו בין לאחר

אימיה דרב עמרם חסידא הוה לה מלוגא דשטראי כי קא שכבא אמרה ליהוי לעמרם ברי אתו אחוה לקמיה דרב נחמן אמרו ליה והא לא משך אמר להו דברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו

אחתיה דרב טובי בר רב מתנה כתבתינהו לנכסה לרב טובי בר רב מתנה בצפרא לפניא אתא רב אחדבוי בר רב מתנה בכה לה אמר לה השתא אמרי מר צורבא מרבנן ומר לאו צורבא מרבנן כתבתינהו ניהליה אתא לקמיה דרב נחמן אמר ליה הכי אמר שמואל כל שאילו עמד חוזר חוזר במתנתו

אחתיה דרב דימי בר יוסף הוה לה פיסקתא דפרדיסא כל אימת דהות חלשא הוה מקניא ליה ניהליה

דף קנא עמוד ב

וכי קיימא הות הדרא בה זימנא חדא חלשא שלחה ליה תא קני שלח לא בעינא שלחה ליה תא קני כל היכא דבעית אזל שיירה וקנו מינה כי קיימא הדרא בה

אתאי לקמיה דרב נחמן שלח ליה תא לא אתא אמר מאי איתי הא שיירה וקנו מינה שלח ליה אי לא אתית מחינא לך בסילוא דלא מבע דמא

אמר להו לסהדי היכי הוה מעשה אמרו ליה אמרה הכי ווי דקא מיתה הך איתתא אמר להו א״כ הוה מצוה מחמת מיתה ומצוה מחמת מיתה חוזר

איתמר מתנת שכיב מרע במקצת אמרוה רבנן קמיה דרבא משמיה דמר זוטרא בריה דרב נחמן דאמר משמיה דרב נחמן הרי היא כמתנת בריא והרי היא כמתנת שכיב מרע הרי היא כמתנת בריא שאם עמד אינו חוזר והרי היא כמתנת שכיב מרע דלא בעיא קנין

אמר להו רבא לאו אמינא לכו לא תיתלו בוקי סריקי ברב נחמן הכי אמר רב נחמן הרי היא כמתנת בריא ובעיא קנין

איתיביה רבא לרב נחמן שייר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת מאי לאו דלא קנו מיניה לא דקנו מיניה אי הכי אימא סיפא לא שייר קרקע כל שהוא אין מתנתו קיימת ואי דקנו מיניה אמאי אין מתנתו קיימת

א״ל הכי אמר שמואל שכ״מ שכתב כל נכסיו לאחרים אע״פ שקנו מידו עמד חוזר בידוע שלא היה מצוה אלא מחמת מיתה

איתיביה רב משרשיא לרבא מעשה באמן של בני רוכל שהיתה חולה ואמרה תנתן כבינתי לבתי והוא בשנים עשר מנה ומתה וקיימו דבריה התם במצוה מחמת מיתה

איתיביה רבינא לרבא האומר תנו גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי ומת לא יתנו לאחר מיתה תנו מנה לפלוני ומת יתנו לאחר מיתה

וממאי דלא קנו מיניה דומיא דגט מה גט לאו בר קנין אף האי נמי דלא קנו מיניה התם נמי במצוה מחמת מיתה

רב הונא בריה דרב יהושע אמר מצוה מחמת מיתה בעלמא בעיא קנין וכי תניא הני מתנייתא במחלק כל נכסיו דההיא מתנת שכיב מרע שויוה

והלכתא מתנת שכיב מרע במקצת בעיא קנין ואע״ג דמת מצוה מחמת מיתה לא בעיא קנין והוא דמת עמד חוזר ואף על גב דקנו מיניה

דף קנב עמוד א

איתמר מתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין בי רב משמיה דרב אמרי ארכביה אתרי ריכשי ושמואל אמר לא ידענא מאי אדון בה

בי רב משמיה דרב אמרי ארכביה אתרי ריכשי הרי היא כמתנת בריא הרי היא כמתנת שכיב מרע הרי היא כמתנת בריא שאם עמד אינו חוזר הרי הוא כמתנת שכיב מרע שאם אמר הלואתו לפלוני הלואתו לפלוני

ושמואל אמר לא ידענא מאי אדון בה שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה

ורמי דרב אדרב ודשמואל אדשמואל דשלח רבין משמיה דרבי אבהו הוו ידעי ששלח ר׳ אלעזר לגולה משום רבינו שכיב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת אין כותבין ונותנין שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכתא כותבין ונותנין

קשיא דרב אדרב קשיא דשמואל אדשמואל

דרב אדרב לא קשיא הא דקנו מיניה הא דלא קנו מיניה דשמואל אדשמואל לא קשיא במיפה את כחו

יתיב רב נחמן בר יצחק אחוריה דרבא ויתיב רבא קמיה דרב נחמן קא בעי מיניה מי אמר שמואל שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה והא אמר רב יהודה אמר שמואל שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים אף על פי שקנו מידו עמד חוזר

דף קנב עמוד ב

בידוע שלא היה קנין אלא מחמת המיתה ואחוי ליה בידיה ואשתיק

כי קם אמר רב נחמן בר יצחק לרבא מאי אחוי לך אמר ליה במיפה את כחו

היכי דמי מיפה את כחו אמר רב חסדא וקנינא מיניה מוסיף על מתנתא דא

פשיטא כתב לזה וכתב לזה היינו דכי אתא רב דימי אמר דייתיקי מבטלת דייתיקי כתב וזיכה לזה כתב וזיכה לזה רב אמר ראשון קנה ושמואל אמר שני קנה

רב אמר ראשון קנה הרי היא כמתנת בריא ושמואל אמר שני קנה הרי היא כמתנת שכיב מרע

והא אפליגו בה חדא זימנא במתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין

צריכא דאי איתמר בהא קאמר רב משום דקנו מיניה אבל בהא דלא קנו מיניה אימא מודה ליה לשמואל ואי איתמר בהא קאמר שמואל אבל בהך אימא מודה ליה לרב צריכא

בסורא מתנו הכי בפומבדיתא מתנו הכי אמר רב ירמיה בר אבא שלחו ליה מבי רב לשמואל ילמדנו רבינו שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים וקנו מידו מהו שלח להו אין אחר קנין כלום

דף קנג עמוד א

סבור מיניה הני מילי לאחר אבל לעצמו לא אמר להו רב חסדא כי אתא רב הונא מכופרי פירשה בין לעצמו בין לאחרים

ההוא דקנו מיניה אתא לקמיה דרב הונא אמר מאי איעבד לך דלא אקנית כדמקנו אינשי

ההיא מתנתא דהוה כתוב בה בחיים ובמות רב אמר הרי היא כמתנת שכיב מרע ושמואל אמר הרי היא כמתנת בריא

רב אמר הרי היא כמתנת שכיב מרע מדכתיב בה במות אחר מיתה קאמר ליה והאי דכתיב בחיים סימן בעלמא דחיי

ושמואל אמר הרי היא כמתנת בריא מדכתיב בה בחיים מחיים קאמר והאי דכתב ובמות כמאן דאמר מעתה ועד עולם אמרי נהרדעי הלכתא כוותיה דרב

אמר רבא ואי כתיב בה מחיים קנה

אמר אמימר לית הלכתא כוותיה דרבא אמר ליה רב אשי לאמימר פשיטא דהא אמרי נהרדעי הלכתא כוותיה דרב מהו דתימא מחיים מודי רב קא משמע לן

ההוא דאתא לקמיה דרב נחמן לנהרדעא שדריה לקמיה דר׳ ירמיה בר אבא לשום טמיא אמר הכא אתרא דשמואל היכי נעביד כוותיה דרב

ההיא דאתאי לקמיה דרבא עבד לה רבא כשמעתיה הוה קא טרדא ליה

אמר ליה לרב פפא בריה דרב חנן ספריה זיל כתוב לה וכתוב בה שוכר עליהן או מטען אמרה ליטבע ארביה אטעויי קא מטעית לי אמשינהו למניה דרבא במיא ואפי׳ הכי לא איפרק מטיבעא:

מתני׳ לא כתב בה שכיב מרע הוא אומר שכיב מרע הייתי והן אומרים בריא היית צריך להביא ראיה ששכיב מרע היה דברי ר״מ וחכ״א המוציא מחברו עליו הראיה:

גמ׳ ההוא מתנתא דהוה כתב בה כד הוה קציר ורמי בערסיה ולא כתב בה ומגו מרעיה איפטר לבית עולמיה

דף קנג עמוד ב

אמר רבה הרי מת והרי קברו מוכיח עליו אמר ליה אביי השתא ומה ספינה שרובן לאבד נותנין עליהן חומרי חיים וחומרי מתים חולין שרוב חולין לחיים לא כל שכן

אמר רב הונא בריה דרב יהושע כמאן אזלא הא שמעתא דרבה כר׳ נתן דתניא מי מוציא מיד מי הוא מוציא מידיהן בלא ראיה והן אין מוציאין מידו אלא בראיה דברי רבי יעקב

רבי נתן אומר אם בריא הוא עליו להביא ראיה שהיה שכיב מרע אם שכיב מרע הוא עליהן להביא ראיה שבריא היה

אמר רבי אלעזר ולטומאה כמחלוקת דתנן בקעה בימות החמה רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה

בימות הגשמים רשות היחיד לכאן ולכאן

אמר רבא לא שנו אלא שלא עברו עליו ימות הגשמים אבל עברו עליו ימות הגשמים רשות היחיד לכאן ולכאן:

וחכמים אומרים המוציא מחבירו עליו הראיה וכו׳:

דף קנד עמוד א

ראיה במאי רב הונא אמר ראיה בעדים רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי ראיה בקיום השטר

רב הונא אמר ראיה בעדים קא מיפלגי בפלוגתא דר׳ יעקב ורבי נתן

(סימן מניח) רבי מאיר כרבי נתן ורבנן כרבי יעקב

רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי ראיה בקיום השטר קא מיפלגי במודה בשטר שכתבו צריך לקיימו דר״מ סבר מודה בשטר שכתבו אינו צריך לקיימו ורבנן סברי מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו

והא איפליגו בה חדא זימנא דתניא אין נאמנין לפוסלו דברי רבי מאיר וחכמים אומרים נאמנין

צריכא דאי איתמר ההיא בההיא קאמרי רבנן משום דאלימי עדים ומרעי שטרא אבל הכא הוא דלאו כל כמיניה אימא לא

ואי איתמר בהא בהא קאמר ר׳ מאיר אבל בהך אימא מודה להו לרבנן צריכא

וכן אמר רבה ראיה בעדים א״ל אביי מאי טעמא אי נימא מדכולהו כתיב בהו כד הוה מהלך על רגלוהי בשוקא ובהא לא כתיב בה שמע מינה שכיב מרע הוי אדרבה מדכולהו כתיב בהו כד קציר ורמי בערסיה והא לא כתיב בה שמע מינה בריא הוי

איכא למימר הכי ואיכא למימר הכי אוקי ממונא בחזקת מריה

ובפלוגתא דרבי יוחנן אמר ראיה בעדים ור׳ שמעון בן לקיש אמר ראיה בקיום השטר

איתיביה רבי יוחנן לרבי שמעון בן לקיש מעשה בבני ברק באחד שמכר בנכסי אביו ומת ובאו בני משפחה וערערו לומר קטן היה בשעת מיתה ובאו ושאלו את רבי עקיבא מהו לבודקו אמר להם אי אתם רשאים לנוולו ועוד סימנין עשויין להשתנות לאחר מיתה

דף קנד עמוד ב

בשלמא לדידי דאמינא ראיה בעדים כיון דאמר ללקוחות אייתו עדים ולא אשכחו היינו דקא אתו ואמרו ליה מהו לבודקו אלא לדידך דאמרת ראיה בקיום השטר למה להו לבודקו לקיימו שטרייהו ולוקמו בנכסי

מי סברת נכסי בחזקת בני משפחה קיימי וקא אתו לקוחות ומערערי נכסי בחזקת לקוחות קיימי וקא אתו בני משפחה וקא מערערי

הכי נמי מסתברא מדקאמר להו אי אתם רשאים לנוולו ואישתיקו אי אמרת בשלמא בני משפחה קא מערערי משום הכי אישתיקו אלא אי אמרת לקוחות קא מערערי אמאי שתקי לימרו ליה אנן זוזי יהבינן ליה לינוול ולינוול

אי משום הא לא איריא הכי קאמר להו חדא דאי אתם רשאים לנוולו ועוד וכי תימרו זוזי שקל לינוול ולינוול סימנים עשויין להשתנות לאחר מיתה

(ת״ש) שאל רבי שמעון בן לקיש את רבי יוחנן זו ששנויה במשנת בר קפרא הרי שהיה אוכל שדה ובא בחזקת שהיא שלו וקרא עליו אחד ערער לומר שלי היא והוציא זה את אונו לומר שמכרתה לי או שנתתה לי במתנה אם אמר איני מכיר בשטר זה מעולם יתקיים השטר בחותמיו

אם אמר שטר פסים הוא זה או שטר אמנה שמכרתי לך ולא נתת לי דמים אם יש עדים הלך אחר עדים ואם לאו הלך אחר השטר

לימא ר׳ מאיר היא דאמר מודה בשטר שכתבו אינו צריך לקיימו ולא רבנן

אמר ליה לא שאני אומר דברי הכל מודה בשטר שכתבו אינו צריך לקיימו והא מיפלג פליגי דתנן אין נאמנין לפוסלו דברי ר׳ מאיר וחכמים אומרים נאמנין

אמר ליה אי עדים אלימי ומרעי שטרא איהו כל כמיניה אמר ליה והלא משמך אמרו יפה ערערו בני משפחה אמר ליה זו אלעזר אמרה אני לא אמרתי דבר זה מעולם

אמר רבי זירא אם יכפור רבי יוחנן ברבי אלעזר תלמידו יכפור ברבי ינאי רבו דאמר רבי ינאי אמר רבי מודה בשטר שכתבו (אינו) צריך לקיימו ואמר ליה רבי יוחנן רבי לא משנתנו היא זו וחכמים אומרים המוציא מחבירו עליו הראיה אין ראיה אלא בקיום השטר

ברם נראין דברי רבינו יוסף דאמר רבינו יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי חכמים אבל רבי מאיר אומר מודה בשטר שכתבו שצריך לקיימו ומאי דברי הכל דרבנן לגבי רבי מאיר דברי הכל היא

והא איפכא תנן וחכמים אומרים המוציא מחבירו עליו הראיה איפוך והא תניא אין נאמנין לפוסלו דברי רבי מאיר וחכמים אומרים נאמנין איפוך

והא רבי יוחנן ראיה בעדים קאמר איפוך לימא ליפוך נמי תיובתא לא

דף קנה עמוד א

הכי קאמר ליה רבי יוחנן לר׳ שמעון בן לקיש בשלמא לדידי דאמינא ראיה בקיום השטר היינו דמשכחת לה דנחתי לקוחות לנכסים אלא לדידך דאמרת ראיה בעדים היכי משכחת לה דנחתי לקוחות בנכסים

אמר ליה מודינא לך בערער דבני משפחה דלאו ערער הוא מאי קאמרי קטן היה חזקה אין העדים חותמין על השטר אלא אם כן נעשה גדול

איתמר קטן מאימתי מוכר בנכסי אביו רבא אמר רב נחמן בן שמנה עשרה שנה ורב הונא בר חיננא אמר רב נחמן מבן עשרים שנה (והא דרבא לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר)

מתיב ר׳ זירא מעשה בבני ברק באחד שמכר בנכסי אביו ומת ובאו בני משפחה וערערו לומר קטן היה בשעת מיתה ובאו ושאלו את רבי עקיבא מהו לבודקו אמר להם אי אתם רשאין לנוולו ועוד סימנין עשויין להשתנות לאחר מיתה בשלמא למאן דאמר בן שמנה עשרה שנה

דף קנה עמוד ב

היינו דקאתו ואמרו ליה מהו לבודקו אלא אי אמרת מבן עשרים כי בדקו ליה מאי הוי והא תנן בן עשרים שלא הביא שתי שערות יביאו ראיה שהוא בן עשרים והוא הסריס לא חולץ ולא מיבם

לאו איתמר עלה אמר ר׳ שמואל בר רב יצחק אמר רב והוא שנולדו בו סימני סריס אמר רבא דיקא נמי דקתני והוא הסריס שמע מינה

וכי לא נולדו לו סימני סריס עד כמה תני ר׳ חייא עד רוב שנותיו כי אתא לקמיה דרבי חייא אי כחיש אמר להו ליברי ואי אברי אמר להו ליכחוש דהני סימני זמנין דאתו מחמת כחישותא זמנין דאתו מחמת בריותא

איבעיא להו תוך זמן כלפני זמן או כלאחר זמן (אמר) רבא אמר רב נחמן תוך זמן כלפני זמן רבא בר רב שילא אמר ר״נ תוך זמן כלאחר זמן

והא דרבא לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר דההוא תוך זמן דאזיל זבין נכסי ואתא לקמיה דרבא אמר להו לא עשה ולא כלום מאן דחזא סבר משום דתוך זמן כלפני זמן ולא היא התם שטותא יתירתא חזא ביה דהוה קא משחרר להו לעבדיה

שלח ליה גידל בר מנשיא לרבא ילמדנו רבינו תינוקת בת ארבע עשרה שנה ויום אחד יודעת בטיב משא ומתן מהו שלח ליה אם יודעת בטיב משא ומתן מקחה מקח וממכרה ממכר

ולישלח ליה תינוק מעשה שהיה כך היה ולישלח ליה תינוקת בת שתים עשרה שנה ויום אחד מעשה שהיה כך היה

(והא דרבא לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר ד) ההוא פחות מבן עשרים דאזל זבין נכסי [אבוהו כגידל בר מנשיא] אתא לקמיה דרבא אמרו ליה קרוביה זיל אכול תמרי ושדי ביה קשייתא בי רבא עבד הכי אמר להו זביניה לאו זביני

כי קא כתבו ליה שטרא אמרו ליה לקוחות זיל אימא ליה לרבא מגלת אסתר בזוזא שטרא דמר בזוזא אזל א״ל אמר להו זביניה זביני אמרו ליה קרוביה לקוחות אגמרוהו אמר להו מסברי ליה סבר כיון דמסברי ליה וסבר מידע ידע והאי דעבד הכי חוצפא יתירא הוא דהוה ביה

אמר רב הונא בריה דרב יהושע ולעדות עדותו עדות אמר מר זוטרא לא אמרן אלא למטלטלי אבל למקרקעי לא

א״ל רב אשי למר זוטרא מ״ש מטלטלי דזביניה זביני אלא מעתה הא דתנן הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין ה״נ דעדותן עדות א״ל התם בעינא (דברים יט, יז) ועמדו שני האנשים וליכא

אמר אמימר ומתנתו מתנה א״ל רב אשי לאמימר השתא ומה זביני דמקבל זוזי אמרת דלא דלמא מוזיל ומזבין כל שכן מתנה דלא מטי ליה ולא מידי א״ל

דף קנו עמוד א

ולטעמיך זבין שוי חמשא בשיתא הכי נמי דזביניה זביני

אלא קים להו לרבנן דינוקא מקרבא דעתיה גבי זוזי ואי אמרת זביניה זביני זמנין דמקרקשי ליה זוזי אזיל מזבין לכולהו נכסי דאבוה אבל גבי מתנה אי לאו דהוה ליה הנאה מיניה לא הוה יהיב ליה מתנה אמרו רבנן תיהוי מתנתו מתנה דלעבידו להו מילי

אמר רב נחמן אמר שמואל בודקין לקדושין לגרושין ולחליצה ולמיאונין ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים

וכיון דבדקנא לקדושין לגרושין למה לי לא נצרכא אלא ליבום דתנן בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו קנאה ואין נותן גט עד שיגדל

לחליצה לאפוקי מדר׳ יוסי דאמר איש כתוב בפרשה אבל אשה בין גדולה ובין קטנה קא משמע לן דמקשינן אשה לאיש דלא כר׳ יוסי

ולמיאונין לאפוקי מדרבי יהודה דאמר עד שירבה שחור קא משמע לן דלא כרבי יהודה

ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים לאפוקי ממאן דאמר בן שמנה עשרה

והלכתא תוך זמן כלפני זמן והלכתא כגידל בר מנשה

והלכתא כמר זוטרא והלכתא כאמימר והלכתא כרב נחמן אמר שמואל בכולהו:

מתני׳ המחלק נכסיו על פיו ר׳ אלעזר אומר אחד בריא ואחד מסוכן נכסים שיש להן אחריות נקנין בכסף ובשטר ובחזקה ושאין להן אחריות אין נקנין אלא במשיכה

דף קנו עמוד ב

אמרו לו מעשה באמן של בני רוכל שהיתה חולה ואמרה תנו כבינתי לבתי והיא בשנים עשר מנה ומתה וקיימו את דבריה אמר להן בני רוכל תקברם אמן:

גמ׳ תניא אמר להן רבי אליעזר לחכמים מעשה במרוני אחד שהיה בירושלים והיו לו מטלטלין הרבה וביקש ליתנם במתנה אמרו לו אין להם תקנה עד שיקנה על גב קרקע

הלך ולקח בית סלע אחד סמוך לירושלים ואמר צפונו לפלוני ועמו מאה צאן ומאה חביות ודרומו לפלוני ועמו מאה צאן ומאה חביות ומת וקיימו חכמים את דבריו אמרו לו משם ראיה מרוני בריא היה:

אמר להן בני רוכל תקברם אמן וכו׳: מאי טעמא קא לייט להו אמר רב יהודה אמר שמואל מקיימי קוצים בכרם היו ורבי אליעזר לטעמיה דתנן המקיים קוצים בכרם רבי אליעזר אומר קדש וחכמים אומרים לא קדש אלא דבר שכמוהו מקיימין

בשלמא כרכום חזי אלא קוצים למאי חזי אמר רבי חנינא מאי טעמא דר׳ אליעזר שכן בערביא מקיימין קוצים בשדות לגמליהן

אמר רבי לוי קונין קנין משכיב מרע אפי׳ בשבת ולא לחוש לדברי ר׳ אליעזר אלא שמא תטרוף דעתו עליו:

מתני׳ רבי אליעזר אומר בשבת דבריו קיימין מפני שאין יכול לכתוב אבל לא בחול רבי יהושע אומר בשבת אמרו קל וחומר בחול

כיוצא בו זכין לקטן ואין זכין לגדול דברי רבי אליעזר רבי יהושע אומר לקטן אמרו קל וחומר לגדול:

גמ׳ מתני׳ מני רבי יהודה היא דתניא רבי מאיר אומר ר׳ אליעזר אומר בחול דבריו קיימין מפני שיכול לכתוב אבל לא בשבת

רבי יהושע

דף קנז עמוד א

אומר בחול אמרו וקל וחומר לשבת כיוצא בו זכין לגדול ואין זכין לקטן דברי ר׳ אליעזר רבי יהושע אומר בגדול אמרו קל וחומר לקטן

רבי יהודה אומר רבי אליעזר אומר בשבת דבריו קיימין מפני שאינו יכול לכתוב אבל לא בחול רבי יהושע אומר בשבת אמרו קל וחומר בחול כיוצא בו זכין לקטן ואין זכין לגדול דברי רבי אליעזר ר׳ יהושע אומר לקטן אמרו קל וחומר לגדול:

מתני׳ נפל הבית עליו ועל אביו או עליו ועל מורישיו והיתה עליו כתובת אשה ובעל חוב יורשי האב אומרים הבן מת ראשון ואח״כ מת האב ובעלי החוב אומרים האב מת ראשון ואח״כ מת הבן

ב״ש אומרים יחלוקו ובית הלל אומרים נכסים בחזקתן:

גמ׳ תנן התם המלוה את חבירו בשטר גובה מנכסים משועבדים על ידי עדים גובה מנכסים בני חורין

בעי שמואל דאיקני וקנה מהו אליבא דרבי מאיר דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם לא תיבעי לך דודאי קנה אלא כי תיבעי לך אליבא דרבנן דאמרי אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם

אמר רב יוסף תא שמע וחכמים אומרים זה היה פיקח שמכר לו את הקרקע מפני שהוא יכול למשכנו עליו

אמר ליה רבא מיניה קאמר מיניה אפילו מגלימא דעל כתפיה כי קא מיבעיא לן דאיקני קנה ומכר דאיקני קנה והוריש מאי

אמר רב חנא תא שמע נפל הבית עליו ועל אביו עליו ועל מורישיו והיתה עליו כתובת אשה ובעל חוב יורשי האב אומרים הבן מת ראשון ואח״כ מת האב ובעלי חובות אומרים האב מת ראשון כו׳

ואי סלקא דעתך דאיקני קנה ומכר דאיקני קנה והוריש לא משתעבד נהי נמי דאב מית ברישא דאיקני הוא

אמר להו רב נחמן זעירא חברין תרגמה מצוה על היתומים לפרוע חובת אביהן מתקיף לה רב אשי מלוה על פה הוא ורב ושמואל דאמרי תרוייהו מלוה על פה אינו גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות

דף קנז עמוד ב

אלא הא מני ר׳ מאיר היא דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם

אמר רב יעקב מנהר פקוד משמיה דרבינא תא שמע שטרי חוב המוקדמין פסולין והמאוחרין כשרין

ואי סלקא דעתך דאיקני קנה ומכר דאיקני קנה והוריש לא משתעבד מאוחרין אמאי כשרין דאיקני הוא

הא מני רבי מאיר היא דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם

אמר רב משרשיא משמיה דרבא תא שמע לשבח קרקעות כיצד הרי שמכר שדה לחבירו והשביחה ובא בעל חוב וטרפה כשהוא גובה גובה את הקרן מנכסין משועבדין ואת השבח מנכסין בני חורין

ואי סלקא דעתך דאיקני קנה ומכר דאיקני קנה והוריש לא משתעבד בעל חוב אמאי גובה שבחא

הא מני ר׳ מאיר היא דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם

אם תמצא לומר דאיקני קנה ומכר דאיקני קנה והוריש לא משתעבד הא לא משתעבד אם תמצא לומר משתעבד לוה ולוה וחזר וקנה מהו לקמא משתעבד או לבתרא משתעבד

אמר רב נחמן הא מילתא איבעיא לן ושלחו מתם ראשון קנה רב הונא אמר יחלוקו וכן תני רבה בר אבוה יחלוקו אמר רבינא מהדורא קמא דרב אשי אמר לן ראשון קנה מהדורא בתרא דרב אשי אמר לן יחלוקו והלכתא יחלוקו

מיתיבי לשבח קרקעות כיצד הרי שמכר שדה לחבירו והשביחה ובא בעל חוב וטרפה כשהוא גובה גובה את הקרן מנכסין משועבדין ואת השבח מנכסין בני חורין ואם איתא חצי שבח מבעי ליה

מאי גובה נמי דקתני חצי שבח:

דף קנח עמוד א

מתני׳ נפל הבית עליו ועל אשתו יורשי הבעל אומרים אשה מתה ראשון ואחר כך מת הבעל יורשי אשה אומרים בעל מת ראשון ואחר כך מתה אשה

בית שמאי אומרים יחלוקו ובית הלל אומרים נכסים בחזקתן כתובה בחזקת יורשי הבעל נכסים הנכנסין והיוצאין עמה בחזקת יורשי האב:

דף קנח עמוד ב

גמ׳ בחזקת מי ר׳ יוחנן אמר בחזקת יורשי הבעל ור׳ אלעזר אמר בחזקת יורשי האשה

ור׳ שמעון בן לקיש משום בר קפרא אמר יחלוקו וכן תני בר קפרא הואיל והללו באין לירש והללו באין לירש יחלוקו:

מתני׳ נפל הבית עליו ועל אמו אלו ואלו מודין שיחלוקו אמר ר״ע מודה אני בזו שהנכסים בחזקתן אמר לו בן עזאי על חלוקין אנו מצטערין אלא שבאת לחלק עלינו את השוין:

גמ׳ בחזקת מי ר׳ אילא אמר בחזקת יורשי האם ר׳ זירא אמר בחזקת יורשי הבן כי סליק רבי זירא קם בשיטתיה דרבי אילא קם רבה בשיטתיה דרבי זירא אמר רבי זירא שמע מינה אוירא דארץ ישראל מחכים

וטעמא מאי אמר אביי הואיל והוחזקה נחלה באותו שבט:

אמר לו בן עזאי על החלוקין אנו מצטערין וכו׳: אמר ר׳ שמלאי עדא אמרה בן עזאי תלמיד חבר דרבי עקיבא הוה דקאמר ליה שבאת

שלחו מתם בן שלוה בנכסי אביו בחיי אביו ומת בנו מוציא מיד הלקוחות וזו היא שקשה בדיני ממונות לוה מאי מפיק ועוד לקוחות מאי עבידתיה אלא אי איתמר הכי

דף קנט עמוד א

איתמר בן שמכר בנכסי אביו בחיי אביו ומת בנו מוציא מיד הלקוחות וזו היא שקשה בדיני ממונות ולימרו ליה אבוך מזבין ואת מפיק

ומאי קושיא דלמא מצי אמר מכח אבוה דאבא קאתינא תדע דכתיב (תהלים מה, יז) תחת אבותיך יהיו בניך תשיתמו לשרים בכל הארץ

אלא אי קשיא הא קשיא בן בכור שמכר חלק בכורה בחיי אביו ומת בחיי אביו בנו מוציא מיד הלקוחות וזו היא שקשה בדיני ממונות אבוה מזבין איהו מפיק וכי תימא הכא נמי אמר מכח אבוה דאבא קאתינא אי מכח אבוה דאבא קא אתיא בחלק בכורה מאי עבידתיה

ומאי קושיא דלמא מצי אמר מכח אבוה דאבא קאתינא ובמקום אב קאימנא

אלא אי קשיא הא קשיא היה יודע לו עדות בשטר עד שלא נעשה גזלן ונעשה גזלן הוא אינו מעיד על כתב ידו אבל אחרים מעידין השתא איהו לא מהימן אחריני מהימני וזו היא שקשה בדיני ממונות

מאי קושיא דלמא כגון שהוחזק כתב ידו בב״ד

אלא אי קשיא הא קשיא היה יודע לו עדות בשטר עד שלא תפול לו בירושה הוא אינו יכול לקיים כתב ידו אבל אחרים יכולין לקיים כתב ידו ומאי קושיא דלמא הכא נמי כגון שהוחזק כתב ידו בב״ד

אלא אי קשיא הא קשיא היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו הוא אינו מעיד על כתב ידו אבל אחרים מעידין הוא לא מהימן אחריני מהימני

וכי תימא הכא נמי כגון שהוחזק כתב ידו בב״ד והא אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן אף על פי שלא הוחזק כתב ידו בבית דין

ומאי קושיא דלמא גזירת מלך היא דאיהו לא מהימן ואחריני מהימני ולאו משום דמשקר דאי לא תימא הכי משה ואהרן לחותנם משום דלא מהימני הוא אלא גזירת מלך הוא שלא יעידו להם ה״נ גזירת מלך הוא שלא יעיד על כתב ידו לחותנו

אלא לעולם כדאמרינן מעיקרא ודקא קשיא לך תחת אבותיך יהיו בניך ההוא בברכה כתיב

ומי מצית אמרת בברכה כתיב

דף קנט עמוד ב

אבל לענין דינא לא

והתניא נפל הבית עליו ועל אביו עליו ועל מורישיו והיתה עליו כתובת אשה ובעל חוב יורשי האב אומרים הבן מת ראשון ואח״כ מת האב ובעל חוב אומר האב מת ראשון ואחר כך מת הבן

מאי לאו יורשי האב בני מורישיו אחי ואי סלקא דעתך לא מצי אמר מכח אבוה דאבא קאתינא דכי כתיב תחת אבותיך יהיו בניך בברכה כתיב כי מת הבן ואח״כ מת האב מאי הוי נימא להו בע״ח ירושת אבוהון קא שקילנא

לא יורשי האב אחיו מורישיו אחי דאבוה

בעו מיניה מרב ששת בן מהו שיירש את אמו בקבר להנחיל לאחין מן האב אמר להו רב ששת תניתוה האב שנשבה ומת בנו במדינה ובן שנשבה ומת אביו במדינה יורשי האב ויורשי הבן יחלוקו

היכי דמי אילימא כדקתני הי נינהו יורשי האב והי נינהו יורשי הבן אלא לאו הכי קאמר אב שנשבה ומת בן בתו במדינה ובן בתו שנשבה ומת אבי אמו במדינה ולא ידעינן הי מינייהו מית ברישא יורשי האב ויורשי הבן יחלוקו

ואם איתא נהי נמי דבן מת ברישא לירתיה לאבוה דאמיה בקבריה ולירתינהו לאחוה מן אבוה אלא לאו שמע מינה אין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחין מאב

אמר ליה רב אחא בר מניומי לאביי אף אנן נמי תנינא נפל הבית עליו ועל אמו אלו ואלו מודים שיחלוקו ואם איתא נהי נמי דבן מת ברישא לירתיה לאמיה בקבריה ולירתו אינהו לאחי מאבוה אלא לאו שמע מינה אין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחין מן האב שמע מינה

וטעמא מאי אמר אביי נאמרה סיבה בבן ונאמרה סיבה בבעל מה סיבה האמורה בבעל אין הבעל יורש את אשתו בקבר אף סיבה האמורה בבן אין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחין מן האב

ההוא דאמר ליה לחבריה נכסי דבר סיסין מזבנינא לך הואי חדא ארעא דהוה מיקריא דבי בר סיסין אמר ליה הא לאו דבי בר סיסין היא ואיקרויי הוא דמיקריא דבי בר סיסין

אתא לקמיה דרב נחמן אוקמה בידא דלוקח אמר ליה רבא לרב נחמן דינא הכי המוציא מחבירו עליו הראיה ורמי דרבא אדרבא ודרב נחמן אדרב נחמן

דההוא דא״ל לחבריה מאי בעית בהאי ביתא אמר ליה מינך זבינתה ואכלית שני חזקה אמר ליה אנא בשכוני גואי הואי

אתא לקמיה דרב נחמן אמר ליה זיל ברור אכילתך אמר ליה רבא לרב נחמן דינא הכי המוציא מחבירו עליו הראיה קשיא דרבא אדרבא ודרב נחמן אדרב נחמן

דרבא אדרבא לא קשיא הכא מוכר קאי בנכסיה התם לוקח קאי בנכסיה

דרב נחמן אדרב נחמן לא קשיא הכא כיון דאמר ליה דבי בר סיסין ומיקריא דבי בר סיסין עליה דידיה רמיא לגלויי דלאו דבי בר סיסין היא הכא לא יהא אלא דנקיט שטרא מי לא אמרינן ליה קיים שטרך וקום בנכסי:

הדרן עלך מי שמת

דף קס עמוד א

מתני׳ **גט** פשוט עדיו מתוכו מקושר עדיו מאחוריו

פשוט שכתבו עדיו מאחוריו מקושר שכתבו עדיו מתוכו שניהם פסולין רבי חנינא בן גמליאל אומר מקושר שכתבו עדיו מתוכו כשר מפני שיכול לעשותו פשוט רבן שמעון בן גמליאל אומר הכל כמנהג המדינה

גט פשוט עדיו בשנים ומקושר בשלשה פשוט שכתב בו עד אחד ומקושר שכתב בו שני עדים שניהם פסולין:

גמ׳ מנהני מילי אמר ר׳ חנינא דאמר קרא (ירמיהו לב, מד) שדות בכסף יקנו וכתוב בספר וחתום והעד עדים שדות בכסף יקנו וכתוב בספר

דף קס עמוד ב

זה פשוט וחתום זה מקושר והעד שנים עדים שלשה הא כיצד שנים לפשוט שלשה למקושר

ואיפוך אנא מתוך שנתרבה בקשריו נתרבה בעדיו

רפרם אמר מהכא (ירמיהו לב, יא) ואקח את ספר המקנה את החתום המצוה והחקים ואת הגלוי ואקח את ספר המקנה זה פשוט את החתום זה מקושר ואת הגלוי זה פשוט שבמקושר

המצוה והחקים אלו דברים שבין פשוט למקושר הא כיצד זה עדיו שנים וזה עדיו שלשה זה עדיו מתוכו וזה עדיו מאחוריו

ואיפוך אנא מתוך שנתרבה בקשריו נתרבה בעדיו

רמי בר יחזקאל אמר מהכא (דברים יט, טו) על פי שנים עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר אם תתקיים עדותן בשנים למה פרט לך בשלשה לומר לך שנים לפשוט שלשה למקושר

ואיפוך אנא מתוך שנתרבה בקשריו נתרבה בעדיו

והני להכי הוא דאתו כל חד וחד למילתיה הוא דאתא לכדתניא (ירמיהו לב, מד) שדות בכסף יקנו וכתוב בספר וחתום עצה טובה קא משמע לן ואקח את ספר המקנה הכי הוה מעשה על פי שנים עדים או על פי שלשה עדים להקיש שלשה לשנים בפלוגתא דרבי עקיבא ורבנן

אלא מקושר מדרבנן וקראי אסמכתא בעלמא

וטעמא מאי תקינו רבנן מקושר אתרא דכהני הוו והוו קפדי טובא ומגרשי נשייהו ועבדי רבנן תקנתא אדהכי והכי מיתבא דעתייהו

התינח גיטין שטרות מאי איכא למימר כדי שלא תחלק בין גיטין לשטרות

היכן עדים חותמין רב הונא אמר בין קשר לקשר ורב ירמיה בר אבא אמר אחורי הכתב וכנגד הכתב מבחוץ

אמר ליה רמי בר חמא לרב חסדא לרב הונא דאמר בין קשר לקשר קא סלקא דעתין בין קשר לקשר מגואי והא ההוא מקושר דקאתא לקמיה דרבי ואמר רבי אין זמן בזה אמר ליה רבי שמעון ברבי לרבי שמא בין קשריו מובלע פלייה וחזייה ואם איתא אין זמן בזה ואין עדים בזה מיבעי ליה

אמר ליה מי סברת בין קשר לקשר מגואי לא בין קשר לקשר מאבראי

וניחוש דלמא זייף וכתב מאי דבעי וחתימי סהדי

דכתיב ביה שריר וקיים

וניחוש דלמא כתב מאי דבעי והדר כתב שריר וקיים אחרינא חד שריר וקיים כתבינן תרי שריר וקיים לא כתבינן

וליחוש דלמא מחיק ליה לשריר וקיים וכתב מאי דבעי והדר כתב שריר וקיים הא אמר ר׳ יוחנן תלויה מקויימת כשרה

דף קסא עמוד א

מחק פסול ואע״פ שמקוים

ולא אמרו מחק פסול אלא במקום שריר וקיים וכשיעור שריר וקיים

ולר׳ ירמיה בר אבא דאמר אחורי הכתב וכנגד הכתב מבחוץ ליחוש דלמא כתיב מגואי מאי דבעי ומחתים סהדי יתירי מאבראי ואמר אנא לרבות בעדים הוא דעבדי

א״ל מי סברת עדים כסדרן חתימי עדים ממטה למעלה חתימי

וליחוש דלמא מתרמיא ריעותיה בשיטה אחרונה וגייז ליה לשיטה אחרונה וגייז ליה לראובן בהדיה ומתכשר בבן יעקב עד דתנן בן איש פלוני עד כשר

דכתיב ראובן בן בחד דרא ויעקב עד עלוויה

וליחוש דלמא גייז ליה לראובן בן ומתכשר ביעקב עד דתנן איש פלוני עד כשר

דלא כתיב עד

ואיבעית אימא לעולם דכתב עד דידעינן בה דהא חתימות ידא

דף קסא עמוד ב

לאו דיעקב הוא

ודלמא בשמיה דאבוה חתם לא שביק איניש שמיה דידיה וחתים בשמיה דאבוה

ודלמא סימנא בעלמא הוא דשוויה דהא רב צייר כוורא ר׳ חנינא צייר חרותא רב חסדא סמ״ך רב הושעיא עי״ן רבא בר רב הונא מכותא לא חציף אינש לשוויה לשמיה דאבוה סימנא

מר זוטרא אמר למה לך כולי האי כל מקושר שאין עדיו כלין בשיטה אחת פסול

א״ר יצחק בר יוסף אמר ר׳ יוחנן כל המחקין כולן צריך שיכתוב ודין קיומיהון וצריך שיחזור מענינו של שטר בשיטה אחרונה מאי טעמא

דף קסב עמוד א

אמר רב עמרם לפי שאין למדין משיטה אחרונה

אמר ליה רב נחמן לרב עמרם מנא לך הא אמר ליה דתניא הרחיק את העדים שני שיטין מן הכתב פסול שיטה אחת כשר

מאי שנא שני שיטין דלמא מזייף וכתב שיטה אחת נמי מזייף וכתב אלא לאו שמע מינה אין למדין משיטה אחרונה שמע מינה

דף קסב עמוד ב

איבעיא להו שיטה ומחצה מאי תא שמע הרחיק את העדים שני שיטין פסול הא שיטה ומחצה כשר

אימא סיפא שיטה אחת כשר שיטה אחת הוא דכשר הא שיטה ומחצה פסול אלא מהא ליכא למשמע מינה

מאי הוי עלה ת״ש דתניא הרחיק את העדים שני שיטין מן הכתב פסול פחות מכאן כשר

היו ארבעה וחמשה עדים חתומין על השטר ונמצא אחד מהן קרוב או פסול תתקיים עדות בשאר

מסייע ליה לחזקיה דאמר חזקיה מלאהו בקרובים כשר

ואל תתמה שהרי אויר סוכה פוסל בשלשה סכך פסול פוסל בארבעה

איבעיא להו שני שיטין שאמרו

דף קסג עמוד א

הן ואוירן או דלמא הן ולא אוירן

א״ר נחמן בר יצחק מסתברא דהן ואוירן דאי סלקא דעתך הן ולא אוירן שיטה אחת בלא אוירה למאי חזיא אלא ש״מ הן ואוירן שמע מינה

רבי שבתי אמר משמיה דחזקיה שני שיטין שאמרו בכתב ידי עדים ולא כתב ידי סופר מ״ט דכל המזייף לאו לגבי ספרא אזיל ומזייף

וכמה אמר רב יצחק בן אלעזר כגון לך לך זה על גבי זה אלמא קסבר שני שיטין וארבעה אוירין

רב חייא בר אמי משמיה דעולא אמר כגון למ״ד מלמעלה וכ״ף מלמטה אלמא קסבר שני שיטין ושלשה אוירין

רבי אבהו אמר כגון ברוך בן לוי בשיטה אחת קא סבר שיטה אחת ושני אוירין

אמר רב לא שנו אלא בין עדים לכתב אבל בין עדים לאשרתא אפילו טובא נמי כשר

מאי שנא בין עדים לכתב דלמא מזייף וכתב מאי דבעי וחתימי סהדי בין עדים לאשרתא נמי מזייף וכתב מאי דבעי וחתימי סהדי

דמטייט ליה א״ה בין עדים לשטר נמי מטייט ליה

אמרי סהדי אטיוטא הוא דחתימי בין עדים לאשרתא נמי אמרי בי דינא אטיוטא הוא דחתימי בי דינא אטיוטא לא חתימי

וליחוש דלמא גייז ליה לעילא ומחיק ליה לטיוטא וכתב מאי דבעי ומחתים סהדי ואמר רב שטר הבא הוא ועדיו על המחק כשר

דף קסג עמוד ב

הניחא לרב כהנא דמתני לה משמיה דשמואל שפיר אלא לרב טביומי דמתני לה משמיה דרב מאי איכא למימר

קסבר כל כי האי גוונא אין מקיימין אותו מן האשרתא שבו אלא מן העדים שבו

ורבי יוחנן אמר לא שנו אלא בין העדים לכתב אבל בין עדים לאשרתא אפילו שיטה אחת פסול

מאי שנא בין עדים לאשרתא דלמא גייז לעילאי וכתב הוא ועדיו בשיטה אחת וקסבר שטר הבא הוא ועדיו בשיטה אחת כשר

אי הכי בין עדים לכתב נמי דלמא גייז ליה לעילאי וכתב מאי דבעי וחתימי סהדי קא סבר שטר הבא הוא בשיטה אחת ועדיו בשיטה אחרת פסול

וליחוש דלמא כתב הוא ועדיו בשיטה אחת ואמר אנא לרבות בעדים הוא דעבדי

קסבר כל כי האי גוונא אין מקיימין אותו מן העדים שלמטה אלא מן העדים שלמעלה

גופא אמר רב שטר הבא הוא ועדיו על המחק כשר

דף קסד עמוד א

ואם תאמר מוחק וחוזר ומוחק אינו דומה נמחק פעם אחת לנמחק שתי פעמים

וליחוש דלמא שדי דיותא אמקום עדים מעיקרא ומחיק ליה דכי הדר מחיק ליה להאי הוה ליה אידי ואידי נמחק שתי פעמים

אמר אביי קסבר רב אין העדים חותמין על המחק אלא אם כן נמחק בפניהם

מיתיבי הוא על הנייר ועדיו על המחק כשר וניחוש דלמא מחיק ליה וכתיב מאי דבעי והוי ליה הוא ועדיו על המחק

דכתבי הכי אנחנא סהדי חתמנא על מחקא ושטרא כתב על ניירא

דכתבי היכא אי מלתחת גייז ליה אי עילאי מחיק ליה דכתבי בין סהדא לסהדא

אי הכי אימא סיפא הוא על המחק ועדיו על הנייר פסול אמאי פסול הכא נמי נכתבו הכי אנחנא סהדי חתמנא על ניירא ושטרא על מחקא

[השתא נמי] מאי אמרת מוחק חוזר ומוחק הא אמרת אינו דומה נמחק פעם אחת לנמחק שתי פעמים הני מילי היכא דחתימי סהדי אמחקא היכא דלא חתימי סהדי אמחקא אלא אניירא לא ידיע

וליתי מגילתא אחריתי ולמחוק ולידמי לא דמי מחקא דהא מגילתא למחקא דהא מגילתא

ולקבלה לחתימות ידא דסהדי בבי דינא ולמחוק ולידמי אמר רב הושעיא אינו דומה נמחק בן יומו לנמחק בן שני ימים

ולישהייה אמר רבי ירמיה חיישינן לב״ד טועין:

רבי חנינא בן גמליאל אומר מקושר וכו׳: השיב רבי לדברי ר׳ חנינא בן גמליאל

דף קסד עמוד ב

והלא אינו דומה זמנו של זה לזמנו של זה פשוט מלך שנה מונין לו שנה שתים מונין לו שתים מקושר מלך שנה מונין לו שתים שתים מונין לו ג׳

וזימנין דיזיף מיניה זוזי במקושר ומיתרמי ליה זוזי ביני ביני ופרע ליה וא״ל הב לי שטראי ואמר ליה אירכס לי וכתב ליה תברא

וכי מטי זמניה משוי ליה פשוט וא״ל הני השתא דיזפת מינאי

קא סבר אין כותבין שובר

ומי בקי רבי במקושר והא ההוא מקושר דאתא לקמיה דרבי ואמר רבי שטר מאוחר זה וא״ל זונין לרבי כך מנהגה של אומה זו מלך שנה מונין לו שתים שתים מונין לו שלש

בתר דשמעה מזונין סברה

ההוא שטרא דהוה כתב ביה בשנת פלוני ארכן א״ר חנינא בדק אימתי עמד ארכן בארכנותיה

ודלמא דאריך מלכותיה אמר רב הושעיא כך מנהגה של אומה זו שנה ראשונה קורין לו ארכן שניה קורין לו דיגון

ודלמא עבורי עברוהו והדר אוקמוהו אמר ר׳ ירמיה ההוא ארכן דיגון קראו ליה

ת״ר הריני נזיר (הינא) סומכוס אמר הינא אחת דיגון שתים טריגון ג׳ טטריגון ארבע פנטיגון חמש

תנו רבנן בית עגול דיגון טריגון פנטיגון אינו מטמא בנגעים טטריגון מטמא בנגעים

מנא הני מילי דתנו רבנן למעלה אומר (ויקרא יד, לז) קיר קירות שתים למטה אומר קיר קירות שתים הרי כאן ארבע

ההוא מקושר דאתא לקמיה דרבי ואמר רבי אין זמן בזה א״ל ר׳ שמעון ב״ר לרבי שמא בין קשריו מובלע פלייה וחזייה הדר חזא ביה רבי בבישות א״ל לאו אנא כתבתיה ר׳ יהודה חייטא כתביה א״ל כלך מלשון הרע הזה

זימנין הוה יתיב קמיה וקא פסיק סידרא בספר תהלים אמר רבי כמה מיושר כתב זה אמר ליה לאו אנא כתבתיה יהודה חייטא כתביה א״ל כלך מלשון הרע הזה

בשלמא התם איכא לשון הרע אלא הכא מאי לשון הרע איכא משום דרב דימי דתני רב דימי אחוה דרב ספרא לעולם אל יספר אדם בטובתו של חבירו שמתוך טובתו בא לידי רעתו

אמר רב עמרם אמר רב שלש עבירות אין אדם ניצול מהן בכל יום הרהור עבירה ועיון תפלה ולשון הרע לשון הרע סלקא דעתך

דף קסה עמוד א

אלא אבק לשון הרע

אמר רב יהודה אמר רב רוב בגזל ומיעוט בעריות והכל בלשון הרע בלשון הרע סלקא דעתך אלא אבק לשון הרע:

רשב״ג אומר הכל כמנהג המדינה: ותנא קמא לית ליה מנהג מדינה

אמר רב אשי באתרא דנהיגי פשוט וא״ל עביד לי פשוט ואזל עבד ליה מקושר קפידא נהיגי מקושר וא״ל עביד לי מקושר ואזל עבד ליה פשוט קפידא

כי פליגי באתרא דנהיגי בפשוט ומקושר וא״ל עביד לי פשוט ואזל עבד ליה מקושר מר סבר קפידא ומר סבר מראה מקום הוא לו

אמר אביי רשב״ג ור״ש ור׳ אלעזר כולהו סבירא להו מראה מקום הוא לו

רשב״ג הא דאמרן ר״ש דתנן

ר״ש אומר אם הטעה לשבח הרי זו מקודשת

ר׳ אלעזר דתנן האשה שאמרה התקבל לי גיטי ממקום פלוני וקיבלו לה ממקום אחר פסול ור׳ אלעזר מכשיר מר סבר קפידא ומר סבר מראה מקום הוא לו:

[פשוט שכתוב בו עד אחד כו׳]: בשלמא מקושר שכתוב בו שני עדים פסול איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל ובעלמא כשר הכא נמי כשר קמ״ל דפסול אלא פשוט שכתוב בו עד אחד פשיטא

אמר אביי לא נצרכא דאפי׳ עד אחד בכתב ועד אחד בפה

אמימר אכשר בעד אחד בכתב ועד אחד על פה א״ל רב אשי לאמימר והא דאביי מאי א״ל לא שמיע לי כלומר לא סבירא לי

אלא קשיא

דף קסה עמוד ב

מתניתין

הא קא משמע לן דשנים במקושר כעד אחד בפשוט מה התם פסולא דאורייתא אף הכא נמי פסולא דאורייתא

תדע דשלחו מתם חברייא לר׳ ירמיה

עד אחד בכתב ועד אחד על פה מהו שיצטרפו

אליבא דתנא קמא דרבי יהושע בן קרחה לא תיבעי לך דאפילו שנים בכתב ושנים על פה לא מצטרפי אלא כי תיבעי לך אליבא דר׳ יהושע בן קרחה שנים בכתב ושנים על פה הוא דמצטרפי אבל עד אחד בכתב ואחד על פה לא מצרפינן או דלמא לא שנא

שלח להו אני איני כדיי ששלחתם לי אלא כך דעת תלמידכם נוטה שיצטרפו

אמר ליה אנן הכי מתנינן להה דשלחו ליה חברייא לרבי ירמיה שנים שהעידו אחד בבית דין זה ואחד בבית דין זה מהו שיבואו בית דין אצל בית דין ויצטרפו

אליבא דתנא קמא דר׳ נתן לא תיבעי לך דאפילו בחד בית דינא נמי לא מצטרפי אלא כי תיבעי לך אליבא דר׳ נתן בחד בי דינא הוא דמצטרפי אבל בתרי בי דינא לא מצטרפי או דלמא לא שנא

ושלח להו אני איני כדיי שאתם שלחתם לי אלא כך דעת תלמידכם נוטה שיצטרפו

מר בר חייא אמר הכי שלחו ליה שנים שהעידו בב״ד זה וחזרו והעידו בב״ד זה מהו שיבוא אחד מכל ב״ד ויצטרפו

אליבא דר׳ נתן לא תיבעי לך השתא עדים מצרפינן דייני מיבעיא אלא כי תיבעי לך אליבא דת״ק דר׳ נתן עדים הוא דלא מצרפינן אבל דייני מצרפינן או דלמא ל״ש

שלח להו אני איני כדיי שאתם שלחתם לי אלא כך דעת תלמידכם נוטה שיצטרפו

רבינא אמר הכי שלחו ליה שלשה שישבו לקיים את השטר ומת אחד מהן צריכי למכתב במותב תלתא הוינא וחד ליתוהי או לא

שלח להו אני איני כדיי שאתם שלחתם לי אלא כך דעת תלמידכם נוטה שצריכין למכתב במותב תלתא הוינא וחד ליתוהי

ועל דא עיילוהו לרבי ירמיה בבי מדרשא:

מתני׳ כתוב בו זוזין מאה דאינון סלעין עשרין אין לו אלא עשרין זוזין מאה דאינון תלתין סלעין אין לו אלא מנה

כסף זוזין דאינון ונמחק אין פחות משתים כסף סלעין דאינון ונמחק אין פחות משתים דרכונות דאינון ונמחק אין פחות משתים

כתוב בו מלמעלה מנה ומלמטה מאתים מלמעלה מאתים ומלמטה מנה הכל הולך אחר התחתון א״כ למה כותבין את העליון שאם תמחק אות אחת מן התחתון ילמד מן העליון:

גמ׳ תנו רבנן אמר כסף אין פחות מדינר כסף כסף דינרין ודינרין כסף אין פחות משני דינרין כסף כסף בדינרין אין פחות מבשני דינרין דהב כסף

אמר מר כסף אין פחות מדינר כסף ואימא נסכא אמר רבי אלעזר דכתוב ביה מטבע ואימא פריטי אמר רב פפא באתרא דלא סגי פריטי דכספא

תנו רבנן דהב אין פחות מדינר דהב דהב דינרין ודינרין דהב אין פחות משני דינרין דהב דהב בדינרין אין פחות מבשני דינרין כסף דהב

אמר מר דהב אין פחות מדינר דהב אימא נסכא אמר רבי אלעזר דכתב מטבע

דף קסו עמוד א

ואימא פריטי פריטי דדהבא לא עבדי אינשי

זהב בדינרין אין פחות מבשני דינרין כסף זהב ואימא דהבא פריכא בתרי דינרי דהבא קאמר אמר אביי יד בעל השטר על התחתונה

(רישא דקתני כסף בדינרין אין פחות משני דינרין זהב כסף אמאי אימא כספא נסכא בתרי דינרי כספא קאמר)

א״ר אשי רישא דכתב דינרי סיפא דכתב דינרין

ומנא תימרא דשאני בין דינרי לדינרין

דתניא האשה שהיו עליה ספק חמש לידות ספק חמש זיבות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים ואין השאר עליה חובה היו עליה חמש לידות ודאות חמש זיבות ודאות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים והשאר עליה חובה

מעשה ועמדו קינים בירושלים בדינרי זהב אמר רבן שמעון בן גמליאל המעון הזה אם אלין הלילה עד שיהו בדינרין נכנס לבית דין ולימד האשה שהיו עליה חמש לידות ודאות חמש זיבות ודאות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים ואין השאר עליה חובה

דף קסו עמוד ב

ועמדו קינין בו ביום ברבעתים:

כתוב מלמעלה וכו׳: תנו רבנן ילמד התחתון מן העליון באות אחת אבל לא בשתי אותיות

כגון חנן מחנני וענן מענני

מאי שנא שתי אותיות דלא דלמא מיתרמי שם בן ארבע אותיות והוה ליה פלגיה דשמא אי הכי אות אחת נמי דלמא מיתרמי שם בן שתי אותיות והוה ליה פלגיה דשמא

אלא שתי אותיות היינו טעמא דלמא מיתרמי שם בן שלש אותיות והוה ליה רובא דשמא

אמר רב פפא פשיטא לי ספל מלמעלה וקפל מלמטה הכל הולך אחר התחתון

בעי רב פפא קפל מלמעלה וספל מלמטה מאי מי חיישינן לזבוב או לא תיקו

ההוא דהוה כתב ביה שית מאה וזוזא שלחה רב שרביא קמיה דאביי שית מאה איסתירי וזוזא או דלמא שית מאה פריטי וזוזא אמר ליה דל פריטי דלא כתבי בשטרא דאסוכי מסכן להו

דף קסז עמוד א

ומשוי להו זוזי מאי אמרת שית מאה איסתירי וזוזא (שית מאה זוזי וחד זוזא) יד בעל השטר על התחתונה

אמר אביי האי מאן דבעי למחוי חתימות ידיה בבי דינא לא לחוי בסוף מגילתא דלמא משכח לה אחר וכתיב דמסיק ביה זוזי ותנן הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו גובה מנכסים בני חורין

ההוא בזבינא דאתא לקמיה דאביי אמר ליה ניחזי לי מר חתימות ידיה דכי אתו רבנן מחוו לי מעברנא להו בלא מכסא אחוי ליה בריש מגילתא הוה קא נגיד ביה א״ל כבר קדמוך רבנן

אמר אביי מתלת ועד עשר לא לכתוב בסוף שיטה דלמא מזייף וכתב ואי איתרמי ליה ניהדריה לדבוריה תרין תלתא זימני אי אפשר דלא מיתרמי ליה באמצע שיטה

ההוא דהוה כתיב ביה תילתא בפרדיסא אזל מחקיה לגגיה דבי״ת וכרעיה ושויה ופרדיסא אתא לקמיה דאביי אמר ליה מאי טעמא רויח ליה עלמא להאי וי״ו כפתיה ואודי

ההוא דהוה כתב ביה מנת ראובן ושמעון אחי הוה להו אחא דשמיה אחי אזל כתב ביה וי״ו ושויה ואחי אתא לקמיה דאביי אמר ליה מאי טעמא דחיק ליה עלמא להאי וי״ו כולי האי כפתיה ואודי

ההוא שטרא דהוה חתים עליה רבא ורב אחא בר אדא אתא לקמיה דרבא אמר ליה דין חתימות ידא דידי היא מיהו קמיה דרב אחא בר אדא לא חתימי לי מעולם כפתיה ואודי א״ל בשלמא דידי זייפת אלא דרב אחא בר אדא דרתית ידיה היכי עבדת אמר אנחי ידאי אמצרא ואמרי לה קם אזרנוקא וכתב:

מתני׳ כותבין גט לאיש אע״פ שאין אשתו עמו והשובר לאשה אע״פ שאין בעלה עמה ובלבד שיהא מכירן והבעל נותן שכר

דף קסז עמוד ב

כותבין שטר ללוה אע״פ שאין מלוה עמו ואין כותבין למלוה עד שיהא לוה עמו והלוה נותן שכר

כותבין שטר למוכר אע״פ שאין לוקח עמו ואין כותבין ללוקח עד שיהא מוכר עמו והלוקח נותן שכר

אין כותבין שטרי אירוסין ונשואין אלא מדעת שניהם והחתן נותן שכר

אין כותבין שטר אריסות וקבלנות אלא מדעת שניהם והמקבל נותן שכר

אין כותבין שטרי בירורין וכל מעשה ב״ד אלא מדעת שניהם ושניהם נותנין שכר רשב״ג אומר לשניהם כותבין שנים לזה לעצמו ולזה לעצמו:

גמ׳ מאי ובלבד שיהא מכירן אמר רב יהודה אמר רב ובלבד שיהא מכיר שם האיש בגט ושם האשה בשובר

יתיב רב ספרא ורב אחא בר הונא ורב הונא בר חיננא ויתיב אביי גבייהו ויתבי וקמיבעיא להו שם האיש בגט אין שם האשה לא שם האשה בשובר אין שם האיש לא

וליחוש דלמא כתב גיטא ואזיל וממטי ליה לאיתתיה דהיאך

וזמנין אזלא כתבה אשה שובר ויהבה לגברא דלאו דילה

אמר להו אביי הכי אמר רב שם האיש בגט והוא הדין לשם האשה שם האשה בשובר והוא הדין לשם האיש

וליחוש לשני יוסף בן שמעון הדרים בעיר אחת דלמא כתיב גיטא ואזיל וממטי ליה לאיתתיה דהיאך אמר להו רב אחא בר הונא הכי אמר רב שני יוסף בן שמעון הדרים בעיר אחת אין מגרשין נשותיהן אלא זה בפני זה

וליחוש דלמא אזיל למתא אחריתא ומחזיק ליה לשמיה ביוסף בן שמעון וכתיב גיטא וממטי ליה לאיתתיה דהיאך

אמר להו רב הונא בר חיננא הכי אמר רב כל שהוחזק שמו בעיר שלשים יום אין חוששין לו

לא איתחזק מאי אמר אביי דקרו ליה ועני רב זביד אמר רמאה ברמאותיה זהיר

ההוא תברא דהוה חתים עלה רב ירמיה בר אבא אתיא לקמיה ההיא איתתא אמרה ליה לאו אנא הואי אמר אנא נמי אמרי להו לאו איהי היא ואמרו לי מיקש הוא דקשא לה ובגר לה קלא

אמר אביי אע״ג דאמור רבנן

דף קסח עמוד א

כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד צורבא מרבנן לאו אורחיה למידק

ההוא תברא דהוה חתים עליה רב ירמיה בר אבא אמרה ליה לאו אנא הואי אמר לה איברא אנת הות אמר אביי אע״ג דצורבא מרבנן לאו אורחיה למידק כיון דדק דק

אמר אביי האי צורבא מרבנן דאזיל לקדושי איתתא נידבר עם הארץ בהדיה דלמא מחלפו לה מיניה:

והבעל נותן שכר וכו׳: מאי טעמא דאמר קרא (דברים כד, א) וכתב ונתן והאידנא דלא עבדינן הכי שדיוהו רבנן אאשה כי היכי דלא לשהייה:

כותבין שטר ללוה אף על פי שאין מלוה עמו וכו׳: פשיטא לא צריכא בעיסקא:

כותבין שטר למוכר אף על פי שאין לוקח וכו׳: פשיטא לא צריכא במוכר שדהו מפני רעתה:

אין כותבין שטרי אירוסין וכו׳: פשיטא לא צריכא דאפילו צורבא מרבנן דניחא ליה לחמוה לקרוביה:

אין כותבין שטר אריסות וקבלנות וכו׳: פשיטא לא צריכא בבורה:

אין כותבין שטרי בירורין אלא מדעת שניהם וכו׳: מאי שטרי בירורין הכא תרגימו שטרי טענתא רב ירמיה בר אבא אמר זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד:

ר״ש בן גמליאל אומר לשניהם כותבין שנים לזה בעצמו ולזה בעצמו: לימא בכופין על מדת סדום קא מיפלגי

דמר סבר כופין ומר סבר אין כופין

לא דכולי עלמא כופין והכא היינו טעמא דר״ש בן גמליאל דאמר ליה לא ניחא לי דתהוי זכותך גבי זכותי דדמית עלאי כי אריא ארבא:

מתני׳ מי שפרע מקצת חובו והשליש את שטרו ואמר לו אם לא (נתתי) לך מכאן ועד יום פלוני תן לו שטרו הגיע זמן ולא נתן רבי יוסי אומר יתן רבי יהודה אומר לא יתן:

גמ׳ במאי קמיפלגי ר׳ יוסי סבר אסמכתא קניא ורבי יהודה סבר אסמכתא לא קניא

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב הלכה כרבי יוסי כי אתו לקמיה דרבי אמי אמר להו וכי מאחר שרבי יוחנן מלמדנו פעם ראשונה ושניה הלכה כרבי יוסי אני מה אעשה

ואין הלכה כרבי יוסי:

מתני׳ מי שנמחק שטר חובו מעמיד עליו עדים ובא לפני בית דין ועושין לו קיום איש פלוני בן פלוני נמחק שטרו ביום פלוני

דף קסח עמוד ב

ופלוני ופלוני עדיו:

גמ׳ ת״ר איזהו קיומו במותב תלתא הוינא אנו פלוני ופלוני ופלוני הוציא פלוני בן פלוני שטר מחוק לפנינו ביום פלוני ופלוני ופלוני עדיו ואם כתוב בו הוזקקנו לעדותן של עדים ונמצאת עדותן מכוונת גובה ואינו צריך להביא ראיה ואם לאו צריך להביא ראיה

נקרע פסול נתקרע כשר נמחק או נטשטש אם רישומו ניכר כשר

ה״ד נקרע ה״ד נתקרע אמר רב יהודה נקרע קרע של בית דין נתקרע קרע שאינו של ב״ד

היכי דמי קרע של בית דין א״ר יהודה מקום עדים ומקום הזמן ומקום התורף אביי אמר שתי וערב

הנהו ערבאי דאתו לפומבדיתא דהוו קא אנסי ארעתא דאינשי אתו מרוותיהו לקמיה דאביי א״ל ליחזי מר שטרי׳ ולכתוב לן מר שטרא אחרינא עליה דאי מיתניס חד נקיטינן חד בידן

אמר להו מאי אעביד לכו דאמר רב ספרא אין כותבין שני שטרות על שדה אחת דלמא טריף והדר טריף

הוו קא טרדי ליה אמר ליה לספריה זיל כתוב להו הוא על המחק ועדיו על הנייר דפסול

אמר ליה רב אחא בר מניומי לאביי ודלמא רישומו ניכר ותניא נמחק או נטשטש אם רישומו ניכר כשר אמר ליה מי קאמינא שטרא מעליא אל״ף בי״ת בעלמא קאמינא

תנו רבנן הרי שבא ואמר אבד שטר חובי אע״פ שאמרו עדים אנו כתבנו וחתמנו ונתננו לו אין כותבין לו את השטר בד״א בשטרי הלואה אבל שטרי מקח וממכר כותבין חוץ מן האחריות שבו

דף קסט עמוד א

רבן שמעון בן גמליאל אומר אף שטרי מקח וממכר אין כותבין וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר הנותן מתנה לחברו והחזיר לו את השטר חזרה מתנתו וחכמים אומרים מתנתו קיימת

אמר מר חוץ מאחריות שבו מאי טעמא

א״ר ספרא לפי שאין כותבין שני שטרות על שדה אחת דלמא אזיל בעל חוב טריף ליה להאי ואזיל האי ומפיק חד וטריף לקוחות ואמר ליה לבעל חוב שוף לי דאיקום בה והדר תא טירפן ומפיק אחרינא והדר אזיל טריף לקוחות אחריני

וכיון דקרעניה לשטרא דמלוה במאי הדר טריף לה

וכי תימא דלא קרעניה והא אמר רב נחמן כל טירפא דלא כתיב ביה קרעניה לשטרא דמלוה לאו טירפא הוא וכל אדרכתא דלא כתיב בה קרעניה לטירפא לאו אדרכתא הוא וכל שומא דלא כתיב ביה קרעניה לאדרכתא לאו שומא היא

לא צריכא דקאתי מכח אבהתיה

אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא ולמה ליה למימר ליה לבעל חוב שוף לי בהאי ארעא ואיקום בה תיפוק ליה דכיון דנקיט תרי שטרי טריף והדר טריף

אם כן נפישי עליה בעלי דינין

ולכתוב להאי שטרא מעליא ולכתוב תברא למוכר כל שטרי דיפקון על ארעא דא פסולין לבר מן דיפוק בזמנא דא

אמרוה רבנן קמיה דרב פפא ואמרי לה קמיה דרב אשי זאת אומרת אין כותבין שובר

דף קסט עמוד ב

אמר להו בעלמא כותבין שובר והכא היינו טעמא דדלמא אזיל בעל חוב וטריף מיניה דלוקח ואזיל איהו וטריף לקוחות ושובר גבי לקוחות ליכא

סוף סוף לקוחות לאו אמרי דארעא הדרי

אדהכי והכי שמיט ואכיל פירי

אי נמי ללוקח שלא באחריות

אי הכי שטרי הלואה נמי

התם דזוזי מסיק אמרי פייסיה בעל חוב בזוזי הכא דארעא מסיק מידע ידעי דמאן דמסיק ארעא בזוזי לא מפייס

אמר מר חוץ מן האחריות שבו היכי כתבינן אמר רב נחמן דכתבי הכי שטרא דנן דלא למיגבי ביה לא ממשעבדי ולא מבני חרי אלא כי היכי דתיקום ארעא בידיה דלוקח

אמר רפרם זאת אומרת אחריות טעות סופר הוא טעמא דכתב ליה הכי הא לא כתב ליה הכי גבי

רב אשי אמר אחריות לאו טעות סופר הוא ומאי חוץ מאחריות שבו דלא כתיב ביה אחריות

ההיא איתתא דיהבה ליה זוזי להההוא גברא למיזבן לה ארעא אזל זבן לה שלא באחריות אתיא לקמיה דרב נחמן

אמר ליה לתקוני שדרתיך ולא לעוותי זיל זבנה מיניה שלא באחריות והדר זבנה ניהלה באחריות:

רשב״ג אומר הנותן מתנה לחבירו והחזיר לו את השטר חזרה מתנתו וחכ״א מתנתו קיימת: מאי טעמא דרשב״ג אמר רב אסי נעשה כאומר לו שדה זו נתונה לך כל זמן שהשטר בידך

מתקיף לה רבה אי הכי נגנב או אבד נמי

אלא אמר רבה באותיות נקנות במסירה קמיפלגי רשב״ג סבר אותיות נקנות במסירה ורבנן סברי אין אותיות נקנות במסירה

ת״ר הבא לידון בשטר ובחזקה נידון בשטר דברי רבי רשב״ג אומר בחזקה

במאי קמיפלגי כי אתא רב דימי אמר באותיות נקנות במסירה קא מיפלגי

דף קע עמוד א

רבן שמעון בן גמליאל סבר אין אותיות נקנות במסירה ורבי סבר אותיות נקנות במסירה

אמר ליה אביי א״כ פלוגתא לדמר אמר ליה ותפלוג

אמר ליה הכי קאמינא לך מתניתא לא מיתרצא אלא כדמתרצא מר ואם כן קשיא דרבן שמעון בן גמליאל אדרשב״ג

אלא אמר אביי הכא במאי עסקינן כגון שנמצא אחד מהן קרוב או פסול

ובפלוגתא דר׳ מאיר ור׳ אלעזר קא מיפלגי רבי סבר לה כרבי אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי

ורבן שמעון בן גמליאל סבר לה כרבי מאיר דאמר עדי חתימה כרתי

והא אמר רבי אבא מודה היה רבי אלעזר במזוייף מתוכו שהוא פסול

אלא אמר רבי אבינא הכל מודים שאם כתוב בו הוזקקנו לעדותן של עדים ונמצאת עדותן מזוייפת שהוא פסול כדרבי אבא לא נחלקו אלא בשטר שאין עליו עדים כלל דרבי סבר לה כר׳ אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי ורבן שמעון בן גמליאל סבר לה כרבי מאיר דאמר עדי חתימה כרתי

ואיבעית אימא במודה בשטר שכתבו צריך לקיימו קא מיפלגי

דרבי סבר מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו ורבן שמעון בן גמליאל סבר צריך לקיימו

והא איפכא שמעינן להו דתניא שנים אדוקין בשטר מלוה אומר שלי הוא ונפל ממני ומצאתו ולוה אומר שלך הוא ופרעתיו לך יתקיים השטר בחותמיו דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר יחלוקו

והוינן בה ולית ליה לרבי הא דתנן שנים אוחזין בטלית זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה וזה ישבע שאין לו בה פחות מחציה ויחלוקו

ואמר רבא אמר רב נחמן במקויים דכולי עלמא לא פליגי דיחלוקו כי פליגי בשאינו מקויים רבי סבר מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו ואי מקיים ליה גבי פלגא ואי לא חספא בעלמא הוא

ורבן שמעון בן גמליאל סבר מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו ויחלוקו

איפוך

ואיבעית אימא לעולם לא תיפוך אלא הכא בלברר קמיפלגי

כי הא דרב יצחק בר יוסף הוה מסיק ביה זוזי ברבי אבא אתא לקמיה דרבי יצחק נפחא אמר פרעתיך בפני פלוני ופלוני אמר ליה רבי יצחק יבואו פלוני ופלוני ויעידו אמר ליה אי לא אתו לא מהימנינא והא קיימא לן המלוה את חבירו בעדים אינו צריך לפרעו בעדים

אמר ליה אנא בההיא כשמעתא דמר סבירא לי דאמר רבי אבא אמר רב אדא בר אהבה אמר רב האומר לחבירו פרעתיך בפני פלוני ופלוני צריך שיבואו פלוני ופלוני ויעידו [א״ל] והא אמר רב גידל אמר רב הלכה כדברי רבן שמעון בן גמליאל ואף רבי לא

דף קע עמוד ב

אמר אלא לברר א״ל אנא נמי לברר קאמינא:

מתני׳ מי שפרע מקצת חובו ר׳ יהודה אומר יחליף רבי יוסי אומר יכתוב שובר אמר רבי יהודה נמצא זה צריך להיות שומר שוברו מן העכברים אמר לו רבי יוסי כך יפה לו ולא ירע כחו של זה:

גמ׳ אמר רב הונא אמר רב אין הלכה לא כרבי יהודה ולא כרבי יוסי אלא ב״ד מקרעין השטר וכותבין לו שטר אחר מזמן ראשון

אמר ליה רב נחמן לרב הונא ואמרי לה רב ירמיה בר אבא לרב הונא אי שמיעא ליה לרב הא [ברייתא] דתניא עדים מקרעין את השטר וכותבין לו שטר אחר מזמן ראשון הוה הדר ביה

אמר ליה שמיע ליה ולא הדר ביה

דף קעא עמוד א

בשלמא בי דינא אלימי לאפקועי ממונא אלא עדים שעשו שליחותן חוזרין ועושין שליחותן

ולא והא אמר רב יהודה אמר רב עדים כותבין אפילו עשרה שטרות על שדה אחת

רב יוסף אמר בשטר מתנה

ורבה אמר בשטר שאין בו אחריות

מאי ברייתא דתניא הרי שהיו נושין בו אלף זוז ופרע מהן חמש מאות זוז עדים מקרעין את השטר וכותבין לו שטר אחר מזמן ראשון דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר שטר זה יהא מונח במקומו ויכתבו שובר

ומפני שני דברים אמרו כותבין שובר אחת כדי שיכוף לפורעו ואחת כדי שיגבה מזמן ראשון

והא רבי יהודה נמי מזמן ראשון קאמר הכי קאמר ליה ר׳ יוסי לרבי יהודה אי מזמן ראשון קאמרת פליגנא עלך בחדא אי מזמן שני קאמרת פליגנא עלך בתרתי

תנו רבנן שטר שזמנו כתוב בשבת או בעשרה בתשרי שטר מאוחר הוא וכשר דברי ר׳ יהודה רבי יוסי פוסל אמר לו רבי יהודה והלא מעשה בא לפניך בצפורי והכשרת אמר לו כשהכשרתי בזה הכשרתי

והא רבי יהודה נמי בזה קאמר

אמר רבי פדת הכל מודים שאם הוזקקנו לעונתו של שטר ונמצאת עונתו מכוונת בשבת או בעשרה בתשרי ששטר מאוחר הוא וכשר

דף קעא עמוד ב

לא נחלקו אלא בשטר מאוחר בעלמא

דרבי יהודה לטעמיה דאמר אין כותבין שובר ולא נפיק מיניה חורבא

ורבי יוסי לטעמיה דאמר כותבין שובר ונפיק מיניה חורבא

אמר רב הונא בריה דרב יהושע אפילו למ״ד כותבין שובר הני מילי אפלגא אבל אכוליה לא

ולא היא אפי׳ אכוליה כתבינן

כי הא דרב יצחק בר יוסף הוה מסיק ביה זוזי ברבי אבא אתא לקמיה דרבי חנינא בר פפי אמר ליה הב לי זוזיי אמר ליה הב לי שטראי ושקול זוזך אמר ליה שטרך אירכס לי אכתוב לך תברא אמר ליה הא רב ושמואל דאמרי תרוייהו אין כותבין שובר

אמר מאן יהיב לן מעפריה דרב ושמואל רמינן בעיינין הא רבי יוחנן והא ריש לקיש דאמרי תרוייהו כותבין שובר

וכן כי אתא רבין אמר ר׳ אילעא כותבין שובר

ומסתברא דכותבין שובר דאי סלקא דעתא אין כותבין שובר אבד שטרו של זה יאכל הלה וחדי

מתקיף לה אביי ואלא מאי כותבין שובר אבד שוברו של זה יאכל הלה וחדי א״ל רבא אין עבד לוה לאיש מלוה

תנן התם שטרי חוב המוקדמין פסולין והמאוחרין כשרין

א״ר המנונא לא שנו אלא שטרי הלואה אבל שטרי מקח וממכר אפילו מאוחרין נמי פסולין מ״ט זימנין דמזבין ליה ארעא בניסן וכתיב ליה בתשרי ומתרמי ליה זוזי ביני ביני וזבין ליה מיניה וכי מטי תשרי מפיק ליה ואמר ליה הדר זבנתה מינך

אי הכי שטרי הלואה נמי זמנין דיזיף בניסן וכתיב ליה שטרא בתשרי ומתרמי ליה זוזי ביני ביני ופרע ליה ואמר ליה הב לי שטראי וא״ל אירכס לי וכתיב ליה תברא וכי מטי זמניה מפיק ליה וא״ל הני השתא הוא דיזפת מינאי

קסבר אין כותבין שובר

אמר ליה רב יימר לרב כהנא ואמרי לה רב ירמיה מדיפתי לרב כהנא והאידנא דכתבינן שטרי מאוחרי וכתבינן תברא (אמאי קעבדינן הכי א״ל) בתר דאמר להו ר׳ אבא לספריה כי כתביתו שטר מאוחרי כתבו הכי שטרא דנן לא בזמניה כתבניה אלא אחרנוהו וכתבנוהו

א״ל רב אשי לרב כהנא והאידנא דלא קא עבדינן הכי בתר דאמר ליה רב ספרא לספריה כי כתביתו הני תברי אי ידעיתו זימנא דשטרא כתבו אי לא כתבו סתמא דכל אימת דנפיק לרעיה

אמר ליה רבינא לרב אשי ואמרי לה רב אשי לרב כהנא

דף קעב עמוד א

והא האידנא דלא קעבדינן הכי אמר ליה רבנן תקוני תקיני מאן דעביד עביד מאן דלא עביד איהו הוא דאפסיד אנפשיה

אמר להו רבא בר רב שילא להנהו כתבי שטרא אקניאתא כי כתביתו שטרי אקניאתא אי ידעיתו יומא דקניתו ביה כתבו ואי לא כתבו יומא דקיימיתו ביה כי היכי דלא מתחזי כשקרא

אמר להו רב לספריה וכן אמר להו רב הונא לספריה כי קיימיתו בשילי כתבו בשילי ואע״ג דמסירן לכו מילי בהיני כי קיימיתו בהיני כתבו בהיני ואף על גב דמסירן לכו מילי בשילי

אמר רבא האי מאן דנקיט שטרא בר מאה זוזי ואמר שויה ניהלי תרי בני חמשין חמשין לא משוינן להו

מאי טעמא עבדו רבנן מילתא דניחא ליה למלוה וניחא ליה ללוה ניחא ליה למלוה כדי שיכוף לפורעו וניחא ללוה כי היכי דניפגם שטריה

ואמר רבא האי מאן דנקיט תרי שטרי בני חמשין חמשין ואמר שוינהו ניהלי חד בר מאה לא משוינן ליה

עבוד רבנן מילתא דניחא ליה למלוה וניחא ליה ללוה ניחא ליה למלוה כי היכי דלא ניפגום שטריה וניחא ליה ללוה כדי שלא יכוף לפורעו

אמר רב אשי האי מאן דנקיט שטרא בר מאה זוזי ואמר שוונהי ניהלי חד בר חמשין לא משוינא ליה

מ״ט אמרינן האי מיפרע פרעיה ואמר ליה הב לי שטראי ואמר ליה אירכס לי וכתיב ליה תברא ומפיק ליה האי ואמר ליה האי אחרינא הוא:

מתני׳ שני אחין אחד עני ואחד עשיר והניח להן אביהן מרחץ ובית הבד עשאן לשכר השכר לאמצע עשאן לעצמו הרי העשיר אומר לעני קח לך עבדים וירחצו במרחץ קח לך זיתים ובא ועשה בבית הבד

שנים שהיו בעיר אחת שם אחד יוסף בן שמעון ושם אחר יוסף בן שמעון אין יכולין להוציא שטר חוב זה על זה ולא אחר יכול להוציא עליהן שטר חוב

נמצא לאחד בין שטרותיו שטרו של יוסף בן שמעון פרוע שטרות שניהן פרועין

כיצד יעשו ישלשו ואם היו משולשין יכתבו סימן ואם היו מסומנין יכתבו כהן:

גמ׳ ההוא שטרא דנפק לבי דינא דרב הונא דהוה כתיב ביה אני פלוני בר פלוני לויתי מנה ממך

דף קעב עמוד ב

אמר רב הונא ממך אפילו מריש גלותא ואפילו משבור מלכא

אמר ליה רב חסדא לרבה פוק עיין בה דלאורתא בעי לה רב הונא מינך

נפק דק ואשכח דתניא גט שיש עליו עדים ואין בו זמן אבא שאול אומר אם כתוב בו גרשתיה היום כשר

אלמא היום ההוא יומא דנפיק ביה משמע הכא נמי ממך מההוא גברא דנפיק מתותי ידיה משמע

אמר ליה אביי ודלמא אבא שאול כרבי אליעזר סבירא ליה דאמר עדי מסירה כרתי אבל הכא ליחוש לנפילה

אמר ליה לנפילה לא חיישינן ומנא תימרא דלא חיישינן לנפילה

דתנן שנים שהיו בעיר אחת שם אחד יוסף בן שמעון ושם אחר יוסף בן שמעון אינן יכולין להוציא שטר חוב זה על זה ולא אחר יכול להוציא עליהן שטר חוב הא הם על אחרים יכולין ואמאי ליחוש לנפילה אלא לאו שמע מינה לנפילה לא חיישינן

ואביי לנפילה דחד לא חיישינן לנפילה דרבים חיישינן

דף קעג עמוד א

ואלא הא דתניא כשם שאין מוציאין שטר חוב זה על זה כך אין מוציאין על אחרים במאי קמיפלגי

באותיות נקנות במסירה קמיפלגי

תנא דידן סבר אותיות נקנות במסירה ותנא ברא סבר אין אותיות נקנות במסירה

ואי בעית אימא דכולי עלמא אותיות נקנות במסירה והכא בצריך להביא ראיה קא מיפלגי תנא דידן סבר אין צריך להביא ראיה ותנא ברא סבר צריך להביא ראיה

דאיתמר אותיות נקנות במסירה אביי אמר צריך להביא ראיה ורבא אמר אינו צריך להביא ראיה

אמר אביי מנא אמינא לה דתניא אחד מן האחין שהשטר חוב יוצא מתחת ידו עליו להביא ראיה מאי לאו הוא הדין לאחריני

ורבא אמר שאני אחין דשמטו מהדדי

איכא דאמרי אמר רבא מנא אמינא לה דתניא אחד מן האחין שהשטר חוב יוצא מתחת ידו עליו להביא ראיה אחין הוא דשמטו מהדדי אבל אחריני לא

ואביי אחין איצטריכא ליה סלקא דעתך אמינא כיון דשמטו מהדדי אימא מיזדהר זהירי ולא צריכי להביא ראיה קמ"ל

ואלא הא דתניא כשם שמוציאין הן שטר חוב על אחרים כך מוציאין זה על זה במאי קמיפלגי

בכותבין שטר ללוה ואע"פ שאין מלוה עמו קמיפלגי

תנא דידן סבר כותבין שטר ללוה ואף על פי שאין מלוה עמו זימנין דאזיל לגבי ספרא וסהדי ואמר להו כתבו לי שטרא דבעינן למיזף מיוסף בן שמעון חברי ובתר דכתבי וחתמי ליה נקיטא ליה ואמר ליה הב לי מאה דיזפת מינאי

תנא ברא סבר אין כותבין שטר ללוה עד שיהא מלוה עמו:

נמצא לאחד בין שטרותיו שטרו של יוסף בן שמעון פרוע שטרות שניהם פרועין וכו': טעמא דנמצא הא לא נמצא מצי מפיק והאנן ולא אחר יכול להוציא עליהן שטר חוב תנן

אמר רבי ירמיה במשולשין

ונחזי תברא בשמא דמאן דכתיב אמר רב הושעיא במשולשין בשטר ואין משולשין בשובר

אביי אמר הכי קאמר נמצא ללוה בין שטרותיו שטרו של יוסף בן שמעון עלי פרוע שטרות שניהם פרועין:

כיצד יעשו ישלשו כו': תנא אם היו שניהם כהנים יכתבו דורות:

מתני׳ האומר לבנו שטר בין שטרותי פרוע ואיני יודע אי זהו שטרות כולן פרועין נמצא לאחד שם שנים הגדול פרוע והקטן אינו פרוע:

גמ׳ אמר רבא שטר לך בידי פרוע הגדול פרוע והקטן אינו פרוע חוב לך בידי פרוע שטרות כולן פרועין

אמר ליה רבינא לרבא אלא מעתה שדי מכורה לך שדה גדולה מכורה לו שדה שיש לי מכורה לך כל שדותיו מכורין לו

התם יד בעל השטר על התחתונה:

מתני׳ המלוה את חבירו על ידי ערב לא יפרע מן הערב

דף קעג עמוד ב

ואם אמר לו על מנת שאפרע ממי שארצה יפרע מן הערב רשב״ג אומר אם יש נכסים ללוה בין כך ובין כך לא יפרע מן הערב

וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר הערב לאשה בכתובתה והיה בעלה מגרשה ידירנה הנאה שמא יעשו קנוניא על נכסים של זה ויחזיר את אשתו:

גמ׳ מאי טעמא רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו גברא אשלימת לי גברא אשלימי לך

מתקיף לה רב נחמן האי דינא דפרסאי

אדרבה בתר ערבא אזלי

אלא בי דינא דפרסאי דלא יהבי טעמא למילתייהו

אלא אמר רב נחמן מאי לא יפרע מן הערב לא יתבע ערב תחלה

תניא נמי הכי המלוה את חבירו על ידי ערב לא יתבע ערב תחלה ואם אמר על מנת שאפרע ממי שארצה יתבע ערב תחלה

א״ר הונא מנין לערב דמשתעבד דכתיב (בראשית מג, ט) אנכי אערבנו מידי תבקשנו

מתקיף לה רב חסדא הא קבלנות היא דכתיב (בראשית מב, לז) תנה אותו על ידי ואני אשיבנו

אלא אמר רבי יצחק מהכא (משלי כ, טז) לקח בגדו כי ערב זר ובעד נכריה חבלהו

ואומר (משלי ו, א) בני אם ערבת לרעך תקעת לזר כפיך נוקשת באמרי פיך נלכדת באמרי פיך עשה זאת אפוא בני והנצל כי באת בכף רעך לך התרפס ורהב רעיך אם ממון יש לו בידך התר לו פיסת יד ואם לאו הרבה עליו ריעים

אמר אמימר ערב דמשתעבד מחלוקת ר׳ יהודה ור׳ יוסי לרבי יוסי דאמר אסמכתא קניא ערב משתעבד לר׳ יהודה דאמר אסמכתא לא קניא ערב לא משתעבד

אמר ליה רב אשי לאמימר הא מעשים בכל יום דאסמכתא לא קניא וערב משתעבד

אלא אמר רב אשי בההוא הנאה דקא מהימן ליה גמר ומשתעבד נפשיה:

ואם אמר על מנת שאפרע ממי שארצה כו׳: אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן לא שנו אלא שאין נכסים ללוה אבל יש נכסים ללוה לא יפרע מן הערב

והא מדקתני סיפא רבן שמעון בן גמליאל אומר אם יש נכסים ללוה לא יפרע מן הערב מכלל דתנא קמא סבר לא שנא הכי ולא שנא הכי

חסורי מחסרא והכי קתני המלוה את חבירו על ידי ערב לא יפרע מן הערב ואם אמר על מנת שאפרע ממי שארצה יפרע מן הערב במה דברים אמורים בשאין נכסים ללוה אבל יש נכסים ללוה לא יפרע מן הערב וקבלן אף על פי שיש נכסים ללוה יפרע מן הקבלן

דף קעד עמוד א

רבן שמעון בן גמליאל אומר אם יש נכסים ללוה אחד זה ואחד זה לא יפרע מהן

אמר רבה בר חנה אמר ר׳ יוחנן כל מקום ששנה רשב״ג במשנתנו הלכה כמותו חוץ מערב וצידון וראיה אחרונה

אמר רב הונא הלוהו ואני ערב הלוהו ואני פורע הלוהו ואני חייב הלוהו ואני (נותן) כולן לשון ערבות הן

תן לו ואני קבלן תן לו ואני פורע תן לו ואני חייב תן לו ואני (נותן) כולן לשון קבלנות הן

איבעיא להו הלוהו ואני קבלן תן לו ואני ערב מאי

אמר ר׳ יצחק לשון ערבות ערבות לשון קבלנות קבלנות

רב חסדא אמר כולן לשון קבלנות הן בר מהלוהו ואני ערב

רבא אמר כולן לשון ערבות הן בר מתן לו ואני נותן

א״ל מר בר אמימר לרב אשי הכי אמר אבא תן לו ואני נותן אין למלוה על הלוה כלום

ולא היא לא מיפטר לוה מיניה דמלוה עד שישא ויתן ביד

ההוא דיינא דאחתיה למלוה לנכסי [דלוה] מקמי דלתבעיה ללוה סלקיה רב חנין בריה דרב ייבא

אמר רבא מאן חכים למעבד כי הא מילתא אי לאו רב חנין בריה דרב ייבא קסבר נכסיה דבר איניש אינון מערבין יתיה ותנן המלוה את חבירו ע״י ערב לא יפרע מן הערב וקי״ל לא יתבע ערב תחלה

ההוא ערבא דיתמי דפרעיה למלוה מקמי דלודעינהו ליתמי

א״ר פפא פריעת בע״ח מצוה ויתמי לאו בני מיעבד מצוה נינהו

ורב הונא בריה דרב יהושע אמר אימר צררי אתפסיה

דף קעד עמוד ב

מאי בינייהו

איכא בינייהו כשחייב מודה אי נמי דשמתוהו ומת בשמתיה

שלחו מתם שמתוהו ומת בשמתיה הלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע

מיתיבי ערב שהיה שטר חוב יוצא מתחת ידו אינו גובה ואם כתוב בו התקבלתי ממך גובה

בשלמא לרב הונא בריה דרב יהושע משכחת לה כשחייב מודה אלא לרב פפא קשיא

שאני התם להכי טרח וכתב ליה התקבלתי

ההוא ערבא דעובד כוכבים דפרעיה לעובד כוכבים מקמי דלתבעינהו ליתמי א״ל רב מרדכי לרב אשי הכי אמר אבימי מהגרוניא משמיה דרבא אפילו למ״ד חיישינן לצוררי ה״מ ישראל אבל עובד כוכבים כיון דבתר ערבא אזיל לא חיישינן לצוררי

א״ל אדרבה אפילו למ״ד לא חיישינן לצוררי הני מילי ישראל אבל עובדי כוכבים כיון דדינייהו בתר ערבא אזלי אי לאו דאתפסיה צוררי מעיקרא לא הוה מקבל ליה:

וכן היה רשב״ג אומר הערב לאשה בכתובתה [וכו׳]: משה בר עצרי ערבא דכתובתה דכלתיה הוה רב הונא בריה צורבא מדרבנן הוה ודחיקא ליה מילתא אמר אביי ליכא דניזיל דנסביה עצה לרב הונא דנגרשה לדביתהו ותיזיל ותגבי כתובה מאבוה והדר נהדרה

א״ל רבא והא ידירנה הנאה תנן א״ל אביי אטו כל דמגרש בבי דינא מגרש

לסוף איגלאי מילתא דכהן הוא אמר אביי היינו דאמרי אינשי בתר עניא אזלא עניותא

ומי אמר אביי הכי והא אמר אביי איזהו רשע ערום זה המשיא עצה למכור בנכסי׳ כרשב״ג

בנו שאני וצורבא מרבנן שאני

והא ערב הוא [וקיימא לן] ערב דכתובה לא משתעבד קבלן הוה

הניחא למ״ד קבלן דכתובה אע״ג דלית ליה נכסי לבעל משתעבד שפיר אלא למאן דאמר אי אית ליה משתעבד אי לית ליה לא משתעבד מאי איכא למימר

איבעית אימא מיהוי הוה ליה ואישתדוף ואיבעית אימא אבא לגבי בריה שעבודי משעבד נפשיה

דאיתמר ערב דכתובה דברי הכל לא משתעבד קבלן דבעל חוב דברי הכל משתעבד קבלן דכתובה וערב דבעל חוב פליגי מר סבר אי אית ליה נכסי ללוה משתעבד אי לית ליה לא משתעבד ומר סבר בין אית ליה ובין לית ליה משתעבד

והלכתא ערב בין אית ליה ובין לית ליה משתעבד בר מערב דכתובה דאע״ג דאית ליה לבעל לא משתעבד מאי טעמא מצוה הוא דעבד ולאו מידי חסרה

אמר רב הונא שכיב מרע שהקדיש כל נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי נאמן חזקה אין אדם עושה קנוניא על הקדש

מתקיף לה רב נחמן וכי אדם עושה קנוניא על בניו דרב ושמואל דאמרי תרוייהו שכיב מרע שאמר מנה לפלוני בידי אמר תנו נותנין לא אמר תנו אין נותנין אלמא אדם עשוי שלא להשביע את בניו

דף קעה עמוד א

הכא נמי אדם עשוי שלא להשביע את עצמו

כי קאמר רב הונא התם דנקיט שטרא

מכלל דרב ושמואל דלא נקיט שטרא אמר תנו נותנין מלוה על פה הוה ורב ושמואל דאמרי תרוייהו מלוה על פה אינו גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות

אלא אמר רב נחמן אידי ואידי דנקיט שטרא ולא קשיא הא דמקויים הא דלא מקויים אמר תנו קיימיה לשטריה לא אמר תנו לא קיימיה לשטריה

אמר רבה שכיב מרע שאמר מנה לפלוני בידי ואמרו יתומין פרענו נאמנין תנו מנה לפלוני ואמרו יתומין פרענו אין נאמנין

כלפי לייא איפכא מסתברא אמר תנו מנה כיון דפסקה אבוהון למילתא איכא למימר דפריעה מנה לפלוני בידי כיון דלא פסק אבוהון למילתא איכא למימר דלא פריעה

אלא אי איתמר הכי איתמר שכיב מרע שאמר מנה לפלוני בידי ואמרו יתומין חזר ואמר לנו אבא פרעתי נאמנין מ״ט אדכורי מידכר תנו מנה לפלוני ואמרו יתומין חזר ואמר אבא פרעתי אין נאמנין דאם איתא דפריעה לא הוה אמר תנו

בעי רבא שכיב מרע שהודה מהו צריך לומר אתם עדי או אין צריך לומר אתם עדי צריך שיאמר כתובו או אין צריך לומר כתובו אדם משטה בשעת מיתה או אין אדם משטה בשעת מיתה

בתר דבעיא הדר פשטה אין אדם משטה בשעת מיתה ודברי שכ״מ ככתובין וכמסורין דמו:

מתני׳ המלוה את חבירו בשטר גובה מנכסים משועבדים על ידי עדים גובין מנכסים בני חורין

דף קעה עמוד ב

הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו גובה מנכסים בני חורין

ערב היוצא לאחר חיתום שטרות גובה מנכסים בני חורין

מעשה ובא לפני ר׳ ישמעאל ואמר גובה מנכסים בני חורין אמר לו בן ננס אינו גובה לא מנכסים משועבדים ולא מנכסים בני חורין

אמר לו למה אמר לו הרי החונק את אחד בשוק ומצאו חבירו ואמר לו הנח לו [ואני אתן לך] פטור שלא על אמונתו הלוהו אלא איזה הוא ערב שהוא חייב הלוהו ואני נותן לך חייב שכן על אמונתו הלוהו

ואמר רבי ישמעאל הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות שאין לך מקצוע בתורה יותר מהן והן כמעיין הנובע והרוצה שיעסוק בדיני ממונות ישמש את שמעון בן ננס:

גמ׳ אמר עולא דבר תורה אחד מלוה בשטר ואחד מלוה ע״פ גובה מנכסים משועבדים מאי טעמא שעבודא דאורייתא ואלא מה טעם אמרו מלוה על פה אינו גובה אלא מנכסין בני חורין משום פסידא דלקוחות

אי הכי מלוה בשטר נמי התם אינהו נינהו דאפסידו אנפשייהו

ורבה אמר דבר תורה אחד מלוה בשטר ואחד מלוה על פה אינו גובה אלא מנכסים בני חורין מ״ט שעבודא לאו דאורייתא ומה טעם אמרו מלוה בשטר גובה מנכסים משועבדים כדי שלא תנעול דלת בפני לוין

אי הכי מלוה על פה נמי התם לית ליה קלא

ומי אמר רבה הכי והא אמר רבה גבו קרקע יש לו גבו מעות אין לו

וכי תימא איפוך דרבה לעולא ודעולא לרבה והא אמר עולא דבר תורה בעל חוב דיניה בזבורית

(אלא) רבה טעמא דבני מערבא קאמר וליה לא סבירא ליה

רב ושמואל דאמרי תרוייהו מלוה על פה אינו גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות מ״ט שעבודא לאו דאורייתא

ר׳ יוחנן ור׳ שמעון בן לקיש דאמרי תרוייהו מלוה על פה גובה בין מן היורשין ובין מן הלקוחות מ״ט שעבודא דאורייתא

מיתיבי החופר בור ברשות הרבים ונפל עליו שור והרגו פטור ולא עוד אלא שאם מת השור יורשי בעל הבור חייבים לשלם דמי שור לבעליו

אמר ר׳ אלעא אמר רב בשעמד בדין

והא הרגו קתני אמר רב אדא בר אהבה שעשאו טרפה

והא אר״נ תני תנא מת וקברו התם דיתבי דייני אפומא דבירא וחייבוהו

דף קעו עמוד א

אמר רב פפא הלכתא מלוה על פה גובה מן היורשין ואינו גובה מן הלקוחות גובה מן היורשין כדי שלא תנעול דלת בפני לוין ואינו גובה מן הלקוחות דלית ליה קלא:

הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו גובה מנכסים בני חורין וכו׳: בעא מיניה רבה בר נתן מר׳ יוחנן הוחזק כתב ידו בבית דין מאי אמר ליה אף על פי שהוחזק כתב ידו בבית דין אינו גובה אלא מנכסים בני חורין

מתיב רמי בר חמא שלשה גיטין פסולין ואם נישאת הולד כשר ואלו הן כתב בכתב ידו ואין עליו עדים יש עליו עדים ואין בו זמן יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד הרי אלו שלשה גיטין פסולין ואם נישאת הולד כשר

רבי אלעזר אומר אף על פי שאין עליו עדים אלא שנתנו לה בפני עדים כשר וגובה מנכסים משועבדים

שאני התם דמשעת כתיבה הוא דשעבד נפשיה:

ערב היוצא לאחר חיתום שטרות וכו׳: אמר רב קודם חיתום שטרות גובה מנכסים משועבדים לאחר חיתום שטרות גובה מנכסים בני חורין

זמנין אמר רב אפילו קודם חיתום שטרות אינו גובה אלא מנכסים בני חורין

קשיא דרב אדרב לא קשיא הא דכתב ביה פלוני ערב הא דכתב ביה ופלוני ערב

ור׳ יוחנן אמר אחד זה ואחד זה אינו גובה אלא מנכסים בני חורין ואף על גב דכתב ביה ופלוני ערב

מתיב רבא עדים החתומין על שאילת שלום בגט פסול חיישינן שמא על שאילת שלום חתמו

ואמר רבי אבהו לדידי מיפרשא ליה מיניה דרבי יוחנן שאילו פסול ושאילו כשר

הכא נמי דכתב פלוני ערב

אי הכי היינו דרב אימא וכן אמר רבי יוחנן:

מעשה ובא לפני רבי ישמעאל וכו׳: אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן אף על פי שקילס רבי ישמעאל את בן ננס הלכה כמותו

איבעיא להו בחנוק מה לי אמר רבי ישמעאל תא שמע דאמר ר׳ יעקב אמר רבי יוחנן חלוק היה רבי ישמעאל אף בחנוק

הלכה כמותו או אין הלכה כמותו תא שמע דכי אתא רבין אמר רבי יוחנן חלוק היה רבי ישמעאל אף בחנוק והלכה כמותו אף בחנוק

אמר רב יהודה אמר שמואל חנוק וקנו מידו משתעבד מכלל דערב בעלמא לא בעי קנין ופליגא דרב נחמן דאמר רב נחמן

דף קעו עמוד ב

ערב דבית דין הוא דלא בעי קנין הא בעלמא בעי קנין

והלכתא ערב בשעת מתן מעות לא בעי קנין אחר מתן מעות בעי קנין ערב דבית דין לא בעי קנין דבההיא הנאה דמהימן ליה גמר ומשעבד ליה:

הדרן עלך גט פשוט וסליקא לה מסכת בבא בתרא